

371.201

ป322ก

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

18 พ.ค. 2549

ผู้วิจัย ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ
ผศ.สนั่น มีขันหมาก

สาขาวิชาการประถมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

27 สิงหาคม พ.ศ. 2547

/ 286528

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความเรียบร้อยและสมบูรณ์เกิดจากการร่วมมือและสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกสำนึกใน พระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ คณะครูและผู้บริหาร โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โรงเรียน พระฤทธิพัฒน์พัฒนเวศม์ โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ผู้วิจัยใคร่ขอกราบพระคุณภราดาสุรสิทธิ์ สุขชัย ภราดา อาจิณ เต่งตระกูล ภราดาศักดา สกนธวัฒน์ เป็นอย่างสูงที่ท่านนอกจากจะเป็นผู้ให้ข้อมูลและอนุญาตให้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียนแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมมือกับคณะศึกษาศาสตร์ในการ จัดโครงการและส่งครูในโรงเรียนเข้ารับการอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จนส่ง ผลให้เกิดงานวิจัยเรื่องนี้ขึ้นมา

ขอกราบขอบพระคุณซิสเตอร์พรณี ภูเรือนหงษ์ ที่ส่งครูในโรงเรียนพระฤทธิพัฒน์พัฒนเวศม์เข้า รับการอบรม และอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียน ขอบพระคุณคณะ วิทยากรผู้ให้การอบรม ขอบคุณฝ่ายส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สนับสนุนด้านเงิน ทุนในการทำวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์และบุคคลอื่นๆทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ ความช่วยเหลือในการทำวิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอถือเป็นเครื่องบูชาพระคุณบูรพจารย์แห่ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา

ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

ผศ.สนั่น มีขันหมาก

ผู้วิจัย

สิงหาคม 2547

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
จุดประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้	4
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ตอนที่ 1 การประเมินโครงการ	7
ความหมายของการประเมินโครงการ	8
ลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการ	9
ประเภทของการประเมินโครงการ	10
แนวคิดและรูปแบบการประเมินโครงการ	11
การใช้รูปแบบการประเมิน	21
เกณฑ์ในการประเมินโครงการ	23
ตอนที่ 2 โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา	24
ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	32
ความหมายของการสอนและการจัดการเรียนรู้	32
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	34
ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ การรับรู้	80
เจตคติ และพฤติกรรมจัดการการเรียนรู้	80

3. วิธีดำเนินการวิจัย	102
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	102
ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	104
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	106
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	107
การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	111
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	113
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร	114
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย	117
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดและ จุดมุ่งหมายของโครงการ	118
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร	122
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารโครงการ	124
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้าน ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูและบุคลากรที่เข้ารับการอบรม	132
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของผู้บริหารและความคุ้มค่าในการลงทุน	138
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	150
สรุปผลการวิจัย	153
อภิปรายผล	162
ข้อเสนอแนะ	172
บรรณานุกรม	177
ภาคผนวก	180

บทคัดย่อ 194

ประวัติผู้วิจัย 196

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. ข้อมูล แหล่งข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	104
2. ประเด็นการประเมิน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแนวทางหรือเกณฑ์การประเมิน	105
3. จำนวน ร้อยละเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครูที่เข้ารับการอบรม	115
4. จำนวน ร้อยละเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน ที่ตอบแบบสอบถาม	116
5. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของครู ที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม	123
6. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม	132
7. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของ ผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอบรม	133
8. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของ ผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	134
9. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของ ผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	136
10. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความพึงพอใจของผู้บริหาร จากการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุน ส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการ	138
11. ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนความพึงพอใจของผู้บริหาร จากการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุน ส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการแยกเป็นรายโรงเรียน	139

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 พระราชบัญญัติดังกล่าว ถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของประเทศไทย ก่อให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาขึ้นอย่างกว้างขวาง ทุกกระบวน โดยเฉพาอย่างยิ่งเกิดกระแสการตื่นตัวของครู ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในมาตราต่างๆตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สาระและประเด็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามบทบัญญัติในหมวด 4 ซึ่งถือว่าเป็นหมวดที่สำคัญที่สุดสำหรับครูและผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียน ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การบูรณาการความรู้ การเรียนรู้ที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและการศึกษาจากประสบการณ์จริง การใช้การวิจัยช่วยส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนให้สังคม ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษา มีการร่วมมือกับผู้ปกครอง รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนมาสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีวิธีการประเมินผลที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม การมีและการใช้หลักสูตรที่หลากหลายและสมดุลควบคู่ไปกับการทดสอบ ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญของสาระการปฏิรูปการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นมาตราต่างๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้ ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียน การใช้หลักสูตรที่หลากหลาย สมดุล และเหมาะสม

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติการศึกษาจะสำเร็จลุล่วงลงได้ สังคมทุกส่วนจะต้องมีส่วนร่วม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ครูเป็นกลไกและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิรูป จนมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่าการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้และหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ก็คือการปฏิรูปครู ที่จะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดจึงถือได้ว่า ครู เป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ได้เป็นเป้าหมายและเป็นหนทางที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีภาระหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของครูภายในประเทศให้มีศักยภาพเพียงพอในการที่จะรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาดังกล่าว โดยได้จัดโครงการพัฒนาคุณภาพ

บุคลากรทางการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดประสงค์หลักในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะความสามารถในการจัดการศึกษาตามแนวคิดใหม่ๆ ที่ทันสมัยสอดคล้องกับแผนงานนโยบายการศึกษาของชาติให้กับบุคลากรทางการศึกษา ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่เข้ารับการอบรมในโครงการเท่านั้นแต่ยังเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนครูนักเรียนที่จะได้รับผลจากความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่ย่างมีประสิทธิภาพของครูอีกด้วย

สาขาวิชาการประถมศึกษา จึงได้จัดโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้ว 4 รุ่น มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

รุ่นที่ 1 ผู้เข้ารับการอบรมเป็นครูจากโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถมจำนวน 40 คน

รุ่นที่ 2 ผู้เข้ารับการอบรมเป็นครูจากโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ จำนวน 50 คน

รุ่นที่ 3 ผู้เข้ารับการอบรมเป็นครูจากโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม และมีครูสมทบจากโรงเรียนอัสสัมชัญ นครราชสีมา และโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา จำนวน 60 คน

รุ่นที่ 4 ผู้เข้ารับการอบรมเป็นครูจากโรงเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา 68 คน
ในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาได้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมมือกับโรงเรียนหรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนา โดยแนวนโยบายการจัดการศึกษาของชาติและนายทวิวิ ๔ ดาว มาเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการพัฒนาและกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน

๒. วางโครงการร่วมกันกับโรงเรียนและร่วมมือกันในการกำหนดหลักสูตรและกำหนดเวลาในการพัฒนาตามโครงการร่วมกัน

๓. ดำเนินการพัฒนาตามโครงการ โดยเริ่มจากการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ และปรับทัศนคติ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

๔. ทำการนิเทศ และติดตามผล และให้คำปรึกษา แก่ครูและโรงเรียน

ปัจจุบันนี้ โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการอบรมครูในโรงเรียนจำนวน 4 รุ่น มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 228 คน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการประเมินโครงการเพื่อศึกษาว่าการดำเนินงานอบรมตามโครงการเมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ และประเมินความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการการบริหารหลักสูตรว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ตลอดจนศึกษาศึกษาคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไร ได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร

จุดประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่า โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา เมื่อนำมาใช้ในการจัดอบรมครูนั้น มีแนวคิด มีความมุ่งหมายเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
2. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ความเป็นประโยชน์ มีความทันสมัย เป็นไปตามความต้องการของครูบุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในระดับใด
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโครงการด้านบุคลากร หลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
4. เพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับ การอบรมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร
5. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไร ฟังพอใจและได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร และประเมินความคิดเห็นจากครูและผู้บริหารว่าเมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ เนื่องจากผู้วิจัยได้นำปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการประเมิน ทฤษฎีการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาบูรณาการใช้ประกอบการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดรูปแบบการประเมิน CIPP เป็นหลัก ซึ่งรูปแบบการประเมินที่มีระบบมีความต่อเนื่องในการเก็บข้อมูลและทางเลือกที่เป็นประโยชน์ เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูง จึงเป็นการขยายขอบเขต และประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ในการดำเนินการใดๆจำเป็นต้องทำอย่างยิ่งที่จะต้องทำการประเมินผลโครงการเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการดำเนินการต่างๆให้ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยจะทำให้ทราบ ว่าสภาพการณ์ของโครงการเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามโครงการอย่างมีระบบและมีหลักการ ช่วยชี้ให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องของโครงการ จะทำให้สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในฐานะผู้รับผิดชอบ

โครงการ จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ในการดำเนินโครงการในโอกาสต่อไปได้
อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางในการวางแผนแก่โครงการอื่นที่มี
ลักษณะคล้ายกันในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้

มหาวิทยาลัย สถาบันผลิตครู โรงเรียน หน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
ศึกษาและดำเนินการอบรมพัฒนาครู

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการ
อภิปรายกลุ่ม

ขอบเขตการศึกษา การศึกษานี้มีกำหนดขอบเขตการศึกษามุ่งเฉพาะครูในระดับประถมศึกษา
ที่เข้ารับการอบรม ผู้บริหาร โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ แผนกประถม โรงเรียนพระฤทัย
พัฒนเวศม์ โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาเท่านั้น โดยใช้รูปแบบการ
ประเมินแบบชิปปี้ (CIPP)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครู หมายถึง ครูระดับประถมศึกษาและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียนที่เข้า
ร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูใหญ่ วิชาการระดับชั้น หัวหน้าหมวด
ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ หมายถึง โรงเรียนที่มีโครงการความร่วมมือกับคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการ
ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โรงเรียนพระฤทัยพัฒนเวศม์ โรงเรียนอัสสัมชัญ
ศรีราชา

การประเมินแบบชิปปี้ (CIPP) หมายถึง การประเมินซึ่งที่รูปแบบการประเมินที่มีระบบมี
ความต่อเนื่องในการเก็บข้อมูลและทางเลือกที่เป็นประโยชน์ เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็น
ประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ

C Context การประเมินบริบท หมายถึง การประเมินโครงการเกี่ยวกับความคิด
ความสอดคล้องของจุดมุ่งหมายของโครงการกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการ
และความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

I Input ประเมินปัจจัยเบื้องต้นหมายถึง การประเมินโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรการอบรมกับความต้องการของครูและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

P Process การประเมินกระบวนการหมายถึง การประเมินโครงการเกี่ยวกับการบริหารโครงการด้านการบริหารหลักสูตรการอบรม เช่น การจัดหลักสูตร สถานที่อบรม วิธีการอบรม วันเวลา ที่ใช้ในการอบรม

P Product การประเมินผลผลิต หมายถึง การประเมินโครงการเกี่ยวกับ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับจากการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ความรู้ หมายถึง ความรู้ตามการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่

- (1) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
- (2) การฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และวิธีการแก้ปัญหา
- (3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ
- (4) การจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสานความรู้ต่างๆและการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
- (5) การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมและเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

- (6) การวัดและประเมินผลที่หลากหลายและการทำวิจัยในชั้นเรียน

เจตคติ หมายถึง แนวโน้มของความรู้สึก หรือความคิดเห็นของครู ที่มีความเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พฤติกรรมกำจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการกระทำของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ชอบ พอใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดและดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานของครูที่มีผลมาจากการเข้าร่วมการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งความรู้สึกพอใจ

เกี่ยวกับความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ที่นำเสนอในบทนี้ จะแบ่งเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินโครงการ วัดดูประสงคในการนำเสนอในสาระนี้เพื่อเป็นการนำเสนอ

ตอนที่ 2 โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 วัดดูประสงคในการนำเสนอสาระในตอนี่ 2 และ 3 นี้เพื่อเป็นการนำเสนอ ปรรัชญา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาระในการจัดและดำเนินการโครงการพัฒนาคุณภาพ บุคลากรทางการศึกษา

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ วัดดูประสงคในการนำเสนอสาระในตอนี่ 4 นี้ เพื่อเป็นการนำเสนอ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นประเมินในการวิจัย

ตอนที่ 1. การประเมินโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นโครงการทางด้านการศึกษา ทาง การเกษตร สาธารณสุข ความมั่นคงหรือโครงการอื่นใดก็ตาม ต่างก็มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ประเทศให้เจริญก้าวหน้า ประชากรภายในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน ปลอดภัย และมีความ สมบูรณ์พูนสุข โครงการต่างๆจะมีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากทั้งทางด้านบุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์ โครงการบางโครงการประสบความสำเร็จก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคมประเทศชาติ ในขณะที่ บางโครงการไม่ประสบความสำเร็จ ไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใดหรืออาจก่อให้เกิดประโยชน์แต่ไม่ คุ่มค่าต่อการลงทุนทางทรัพยากรที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการ ดำเนินการการประเมินโครงการ เพราะการประเมินเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศต่างๆเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพ (Miller.1991) หรือ เพื่อตัดสินใจว่าควรมีการ แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือมีการดำเนินการขยายโครงการต่อไปหรือไม่ ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการดำเนินโครงการในอนาคตทั้งทางด้านการปฏิบัติงาน การหาแหล่งทุนสนับสนุน การควบคุมติดตามการดำเนินงาน (Anderson and Ball.1978: 3-4) ใน การจัดการศึกษาระดับต่างๆ ผู้ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับชาติ ระดับภาคหรือระดับ ท้องถิ่นย่อมมีความต้องการที่จะปรับปรุงระบบการศึกษาให้ดีขึ้นทั้งทางด้านหลักสูตรการสอน เนื้อหาวิชา ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การประเมินเข้ามามีส่วนช่วยในการค้นหา คำตอบหรือข้อเท็จจริงต่างๆ การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาครั้งนี้เพื่อ

ต้องการที่จะได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลสำเร็จและข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อจะได้มีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติให้มากยิ่งขึ้น

ความหมายของการประเมินโครงการ

ในการให้ความหมายของโครงการจะพิจารณาแยกตามความหมายของคำออกเป็น 2 ส่วน คือคำว่า ประเมิน และคำว่าโครงการ

ในความหมายของคำว่าประเมินนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การประเมิน หมายถึงกระบวนการในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ (Stufflebeam) เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการแล้วทำการรวบรวมข้อมูลนั้นนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจด้วยวิธีการต่างๆ(Cronbach) ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทางด้านการศึกษาด้วย ส่วน ไทเลอร์(Tyler) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ในหลักสูตรและการสอนหรือไม่ จุดมุ่งหมายทางการศึกษาดังกล่าวนั้น หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นการประเมินจึงเป็นกระบวนการที่กำหนดว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด การประเมินในลักษณะดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญ คือ การประเมินจะต้องมีการวัดพฤติกรรมของผู้เรียน เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง การประเมินจำเป็นจะต้องมีการประเมินมากกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงอาจจะต้องมีการประเมินในระยะเริ่มแรกครั้งหนึ่งและในระยะหลังอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการที่จะประเมินว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่คงทนนานเท่าใดจำเป็นจะต้องมีการประเมินอีกครั้งหนึ่งภายหลังจากที่เรียนจบไปแล้ว เป็นระยะเวลาหนึ่ง เป็นการประเมินติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว(สมบูรณ์ ชิตพงศ์และคนอื่นๆ มปป :21)

ส่วนคำว่าโครงการ หมายถึง กิจกรรมของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในองค์การที่มุ่งดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายในระยะเวลา ขอบประมาณวิธีการดำเนินการที่กำหนดไว้(Gadis.1959:89)สอดคล้องกับแนวคิดของแอนเดอร์สัน(Anderson.1978:34)ที่ให้ความหมายว่า โครงการเป็นกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ที่มีการกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการต่างๆตั้งแต่ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ต่าง วัน เวลา สถานที่ในการดำเนินการ จุดมุ่งหมายและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความหมายของการประเมินโครงการนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน อาทิ สมหวัง พริยานุวัณน์ (2533:117) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการ

ที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการและและตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของโครงการ สอดคล้องกับ Stake) ที่ได้กล่าวว่าการประเมินโครงการว่าเป็นหาข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบเพื่อบรรยาย และตัดสินใจคุณค่าของโปรแกรมของการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจคุณค่า การประเมินจึงต้องมีการบรรยายเกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียดเป็นระบบเพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิง บรรยายและตัดสินใจคุณค่าอย่างมีมาตรฐานในการประเมินที่ชัดเจน

ส่วนเสนีย์ พัทธกัษณ์อรณพ ((2542:2) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการเก็บ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่างๆของโครงการเพื่อนำผลวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อให้ ผู้บริหารหรือผู้นิพนธ์สั่งการเลือกดำเนินการที่เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ ส่วนนิตา ชูโต (2538 : 8) ให้ความหมายไว้ว่าการประเมินโครงการหมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือ เทคนิคการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการเพื่อตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดี และ ประชุม รอดประเสริฐ (.2529:73) ได้สรุปไว้ว่า การ ประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนิน โครงการแล้วพิจารณาปัจจัยให้ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของโครงการอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะ ปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินการต่อไปหรือยุติการดำเนินโครงการนั้น

ลักษณะสำคัญของการประเมินโครงการ

สตีล (Steel.2573:21-39 อ้างอิงมาจาก ผะอบ พวงน้อย 254:69) ได้สรุปลักษณะสำคัญ 7 ประการของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการมากกว่าวิธีการ โดยมีกระบวนการประเมินใน ลักษณะแรก คือ เป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของโครงการโดยมีมาตรฐานหรือเกณฑ์เป็นตัว เปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจากโครงการเพื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับผลของโครงการที่จะนำไปสู่การ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในอนาคต และในลักษณะที่สองคือ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การดำเนินการโครงการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยใน การตัดสินใจในการเลือกแนวทางนั้น
2. การประเมินเป็นการตรวจสอบดูว่า โครงการนั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ มากน้อยเพียงใด รวมทั้งเป็นการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโครงการ
3. การประเมินโครงการเป็นการประเมินผลย่อย และประเมินผลสรุปเพื่อหาข้อมูลต่างๆ มาพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการของโครงการให้ดีขึ้น ตลอดจนหาข้อบกพร่องต่างๆว่ามีวิธีการ ดำเนินการแก้ไขอย่างไรจึงจะทำให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพเมื่อโครงการสิ้นสุดลง
4. การประเมินโครงการทางการศึกษาเป็นการประเมินองค์ประกอบต่างๆของการเรียน การสอนที่ดำเนินมาจนจบโครงการ ดังนั้นการประเมินผลการเรียนการสอนจึงเป็นส่วนหนึ่งของการ ประเมินโครงการ

5. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่มุ่งค้นหาคำตอบเฉพาะโครงการใดโครงการหนึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นประโยชน์เฉพาะโครงการนั้น มิได้มุ่งค้นหาความรู้ทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์เพื่อเป็นข้อสรุปอ้างอิง

6. การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารงาน ช่วยในการให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ ช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในโครงการ การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการนั้นจะต้องประเมินโดยผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานโครงการนั้น ในการประเมินโครงการจะต้องมีการสร้างเกณฑ์การประเมิน ผู้ที่กำหนดเกณฑ์ควรจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กล่าวคือผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการโครงการจะต้องมีบทบาทในการเป็นผู้ประเมินโครงการ ส่วนนักประเมินที่เป็นบุคคลภายนอกจึงอยู่ในฐานะที่ปรึกษาโครงการ

ประเภทของการประเมินโครงการ

การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ แบ่งได้หลายแบบขึ้นอยู่กับการใช้เกณฑ์ในการแบ่งประเภท ได้แก่

1. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่าแบ่งเป็น 2 ประการคือ (สมหวัง พิริยานุวัฒน์.2533:114)

1.1 การประเมินค่าตามจุดประสงค์ของโครงการ(Good - Based Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

1.2 การประเมินผลโดยไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ(Good free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยพิจารณาถึงทุกส่วนของระบบ

2. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน

2.1 การประเมินก่อนนำโครงการไปสู่ปฏิบัติ (Pre Evaluation of Planned) เป็นการประเมินโดยตั้งความคาดหวังไว้ก่อนที่จะดำเนินโครงการว่าถ้าทำตามแผน แล้วจะเกิดผลแค่ไหน

2.2 การประเมินขณะโครงการดำเนินอยู่ (On going Evaluation)

2.3 การประเมินหลังจากกิจกรรมหรือโครงการสิ้นสุดลงแล้ว(En- post Evaluation of Complete)

3. การประเมินโดยใช้จุดมุ่งหมาย เป็นการประเมินที่ผู้ประเมินมีจุดมุ่งหมายต้องการอยากรู้หรือจะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์อะไร ได้แก่

3.1 ประเมินเพื่อปรับปรุง (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อวางแผน

ก่อนดำเนินโครงการหรือเพื่อตรวจสอบว่าโครงการดำเนินไปตามแผนหรือไม่ในระหว่างที่ดำเนินการโครงการ ผลของการประเมิน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง ตรวจสอบตามความก้าวหน้าของโครงการ(สมหวัง พิริยานุวัฒน์.2533:114)

3.2 การประเมินเพื่อสรุปผล(Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลรวม สรุป มักจะใช้หลังสิ้นสุดโครงการ จึงเป็นการประเมินโครงการในลักษณะรวมยอด มุ่งที่จะตรวจสอบผลผลิตของโครงการ ทั้งที่เป็นผลผลิตที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของโครงการและผลผลิตอื่นๆอันเป็นผลพลอยได้จากโครงการ(สมหวัง พิริยานุวัฒน์.2533:96 และ โกวิทย์ ประมวลพฤษ.2523:19-224)

4. การประเมินโดยการแบ่งสิ่งที่ถูกประเมิน

4.1 การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือประเมินบริบท (Context Evaluation)

4.2 การประเมินปัจจัยหรือตัวป้อน (Input Evaluation)

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

5. แบ่งตามโมเดลหรือรูปแบบการประเมินเป็นหลัก แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ

5.1 การประเมินตามรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective Based Model)

เป็นการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย การตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ของโครงการเป็นหลัก

5.2 การประเมินรูปแบบที่ใช้การตัดสินคุณค่า โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ประเมิน (Judemental Model) การประเมินรูปแบบนี้เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการตัดสินคุณค่าของโครงการ เป็นการประเมินที่ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายในและเกณฑ์ภายนอก ซึ่งเกณฑ์ภายในได้แก่ กระบวนการต่างๆ ที่ช่วยให้โครงการบรรลุจุดประสงค์ ส่วนเกณฑ์ภายนอกได้แก่ ผลของการบรรลุวัตถุประสงค์

5.3 การประเมินรูปแบบที่มุ่งนำไปช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร

แนวคิดและรูปแบบการประเมินโครงการ (Evaluation Model)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นว่าการประเมินจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือพัฒนาโครงการให้มีคุณภาพ แต่ปัญหาที่พบก็คือ ผู้ประเมินยังไม่มี ความมั่นใจว่าจะทำการประเมินในรูปแบบใดจึงจะมีความเหมาะสม รูปแบบ (Model) บางที่เรียกแบบจำลองของการประเมินโครงการมีมากมายหลายรูปแบบไม่น้อยกว่า 50 รูปแบบ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์และคนอื่น มปป:20) รูปแบบต่างๆได้มีการ

พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ โดยมีการปรับปรุง จัดแปลง ผสมผสานให้เหมาะสมการประเมินในแต่ละโครงการ ทำให้เกิดรูปแบบการประเมินโครงการเกิดขึ้นมากมาย ที่สำคัญ ได้แก่

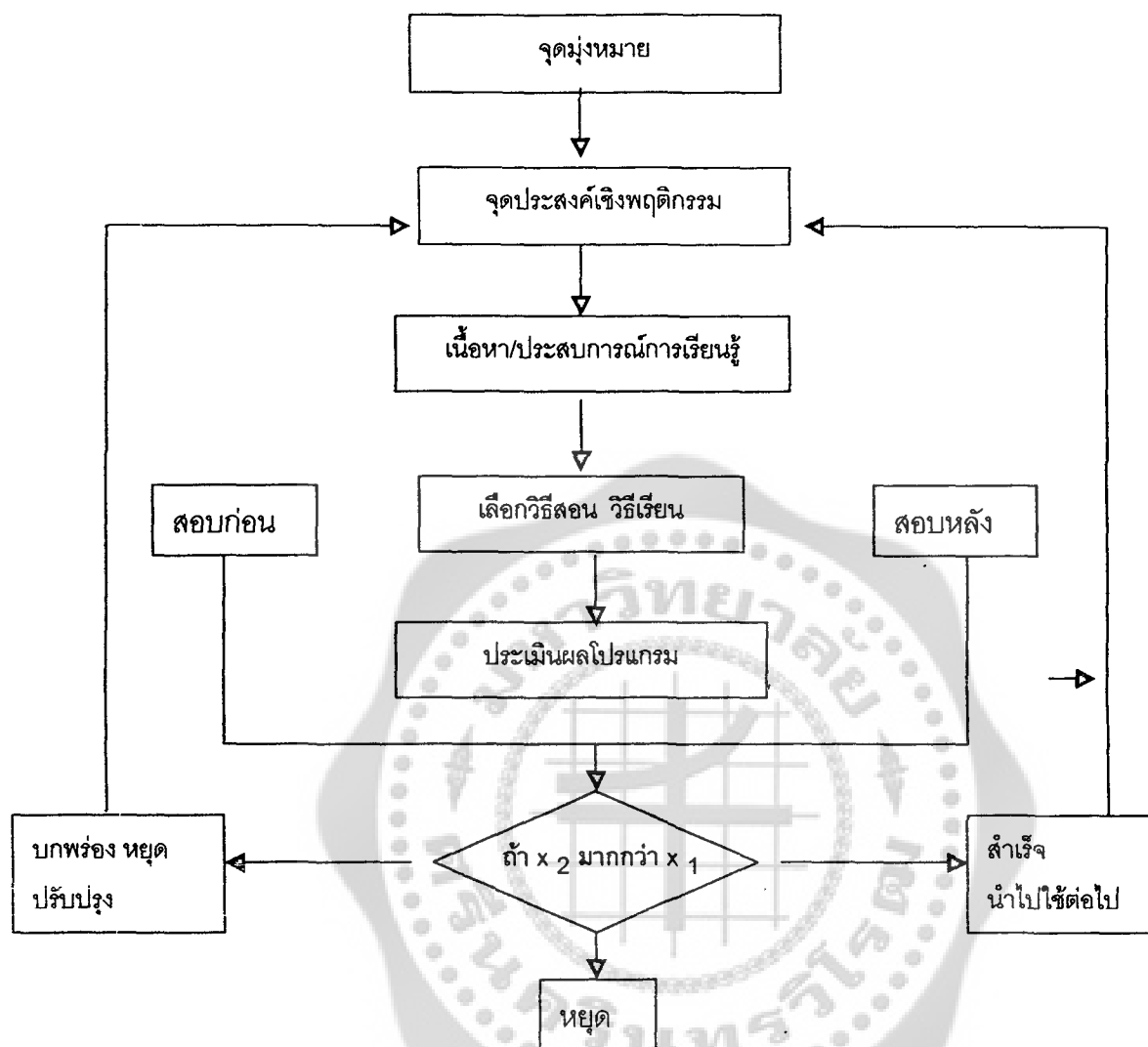
แนวคิดและรูปแบบของไทเลอร์(Tyler Model)

แบบจำลองหรือรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler Model Evaluation.1949) ไทเลอร์เป็นผู้ที่ริเริ่มบุกเบิกแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินโครงการที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลัก(Goal Objective Attainment Model) เป็นการประเมินโครงการเพื่อศึกษาว่าการปฏิบัติการจริงตามโครงการได้ผลสอดคล้องหรือแตกต่างกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยไทเลอร์ได้ให้ความเห็นว่าการประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ ทั้งนี้ ไทเลอร์มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม จำเพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง การที่จะดูว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น (สุพัฒน์ สุกมลสันต์และคนอื่น ๆ 2533: 55) จุดมุ่งหมายในการประเมินตามรูปแบบการประเมินตามแนวคิดของ ไทเลอร์ นั้นมี 2 ประการคือ (สุพัฒน์ สุกมลสันต์และคนอื่น ๆ 2540:155)

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบความสำเร็จก็จะได้นำไปใช้ต่อไป หากพบว่ายังมีส่วนใดที่บกพร่องก็จะมีการแก้ไขปรับปรุง แต่ถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จก็พิจารณาระงับโครงการ

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ในอันที่จะช่วยเข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้ เพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาโดยคนส่วนใหญ่เห็นด้วย

รูปแบบการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ (1)จุดมุ่งหมายของการศึกษา (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม) (2)เนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ (3) วิธีการเรียนการสอน และ(4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพิจารณาว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าหรือบรรลุผลตามที่ตั้งไว้หรือไม่ จะพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เปรียบเทียบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สามารถแสดงเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์(Tyler)

ทาบานได้นำรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ดังกล่าวข้างต้นมาพัฒนา โดยการนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบของทาบานจึงคล้ายคลึงกับแบบของไทเลอร์ แต่มีจุดเน้นอยู่ที่ทาบานำไปใช้ในการประเมินหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ (1)จุดมุ่งหมายของการศึกษา (2) เนื้อหาวิชา (3) วิธีการบริหารหลักสูตร และ (4) การประเมินผล ดังนั้นการรูปแบบการประเมินผลตามแนวคิดของทาบาน จึงเป็นการศึกษาว่า การดำเนินการตามหลักสูตรได้ผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้หรือไม่

แนวคิดและรูปแบบของครอนบาค (Cronbach Model)

ครอนบาค (Cronbach) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วใช้ข้อมูลนั้นตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา แนวคิดการประเมินของครอนบาคนั้นเห็นว่าการประเมินผลนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมมากมายหลายอย่าง กิจกรรมต่างๆที่หลากหลายสามารถที่ถือว่าเป็นโครงการจะสามารถประเมินได้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมทางการศึกษาอื่นใด ไม่มีหลักการใดที่จะยึดถือว่ากิจกรรมใดบ้างเป็นโครงการหรือไม่เป็นโครงการ กิจกรรมต่างๆที่ได้มีการดำเนินการสามารถทำการประเมินได้ทั้งสิ้น และในการประเมินนั้น การทดสอบผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียวนั้นย่อมไม่เพียงพอต่อการประเมินผล ซึ่งแนวคิดของครอนบาค มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการประเมินของ อัลคิน (Alkin) และของ สเตค (Stake) ในเวลาต่อมา จุดมุ่งหมายของการประเมินผลของครอนบาคมี 3 ประการคือ(สุพรรณ สุขมลสันต์และคนอื่นๆ 2533:159)

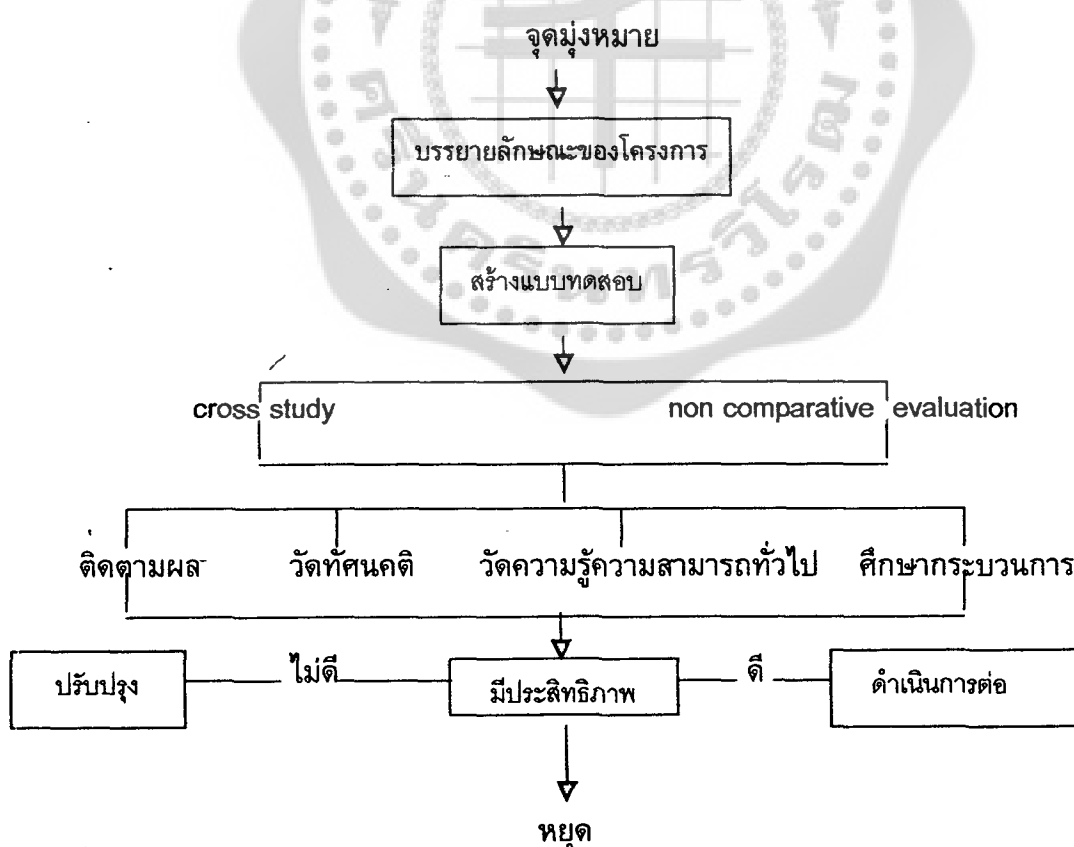
1. เพื่อปรับปรุงหลักสูตร รายวิชา เพื่อตัดสินใจว่าวิธีสอน อุปกรณ์การเรียนการสอนใดที่น่าพอใจ มีส่วนใดต้องมีการแก้ไขปรับปรุง
2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคลโดยเฉพาะตัวผู้เรียน เป็นการสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการเรียนการสอน หรือเพื่อทำการคัดเลือกนักเรียน การแบ่งกลุ่มผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของนักเรียน ว่าเขามีส่วนใดดีเด่น มีส่วนใดต้องแก้ไขปรับปรุง
3. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการบริหาร เป็นการพิจารณาดูว่าระบบการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพหรือไม่ ครูในโรงเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร

วิธีการประเมินของครอนบาค มี 4 วิธี ได้แก่ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์และคนอื่นๆ มปป.27-28)

1. การศึกษากระบวนการ เป็นการศึกษาถึงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียน อาทิเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู ความเหมาะสมของหัวข้อหรือเนื้อหาสาระที่เรียน การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินในขณะที่การใช้หลักสูตรกำลังดำเนินอยู่
2. การวัดเจตคติ เจตคติเป็นเรื่องความพอใจและไม่พอใจ รวมทั้งความตั้งใจและความเชื่อ เจตคติเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับเจตคติของผู้เรียน
3. การวัดความสามารถทั่วไป การวัดความสามารถมีเทคนิค วิธีการหลายวิธี ควรใช้แบบทดสอบมาตรฐานในการวัด จะเป็นประโยชน์มากในการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้ในการวัดจะได้ตลอดเวลา อาจวัดที่ละบทเรียน แต่ละบทเรียนก็สามารถวัดได้หลายลักษณะ และไม่ควรจำเพาะเจาะจงวัดตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรเท่านั้น แต่อาจทำการวัดในสิ่งอื่นๆที่อยู่นอกเหนือหลักสูตรก็ได้หากเราต้องการ
4. การศึกษาติดตามผล การศึกษาแบบนี้จะกระทำได้เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรไป

แล้วและต้องใช้เวลาในการติดตามรอยผลซึ่ง จะให้ความสำคัญในขั้นตอนการศึกษาติดตามผลมากที่สุด

การประเมินผลของ ครอนบาค จึงเป็นการประเมินทั้งทางด้านการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาวิชาเรียน และวิธีการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังจะนำผลจากการประเมินที่ได้ไปใช้ในการค้นหา สาารวจผู้เรียนเพื่อใช้ในการวางแผนการเรียนรวมทั้งเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า ในการวัดประเมินผลโครงการนั้นควรต้องทำการวัดหลายอย่างๆหลายๆด้าน ไม่เพียงแต่จะวัดตามจุดประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่จะต้องพยายามวัดผลที่เกิดขึ้นในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น วัดความรู้ความสามารถทั่วไป เจตคติ รวมทั้งติดตามผลการเรียนภายหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอน แต่ละรายวิชาด้วยว่าผู้เรียนได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการเรียนหรือไม่ ซึ่งจะใช้เครื่องมือในการทดสอบที่หลากหลาย ครอนบาคจะไม่เห็นด้วยในเรื่องการประเมินโดยการนำกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกัน (Comparative Study) เพราะมีตัวแปรบางอย่างจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกันได้ยาก การวิจัยของครอนบาคนี้พบว่า มีประโยชน์มากในการศึกษาติดตามผลของโครงการหรือการดำเนินงานต่างๆ แบบจำลองของ ครอนบาค สรุปเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach)

รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven)

สคริฟเวนได้ขยายแนวคิดของครอนบาคโดยสคริฟเวนได้นำแนวคิดหลายด้านที่มีประโยชน์ต่อการประเมินผลโครงการมาใช้ ประเด็นที่น่าสนใจในแนวคิดของ สคริฟเวน คือเขาเห็นว่าความสำคัญของการประเมินโครงการอยู่ที่การนำผลของการประเมินไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้ที่มีใช้แต่เป็นกลุ่มผู้บริหารอย่างเดียวแต่ยังหมายถึงกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากโครงการอีกด้วย การประเมินโครงการจึงต้องเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ซึ่งควรจะต้องเป็นอิสระไม่ยึดติดกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งถือได้ว่าสคริฟเวนเป็นบุคคลแรกที่นำการประเมินผลโครงการโดยไม่ผูกพันกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้มาใช้ เพราะเห็นว่าผู้ประเมินอาจค้นพบคำตอบบางอย่างที่ไม่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินความก้าวหน้า การประเมินผลสรุปและการประเมินคุณค่าภายใน ซึ่งผู้ทำการประเมินจะต้องค้นหาเกณฑ์แรกเริ่มที่แท้จริงที่ผู้รับผิดชอบโครงการต้องการเสียก่อนที่จะดำเนินการขั้นใด ๆ ต่อไป แนวคิดของสคริฟเวนแตกต่างจากครอนบาคในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบที่ครอนบาคไม่ได้ให้ความสำคัญ ทั้งนี้ สคริฟเวน เห็นว่าการนำกลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมินจะทำให้ประหยัดกว่า ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ไม่ต้องทำการศึกษาระยะยาวและไม่ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างมาก

บทบาทในการประเมินผลโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรมี 2 ประการ คือ(สุพัฒน์ สุกมลสันต์และคนอื่น ๆ 2533: 174)

1. การประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลระยะสั้นในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น ซึ่งในการประเมินผลความก้าวหน้านี้จะทำให้สามารถนำผลการประเมินมาปรับและประยุกต์ใช้ได้ทันทีเพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงการ โดยมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการ
- 1.2 ลำดับความสำคัญของจุดมุ่งหมายและเลือกจุดมุ่งหมายที่สำคัญมาทำการประเมิน
- 1.3 ทำการประเมินผลจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ที่จะประเมินว่า ควรแก่การประเมินหรือไม่แล้วกำหนดเกณฑ์
- 1.4 สร้างข้อทดสอบตามเนื้อหาที่กำหนด
- 1.5 ตรวจสอบจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
- 1.6 ทำการประเมินผลเครื่องมือและปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพ
- 1.7 สุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่มแล้วทำการทดลอง
- 1.8 นำผลการทดลองมาเปรียบเทียบกัน

2. การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลระยะยาว เมื่อโครงการสิ้นสุดลงเรียบร้อยแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของการตัดสินคุณค่าของ

โครงการและเพื่อพิจารณาลักษณะที่ดีของโครงการ ในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันต่อไป ในการประเมินผลรวมสรุปของโครงการมีหลักการที่สำคัญคือ

- 2.1 ควรใช้นักประเมินภายนอกที่เชี่ยวชาญมาทำการประเมินว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่โดยควรการประเมินในด้านปฏิบัติการ (Transactures) อันเป็นการประเมินการจัดการทำงานหรือลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน และประเมินผลลัพธ์ที่เป็นผลของโปรแกรมทางการศึกษา
- 2.2 ประเมินในสิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ปัจจัยที่มีอยู่ก่อน การปฏิบัติการและผลลัพธ์ ส่วนความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เป็นจริง เช่น สิ่งที่คาดหวังมิได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าข้อมูลที่เราได้มีความเที่ยงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริง

นอกจากนี้สคริปต์เวเนยังได้ให้ความสำคัญคุณค่าที่ได้รับจากการประเมินโครงการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยเขาได้เสนอแนะว่าผู้ประเมินควรจะต้องคำนึงสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ (สมบุญ ชาติพงศ์ และคนอื่น ๆ.มปป:35)

1. ความเป็นประโยชน์ของสิ่งต่างๆที่ใช้ในโครงการที่ได้ลงทุนไปแล้วว่าเป็นอย่างไร มีประโยชน์ใช้สอยต่อไปอีกหรือไม่
2. ประเด็นทางศีลธรรมรวมถึงขวัญและกำลังใจของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมกับโครงการ
3. ค่าใช้จ่าย คำนวณกับค่าใช้จ่ายที่ได้ลงทุนไปแล้วหรือไม่

รูปแบบการประเมินของ (Stake)

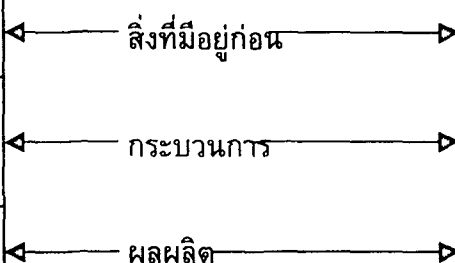
แนวคิดของสเตคเกี่ยวกับการประเมินโครงการนั้นคำนึงถึงความต้องการของข้อมูลสารสนเทศของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่มีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการประเมินโครงการผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลให้ได้และต้องการข้อมูลที่หลากหลาย ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเพื่อตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย ทั้งนี้ความหมายของการประเมินตามแนวคิดของสเตค หมายถึงการบรรยายตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามโปรแกรมของการศึกษาโดยอาศัยผู้ทรง ภูมิความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินคุณค่า ซึ่งจะเน้นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมิน การประเมินจึงต้องมีการบรรยายเกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียดเป็นระบบเพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยายและ ตัดสินคุณค่า มีมาตรฐานในการประเมินที่ชัดเจน (ขนิษฐา วิทยานุมาศและ ณัฐฐา สรรพศรี.2533 : 178) สเตคได้ตั้งชื่อรูปแบบการประเมินผลของเขาว่ารูปแบบการสนับสนุน (Countenance Model) (Stake.1967:523-540) ดังภาพประกอบดังนี้

ความคาดหวัง สิ่งที่เป็นจริง

เมตริกบรรยาย

มาตรฐาน การตัดสิน

เมตริกตัดสินคุณค่า

ภาพประกอบ รูปแบบการสนับสนุนของสเตค (Stake's Countenance Model)

จากภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่า การประเมินโครงการจะต้องมี 2 ส่วนคือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า ซึ่งในการบรรยายนั้น ผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด 2 ส่วนคือ

1. ความคาดหวัง ซึ่งเป็นการกำหนดความคาดหวังหลายแง่มุม ไม่เฉพาะแต่พฤติกรรมของผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรต้องครอบคลุมองค์ประกอบอื่นด้วย ประกอบด้วย (1) สิ่งที่มีอยู่ก่อนเป็นสภาพที่มีอยู่ก่อนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (2) การปฏิบัติการและ (3) ผลลัพธ์

2. สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้

ในการตัดสินคุณค่านั้นเพื่อตัดสินว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ในการตัดสินคุณค่านั้น จะมีเกณฑ์ 2 ชนิดคือ

1. เกณฑ์สมบูรณ์ (Summative) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้อาจเป็นเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นมาก่อนแล้วจึงเป็นเกณฑ์เน้นอิสระจากกิจกรรมของกลุ่ม

2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (Formative) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม

รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus)

การประเมินความไม่สอดคล้องตามแนวคิดของ Provus เป็นการศึกษความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นผลอันเนื่องมาจากโครงการกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยการประเมินจะพิจารณาไปที่ความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้นระหว่างส่วนต่างๆ ของโครงการกับมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้โพรวัสเห็นว่าเนื่องจากมีโปรแกรมทางการศึกษาจำนวนมากที่นำมาใช้โดยปราศจากการวางแผนที่ดี จึงควรพิจารณาความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้นระหว่างส่วนต่างๆ ของโครงการกับมาตรฐานที่กำหนด และใช้ของข้อมูลความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาจุดอ่อนของโครงการ โดยโพรวัสเรียกรูปแบบการประเมินแบบนี้ว่าการประเมินความไม่สอดคล้อง (The Discrepancy Model) เพื่อนำผล

การประเมินไปสู่การตัดสินใจในการปรับปรุงโครงการหรือดำเนินการต่อไปหรือยกเลิกโครงการ
รูปแบบการประเมินมี 5 ขั้นตอน ดังนี้(สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคนอื่นๆ.มปป:41)

1. ขั้นตอนออกแบบโครงการ (Program Definition) เป็นการบรรยายรายละเอียดต่างๆ ของโครงการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของโครงการ นักเรียน การทำงาน โสทัดศานุภรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สิ่งสนับสนุนและกิจกรรมของนักเรียนและคณะทำงาน
 2. การเตรียมการ (Program Installation)เป็นการพิจารณาสภาพความเป็นจริงที่มีอยู่ก่อนเปรียบเทียบกับมาตรฐานของโครงการโดยเฉพาะด้านครูและนักเรียน ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด
 3. กระบวนการดำเนินการ (Process) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการเพื่อมุ่งหาคำตอบว่าผลผลิตที่ได้นั้นบรรลุจุดประสงค์ย่อยที่จะนำไปสู่จุดประสงค์หลักหรือจุดประสงค์ปลายทางมากน้อยเพียงใด
 4. ผลผลิต (Product)ที่ผู้ประเมินใช้แบบแผนการทดลอง เนื้อหาความสัมพันธ์ ตัวแปรต้นกับผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มากำหนดแบบแผนการทดลอง
- การดำเนินการประเมินภายในแต่ละขั้นตอน เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากโครงการกับมาตรฐาน โดยพิจารณาจากข้อมูลความไม่สอดคล้องในแต่ละขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ
5. ขั้นวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลที่ได้ ขั้นนี้เป็นทางเลือกที่จะทำการประเมินหรือไปก็ได้เพื่อวิเคราะห์ว่า โครงการใดที่บรรลุวัตถุประสงค์ และมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

รูปแบบการประเมินของอัลคิน(Alkin)

การประเมินโครงการตามแนวคิดของอัลคินเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจการเลือกข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปนำไปให้ผู้บริหารไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ องค์ประกอบในการประเมินโครงการมี 5 ประการคือ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคนอื่นๆ.มปป:55)

- 1.การประเมินระบบ เป็นการประเมินเกี่ยวกับระบบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมด เช่น การกำหนดปัญหา การหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เป็นต้น
2. การประเมินการวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อดูว่าโครงการที่กำหนดมานั้นมีการวางแผนอย่างเหมาะสมแค่ไหน เป็นการประเมินก่อนที่จะดำเนินการโครงการ
3. การประเมินการดำเนินการ เป็นการประเมินในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการเพื่อนำผลการประเมินให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินโครงการ ปรับปรุงหรือยุติโครงการ
4. การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ เป็นการประเมินเพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินโครงการทั้งในขณะที่กำลังดำเนินโครงการและในขณะที่โครงการสิ้นสุดลงแล้วเพื่อพิจารณาว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวตลอดจนประเมินผลกระทบต่างๆที่มีต่อโครงการ

5. การประเมินเพื่อรับรองโครงการ เพื่อเป็นการนำผลการประเมินไปอ้างอิง ยืนยันว่าโครงการนั้นมีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับโครงการให้มีการดำเนินโครงการนั้นต่อไป

รูปแบบการประเมินของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

สตฟเฟิลบีม (Stufflebeam.1971:218-235) ได้เสนอรูปแบบการประเมินโครงการรูปแบบใหม่ขึ้นมาเรียกว่าการประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น(Input) กระบวนการ(Process)และผลผลิต(Output) การประเมินแบบชิปปี้ไม่เพียงแต่จะดูว่าการประเมินบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เท่านั้น แต่จะเป็นการประเมินในแง่มุมอื่นๆที่มีผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่ต้องการประเมินความก้าวหน้า การประเมินที่ต้องการชี้ให้เห็นข้อดีข้อด้อยของโครงการ การประเมินที่ต้องการนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงโครงการได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งประเมินเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของโครงการหรือเพื่อต้องการผลรวมสรุปของโครงการเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว การประเมินในลักษณะนี้จะทำให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสม ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่ทำได้เป็นอย่างดี ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นรูปแบบประเมินที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง (จำเนียรสุขหลายและคนอื่นๆ. 2533:207) การประเมินตามแนวคิดของสตฟเฟิลบีม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจโดยสตฟเฟิลบีม ได้แนวทางในการตัดสินใจไว้ 4 แนวทาง คือ

1. ตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งสิ้น
2. ตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง โดยยังคงรักษาสภาพเดิมไว้
3. ตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา
4. ตัดสินใจเพื่อนำสิ่งใหม่เข้ามาในระบบโดยวิธีการทดลองและสืบค้นอย่างมีระบบ

แนวทางการตัดสินใจทั้ง 4 รูปแบบดังกล่าว สตฟเฟิลบีมจึงได้กำหนดรูปแบบการประเมินดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมที่เป็นสิ่งที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับโครงการ เป็นการประเมินสิ่งที่เป็นจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการต่างๆของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผลของการประเมินจะนำไปใช้ในการวินิจฉัยปัญหา การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การกำหนดจุดประสงค์ หรืองานนโยบายของโครงการเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) เป็นการประเมินสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเพื่อกำหนดวิธีการที่เหมาะสม การวางรูปแบบการดำเนินการตามทรัพยากรที่มีอยู่ ยุทธวิธีที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆที่จะสามารถทำให้โครงการดำเนินต่อไปได้ โดยเป็นการประเมินผลระบบโครงสร้างและความสามารถของหน่วย

งานการจัดโครงการ โดยเป็นการประเมินผลระบบโครงสร้างและความสามารถของหน่วยงานการจัดโครงการ เพื่อที่จะนำผลการประเมินมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation)เป็นการประเมินวิธีการดำเนินโครงการเริ่มตั้งแต่โครงการได้รับการอนุมัติ นับตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ของโครงการ ความสัมพันธ์ของบุคคลในหน่วยงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผนการ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก ปฏิทินปฏิบัติงาน เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายในการประเมิน คือ

3.1 เพื่อทำนายหรือค้นหาความบกพร่องของโครงการ

3.2 เพื่อรวบรวมข้อมูล สารสนเทศสำหรับการวางแผนและตัดสินใจ

3.3 เพื่อได้ข้อมูลในการรายงานผลการปฏิบัติการดำเนินงาน

4. การประเมินผลผลิต(Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะวัดความสำเร็จของโครงการเพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ ไม่เฉพาะแต่เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วเท่านั้น แต่ยังมีการประเมินในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ด้วย

การใช้รูปแบบการประเมิน

จากแนวคิด ทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการประเมินโครงการนั้นมีหลายประเภท และรูปแบบของการประเมินมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ แต่ละแบบต่างก็มีคุณค่าด้วยกันทั้งสิ้น การที่จะเลือกรูปแบบใดมาใช้ในการประเมินผลโครงการย่อมขึ้นอยู่กับว่า ผู้ประเมินต้องการทราบผลของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในเรื่องใด มีสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จำเป็นต้องประเมิน ทั้งนี้ผู้ที่ประเมินโครงการจะต้องจัดลำดับความสำคัญในประเด็นที่ทำการประเมินไว้ก่อน แล้วจึงเลือกหัวข้อที่สำคัญในลำดับก่อนมาทำการประเมิน ทั้งนี้ลำดับก่อนหลังของหัวข้อที่วางแผนทำการประเมินนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ เวลาและปัจจัย อาทิ สภาพเศรษฐกิจ ภาวะความต้องการของลูกค้า สภาพสังคมและบรรยากาศภายในองค์กร ตลอดจนผลกระทบขององค์กรที่ได้รับจากภายนอก เช่น หากต้องการศึกษาวิเคราะห์ความคุ้มค่าใช้จ่ายกับผลงานก็ควรต้องประเมินผลประสิทธิภาพของโครงการ หากต้องการศึกษาความสำเร็จของโครงการว่าเป็นไปตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใดก็ควรต้องใช้การประเมินผลแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก วิธีการประเมินผลโครงการแต่ละโครงการย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของโครงการนั้นๆ ผู้ประเมินจะต้องมีหน้าที่พิจารณาอย่างรอบคอบ และต้องสร้างเครื่องมือประเมินให้มีคุณลักษณะที่ดีตามหลักวิชาการ วิธีการประเมินอาจใช้ได้หลายวิธี เช่น ตรวจรายการ สัมภาษณ์ รวบรวมเอกสารเป็นต้น(ดิเรก ศรีสุข 2533:90) มีข้ออภิปรายว่าการนำรูปแบบการประเมินไปใช้ ควรเป็นหน้าที่รับผิดชอบของใคร ควรเป็นของบุคคลภายในหน่วยงานนั้นหรือควรเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสิ่ง

ที่มีความสำคัญควรจะต้องให้ความสนใจมากกว่าก็คือการกำหนดเป้าหมายและภาระหน้าที่ในการประเมินให้ชัดเจน แจ้งให้ทุกฝ่ายทราบจุดมุ่งหมายในการประเมิน และบุคคลที่มาทำการประเมินจะต้องได้รับการคัดเลือกและฝึกฝนมาเป็นอย่างดี(สมบุญ ชิตพงศ์และคณะ :45) ดังนั้น ความสำคัญของการประเมินจึงอยู่ที่การกำหนดมาตรฐานให้ชัดเจนมีความสอดคล้องภายใน

การประเมินโครงการในการวิจัยฉบับนี้ ต้องการที่จะประเมินที่สอดคล้องกับลักษณะของโครงการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผลที่ยึดจุดประสงค์ของโครงการเป็นหลัก ถือได้ว่าเป็นจุดเน้นที่สำคัญของโครงการ ซึ่งเป็นตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler 1930) ที่กล่าวว่าโครงการหรือหลักสูตรใดๆ จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ในตอนแรกหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการค้นหาผลที่เกิดขึ้นอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการด้วย และผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากนั้นอาจจะไม่ได้มีการกำหนดไว้ในจุดประสงค์ของโครงการ ซึ่งผลที่พบขึ้นภายหลังจะส่งผลให้โครงการเกิดผลดีและผลเสียตามมาได้มาก การประเมินเพื่อศึกษาผลดังกล่าว จะทำให้ได้ข้อค้นพบอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งสิ่งที่ค้นพบนี้อาจถูกมองข้ามความสำคัญ ทั้งนี้ สคริฟเวน ได้เสนอแนะว่า ควรใช้การประเมินผลแบบไม่ยึดจุดประสงค์ดังกล่าวนี้เสริมการประเมินผลแบบยึดจุดประสงค์(ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย) ด้วย ซึ่งสคริฟเวน เชื่อว่า การประเมินผลแบบไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมายนี้ จะสามารถใช้กับการประเมินผลในลักษณะวิธีการต่างๆ ได้ดีด้วย เช่นการประเมินผลความก้าวหน้า การประเมินผลสรุปและการประเมินคุณค่าภายใน เป็นต้น (สุพัฒน์และคณะ.2533:170) แนวคิดของสคริฟเวน ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ครอนบาค ที่เห็นว่า การประเมินผลไม่ควรเน้นหนักที่การประเมินตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้เท่านั้น แต่ควรมีการประเมินผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งเขาได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ในการประเมินผลควรศึกษากระบวนการการดำเนินการด้วย เพื่อประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตร ซึ่งควรเป็นการประเมินขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ และควรมีการศึกษาติดตามผลด้วยว่าผู้ที่สำเร็จหลักสูตรไปแล้วเป็นอย่างไร ผลการประเมินแบบติดตามผลจะเป็นประโยชน์ต่อการวางหลักสูตรใหม่ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการประเมินในเพื่อต้องการข้อมูลสารสนเทศทั้งก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินโครงการ ตลอดจนผลสรุปรวบยอดของโครงการประเมินโครงการโดยใช้จุดมุ่งหมาย เป็นแนวทางในการประเมินโครงการอย่างเดียว เนื่องการ จากต้องการจะนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการสรุปผล(Summative evaluation) เพื่อมุ่งที่จะตรวจสอบผลผลิตของโครงการ ยังไม่เพียงพอ แต่ผู้วิจัยยังต้องการผลผลิตอื่นๆ อันเป็นผลพลอยได้จากโครงการ ตลอดจนติดตามผลความก้าวหน้าของโครงการว่าผู้ที่เข้ารับการอบรมแล้ว เมื่อระยะเวลาผ่านไปได้นำเอาความรู้ต่างๆที่ได้รับไปปฏิบัติใช้หรือไม่ เพียงใด จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เลือกรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ มาใช้เป็นแนวคิดหลักในการประเมินโครงการ เพราะแนวคิดการประเมินแบบชิปปี้ เป็นแนวคิดที่สมัยใหม่ มีความต่อเนื่อง ครอบคลุมความประสงค์และสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการประเมิน เพราะไม่เพียงแต่จะประเมินตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เท่านั้น แต่จะเป็นการประเมินในแง่มุมอื่นๆ ที่มีผลต่อการ

ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการด้วย กล่าวคือผู้วิจัยจะสามารถประเมินการดำเนินการของโครงการได้ด้วย อันจะทำให้เห็นข้อดี ข้อด้อยของโครงการ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงโครงการได้ทันทั่วทั้งก่อนที่จะดำเนินการต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถประเมินผลรวมสรุปของโครงการเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลงแล้วได้ด้วย อันจะทำให้ได้ได้รับข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์ครอบคลุมทุกด้าน ทราบถึงข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การประเมินแบบซิปป์ยังเป็นรูปแบบประเมินที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ

เกณฑ์ในการประเมินโครงการ

เกณฑ์ หมายถึงระดับหรือมาตรฐานที่ถือว่าเป็นความสำเร็จในการดำเนินงาน เกณฑ์จึงเป็นตัวตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติหรือผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน เกณฑ์จะเป็นตัวบอกว่าโครงการหรือหลักสูตรนั้นมีคุณค่า เหมาะสม มีคุณภาพ

มีประสิทธิภาพและมีความสำคัญอย่างไร ซึ่งเกณฑ์อาจได้มาจากมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแต่ละวิชาชีพ อาจเป็นเกณฑ์ที่เกิดจากผู้เชี่ยวชาญกำหนด ความต้องการของผู้รับบริการ ความคาดหวังที่พึงประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือค่านิยมของสังคมเป็นต้น (ศิริชัย กาญจนวาสี.2536:76) สรุปได้ว่าเกณฑ์ คือ สิ่งที่ใช้เป็นหลักหรือมาตรฐานในการเปรียบเทียบ ระหว่างสิ่งสองสิ่งขึ้นไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับและพึงปรารถนา ซึ่งเกณฑ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เกณฑ์สัมพัทธ์(Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบกับปกติวิสัยของโครงการโดยทั่วไป หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เคยทำมาก่อนแล้ว
2. เกณฑ์สัมบูรณ์ (Obsolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เป็นหลักหรือเป็นมาตรฐานของสิ่งนั้น หรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ครอนบาค ได้เสนอแนะการเลือกใช้เกณฑ์การประเมิน ไว้ว่าการที่จะเลือกใช้เกณฑ์ใดมาใช้ในการประเมินนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะ บริบทของโครงการโดยเฉพาะ ไม่ควรเปรียบเทียบผลระหว่างโครงการแต่ควรเปรียบเทียบผลที่ได้รับของโครงการกับมาตรฐานโครงการนั้น เพราะโครงการแต่ละโครงการมีลักษณะและธรรมชาติแตกต่างกัน การเปรียบเทียบผลระหว่างโครงการจะทำให้ได้รับผลหรือคำตอบไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสเต็คที่ไม่เห็นด้วยกับการเปรียบเทียบการประเมินโครงการ

ตอนที่ 2 โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

ปัญหาจากกระบวนการเรียนการสอนที่สำคัญได้แก่ การสอนที่ครูเป็นศูนย์กลางของการสอนโดยวิธีเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติมุ่งสาระเนื้อหามากกว่ากระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการศึกษาต่อมากกว่าพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนน้อย และยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการเรียนการสอนและมีการพัฒนา และมีการจัดการอบรมครูขึ้นอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม การจัดอบรมครูในประเทศไทยปัจจุบันมีลักษณะร่วมกันประการหนึ่งก็คือการอบรมวิทยากรแกนนำแล้ววิทยากรดังกล่าวจะนำไปขยายผลต่อไป แม้จะมีข้อดี แต่ก็มีปัญหาอยู่หลายประการที่ไม่อาจจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาครูได้ตามจุดประสงค์ ปัญหาที่สำคัญได้แก่หลักสูตรที่จัดขึ้นไม่เกิดขึ้นจากการสำรวจและรับฟังความต้องการและความจำเป็นของครูและสังคม การอบรมมักเป็นไปเพื่อแนะนำหลักสูตรหรือเนื้อหาใหม่ ไม่ได้มุ่งเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ครูและพัฒนาครูตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง เป็นการอบรมครูโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมักเป็นไปในรูปของการบรรยาย ทำให้ครูไม่สามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้ แนวคิด ทฤษฎีที่วิทยากรนำเสนอไม่สอดคล้องและไม่สามารถปฏิบัติในสภาพการณ์จริง วิทยากรที่ทำการอบรมส่วนใหญ่เป็นศึกษานิเทศก์มีภาระกิจงานมาก ทำให้มีระยะเวลาการอบรมน้อย ไม่สามารถลงลึกสู่เนื้อหาอย่างลุ่มลึก เวลาส่วนใหญ่จะเร่งอบรมความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา ไม่มีหรือมีการทบทวนความรู้เก่าน้อย เมื่อต้องการพัฒนาครูอย่างเร่งด่วนไม่สามารถเกิดความรู้ใหม่จริงอย่างลุ่มลึก การพัฒนาครูที่ผ่านมาจึงไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง โรงเรียนบางโรงเรียนได้จัดส่งครูผลัดกันไปอบรมตามที่ต่างๆ คราวละ 2-3 คน ทำให้เนื้อหาที่ได้รับการอบรมที่ไปอบรมที่ต่างๆ กัน มีความรู้แตกต่างกัน เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน เป็นผลให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนยังไม่สามารถเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างกลมกลืน บางโรงเรียนจึงจัดให้มีการอบรมครูด้วยตนเองใช้งบประมาณของโรงเรียน มีการเชิญวิทยากรมาให้การอบรมในหัวข้อต่างๆ หากมีงบประมาณน้อยก็ทำการอบรมในระยะเวลาสั้นๆ ขาดความลุ่มลึก หลักสูตรการอบรม ไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพโรงเรียนและไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาครู สภาพปัญหาดังกล่าวประกอบกระแสการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ส่งผลให้การจัด โครงการอบรม โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้หาแนวทางในการจัด การอบรมครูที่จะสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจตลอดจนมีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างลุ่มลึก ได้เนื้อหาสาระที่ครอบคลุม กว้างขวางพอที่จะเข้าใจภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งยังควรเป็นการจัดการอบรมที่คำนึงถึงความต้องการของครู และโรงเรียน ตลอดจนสอดคล้องกับชุมชนและบริบทของโรงเรียน โดยสร้างกระบวนการในการพัฒนาครูใหม่โดยการระดมความคิดเห็นจากคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด แล้วนำข้อคิดเห็นเหล่านั้น แล้วนำข้อคิดเห็นเหล่านั้นผนวกกับกระแสการศึกษาทางสังคมจัดเป็น

หลักสูตรการอบรม โดยเน้นไปที่การปฏิรูปการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้โดยมีสาระสำคัญของโครงการ ดังนี้

หลักการและเหตุผล

วิกฤติการณ์ทางการศึกษาของไทยในหลายๆด้าน ก่อให้เกิดความสนใจในการศึกษาที่มีคุณภาพและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษารั้งสำคัญขึ้นมาโดยให้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 พระราชบัญญัติดังกล่าว ถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาระดับแรกของประเทศไทย ก่อให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาขึ้นอย่างกว้างขวาง ทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดกระแสการตื่นตัวของครู ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นไปตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในมาตราต่างๆตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สาระและประเด็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ในมาตราต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ เน้นความรู้คู่คุณธรรม มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกด้านการเมือง ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักภาคภูมิใจในความเป็นไทย และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย (มาตรา 7) ตามบทบัญญัติในหมวด 4 ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วยพฤติกรรมการสอนถือว่าเป็นหมวดที่สำคัญที่สุดสำหรับครูและผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียน ที่เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดการจกักระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญคือมุ่งจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การบูรณาการความรู้ การเรียนรู้ที่ฝึกทักษะกระบวนการคิดและการศึกษาจากสภาพจริง ตลอดจนให้สังคม ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษา มีการร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนรวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนมาสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีวิธีการประเมินผลที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม การมีและการใช้หลักสูตรที่หลากหลายและสมดุลควบคู่ไปกับการทดสอบ ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญของสาระการปฏิรูปการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นมาตราต่างๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด
2. กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
3. การประเมินผลที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียน
4. การใช้หลักสูตรที่หลากหลาย สมดุล และเหมาะสม

การปฏิรูปการเรียนการสอนตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติการศึกษาจะสำเร็จลุล่วงลงได้ จะต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ครู ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการปฏิรูป

โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ แผนกประถมศึกษา(รุ่นที่ 1-3) โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ (รุ่นที่ 3) โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา (รุ่นที่ 4) สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเป็นโรงเรียนที่มีความมุ่งมั่นในการที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ และได้มีแผนงานการปฏิรูปบุคลากรโดยมีการจัดอบรมและส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพและบุคลิกภาพความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ร่วมมือกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดโครงการอบรมครู โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรด้านสนับสนุนการสอนให้มีความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรม สำนึกในมโนธรรม การเสริมสร้างค่านิยม การมีวินัย ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 วิฤติการณ์การศึกษาของไทยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและเกิดความสนใจในการศึกษาที่คุณภาพและเป็นความต้องการของสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพื่อจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศให้มีคุณภาพ จึงสมควรที่จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ให้มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอในการที่จะไปพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต จึงเห็นสมควรให้มีการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาขึ้น อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู และบุคลากรทางการศึกษาในวงกว้างเพิ่มขึ้นไปอีก อันจะตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้น

จุดประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา
2. เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ถูกต้องของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เป้าหมาย

จัดอบรมครู อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา
จำนวนรุ่นละประมาณ 40-60 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

- รุ่นที่ 1 ในระหว่างวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม 2542 – 14 มกราคม 2543
- รุ่นที่ 2 ในระหว่างวันที่ 18 เดือนเมษายน – 12 พฤษภาคม 2543
- รุ่นที่ 3 ในระหว่างวันที่ 20 เดือนสิงหาคม – 9 ธันวาคม 2543
- รุ่นที่ 4 ในระหว่างวันที่ 1 เดือนกรกฎาคม – 4 ธันวาคม 2544

สถานที่ดำเนินงาน

สถานที่ตั้งโครงการ ตึก 3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒห้อง 315 ข
โทร. 664-1000 ต่อ 5434 หรือ โทร. 258-1901, 01-648-8864 โทรสาร . 258-1901

สถานที่จัดการอบรมภาควิชาการเชิงปฏิบัติการ ห้อง 12 – 203 คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือห้องประชุมของโรงเรียน

สถานที่อบรมภาคปฏิบัติการสำหรับจัดกิจกรรมกลุ่มในต่างจังหวัด

สถานที่ศึกษาดูงาน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(แผนกประถม)

และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(แผนกมัธยม)

หลักสูตรการฝึกอบรม

จัดการอบรมตามกรอบเนื้อหาสาระสำคัญและจำเป็นดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ.2544
4. กระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน
5. การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนและห้องเรียน
6. การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอนตามกลุ่มประสบการณ์
เนื้อหาวิชาต่างๆ 8 สาขาวิชา
 - กลวิธีสอน
 - การเขียนแผนการสอน
7. การสร้างสรรค์และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
8. การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา (การพัฒนา IQ และ EQ,การศึกษาและ
ช่วยเหลือเด็ก)
9. การประเมินผลตามสภาพจริง (ข้อสอบ,ผลงาน,กระบวนการทำงาน,ลักษณะนิสัย)
10. การจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
11. กิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตตารมณ์ และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของครู

12. ทักษะศึกษา-ดูงาน

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

๑. ร่วมมือกับโรงเรียนหรือหน่วยงานที่ต้องการพัฒนา โดยนำยุทธวิธี ๔ ดาว มาเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการพัฒนาและกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่ง ของแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน โดยวางโครงการร่วมกันกับโรงเรียนและร่วมมือกันในการกำหนดหลักสูตรและกำหนดเวลาในการพัฒนาตามโครงการร่วมกัน

2. พิจารณาหลักสูตรและเวลาการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างผู้ให้การอบรมกับ หน่วยงาน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและยกย่องหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกัน

3. ดำเนินการพัฒนามาตรฐานโครงการ โดยดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรวิธีการและเงื่อนไขการฝึกอบรม เริ่มจากการอบรมให้ความรู้และปรับทัศนคติ ประมาณ ๑๒๐ - ๑๔๐ ชั่วโมง

4. ทำการนิเทศ และติดตามผล และให้คำปรึกษา แก่ครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

5. ประเมินผลการฝึกอบรมและมอบวุฒิบัตรแก่ผู้ผ่านการวัดการประเมินผล

งบประมาณ

งบประมาณในแต่ละรุ่นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ที่เข้ารับการอบรมและสถานที่ดำเนินการฝึกอบรม เป็นค่า

ค่าตอบแทน ค่าวัสดุ ค่าใช้สอย การศึกษาดูงาน ค่าอบรมนอกสถานที่ในต่างจังหวัด ได้แก่

1. วิทยากร ค่าตอบแทนผู้ช่วยวิทยากร ค่าตอบแทนกรรมการ

2. กรรมการ เจ้าหน้าที่ และที่ปรึกษาโครงการ

ค่าใช้สอย

1. ค่าอาหารสำหรับผู้เข้ารับการอบรมและกรรมการ

3. ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการอบรม ค่าเอกสารและอุปกรณ์ใส่เอกสาร

2. ค่าวิทยุ-เทปบันทึกเสียง

3. ค่าจ้างคนงาน นิสิต

4. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

5. ค่ายานพาหนะ

ค่าสถานที่

ค่าธรรมเนียมการใช้ห้องประชุมขนาดบรรจุ 50 - 100 คน

ค่าวัสดุ-อุปกรณ์

1. ค่าวัสดุ-อุปกรณ์สำนักงาน
2. วัสดุ อุปกรณ์กิจกรรมนอกสถานที่

ค่าค่าอาหารและที่พัก ทักษะศึกษา-ดูงานและจัดกิจกรรมกลุ่มนอกสถานที่ในต่างจังหวัด
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในส่วนผู้เข้ารับการอบรมนอกจากจะพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ และประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ยังคาดว่าจะได้รับผลต่อไปนี้
 - 1.1 ความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนในอันที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการจัดการศึกษา
 - 1.2 พัฒนาจิตตารมณ์ความเป็นครู
 - 1.3 ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา โรงเรียนกับโรงเรียน และโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย
2. ในส่วนของมหาวิทยาลัย ได้ปฏิบัติหน้าที่บริการวิชาการเพื่อพัฒนาครูและเป็นผู้เผยแพร่ความรู้ และให้แนวทางในการศึกษาแก่สังคมและบุคลากรทางการศึกษาของหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งมีใช้นิสิตหรือบุคลากรภายใน อันเป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินผลโครงการ

1. ประเมินผลโดยภาพรวมจากความรู้ความสามารถและเจตคติของผู้เข้ารับการอบรม เปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับผลที่ได้รับ
2. ประเมินผลการผ่านการอบรม ประเมินจากการผ่านการทดสอบที่กำหนดทั้งภาคความรู้ เจตคติ และภาคปฏิบัติในระหว่างการอบรม

คณะกรรมการโครงการ

รุ่นที่ 1-2

ที่ปรึกษาโครงการ

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

กรรมการดำเนินการ

1. ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ	สุเสารัจ	ประธานโครงการ
2. รศ. กรรณิการ์	พวงเกษม	กรรมการ
3. รศ.สุนทร	จันทรี	กรรมการ
4. ผศ.สุนีย์	เหมะประสิทธิ์	กรรมการ
5. ผศ.รังสี	เกษมสุข	กรรมการ
6. ผศ.สนั่น	มีชันหมาก	กรรมการและเลขานุการ
7. นางประกอบ	ลิขิตศิริทรัพย์	กรรมการและเหรัญญิก

รุ่นที่ 3 ที่ปรึกษาโครงการ

3. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

กรรมการดำเนินการ

1. ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ	สุเสารัจ	ประธานโครงการ
2. รศ.สุนทร	จันทรี	กรรมการ
3. นายวันชัย	ลิขิตศิริทรัพย์	กรรมการ
4. ผศ.สนั่น	มีชันหมาก	กรรมการและเลขานุการ
5. นางประกอบ	ลิขิตศิริทรัพย์	กรรมการและเหรัญญิก

รุ่นที่ 4 ที่ปรึกษาโครงการ

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

กรรมการดำเนินการ

1. ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ	สุเสารัจ	ประธานโครงการ
2. ผศ.สนั่น	มีชันหมาก	กรรมการและเลขานุการ
3. รศ.สุนทร	จันทรี	กรรมการ
4. นางสุพรรณิ	เชษฐาเชาวลิต	กรรมการ

5. นางประกอบ

ลิขิตศิริทรัพย์ กรรมการและเหรัญญิก

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

1. นางรัตนา	พุกพูน
2. นายประยงค์	วินิจวงษ์
3. นายสมชาย	หาบ้านแท่น
4. นางพัชรินทร์	เติกอวยพร

ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ความหมายของการสอนและการจัดการเรียนรู้

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด การรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงาน (ประเวศ วะสี :) ซึ่งกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้วิธีสอนหลายวิธี มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชา (โดยมีการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ โดยมีหลักความคิดที่ว่า เราทุกคนเกิดมาไม่เท่ากัน เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเอง

นักการศึกษาโดยทั่วไปจะเข้าใจความหมายของการสอนกับการจัดการเรียนรู้ไปในทำนองเดียวกัน แต่เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงขอเสนอความหมายของการสอนกับการจัดการเรียนรู้ไว้โดยละเอียด เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความหมายทั้งสองที่มีอยู่เพียงเล็กน้อย

การสอนมีความหมายมาจากคำเดิมในภาษาอังกฤษ 2 คำ คือคำว่า teaching กับคำว่า Instruction ซึ่งทั้ง 2 คำมีความหมายใกล้เคียงกัน นักการศึกษาในประเทศไทยจึงได้ใช้คำว่า การสอน แทนความหมายของทั้ง 2 คำมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามยังคงมีความแตกต่างระหว่างคำทั้งสองอยู่บ้าง กล่าวคือ

ฮอสฟอร์ด (Hosford.1973:5) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสอน (teaching) ว่า หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารที่เป็นลักษณะของฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้และฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับโต้ตอบกันไปมา ซึ่งเป็นความหมายที่คล้ายคลึงกับ การ์ลและทอร์ป (Carl and Thorpe.1984:42-43) ที่ให้ความหมายว่า การสอน (Teaching) หมายถึงกระบวนการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของการสอนไว้สอดคล้องกัน คือมาร์ติน (Martin.1981:54) ได้กล่าวว่า การสอน (Teaching) หมายถึงการแนะนำความรู้ให้กับผู้เรียนโดยผู้สอนทำการสังเคราะห์ความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน มีการบูรณาการความรู้ ความคิดและสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการปลูกฝังให้เกิดมโนทัศน์สิ่งต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนามากขึ้น ส่วนฮาร์ริส (Harris and others.1979:10) ได้ให้ความหมายว่า การสอน (Teaching) เป็นสิ่งที่บุคคลหนึ่งกระตุ้น เร่งเร้า ชี้ทาง ชักจูง ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ และได้ให้ความหมายของคำว่า การสอน (Instruction) ว่าหมายถึงกิจกรรมใดใดที่ดำเนินการโดยมีการจัดสภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์และสื่ออำนวยความสะดวก ตลอดจนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้

ส่วนกู๊ด (Good.1959 :213) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการสอนไว้ สองประเด็น ดังนี้

1. การสอน หมายถึง การกระทำที่เป็นการอบรม สั่งสอนนักเรียนตามสถานศึกษาโดยทั่วไป

2. การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์หรือกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดการเรียนรู้โดยง่าย

กาเยและเวเกอร์(Gagne and Wager.1988:1-2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอน (Instruction) หมายถึงการกระทำของบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ โดยใช้ สถานการณ์และสิ่งอื่นเข้าช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

บรุนเนอร์(Brunner.1973:30) ให้ความหมายว่าการสอน(Instruction) เป็นการช่วยเหลือและ ประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจของงานด้วยกระบวนการต่างๆซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ฮอสฟอร์ด (Hosford. 1973 : 31,35,41,43) ที่ว่าการสอน(Instruction) เป็นกระบวนการจัดกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือและประยุกต์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจของงาน

สุพิน บุญชูวงศ์ ได้ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้(Learning) เป็นกระบวนการที่บุคคลมีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ การสอนจึงหมายถึง การจัด ประสบการณ์ต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม(2538 : 3)

จากความหมายที่หลายท่านได้ให้ทัศนะไว้พอจะสรุปความแตกต่างของคำทั้งสอง ได้ว่า การสอนตามความหมายของคำว่า Teaching นั้น เป็นการสอนที่เป็นปฏิกริยาระหว่างคนต่อคน โดยมีคนหนึ่งเป็นผู้สอน ผู้บอก ผู้แนะนำ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนการสอนในความหมายของคำว่า Instruction นั้นหมายถึงการสอนที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อม การสร้างบรรยากาศและสถานการณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์

จากความหมายของทั้ง 2 คำดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการสอนในความหมายของ Teaching มีความหมายแคบกว่า การสอนตามความหมายของคำว่า Instruction และความหมายของคำว่า Teaching เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญของ Instruction

อย่างไรก็ตาม สรุปได้ว่า การสอนไม่ว่าจะในแง่ของTeaching หรือ Instruction ต่างก็ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์หรือสถานการณ์หรือ กิจกรรมต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อประมวลความรู้ดังที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่าการสอนจะมีความหมาย เช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการสอนของครูหมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในการ จัดกิจกรรมใดๆ เช่นการจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดวัสดุอุปกรณ์ และสื่ออำนวยความสะดวก การจัดชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ตลอดจนจัด สถานการณ์ต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษามีจุดมุ่งหมายและมีเจตนารมณ์ที่จะให้มีการจัด

การเรียนรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่จะเป็นสังคมการเรียนรู้ที่ทุก ส่วนในสังคมจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับ สังคมการเรียนรู้ยุคใหม่ที่ครูจำเป็นจะต้องใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย มีการสอนที่เป็นระบบ การสอนตามความหมายของคำว่า Instruction จึงเป็นความหมายที่มีความเหมาะสมและครอบคลุม การสอนในสังคมไทยปัจจุบันโดยเฉพาะการสอนตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มากที่สุด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ในหมวด 4 ตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นหมวดที่ ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มีทั้งหมด 9 มาตรา มีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและ ระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่าง ถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ในมาตรา 24 เป็นมาตราที่ว่าด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการ ปฏิรูปการศึกษานั้นได้มีบทบัญญัติไว้ ดังนี้

ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ

สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสอง แล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการวิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครอง ท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม อื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการ จัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสพการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว ส่งผลให้เกิด เกณฑ์การประกันคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ โดยได้มีการกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 18 ตาม เกณฑ์ประกันคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษา ที่กำหนดเกณฑ์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ซึ่งมีตัวบ่งชี้สอดคล้องกับมาตราที่ 24 ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนอง ความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหา คำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัด การเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับหารพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วนทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานของผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ร่วมกัน

8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิด ทฤษฎี ของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา 24 ไว้หลายท่าน ที่สำคัญมีดังนี้

ดิวอี้ (Dewey.1963) ได้เป็นผู้เปลี่ยนแปลงบทบาทการเรียนรู้จากการที่นักเรียนเป็นผู้รับมาเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ "Learning by Doing" และเปลี่ยนบทบาทของครูจากการเป็นผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ จุดเน้นในการเรียนจึงอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอน แนวคิดของดิวอี้ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ทั่วโลก

สาโรช บัวศรี (2443) ผู้ซึ่งเป็นคนแรกที่ได้นำเอาหลักการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเข้ามาใช้ในประเทศไทยเป็นคนแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 ได้ให้หลักสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า ครูจำเป็นจะต้องรู้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งเมื่อรู้แล้วครูจะสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับของผู้เรียนแต่ละคน และเมื่อหาวิชาและวิธีการสอบ จะต้องเหมาะสมกับสภาพบริบททางสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ด้วย ส่วนวิธีการเรียนนั้นมักจะมีหลายรูปแบบ เช่น เรียนรู้โดยฝึกประสบการณ์ในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ทัศนศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษา นอกห้องเรียน ส่วนในห้องเรียนอาจจัดกิจกรรมอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

ในการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ มีความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับคำนี้ ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทในการสอนใหม่ ให้เหมาะสมกับความสามารถ ความคิดและความสนใจของเด็กแต่ละคน ซึ่งมี ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ผู้ซึ่งเป็นคนแรกที่ได้นำเอาหลักการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเข้ามาใช้ในประเทศไทยเป็นคนแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 ได้ให้หลักสำคัญในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า ครูจำเป็นจะต้องรู้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งเมื่อรู้แล้วครูจะสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับของผู้เรียนแต่ละคน และเมื่อหาวิชาและวิธีการสอบ จะต้องเหมาะสมกับสภาพบริบททางสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ด้วย ส่วนวิธีการเรียนนั้นมักจะมีหลายรูปแบบ เช่น เรียนรู้โดยฝึกประสบการณ์ในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด ทัศนศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษานอกห้องเรียน ส่วนในห้องเรียนอาจจัดกิจกรรมอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

นักการศึกษาในปัจจุบันหลายคน ได้แสดงทัศนะที่สนับสนุนต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ และสาโรช บัวศรี โดยให้สาระสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องเริ่มจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถและมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน (Brandes and Ginnis.1988 :) การจัดการเรียนรู้ควรตอบสนองต่อความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์และได้ลงมือปฏิบัติจริง (Sharan and Sharan.1976) มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนองตอบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่มี

ความแตกต่างกันไป ครูจะต้องมีการกระตุ้น ยั่วยุให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (Lang.1995)

ประเวศ วะสี (2544:ข) ได้สนับสนุนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและได้กล่าวว่าการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมเรียนรู้ในสถานการณ์จริง รู้ศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน และสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .2542:8) ได้ให้ความหมายไว้ 2 ด้าน คือ

ความหมายด้านผู้เรียน คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เน้นการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตได้ความหมายด้านผู้จัด (ผู้สอน) คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ การเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ ของผู้เรียน โดยมีการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีระบบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543:30-33) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจและตามความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีบทบาท ดังนี้

1. ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทกระบวนการสอนใหม่ ต้องเปลี่ยนวิธีคิด และเปลี่ยนความเชื่อของตนเองแบบเดิมที่ไม่ได้ผลให้เป็นแบบใหม่ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ผู้สอนต้องมีความเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา
3. การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ครูต้องออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง/
 4. เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ได้แก่
 - 4.1 กระตุ้นความรู้เดิมของผู้เรียน
 - 4.2 ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 4.3 ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับข้อมูลโดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ
 - 4.4 ผู้เรียนได้สรุปความรู้ด้วยตนเองและแสดงออกถึงสิ่งที่ค้นพบด้วยวิธีการต่าง ๆ
 5. พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยพัฒนาผู้เรียนทุกคน ทุก ๆ ด้านโดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล
 6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ทั้งทักษะความรู้ ทักษะการทำงานและทักษะชีวิต
 7. การประเมินผลในขณะที่มีการเรียนการสอนที่เปี่ยมธรรมชาติและสอดคล้องกับความ

เป็นจริง

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2534: 55-58) ได้กล่าวถึงการสอนที่เน้นผู้เรียนรู้สำคัญที่สุด สามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า การสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้มีสิ่งสำคัญที่เป็นแก่นสารสำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. การสอนที่สอดคล้องกับสภาพจริง ได้แก่การมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพจริง มีเนื้อหาเรื่องราวที่สัมพันธ์กับสภาพจริง มีการสอนตามสภาพจริง โดยพิจารณาจากสภาพผู้เรียน สถานที่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง และมีการประเมินตามสภาพจริงจากผลการปฏิบัติงานโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ ตรวจสอบผลงานซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในสภาพการณ์จริงที่เป็นปกติ

2. การสอนโดยใช้ทฤษฎีทางสมองเป็นฐาน เป็นการสอนที่นำเอาผลงานการวิจัยด้านสมองมาใช้ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะเรื่องทฤษฎีพหุปัญญาที่มองว่าทุกคนมีความสามารถแตกต่างกัน การสอนจึงต้องพัฒนาความสามารถของบุคคลในแต่ละด้าน รวมทั้งพัฒนาในสิ่งที่ยังมีความบกพร่อง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการสอนแบบบูรณาการอันเป็นกลไกทำงานของสมอง

3. การเรียนรู้ที่ครบวงจรและมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนตั้งแต่การเลือกเรื่อง วิธีการเรียน การลงมือปฏิบัติ กิจกรรม การสรุปความรู้ด้วยตนเองตลอดจนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือนำความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหา ทั้งนี้รูปแบบในการสอนที่สำคัญและใช้กันหลากหลายในปัจจุบัน เช่น

3.1 การบูรณาการที่เชื่อมโยงกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น

3.2 การสอนโดยใช้โครงงาน

3.3 การเรียนรู้แบบกลุ่ม

3.4 การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ณรงค์ รมณียกุล (2534:69-70) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ดังนี้

1. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าเพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยสอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

2. ครูทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียนให้มีโอกาสได้เรียนรู้จากคนอื่น ๆ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ พุดคุย ปรัชญาหรือ วางแผนและทำงานร่วมกัน

3. ครูทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง เกิดความพร้อม ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา

4. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ของตนเองพฤติกรรมการสอนที่ดีของครูจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง สามารถค้นพบความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและมีนิสัยรักการเรียนรู้ไปจนตลอดชีวิต

นอกจากนี้ สุ่มมหา พรหมบุญ(2540 : 18) ยังได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนที่เรียกว่ายุทธวิธี 4 ดาว อันประกอบไปด้วย

1. ยุทธวิธีที่ 1 การจัดการเรียนการสอน หรือวิธีสอนแบบดาว 5 แฉก ได้แก่ การเรียนเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันกับคนอื่นเป็นกลุ่ม การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมและสร้างผลงาน การเรียนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง การเรียนที่สร้างจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อต่างๆให้คิด

2. ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกระบวนการ 5 อย่างดังนี้ การปรับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้การจัดการ ศูนย์วิทยาการให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่บ้าน การร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมนอกบ้านและนอกโรงเรียน

3. ยุทธวิธีที่ 3 การใช้กระบวนการทางจิตวิทยา และการแนะแนวช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดกระบวนการต่างๆดังนี้ การร่วมมือกันทำงานเป็นทีมระหว่างครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา การจัดระบบข้อมูลของเด็กทุกด้านเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กแต่ละคน การปรับทัศนคติด้านการแนะแนว และจิตวิทยาของครูทุกคน การร่วมมือช่วยเหลือด้านจิตวิทยาจากบุคคลหลายฝ่ายในกรณีที่เป็นปัญหาที่เกินกว่าความสามารถของครู การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้านจิตวิทยาเพื่อส่งเสริมเด็กให้ถูกต้องและเหมาะสม

4. ยุทธวิธีที่ 4 การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เป็นจริง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการ 5 ประการ ดังนี้ การประเมินผลโดยการทดสอบความรู้พื้นฐาน การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน การประเมินผลจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก การประเมินผลจากพัฒนาการทางลักษณะนิสัยของเด็ก การประเมินผลเพื่อวัดและค้นหาความสามารถพิเศษของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544:19-21) ได้ให้ความหมายของกระบวนการการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนและการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. กิจกรรมการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้าและทดลองปฏิบัติ ฝึกการคิด วิเคราะห์และสามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม วิธีการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
4. ครูจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบในการทำงาน
5. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541:3-4) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น โดยกำหนดให้มีตัวบ่งชี้ลักษณะของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน มีดังนี้
 - 1.1 ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
 - 1.3 ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
 - 1.4 ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
 - 1.5 ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
 - 1.6 ผู้เรียนฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
 - 1.7 ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
 - 1.8 ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
 - 1.9 ผู้เรียนฝึกประเมินตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง
2. ตัวบ่งชี้การสอนของครูมี ดังนี้
 - 2.1 ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 - 2.2 ครูเตรียมการสอนและจัดบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 - 2.3 ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
 - 2.4 ครูจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
 - 2.5 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและปรับปรุงตนเอง
 - 2.6 ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
 - 2.7 ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิดการแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
 - 2.8 ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
 - 2.9 ครูฝึกฝนการมารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
 - 2.10 ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ของ
กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย (2544: 26)

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้
เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิด
สังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ
และสร้างความรู้ด้วยตัวเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัด
การเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง
ครบถ้วนทั้งทางด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบร่วม
กับผู้อื่น
8. มีการประเมินการพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการ
เรียนรู้ที่ครูเตรียมการสอนและจัดบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง ครูจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดง
ออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่
หลากหลาย ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้ฝึกทักษะการคิด ฝึกทำและปรับปรุงตนเอง ครูส่งเสริมกิจกรรม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิดการแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ โดยใช้
แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ครูสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม
กริยามารยาทตามวิถีวัฒนธรรมไทย ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเป็น
การจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ได้สูงสุดตาม ศักยภาพของแต่ละ
บุคคล

สำหรับรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้หรือการสอนนั้น ได้มีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้มากมายที่สำคัญๆ และกำลังได้รับความสนใจ อยู่ในปัจจุบันนี้ ได้แก่

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences)

ทฤษฎีพหุปัญญา เป็นทฤษฎีที่สนใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยเชื่อว่า เด็กทุกคนมีความสามารถพิเศษซ่อนแฝงอยู่ในตัวเอง และเด็กแต่ละคนก็มีความสามารถแตกต่างกัน และไม่เท่ากัน โดยโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner : 1993) นักการศึกษาชาวอเมริกันได้กล่าวว่า เด็กทุกคนมีความสามารถแตกต่างกัน และสามารถแบ่งแยกความของเด็กออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.2543)

1. ด้านภาษา (Verbal Linguistics)
2. ด้านคณิตศาสตร์และเหตุผล (Logical / Mathematic)
3. ด้านดนตรีและจังหวะ (Musical / Phythmic)
4. ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย / กีฬา (Kinethetics)
5. ด้านศิลปะ / ด้านช่าง (Visual / Spatial)
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal)
7. ด้านการคิดและความเข้าใจในตน (Intrapersonal)
8. ด้านความเข้าใจในภาษา (Naturalistic)

หน้าที่ของครูก็คือจำเป็นจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดให้มากที่สุด ตามความสามารถ ตามแนวทางและตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ลาเซียร์ (Lazeear.1999) ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะที่บ่งชี้ความสามารถพิเศษของเด็กทั้ง 8 ด้าน ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน ไว้ดังนี้

1. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษา (Linguistics Intelligence) ลักษณะทั่วไปจะชื่นชอบความคมคายของโครงสร้างและ ความหมายที่ไพเราะของภาษา จำศัพท์ได้ง่ายๆ สะกดคำได้ดี ชอบเล่นเกมตัวอักษร เข้าใจในการเล่นคำต่างๆ ได้ดี เข้าใจคำพูดตลก แสลง คำปริศนาต่างๆ ทักษะการฟังดี บรรยายสิ่งต่างๆ ได้ดี จดจำเก่ง เล่าเรื่องราวได้ดี สนุกกับเสียงและ จังหวะทางภาษา ชอบอ่าน ชอบเขียน กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมการเล่าเนื้อเรื่อง นิทาน การทำวารสาร การเขียนเรื่อง การพูดเป็นจังหวะ ลำตัด บทกวี โคลง กลอน อ่านบทกลอน บทอาขยาน การพูด อ่านเรื่องจริง ทำงานวิจัย การพูดในที่ชุมชน การรายงาน การฟัง การอ่านในใจ การอ่านออกเสียง ละคร อภิปราย

หรือโต้วาที ไปคำ ละครไป ทำแผนที่เรื่องราวต่างๆ เล่นคำอุปมาอุปไมย อ่านคำกลัปลหลัง เล่นเกมอักษรไขว้ เล่นคำ คำตลก เล่นเกมอักษรเช่นสแคริปเบิล

2. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านเหตุผลและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ลักษณะทั่วไป ชอบใช้ตัวเลข มีระเบียบแบบแผน เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดี ชอบกิจกรรมการคิดที่ต้องใช้สมอง เกมปริศนา เกมที่ใช้ยุทธวิธี ชอบจัดหมวดหมู่ จัดให้เข้าพวก ชอบคอมพิวเตอร์และเกมปริศนา ชอบคำนวณ คิดเป็นระบบ มีรูปแบบความคิดและหาความสัมพันธ์ มีกรอบความคิด แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน การแก้ปัญหา รูปปริศนา การใช้รหัส เรขาคณิต การวัด การจำแนก การคาดคะเน การเก็บข้อมูล การจัดกลุ่ม การแบ่งพวก การจัดลำดับ สัญลักษณ์ การทดลองเกมปริศนา ซับซ้อน เงิน เวลา การคิดวิจารณ์ญาณ เล่นเกมตัวต่อ ก่อสร้างด้วยบล็อก เช่นเลโก้ กิโก้ ฝึกคิด ฝึกคิดค้นหาวิธีต่างๆ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอนเล่นเกมลับสมอง(Puzzles and Mazes) เขียนแผนที่เรื่องราว (Story Mapping) การปูพื้นกระเบื้องเป็นรูปสวดลายต่างๆ ต่อรูปปริศนา คำนวณความสูงของต้นไม้

3. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี(Music Intelligence) ลักษณะทั่วไป เรียนรู้ได้ดี ถ้ามีเสียงดนตรี จดจำเสียงดนตรีได้ดี ชอบฟังเสียง ชอบร้องเพลง ฮัมเพลงอยู่เสมอ มีจังหวะ แต่งเพลงเอง เขียนแบบจังหวะได้ดี รู้ความแตกต่างของเสียง มีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับเสียงและทำนอง แยกแยะความแตกต่างของเสียงได้ เคลื่อนไหวร่างกายหรือตอบสนองทันทีเมื่อได้ยินเสียงเพลง

กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน ใช้เสียงเพลงการร้องเพลง ตบเท้า เคาะจังหวะและดนตรีประกอบการสอน ร้องเพลง ฮัมเพลง จังหวะ การเคาะ ตบ ดีเป็นจังหวะ ใช้เสียงเพลงหรือดนตรีประกอบการทำกิจกรรม การสอนให้ซาบซึ้งในดนตรี แบบการเต้นรำ เล่นดนตรี เรียนรู้เรื่องเกมประกอบเพลงของชาติต่างๆ เปิดเพลงคลอไปด้วยเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ แต่ง เรียบเรียงเพลง การเคาะจังหวะ แต่งเพลง พุดเป็นจังหวะ สะกดคำศัพท์เป็นจังหวะ

4. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย(Kinesthetic Intelligence) ลักษณะทั่วไป คล่องแคล่วว่องไว ควบคุมร่างกายได้ดี รับข้อมูลข่าวสารและเรียนรู้ได้ดีจากการสัมผัส เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ขยับขา โยกลำตัว ตบเท้า อยู่ไม่นิ่ง แม้ขณะนั่งอยู่กับที่ มีทักษะทางกลไกที่ดี มีการเคลื่อนไหวและท่าทางดี ใช้ภาษาร่างกายได้ดี แสดงท่าทางและสาริตได้ดี ชอบออกกำลังกาย ออกกำลังกายได้นานๆ ชอบวิ่ง ตีลังกา ชอบปีนต้นไม้ กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมภาคสนาม กิจกรรมการเคลื่อนไหว บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลองการสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ ภาษามือ กิจกรรมที่ทำด้วยมือ กิจกรรมพลศึกษา กีฬา หัตถกรรม ละคร กิจกรรมเสริมสร้างบุคลิก เช่นการเดิน ยืน ลุก นั่ง การเต้นรำที่สวยงาม การเล่นกีฬาประเภทบุคคล การนั่งสมาธิและฝึกโยคะ กิจกรรมที่ระบายความโกรธ ความข้องคับใจ เช่นตีหมอน ฉีกกระดาษ

เตะกระสอบทราย ชกเป้า บั่นแป้ง การแสดงล้อเลียน เกมที่ใช้คนเป็นอุปกรณ์ เช่นเป็นตัวหมากรุก การแสดงสีหน้าท่าทาง ละครไป้ เล่นเกมประกอบเนื้อหา การใช้ภาษามือ ภาษาท่าทาง ภาษาไป้

5. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านข้าง ศิลปะและมิติสัมพันธ์(Spatial Intelligence)

ลักษณะทั่วไป ชอบดู ชอบคิดเกี่ยวกับรูปภาพ ชอบวาดแผนที่ แผนภูมิต่างๆ ชอบวาดรูป ก่อสร้าง ออกแบบ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ชอบดูภาพยนตร์ วิดิทัศน์ สไลด์ แผนภูมิ แผนที่ รูปภาพ ชอบเล่นต่อตัวต่อ จำแนกแยกแยะสีได้ดี สนุกเพลิดเพลินกับสีและการออกแบบ ระบายสีภาพอย่างมีสีสันสดใส ชอบผูกโบว์ รัดบิ้นอย่างมีสีสัน ชอบใส่เครื่องประดับต่างๆ เช่น ตุ้มหู กำไล สร้อยคอที่เป็นลูกปัดร้อยเป็นสาย สนุกกับการคำนวณทางภูมิศาสตร์ชอบลากเส้นและเขียนขยุกขยิก

กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน ใช้ชาร์ท แผนภูมิ รูปภาพประกอบการสอน วาดภาพ ระบายสีการวาดภาพประกอบ แผนที่เรื่อง จินตนาการ การสังเกต แผนที่ความคิด สัญลักษณ์ กิจกรรมผาผ่น ศิลปะการปะเศษวัสดุ ศิลปะการออกแบบ ตกแต่ง สร้างสภาพแวดล้อม สร้างบล็อก บันดิน บั่นแป้ง ตัดปะกระดาษ งานหัตถกรรมต่างๆ ทำแผนที่เรื่องราว ทำป้ายนิเทศ ทำแผนที่ความคิด ทำโปสเตอร์ นิทรรศการ ตกแต่งสวน

5. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) ลักษณะทั่วไป ชอบพูด คอยเก่ง ชอบไปบ้านเพื่อน และชอบให้เพื่อนมาที่บ้าน ชอบทำงานและเล่นเกมเป็นกลุ่ม เป็นทีม ชอบฟังความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจและใส่ใจและรับรู้ถึงความรู้สึก อารมณ์ ความคิดของคนอื่นได้ดี เพื่อนมาก ชอบเข้าสังคม ชอบการคิดแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม เป็นผู้นำ เป็นคนกลาง เป็นคนประนีประนอม ผู้ไกลเกลี่ยความขัดแย้ง เข้าใจและตระหนักถึงการยอมรับและการไม่ยอมรับในสังคม มักอาสาสมัครในการช่วยเหลือผู้อื่น สื่อสารได้ดีทั้งที่เป็นภาษาพูดหรือภาษาไป้ กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน การเรียนแบบร่วมมือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำงานเป็นทีมการสอนแบบเพื่อนเรียน เพื่อนสอนเพื่อน หน้าที่ บทบาทในสังคม ทำสมาธิ การเข้าสังคม เรียนเป็นกลุ่ม จัดตั้งชมรม ระดมสมอง เรียนกับเพื่อน ต่างวัย กิจกรรมเป็นคู่ การเล่นจับคู่กับเพื่อนต่างชั้น สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ การสอนให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่น ไปพบ สันทนา สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

7. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดและความเข้าใจในตนเอง (Intrapersonal) ลักษณะทั่วไป มีแรงจูงใจภายในสูง ต้องการมีที่ทางส่วนตัว ชอบอยู่คนเดียว ชอบทำงาน และศึกษาด้วยตนเอง จะปฏิบัติสิ่งต่างๆตามที่ตนเองสนใจ ตั้งเป้าหมายส่วนตัว รู้จุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง ผันหวาน ไตร่ตรอง ครุ่นคิด มีสัญชาตญาณการหยั่งรู้ ชอบอยู่ตามลำพัง ความรู้สึกไว ใจน้อย กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน การเรียนเป็นรายบุคคล กำหนดเป้าหมายเป็นรายบุคคล ให้งานเดี่ยว ทำคนเดียว เลือกสิ่งที่จะทำด้วยตนเอง กิจกรรมตอบสนองส่วนบุคคล อ่านคนเดียว กิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจ – ยกย่องตนเอง ให้เขียนจดหมายขอคำปรึกษาจากผู้รู้ ทำรายการสิ่งที่สนใจ หรือรายการสรุปเรื่องส่วนตัว เขียนวารสาร อนุทิน บันทึกส่วนตัว สร้างชาร์ทและแผนภูมิเรื่องที่ตนเองสนใจ ทำ

แผนภาพอธิบายความเหมือนหรือความแตกต่างของเพื่อนในชั้นเรียน สร้างแผนที่ความรู้สึก(Feeling Mind Map) อธิบายลักษณะอากาศที่ตนเองชอบแล้วบอกเหตุผลด้วย สร้างตารางเวลาส่วนตัว

8. เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความเข้าใจในธรรมชาติ (Naturalistic Intelligence)

ลักษณะทั่วไป ชอบและสนใจ สัตว์ พืช หิน เมฆ ชอบเลี้ยงสัตว์ ชอบปลูกต้นไม้ สามารถบอกลักษณะจำแนก แยกแยะ พืชและสัตว์ได้ จำสัญลักษณ์ของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวได้ดี ชอบธรรมชาติ ใส่ใจในธรรมชาติ ใส่ใจในสิ่งแวดล้อม เข้าใจ รู้ถึงพฤติกรรม ความต้องการ ลักษณะนิสัยของสัตว์ ชอบทำสวนผัก ผลไม้ ทำฟาร์ม เลี้ยงสัตว์

กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อพัฒนาผู้เรียน เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก สวนครัว เพาะ ปลูก ขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงดูสัตว์ การดูแลพืช ทดสอบศึกษาสวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ ห้องเที่ยวสวนสัตว์เปิด ชายทะเล เดินทางไกล ค่ายพักแรมตามสถานที่ตามธรรมชาติ ลงไปพูดคุย สนทนากับผู้เชี่ยวชาญด้านธรรมชาติในชุมชน ค้นคว้าทำรายงานเรื่องสัตว์ที่ตนเองชอบ ทดลองการขยายพันธุ์พืช เรียนในสนาม ใต้ต้นไม้ ในสวนเรียนนอกสถานที่ เรียนกลางแจ้ง ถีบจักรยานศึกษาแหล่งน้ำ ฟาร์ม แหล่งน้ำ พันธุ์ไม้ สถานที่ต่างๆรอบหมู่บ้าน เดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาดูงานสำนักกระบายน้ำ หน่วยระบายน้ำ การทำนาเกลือให้นักเรียนไปตรวจสอบแหล่งน้ำ แหล่งเพาะพันธุ์ยุงในชุมชน เชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องการดูแลแหล่งน้ำ จัดนิทรรศการเรื่องสิ่งแวดล้อมตกแต่งสวนหิน สวนหย่อม จัดทำป้ายนิเทศเกี่ยวกับธรรมชาติ ให้ความรู้ ระบายสีสิ่งต่างๆ ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 Mat

การสอนหรือการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงลีลาการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามี 4 แบบ เป็นระบบการสอนที่กำลังได้รับความสนใจจากครูและนักการศึกษาไทยอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

ระบบการสอนแบบ 4 MAT เป็นการสอนที่คำนึงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน เกิดขึ้นจากแนวคิดของนักการศึกษาคนสำคัญชาวอเมริกัน ชื่อ ซูซาน มอร์ริส (Susan Moris) และเบอ์นิส แม็คคาร์ธี (Bernice Mc Carthy) เมื่อปี ค.ศ.1980 การสอนแบบ 4 MAT จะให้ความสำคัญต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กระบวนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ตลอดจนคำนึงถึงกระบวนการสอนที่มุ่งพัฒนาสมองของมนุษย์ทั้ง 2 ซีก คือซีกซ้ายและซีกขวาไปพร้อมๆกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา ที่อธิบายถึงความสามารถของเด็กที่แตกต่างกัน 10 ด้าน และเด็กแต่ละคนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการใช้ความสามารถที่มีอยู่นั้นเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

สาระหลักของทฤษฎีการสอนแบบ 4 MAT

เมื่อวิเคราะห์สาระหลักแนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ 4 MAT มีประเด็นหลักของแนวคิด สรุปได้ ดังนี้

1. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมี 4 แบบ

ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีแบบฉบับในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ดังกล่าวนี้มี 4 แบบ โดย เชื่อว่า มนุษย์ได้รับประสบการณ์ความรู้ได้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันซึ่งมีอยู่มากมายหลายวิธี และมนุษย์ก็มีวิธีการจัดการกับประสบการณ์และความรู้ได้หลายวิธีที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นเทคนิคในการรับรู้ความรู้ และเทคนิคในการเฝ้าหาค้นหาความรู้ หากได้รับการจัดการให้เหมาะสมผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดแบบฉบับในการเรียนรู้ของตนเองที่ไม่เหมือนใคร และจะเกิดความสุขในการเรียนรู้ตามแบบฉบับของตนเองด้วยเช่นกัน แบบฉบับการเรียนรู้ของผู้เรียนดังกล่าวนี้มี 4 แบบ และการเรียนรู้ทั้ง 4 แบบนี้มีคุณค่าเท่าเทียมกัน ได้แก่

- 1.1 ผู้เรียนแบบที่ 1 (WHY) เป็นคนช่างคิด ช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การสังเกต เฝ้าดู ชอบจินตนาการแล้วนำไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดคุย สนทนา หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่า ทำไม และจะกระตือรือร้น สนใจในการค้นหาความรู้หากเกิดคำถามกับตนเองว่า ทำไม
- 1.2 ผู้เรียนแบบที่ 2 (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จากการรับข้อมูล ข่าวสาร และสิ่งต่าง ๆ จากครู หรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง เรียนรู้อย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ
- 1.3 ผู้เรียนแบบที่ 3 (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึกที่สัมผัสได้ เช่น ทำ จับ สืบ คลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ อยากเรียนรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร สิ่งนี้ใช้การได้อย่างไร
- 1.4 ผู้เรียนแบบที่ 4 (IF) ชอบค้นหาว่าเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ จะเป็นอย่างไร ได้หรือไม่ มีความสามารถในการประมวลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วแล้วนำมาแปลงหรือประยุกต์เป็นสิ่งใหม่ได้ดี จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเอง ด้วยการทดลอง พิสูจน์ เรียนรู้จากความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลงทำ และค้นพบสิ่งใหม่ด้วยตนเอง

2. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูมี 4 แบบ

เมื่อนักเรียนมีแบบฉบับในการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ครูจึงต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่

หลากหลาย เพื่อตอบสนองตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนดังกล่าวทั้ง 4 แบบนั้น กล่าวคือ ครูจะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถและตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนที่ไม่เหมือนกันบทบาทหรือลีลาการสอนของครู 4 แบบ มีดังนี้

2.1 บทบาทที่ 1 ครูคือผู้กระตุ้น สร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย/กระตุ้น

การเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน โดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรอง สัมผัส ครูนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิด การจินตนาการ กระตุ้นให้เขาได้ฟัง ได้เห็น และอยากคิด อยากตั้งคำถาม ซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไม เพราะอะไร วิธีการสอนอาจใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การระดมสมอง การทำงานกลุ่ม การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถาม บทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ 1 (WHY) มีความสุข ความสบายใจ ในการเรียนมากที่สุด

2.2 บทบาทที่ 2 ครู คือ ผู้สอน ผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอน ผู้แจ้งให้ทราบ บทบาทที่ 2 นี้ จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ 2 (WHAT) มีความสุข ความสบายใจในการเรียนมากที่สุด บทบาทนี้นับว่าเป็นบทบาทแบบเดิมๆที่ครูส่วนใหญ่เคยใช้กันมาแล้ว

2.3 บทบาทที่ 3 ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจากของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเอง การเรียนการสอนเน้นเนื้อหา ทักษะที่เป็นชีวิตจริง ครูเพียงแค่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้นักเรียน ครูจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะ แนะนำ เพื่อให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จ ครูจึงเปรียบเสมือนโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติไปจนสำเร็จ บทบาทนี้ผู้เรียนแบบที่ 3 (HOW) จะมีความสุข ความสบายใจมากที่สุด

2.4 บทบาทที่ 4 ครู คือ ผู้ประเมินผล ผู้ร่วมเรียนรู้ และเป็นผู้แก้ไข ครูจะเป็นผู้จัดสถานการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเอง โดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่น ถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไรได้อีก มันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้ นักเรียนลองผิดลองถูก และเรียนรู้เองสอนกันเอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ ผู้ร่วมค้นหาและค้นพบความรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และเมื่อค้นพบความรู้แล้ว ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน

ความรู้ และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไข แนะนำผลงานของนักเรียน
เท่านั้น บทบาทนี้ ผู้เรียนแบบที่ 4 (WHY) จะมีความสุขในการเรียนรู้มากที่สุด

ทั้งนี้ วิชยวงษ์ใหญ่ (2543 : 3) ได้นำแนวการจัดการเรียนการสอนแบบ 4 Mat มาประยุกต์
ใช้ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนกรุงเทพมหานคร ได้สรุปสาระสำคัญของแนวคิดไว้ว่า
นอกจากจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แก่นักเรียนแล้ว ในการจัดการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้อง
คำนึงถึงลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมี 4 แบบ คือ

1. แบบจินตนาการ (Imaginative Learners) ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ โดยการดูแล้วนำ
ผสมผสานกับความรู้สึกรับรู้ของตนเอง นำข้อมูลใหม่เข้ามาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมองอะไรเป็นภาพ
รวม มีความหมายเฉพาะตน ผู้สอนใช้คำถาม “ทำไม” (Why) การกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การสร้าง
ประสบการณ์ ที่มีความหมายกับผู้เรียน

2. แบบวิเคราะห์ (Analytical Learners) ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้แบบวิเคราะห์การ
เรียนรู้ผสมผสานการดูกับการคิด เพื่อนำไปสู่ข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอดเพื่อหาความเข้าใจอย่างลึก
ซึ้ง

3. แบบสามัญสำนึก (Common Sense Learners) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบนี้
ชอบการคิด โดยผ่านสามัญสำนึก ทดลองทำด้วยตัวเอง ลงมือปฏิบัติ สนใจกระบวนการ ผู้สอนควรใช้
คำถาม “อย่างไร” (how) กระตุ้นการเรียนรู้โดยให้ออกสาทดลอง ลงมือทำเพื่อเกิดประสบการณ์ตรง
บทบาทผู้สอนคอยแนะนำช่วยเหลือ

4. แบบพลวัตร (Dynamic Learners) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบนี้ชอบการเรียนรู้
โดยการสัมผัสกับของจริง ลงมือทำในสิ่งที่ตนเองสนใจและค้นพบด้วยตัวเอง ผู้สอนใช้คำถาม “ถ้า” (If)
กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

การคิดและการสอนคิดมีความสำคัญมากในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ประเทศต่างๆทั่วโลก
ได้หันมาสนใจและเห็นความสำคัญในการสอนการคิด การฝึกทักษะและการพัฒนาการคิดได้ถูกกำหนด
ไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการสอนกระบวนการคิดยังไม่เป็นที่
เข้าใจกันอย่างกระจ่างแจ้ง ครูจำนวนมากไม่รู้ว่าสอนให้นักเรียนคิดอย่างไร ทั้งยังไม่เข้าใจว่าการสอน
การคิดคืออะไร สิ่งเหล่านี้ยังเป็นเรื่องที่คลุมเครือในวงการศึกษาไทย เนื่องจากลักษณะของการสอน
คิดนั้นมิได้มีเนื้อหาที่ปรากฏเห็นชัดเจน การสอนการคิดมีลักษณะเป็นกระบวนการเพราะการคิดเป็น
กระบวนการ การจัดการสอนที่เป็นกระบวนการจึงค่อนข้างจะสอนยากกว่ายากกว่าการสอนเนื้อหา
ทั่วไป

การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด หมายถึงการใช้ทักษะการคิดเพื่อค้นหาคำตอบในสถานการณ์ต่างๆโดยอาศัยประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้สามารถเผชิญและเผชิญกับปัญหา และจัดการกับภาวะต่างๆได้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ขอบเขตเนื้อหาการฝึกทักษะการคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจะมุ่งฝึกการสังเกต การเปรียบเทียบ การตั้งคำถาม การแปลความหมาย ตีความ ขยายความ อ้างอิง คาดคะเน การสรุป การคิดสร้างสรรค์ และการคิดวิเคราะห์(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542:11-12)

ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทิศนา ขัมมณีและคนอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้เป็นผู้มีหน้าที่ในการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนากระบวนการคิดมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับความคิด

มีนักคิด นักจิตวิทยา ที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับความคิดไว้หลายท่าน นักการศึกษาบางท่านที่ได้ให้แนวคิดด้านการคิดและการพัฒนาสติปัญญา ไว้นานแล้วแต่ยังมีคุณค่าและยังมีอิทธิพลต่อนักการศึกษาในปัจจุบันนี้มีหลายท่าน อาทิ เช่น เลวิน (Lewin) ที่ เชื่อว่า ความคิดของบุคคลเกิดจากการรับรู้สื่อเร้า ซึ่งบุคคลจะรับรู้ในลักษณะภาพรวมหรือส่วนรวมมากกว่า ส่วนย่อย

บลูม (Bloom:1961.อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้จำแนกการรู้ออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ การรู้ชั้นความรู้ การรู้ชั้นเข้าใจ การรู้ชั้นวิเคราะห์ การรู้ชั้นสังเคราะห์ การรู้ชั้นประเมิน

ทอเรนซ์ (Torance:1962.. อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้เสนอ องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ว่าประกอบไปด้วย ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม

ออสซูเบล (Ausubel: 1963 อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นได้หากได้มีการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน

เพียเจต์ (Piaget:1964อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทางสติปัญญามีผลมาจากการมีปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยมนุษย์จะพยายามซึมซับและปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่

บรุนเนอร์(Brunner:1965.อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) เด็กจะเริ่มตันเรียนรู้จากการกระทำแล้วจึงจะสามารถจินตนาการและสร้างภาพในใจได้ แล้วจึงสามารถคิดและเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม

สำหรับแนวคิด ทฤษฎีการคิดที่ยังค่อนข้างใหม่และได้รับความสนใจและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในวงการศึกษา มีอยู่หลายแนวคิดเช่นกัน อาทิ เช่น

ลิปแมนและคนอื่นๆ (Lipman:1981. อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540) ได้เสนอแนวทางการคิดผ่านการสอนวิชาปรัชญาว่า การศึกษาการคิดด้านปรัชญา โดยการใช้ตรรกจะช่วยเตรียมให้เด็กฝึกฝนด้านการคิด เพราะฉะนั้นการฝึกคิดจึงสามารถทำได้ตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนการเลือกใช้วิธีการและเนื้อหาที่เหมาะสม

คลอสไมเออร์ (Klausmier:1985. อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540) ได้อธิบายว่าการคิดมีลักษณะเหมือนคอมพิวเตอร์ที่มีตัวข้อมูล(Input)ส่งเข้าไปยังตัวปฏิบัติการ(Information Processing)แล้วจึงส่งผลออกมา(Output)

ศูนย์พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มหาวิทยาลัยโซโมนา (Center for Critical Thinking. Somona State University,1996) ได้สรุปว่าหน้าที่พื้นฐานทางจิตใจของมนุษย์มี 3 ประเภท คือ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการ ซึ่งการคิดนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ คิดวิเคราะห์ คิดไตร่ตรอง คิดใคร่ครวญ คิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ และความสามารถในการคิดวิจารณ์นั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ มีจุดประสงค์ของการคิด ระบุปัญหาความคิดให้เป็นคำถามได้ มีข้อมูล ความรู้ต่างๆประกอบการคิด ข้อมูลประกอบที่ได้มาต้องถูกต้อง ชัดเจน เชื่อถือได้ และมีเหตุผล สามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ ตลอดจนสามารถนำผลสรุปของการคิดไปปฏิบัติได้

สำหรับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับความคิดที่เป็นของคนไทยที่สำคัญได้แก่ แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธธรรม ของ พระธรรมปิฎก (2539) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ความสุขของมนุษย์เกิดจากการรู้จักดำเนินชีวิตให้ถูกต้องต่อตัวเองและผู้อื่น
2. การรู้จักดำเนินชีวิตให้ถูกต้องคือการรู้จักคิดเป็น พุทเป็น และทำเป็น
3. การคิดที่ถูกต้องเป็นศูนย์กลางการบริหารการดำเนินชีวิตทั้งหมด
4. กระบวนการคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ฝึกฝนได้
5. แก่นแท้ของการศึกษาคือการพัฒนาปัญญาของตนให้เกิดมีสัมมาทิฐิ คือมีความรู้

ความเข้าใจ มีค่านิยม มีความคิดที่ดีงาม

6. สัมมาทิฐิทำให้เกิดการพูด การกระทำที่ถูกต้องดีงาม สามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิมี 2 ประการได้แก่

- 6.1 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่นครู พ่อ แม่ สื่อมวลชน ชุมชน
- 6.2 ปัจจัยภายใน หรือที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการ ได้แก่ การรู้จักคิด การคิดเป็น

7. บุคคลจะสามารถพัฒนาตนเองโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการได้ แต่ทั้งนี้จะต้องมีปรโตโมสะ เป็นพื้นฐานเสียก่อน

8. โยนิโสมนสิการ หรือการคิดเป็นนี้ คือความสามารถที่บุคคลรู้จักมอง รู้จักพัฒนาสิ่งทั้ง

หลายตามสภาวะโดยวิธีการหาเหตุปัจจัยสืบค้นต้นตอหาสาเหตุ จนถึงผลสุดท้ายที่เกิด แยกแยะเรื่อง ออกให้เห็นตามสภาวะความเป็นจริง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา

9. โยนิโสมนสิการเป็นองค์ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่าง ถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองสิ่งต่างๆ อย่างตื้นๆ ผิวนั้น เป็นวิธีการแห่งการสร้าง ปัญญา

10. โยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

- 10.1 อุบายมนสิการ คือการคิดอย่างเข้าถึงความจริง
- 10.2 ปถมนสิการ คือการคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนไม่สับสน
- 10.3 การถ่มนสิการ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล
- 10.4 อุปาทกมนสิการ คือการคิดอย่างมีเป้าหมาย คิดให้เกิดผล

11. โยนิโสมนสิการ เป็นสิ่งที่ช่วยหล่อเลี้ยงทำให้เกิดสติ และหากเกิดสติแล้วจะช่วยให้พัฒนา สติให้เกิดต่อเนื่องขึ้นไป

12. วิธีโยนิโสมนสิการมีหลัก 10 ประการคือ

- 12.1 วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีคิดเพื่อให้รู้สภาวะที่เป็นจริง
- 12.2 วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบเพื่อแยกส่วนประกอบที่เป็นนามธรรมและ รูปธรรมออกจากกัน
- 12.3 วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์เป็นวิธีคิดแบบให้รู้เท่าทัน คือรู้ว่าสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นได้ เองก็จะมอดดับได้เอง
- 12.4 วิธีคิดแบบอริยสัจ เป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหา โดยเริ่มจากตัวปัญหา ทำความ เข้าใจกับปัญหา สืบค้นหาสาเหตุเพื่อแก้ไข วางแผนกำจัดสาเหตุของปัญหา มีวิธี ปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ
 - 12.4.1 ทุกข์ คือ การกำหนดให้รู้สภาพปัญหา
 - 12.4.2 สมุทัย การกำหนดเหตุแห่งทุกข์เพื่อกำจัด
 - 12.4.3 นิโรธ คือการดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย
 - 12.4.4 มรรค คือ การกำหนดวิธีการ แนวปฏิบัติ รายละเอียดในการกำจัด ปัญหา
- 12.5 วิธีแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ เป็นวิธีคิดแบบให้มีความสัมพันธ์กันระหว่าง หลักการและความมุ่งหมาย สามารถตอบคำถามได้ว่าทำอะไรเพื่ออะไร
- 12.6 วิธีคิดแบบคุณโทษแลทางออก เป็นความคิดแบบตระหนักว่าสรรพสิ่งในโลกนี้มีทั้ง ส่วนดีและส่วนด้อย
- 12.7 วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดที่แยกแยะได้ว่า คุณค่าแท้คือ อะไร คุณค่าเทียมคืออะไร

คุณค่าแท้ หมายถึง คุณค่าของสิ่งที่มีประโยชน์แก่ร่างกายโดยตรงอาศัยปัญญาดี
 ราคา เป็นคุณค่าสนองปัญญา
 คุณค่าเทียมหมายถึง คุณค่าพอกเสริมสิ่งจำเป็นโดยตรง อาศัยค้นหาดีราคา เป็น
 คุณค่าสนองค้นหา

แนวทางการพัฒนาการคิด

จากแนวคิดทฤษฎีการคิดดังกล่าว ได้เกิดรูปแบบและกระบวนการสอนที่ส่งเสริมการคิดที่หลากหลายทั้งที่เป็นของชาวไทยและต่างประเทศ อาทิ โบโน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540. อ้างอิงมาจาก Bono.1991 : 6) ได้เสนอวิธีและเทคนิคในการพัฒนาการคิดไว้ดังนี้

1. วิธีออสโมซิส (Osmosis) เป็นวิธีการซึมซับความคิดจากบุคคล สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆโดยการประสบพบเห็นและเรียนรู้ด้วยตนเอง
 2. วิธีสอนด้วยปัญญา (Intelligence Teaching) เป็นวิธีการสอนการคิดที่เน้นการวิเคราะห์ การแยกแยะข้อมูล
 3. การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) การคิดพิจารณาวิเคราะห์ไตร่ตรองเพื่อตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผลที่เพียงพอและเหมาะสม
 4. การสร้างสถานการณ์ เป็นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนให้เกิดการวางแผน มีวิธีการและใช้กลยุทธ์ ซึ่งอาจต้องใช้สื่อต่างๆ
 5. การอภิปราย เป็นการอภิปรายถึงปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วหาวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดในการแก้ไขปัญหา
- มายเออร์ (เรื่องเดิม. อ้างอิงจาก Myers,1997:11) ได้เสนอวิธีสอนเพื่อพัฒนาการคิด โดยมีขั้นตอนในการสอน ดังนี้

1. ต้องเริ่มจากกิจกรรมอบอุ่นสมอง หรือการกระตุ้นสมองให้เด็กเกิดมีความคิดของตน
2. ตั้งปัญหาหรือคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด
3. ให้เด็กฝึกคิดริเริ่มเอง
4. ประเมินความคิดของเด็ก

นอกจากนี้แล้ว มาริลิน เบิร์นส์ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ,2540 อ้างอิงจาก นกตล เวชสวัสดิ์ 2521) ได้แสดงความเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความฉลาดและสติปัญญาของเด็กไม่ใช่อยู่ที่การมีสมองหรือการใช้สมอง หากอยู่ที่วิธีการใช้สมองเป็นสำคัญ และการใช้สมองในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆมิได้มีอยู่วิธีเดียว ยังมีหนทางในการคิดค้นและแก้ปัญหาได้อีกหลายวิธี การเรียนรู้วิธีและการฝึกทักษะการใช้สมองจึงเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กในการเรียนรู้ คิดค้นและรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

การฝึกคิดและการฝึกพัฒนาสมองอย่างถูกวิธีเป็นสิ่งที่สร้างความเพลิดเพลินใจได้เป็นอย่างดี หากเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเคร่งเครียดทำให้สมองอ่อนล้าอย่างที่เราเห็นกันทั่วไปเข้าใจไม่ การออกแบบแบบฝึกความคิดและการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การฝึกทักษะการคิดเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่ามีแบบฝึกทักษะความคิดและกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดจำนวนมากที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน สามารถประกอบกิจกรรมนั้นได้เป็นระยะเวลานานโดยไม่รู้สึกรำคาญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การออกแบบกิจกรรมหรือแบบฝึกความคิดที่สามารถกระตุ้นและช่วยความสนใจของเด็กได้ดั่งนั้นเอง

การฝึกทักษะความคิดและการเรียนรู้เรื่องการใช้สมอง มีผู้รู้และนักวิชาการจำนวนหลายคนได้เสนอไว้หลายวิธีซึ่งแตกต่างกัน สรุปได้ว่าการพัฒนาความคิดควรจะต้องเริ่มจากการฝึกการมองและสังเกตสิ่งต่างๆที่อยู่ในตัว ใกล้ตัว ไปจนถึงไกลตัว โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการจดจำ ตลอดจนการฝึกคิดค้นและแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งจะต้องฝึกกลับประสาทอยู่เสมอ ซึ่งมีเทคนิคการพัฒนาการคิด ได้แก่ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ 2540)

1. เริ่มต้นจากการรู้จักมองและสังเกตตนเองอย่างพิถีพิถัน เช่น สิ่งใดในตัวเราที่เราไม่เคยสนใจและสังเกตเห็นมาก่อน เช่น หลับตาและลองนึกดูว่าวันนี้เราใส่ถุงเท้าสีอะไร ผูกโบสีอะไร
2. จ้องมองสิ่งที่เราเห็นจนชินตา มองสิ่งที่เห็นเป็นปกติทุกวันให้เหมือนกับว่าเพิ่งเคยเห็นเป็นครั้งแรกในชีวิต เช่น กระดุมเสื้อของฉันมีกี่เม็ด วงเวียน 22 กรกฎาคมก็แยก
3. ฝึกมองให้ทะลุกรอบที่กำหนด
4. ฝึกกลับประสาทให้แหลมคม เช่น ฝึกดมกลิ่น ฝึกลิ้มรส ฝึกฟังเสียง
5. ฝึกมองและสังเกตสิ่งที่พบเห็นเป็นปกติทั่วไปอยู่ทั่วไป เช่น ไฟจราจรที่สี่แยก มีสีอะไรอยู่บนสุด
6. ฝึกมองและสังเกตสิ่งที่มีมวลละเอียดลออ ฝึกคิดและมองสิ่งต่างๆอีกแง่มุมหนึ่ง
7. ฝึกหัดโยงภาพหรือสิ่งของที่พิลึกพิลั่น เช่น ดินสอ รองเท้า ต้นไม้ ผ่าปูโต๊ะเกี่ยวข้องกันอย่างไร
8. ฝึกเรียนรู้จากผู้คนรอบข้าง เล่าและสอบถามความคิด ความรู้สึกของเขาและสังเกตปฏิกิริยาของเขา
9. ฝึกมองภาพลวงตาทั้งหลาย ที่เป็นภาพเดียวแต่มองกันได้สองทาง
10. ฝึกหัดให้นึกถึงต้นเหตุของปัญหา และปัญหาที่แท้จริงคืออะไร
11. ฝึกแก้ปัญหาต่างๆจากการบอกใบ้ แม้จะตอบหรือแก้ปัญหาได้เพียงเล็กน้อยก็ยังดีกว่าการแอบดูคำตอบ

12. การใช้เหตุผลหรือตรรกะอาจไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา เพราะบางทีมีเหตุผลดีมาก เป็นไปตามหลักตรรกะทุกประการแต่ไม่สมเหตุผล เพราะการเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้วิธีคิด ในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ใช่การเรียนรู้วิธีการใช้ตรรกะ ตัวอย่าง เช่น

แดง..... ขอยืมดินสอสัก 2 แท่งได้ไหม

ดำ..... ได้สิ

แดง..... งั้นก็เอาดินสอมาให้ฉันก่อน 1 แท่งก็พอ

ดำ..... ทำไมล่ะ

แดง..... เธอจะได้ค้างฉัน 1 แท่ง ฉันค้างเธอ 1 แท่ง แล้วเราก็หายกัน

ดำ..... อ้าว !!!!

13. ปัญหาต่าง ๆ ที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ให้ฝึกแก้ปัญหาที่จุดจบหรือปลายเหตุขึ้นไปหา ต้นเหตุ

14. ฝึกตั้งคำถามอยู่เสมอ หัดตั้งคำถามง่าย ๆ ที่คนอื่นเขาไม่คิดว่าจะถาม เช่น ทำไมเนื้อเพลง แมงมุมต้องขยุ้มหลังคา

15. หัดคิดถึงสิ่งที่ผิดเพี้ยนและพิลึกพิลั่น เช่น อะไรสวยกว่ากันระหว่างจิ้งเหลนกับกิ้งกือ เมื่อนกมาเจอกับปลา มันจะหักทลายกันได้อย่างไร เตาเรดกับเก้าอี้ อะไรร้องเพลงเพราะกว่ากัน

16. หัดคิดหรือแก้ปัญหาพร้อมกับคนอื่น หลายหัวคิดดีกว่าหัวคิดเดียว

17. นอนหรือนั่งเอนหลังสบายสบาย ความคิดใหม่ ๆ คำตอบและหนทางการแก้ปัญหาอาจผุด ขึ้นมาในเวลาแปลก ๆ

ในด้านการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ได้มีนักการศึกษาวิจารณ์ควรมี กระบวนการสอน ดังนี้

1. การนิยามหรือระบุปัญหา เพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่คลุมเครือให้ชัดเจน
2. การพิจารณาตัดสินข้อมูลต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา
3. การแก้ปัญหาและการลงข้อสรุป

ส่วน เอนนิส (Ennis.1985) ได้แสดงความเห็นว่า การคิดวิจารณ์ หมายถึง การคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มุ่งเพื่อการตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ เป็นการช่วยให้เกิด ความสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ เอนนิส ได้กล่าวว่าผู้มีความคิดวิจารณ์ จะมี ลักษณะดังนี้

1. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ตัดสินใจด้วยข้อมูลเพียงพอ
2. มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น

3. เปลี่ยนความคิดเห็นของตนได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า

1. กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูล และแสวงหาความรู้
2. มีเหตุผล

เอนนิส กล่าวถึงหลักการในการส่งเสริมทักษะความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ดังนี้

1. ข้อมูลมีความชัดเจน
2. ข้อมูลเป็นที่ยอมรับและหลากหลาย สมเหตุสมผล
3. จะต้องมีการรวบรวมการสรุปทั้งนิรนัย อุปนัย และคำนึงถึงการตัดสินคุณค่า
4. มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นเพื่อได้ข้อมูลที่หลากหลายและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในด้านการฝึกพัฒนาการคิดเพื่อแก้ปัญหาได้นั้นนักวิชาการหลายท่านได้เสนอกระบวนการพัฒนาไว้ เช่นทอแรนซ์(Torrance,1962) ได้แสดงกระบวนการคิดแก้ปัญหามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นค้นหาความจริง
2. ขั้นค้นหาปัญหา
3. ขั้นค้นพบแนวคิด
4. ขั้นค้นพบคำตอบ
5. ขั้นเผยแพร่ความคิด

สาระกระบวนการคิดแก้ปัญหของทอแรนซ์มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเอเบอร์ลีและสถานิช (Aberly & Stanish, 1996:11) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนในการแก้ปัญหา 6 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตระหนักรู้ถึงปัญหา
2. ขั้นรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นค้นหาปัญหา
4. ขั้นคิดหาวิธีแก้ปัญหา
5. ขั้นค้นหาข้อสรุป
6. ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา

ในกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ วิลเลียม (WILLIAM) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 178) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ แล้วสรุปเป็นกลวิธีการสอนไว้ได้ 17 วิธีดังนี้

1. Paradoxes หมายถึง การสอนให้พิจารณาข้อมูลในอีกแง่มุมหนึ่ง ที่ผิดปกติไปจากธรรมดา คำนับสามัญสำนึกของคน หรือค้านกับความเชื่อเดิม ยากที่จะเชื่อ
2. Attributes หมายถึง การสอนให้คิดพิจารณาในมุมมองที่แปลกแตกต่างไปจากเดิม เป็นสิ่งที่

เกิดขึ้นได้แต่คิดไม่ถึง

3. Analogies หมายถึง การอุปมาอุปมัย เปรียบเทียบ เทียบเคียงสิ่งต่างๆที่มีความสัมพันธ์กัน
4. Discrepancies หมายถึง การพิจารณาความคลาดเคลื่อนหรือสิ่งของที่หายไปจากความ
เป็นจริง ความผิดปกติ ความไม่สมบูรณ์ของสิ่งต่างๆ
5. Provocation Questions หมายถึง การใช้คำถามยั่วยุ กระตุ้นให้คิดให้พยายามแสวงหา
คำตอบหรือแนวคิดใหม่ๆ
6. Examples of change หมายถึง การคิดหาวิธีการหรือโอกาสที่จะทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงหรือหาแนวทางใหม่ๆที่แปลกไปจากเดิม
7. Examples of habit หมายถึง การฝึกให้คลายความยึดมั่นจากนิสัยที่เคยชิน
8. Organized random search หมายถึง การคิดสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ มีคุณค่ากว่าสิ่งเดิม
เช่นคิดเขียนคำขวัญในวันต่างๆให้มีความหมายมากกว่าเดิม
9. Tolerance for ambiguity หมายถึง การการค้นหาข้อมูลหรือคิดเพิ่มเติมจากสิ่งต่างๆที่ไม่
ชัดเจน คลุมเครือ หรือยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนให้สมบูรณ์
10. Intuitive expression หมายถึง การฝึกฝนการแสดงออกซึ่งการหยั่งรู้ การรู้สึกนึกคิดจาก
การจินตนาการได้สมอง
11. Adjustment to development หมายถึง ฝึกปรับเปลี่ยนตนเองให้เหมาะสมกับการพัฒนา
ฝึกคิด พิจารณาข้อมูลต่างๆเพื่อนำมาเป็นแนวคิดพัฒนาตนเองให้มีแนวคิดหลากหลายยิ่งขึ้น
12. Study creative people and process หมายถึง ศึกษาบุคคลต่างๆที่มีความคิดสร้างสรรค์
โดยพิจารณาถึงกระบวนการคิด บุคลิกลักษณะของบุคคลเหล่านั้นที่ทำให้เขาสามารถสร้างสรรค์ผลงาน
ดีเด่น
13. Evaluate Situation หมายถึง การฝึกคิดเพื่อประเมินสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและแนวโน้ม
ของสิ่งที่จะเกิดตามมา
14. Creative reading skills หมายถึง การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์เพื่ออ่านจับใจ
ความและขยายความคิดสร้างสรรค์ให้กว้างขวาง
15. Creative listening skills หมายถึง การพัฒนาทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิด
ติดตามและจัดระบบข้อมูลได้ในแนวทางกว้างขวางและลึกซึ้งกว่าเดิม
16. Creative writing skills หมายถึง การพัฒนาทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อเกิดความคิด
รู้สึกนึกคิดและจินตนาการในการเขียน
17. Visualization skills หมายถึง การพัฒนาทักษะทางจิตนาการ มองเห็นภาพในมิติต่างๆที่
แปลกไปกว่าเดิม ให้แสดงความคิดจากมุมมองที่แปลกใหม่

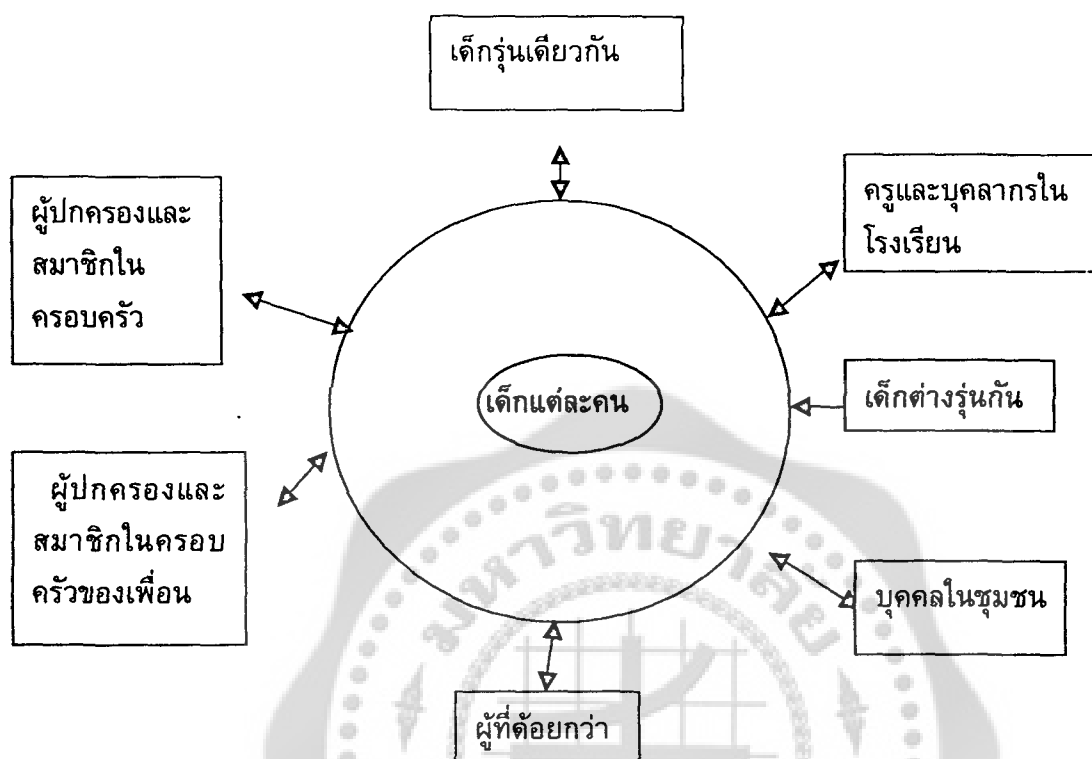
จอยซ์และเวลล์ (Joyce&Well. 1980.อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540) ได้เสนอกระบวนการการสอนแบบอุปนัย (Inductive Thinking) มีลำดับขั้นตอนการสอนดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นการคิดเพื่อสร้างมโนทัศน์
2. กระตุ้นการคิดหาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่างๆเพื่อสร้างข้อสรุป
3. ขั้นกระตุ้นการคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่มีอยู่เพื่ออธิบายหรือทำนายเหตุการณ์อื่นๆ

นอกจากนี้จอยซ์และเวลล์ ยังได้เสนอรูปแบบการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ((Inquiry Model) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์และลำดับขั้นตอนในการแสวงหาคำตอบ อันเป็นการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยครูจะเริ่มต้นจากกำหนดปัญหาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดตั้งสมมติฐานด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สมณทนา พรหมบุญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2540)ได้นำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงการนำร่อง ศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพเด็กและเยาวชน ของมูลนิธิสิดดาร์ สฤณจิตวงศ์ มาเสนอ หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมณทนา พรหมบุญ คือจะต้องให้ผู้เรียนมีจิตใจเข้าร่วมจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ โดยมีครูเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสาระสำคัญของการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในแนวคิด จะไม่กำหนดขอบเขตเฉพาะด้านการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังได้มองการมีส่วนร่วมกว้างออกไปยิ่งกว่านั้น ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่เด็กแต่ละคนมี จิตใจอยากเรียนรู้ มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ศูนย์กลางการเรียนรู้จึงอยู่ที่ผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน ดังภาพที่แสดงใน ภาพที่ 3 ที่แสดงให้เห็นว่าสังคมแห่งการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้มีเพียงแต่เฉพาะครูและบุคลากรในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วย ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวของตน ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวของเพื่อน เด็กรุ่นเดียวกัน เด็กต่างรุ่นกัน บุคคลในชุมชนและผู้ที่ย่อยกว่า อีกด้วย

ภาพที่ 3 เด็กแต่ละคนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การอยู่เป็นกลุ่มเป็นธรรมชาติและเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะฉะนั้นกระบวนการกลุ่มจึงมีอิทธิพลและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ มีผลงานวิจัยจำนวนมากที่ยอมรับและสนับสนุนให้นำวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่มมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ข้อค้นพบจากงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มส่งผลต่อความสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความสามารถและมีการพัฒนาทางทักษะต่างๆ ได้สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ รวมทั้งยังสามารถพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การรู้จักคิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ ปลูกฝังประชาธิปไตย และการรู้จักแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมบุคลิกภาพ คุณธรรมและจริยธรรม ค่านิยม รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ส่งเสริมการเป็นผู้นำและผู้ตาม การรู้จักการวางแผนได้ดี การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มประสบผลสำเร็จได้ดังกล่าวกว่าข้างต้นนั้น เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาจากประสบการณ์จริง นักเรียนได้ร่วมมือทำงานกับคนอื่น มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ทำให้การเรียนรู้ต่างๆ เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาเป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้ง จดจำได้นานรวมทั้งได้ฝึกทักษะทางสังคมไปในตัวได้ด้วย

หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1. ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

2. ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ

3. ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวของนักเรียน

4. ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการในการแสวงหาคำตอบ มิใช่มุ่งอยู่ที่

คำตอบ

รูปแบบการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มและฝึกปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อม และการเตรียมความพร้อมด้านอื่นๆ เช่นเตรียมสถานที่ การแบ่งกลุ่ม การอธิบายกฎเกณฑ์ กติกาการทำงาน ระยะเวลาทำงาน การดำเนินการสอนเป็นต้น

1.2 ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูลงมือสอน โดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมเป็นกลุ่มให้เกิดประสบการณ์ตรง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มมีหลายวิธี เช่น เกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง อภิปรายกลุ่ม

1.3 ขั้นวิเคราะห์ เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้นักเรียนวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่น

2.4 ขั้นสรุป และนำหลักการไปประยุกต์ใช้

2. ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินทั้งทางด้านเนื้อหาและพฤติกรรมว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างไร วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนกระบวนการกลุ่มทำได้หลายวิธี เช่น

2.1 สังเกต

2.2 ชักถาม

3.3 พิจารณาจากการเข้าร่วมทำกิจกรรม

3.4 ทดสอบหรือสอบข้อเขียน

3.5 ผลงานของนักเรียน ควรพิจารณาทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

3.6 นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วย

3.7 มีการประเมินผลทุกครั้งที่ยเรียน ซึ่งนักเรียนไม่จำเป็นต้องรู้ตัว

3.8 ผลสำเร็จและคะแนนของกลุ่ม คือ ผลสำเร็จของทุกคนในกลุ่ม

3.9 นักเรียนต้องรู้ผลการประเมินและผลการวัดผลของตนเอง

3.10 นักเรียนมีโอกาสนประเมินครูด้วย

บทบาทของครูในการสอนโดย กระบวนการกลุ่ม

1. มีความเป็นกันเอง มีความเห็นอก เห็นใจนักเรียน
2. ครูพูดน้อย และจะเป็นเพียงผู้ประสานงาน ช่วยเหลือ
3. ครูไม่ชี้นำหรือโน้มน้าวความคิดของนักเรียน
4. สนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนในการแสดงออก
5. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สรุปผลการเรียนรู้

บทบาทของนักเรียน

1. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม ค้นหา และแสวงหาความรู้ที่เรียนด้วยตนเอง
2. ให้ความช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน
3. แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ
3. มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม สร้างความสัมพันธ์อันดีกับ

คนอื่น

5. ทำความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมายและทำงานร่วมกับกลุ่มได้ดี

ขนาดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชา และ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และตามความมาก-น้อย ยาก-ง่ายของงานที่ครูมอบหมาย กิจกรรมบางประเภทอาจใช้กลุ่มขนาดเล็ก แต่กิจกรรมบางประเภทอาจใช้กลุ่มขนาดใหญ่ ครูจึงควรพิจารณาเองว่า กลุ่มควรมีขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสม กับการเรียนแต่ละครั้ง โดยทั่วไปกลุ่มที่ใช้ในการเรียนการสอน จะมีขนาด 6 - 8 คน

ลักษณะสมาชิกในกลุ่ม

1. การแบ่งกลุ่มตามเพศ
2. แบ่งกลุ่มตามความสามารถ
3. แบ่งกลุ่มตามความถนัด
4. แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ
5. แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง
6. แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม
7. แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์

เทคนิคในการแบ่งกลุ่ม

1. แบ่งกลุ่มตามการนับหมายเลข
2. แบ่งกลุ่มโดยการจับสลาก

3. การจับกลุ่มด้วยเกมและเพลง
4. อาจแบ่งกลุ่มโดยใช้อุปกรณ์เป็นสื่อ ทำบัตรคำ หรือภาพที่เป็นพวกเดียวกัน เช่น สิ่งของที่อยู่ในครัว คือ กระทะ ช้อน มีด เขียง จาน ชาม ฯลฯ

การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้(Constructivism)

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างประสบการณ์และสิ่งต่าง ๆ ให้มีความหมายต่อตนเองจาก ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้การคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการให้เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542 :9) บุญเชิด ภิญโญอนันตพงศ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2540 : 45) เป็นผู้รวบรวมแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง สรุปสาระสำคัญได้ว่าการสร้างสรรค์ความรู้เป็นทั้งปรัชญาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบายความรู้ของมนุษย์ดังนี้

1. ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง มิได้หมายถึงมวลหมู่ข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว และรอคอยให้เกิดการค้นพบ แต่ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรารู้ตัวเราเองเป็นผู้ที่ทำให้เกิดขึ้น
2. ความรู้เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
3. ความรู้เป็นสิ่งที่มีความเจริญงอกงามขึ้นได้ด้วยการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม ทำความเข้าใจให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้นต่อไป

หลักการเรียนรู้โดยการสร้างสรรค์ความรู้

1. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกที่ล้อมรอบตัว เขาได้เรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง
2. นักเรียนได้คาดเดา ทำนาย หรือตั้งสมมุติฐานในสิ่งที่จะเรียนรู้ เพื่อเขาจะได้สร้างคำตอบและแบบจำลองไว้ในใจ
3. นักเรียนได้ค้นหาคำตอบและคิดตามแบบจำลอง และเมื่อค้นพบแล้วอาจยังไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ นักเรียนได้มีโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสม
4. การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นได้เมื่อได้เรียนในสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าสำหรับตัวเขา
5. การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นได้ด้วยการได้ลงมือทำ นักเรียนเป็นผู้จัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้
6. การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น แลกเปลี่ยนความรู้กับคนอื่น

7. บทบาทของครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หากแต่เป็นการช่วยนักเรียนให้สร้างและประกอบแบบจำลองทางความคิดขึ้นมาใหม่เพื่ออธิบายสิ่งต่างๆ

ยุทธวิธีในการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้

ยุทธวิธีในการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้ ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การทำนาย สังเกต อธิบาย เป็นขั้นแรกของการสอนที่ครูควรเริ่มต้นจากการให้นักเรียน สังเกต ทำนาย หรืออธิบายสิ่งต่างๆ เช่น ศึกษาปลาที่นำมาเลี้ยง เช่น จำนวนปลา สีปลา ขนาดของปลา พฤติกรรมของปลาเป็นต้น แล้วทำนายสิ่งที่สังเกตนั้นว่ามันจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น
2. การเปรียบเทียบ เป็นการนำความรู้เดิมมาเปรียบเทียบกับความรู้ใหม่ ประสพการณ์ใหม่
3. การเชื่อมต่อการเปรียบเทียบ เป็นการเชื่อมต่อผลของการเปรียบเทียบแล้วก่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่ติดตามมาคืออะไร
4. การชี้เหตุการณ์ที่ขัดแย้งกัน เป็นการสังเกตผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดคะเนไว้หรือไม่ เช่น ผลของการแสดงแตกต่างไปจากที่นักเรียนคาดไว้หรือไม่ แล้วให้นักเรียนนำผลมาเปรียบเทียบกับที่คาดไว้ ถ้าผลที่ได้ขัดแย้งกับที่คาดไว้ นักเรียนจะต้องทำการอธิบายได้ว่าเป็นเพราะเหตุใด ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนจะต้องศึกษาซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
5. การร่วมมือกันแก้ปัญหา ในขั้นนี้เป็นการสรรค์สร้างความรู้ร่วมกับคนอื่นๆ ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันคิดวางแผนและทำงานร่วมกัน
6. การเชื่อมโยงระหว่างรูปธรรมและสัญลักษณ์ที่อ้างอิง ขั้นที่ 6 นี้ เป็นการเชื่อมสานสิ่งที่ป็นรูปธรรมให้อยู่ในรูปสัญลักษณ์ เช่น การใช้รูปภาพประกอบการคำนวณ การเล่นเกมบทบาทสมมติ
7. การสร้างตัวแทนที่มองเห็นด้วยตา ขั้นนี้เป็นการทดสอบความเข้าใจของเด็กโดยการให้สัญลักษณ์ต่างๆ เช่นแผนที่ความคิด แผนภาพ เป็นต้น ฯลฯ
8. การผลัดเปลี่ยนสอนกันและฝึกหัดเพิ่มเติมกับเพื่อน
9. การฝึกหัดด้านความคิด เป็นการเพิ่มพูนความคิดของเด็กโดยการฝึกหัดวิธีต่างๆ
10. การส่งเสริมความสนใจของเด็ก โดยเอาเรื่องราวและสิ่งอื่นๆที่น่าสนใจมาเสริม

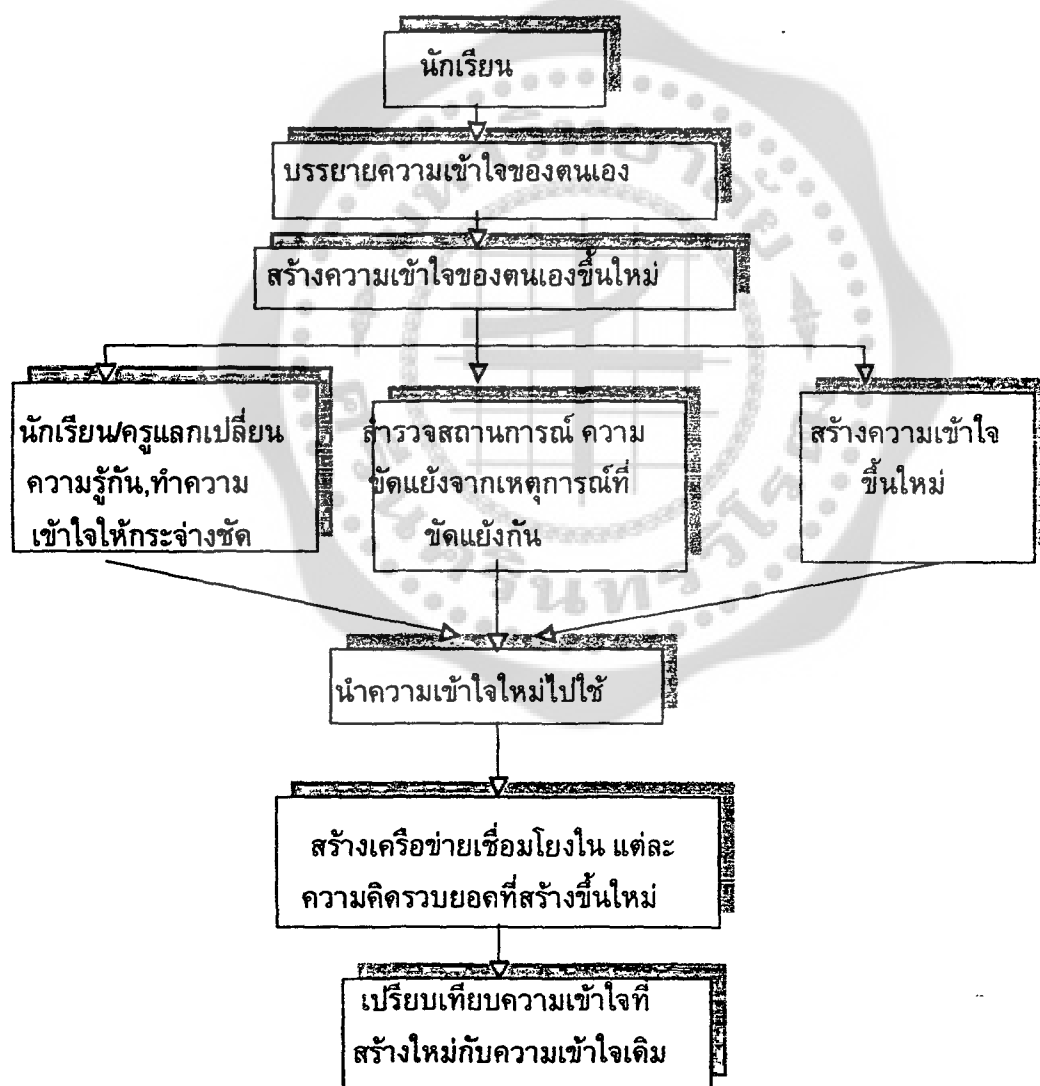
รูปแบบการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้

รูปแบบการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้ อาจจัดได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศ เป็นขั้นที่ครูให้นักเรียนสร้างจุดมุ่งหมายและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. ขั้นทำความเข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่เป็นปัจจุบันให้ชัดเจน
3. ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ ขั้นนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการเรียนแบบ

สร้างสรรค์ความรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 3.1 การทำแนวคิดให้กระจ่างชัดและแลกเปลี่ยนกัน
- 3.2 สร้างแนวความคิดขึ้นมาใหม่
- 3.3 ประเมินแนวคิดใหม่
4. การนำแนวความคิดไปใช้
5. การทบทวน ขั้นตอนสุดท้ายนี้ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนตนเองว่าแนวความคิดของตนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ขั้นตอนต่างๆดังกล่าวสามารถเขียนเป็นแผนภูมิดังภาพที่ 4 ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 : แผนผังขั้นตอนการสอนแบบสรรค์สร้างความรู้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) หมายถึง การสอนแบบหนึ่งซึ่งนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ การจัดกลุ่มจะคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน คละอยู่ในกลุ่มเดียวกัน หน้าที่ของผู้เรียนในกลุ่มต้องช่วยเหลือกัน รับผิดชอบซึ่งกันและกันและช่วยกันทำงาน (Slavin.1987:8) หลักการและสาระสำคัญของการเรียนการสอนแบบนี้มีดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมกันในความสำเร็จของกลุ่ม รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กันและกัน คนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของตัวเองเท่านั้นแต่จะต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มด้วย จากผลงานวิจัยจำนวนมากได้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนในกลุ่มจะมีการช่วยเหลือกัน เป็นกันเอง ร่วมมือกัน เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย ช่วยลดปัญหาวิสัยทัศน์ในชั้นเรียน ทุกคนในห้องเรียนจะร่วมมือกันช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้งชั้น เนื่องจากการที่นักเรียนเก่งได้ช่วยเหลือนักเรียนอ่อน ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้ศึกษา ค้นคว้าทำงานและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีทักษะในการบริหารการจัดการ ความเป็นผู้นำมนุษยสัมพันธ์ การแก้ปัญหา การสื่อสารดีกว่า เนื่องจากในการเรียนนักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายสนทนา ซักถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ช่วยเตรียมผู้เรียนให้สามารถออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริง

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีลักษณะดังนี้

1. แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 2-6 คน สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถคละกันไป
2. สมาชิกในกลุ่มต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสูงขึ้น
3. สมาชิกในกลุ่มแบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันทำความสำเร็จของสมาชิกทุกคนถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม
4. สมาชิกในกลุ่มต่างยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ละคนยอมรับในบทบาทและผลงานของสมาชิกในกลุ่ม
5. สมาชิกในกลุ่มต่างให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันนักเรียนเก่งจะกระตุ้นและให้กำลังใจนักเรียนอ่อน

ขั้นตอนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ครูแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน แนะนำทักษะ อธิบายกฎกติกา ระเบียบ
2. วิธีการในการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยประมาณกลุ่มละ 2-6

คน

2. ขั้นสอน ครูแนะนำเนื้อหาและแหล่งข้อมูล มอบหมายงานให้นักเรียนทำและอธิบายขั้นตอนการทำงาน

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย แต่ละคนมีบทบาทและทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบนักเรียนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มว่านักเรียนได้ทำหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร

5. ขั้นสรุปบทเรียนและขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ายังมีสิ่งใดไม่เข้าใจครูอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม และพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงานและมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง เพื่อเป็นการกระตุ้นและให้กำลังใจผู้เรียน ครูอาจจัดให้มีการวัดและประเมินผล ดังนี้

- 5.1 ให้คะแนนรายบุคคลบวกกับคะแนนกลุ่ม
- 5.2 . ทุกคนในกลุ่มได้คะแนนเท่ากัน
- 5.3 เลือกงานคนใดคนหนึ่งในกลุ่มแล้วให้คะแนน
- 5.4 ตรวจสอบผลงานของทุกคนในกลุ่มแล้วหาคะแนนเฉลี่ย

เทคนิคต่างๆของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. การเล่าเรื่องรอบวง (Round-robin) เป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มฟัง เป็นการพัฒนาทักษะในการสื่อความหมายของนักเรียน
2. มุมสนทนา (Corner) เป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าศึกษาตามจุดต่างๆของห้องเรียน นักเรียนในกลุ่มจะช่วยกันคิดหาคำตอบหรือทำงานที่กำหนดไว้ตามแต่ละจุด หลังจากนั้นเอาประสบการณ์ในมุมของตนเองมาเล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง
3. คู่ตรวจสอบ(Pairs-Check) เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่แบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-6 คนให้เพื่อนในกลุ่มย่อยจับคู่กันทำงาน โดยคนหนึ่งทำงานอีกคนหนึ่งจะคอยแนะนำและตรวจสอบสลับกัน หลังจากนั้นให้เอางานของแต่ละคู่มาตรวจสอบและแลกเปลี่ยนกับคู่อื่นในกลุ่ม
4. คู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นเทคนิคที่ครูตั้งโจทย์ปัญหาให้นักเรียนคิดหาคำตอบ เมื่อได้

คำตอบให้เอาคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งอยู่ติดกัน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบถูกต้องแล้วให้นำคำตอบที่ได้มาเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง

5. เพื่อนเรียน (Partner) นักเรียนจับคู่เพื่อช่วยเหลือกัน ทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่กำหนดให้ บางครั้งนักเรียนอาจขอให้เพื่อนคู่อื่นๆอธิบายให้ก็ได้

6. ผสานความรู้ (Jigsaw) ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารหรือเนื้อหาในบทเรียน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อยจะถูกกำหนดให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนแตกต่างกัน นักเรียนที่ศึกษาหัวข้อเดียวกันจากทุก ๆ กลุ่มจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ แล้วร่วมกันคิดหาวิธีที่จะอธิบายเนื้อหาให้เพื่อนในกลุ่มของตนฟัง แล้วให้เพื่อนในกลุ่มสรุป

7. กลุ่มร่วมมือ (Co-op Co-op) นักเรียนในห้องแบ่งเป็นกลุ่มย่อยร่วมกันศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนในกลุ่มย่อยรับผิดชอบ เมื่อแต่ละคนในกลุ่มย่อยทำงานเสร็จก็จะนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม นำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของสมาชิกทุกคน มีขั้นตอน ดังนี้

- 7.1 แบ่งกลุ่ม
- 7.2 เลือกหัวข้อ แบ่งงาน
- 7.3 เลือกหัวข้อย่อย
- 7.4 ศึกษาหัวข้อย่อย
- 7.5 นำเสนอหัวข้อย่อยในกลุ่ม
- 7.6 เตรียมทีมที่จะมาเสนอผลงานต่อชั้นเรียน
- 7.7 เสนอผลงาน
- 7.8 ประเมินผล

8. ร่วมมือกันแข่งขัน (Team Games Tournament) การเรียนแบบร่วมมือกันแข่งขัน จะแบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มให้มีความรู้ เพศ ความสามารถต่างกัน มีขั้นตอนดังนี้

- 8.1 กำหนดให้กลุ่มที่ 1 และ 2 แข่งขันกัน กลุ่มที่ 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญ
- 8.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาตามที่กำหนด แล้วช่วยกันตั้งคำถาม
- 8.3 กลุ่มที่ 1-2 เขียนคำถามที่ตั้งไว้นำไปมอบให้กลุ่มที่ 3
- 8.4 กลุ่มที่ 1 และ 2 ทบทวนข้อคำถามและช่วยกันเฉลยคำตอบให้สมาชิกในกลุ่มของตน
- 8.5 เมื่อครบเวลา กลุ่มที่ 3 จะเรียกผู้แทนจากกลุ่มที่ 1 และ 2 มาจับฉลากเพื่อตอบคำถาม เมื่อตอบถูกได้ 1 คะแนน
- 8.6 รวมคะแนนเมื่อสิ้นสุดการแข่งขัน
- 8.7 กลุ่มที่ได้คะแนนสูงได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ได้คะแนนน้อยให้กำลังใจ
- 8.8 สรุปผลกิจกรรม ครูอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ

9. ร่วมกันคิด (Numbered Head Together) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบความเข้าใจหรือทบทวนบทเรียน โดยครูเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถาม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยช่วยกันคิดหาคำตอบ หลังจากนั้นให้นักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตอบคำถาม มีขั้นตอน ดังนี้

9.1 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ประกอบด้วยผู้เรียนเก่ง 1 คน อ่อน 1 คน

ปานกลาง 1 คน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว

9.2 ถามคำถาม หรือมอบหมายงานให้ทำ

9.3 ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อยจนมั่นใจว่าทุกคนเข้าใจคำตอบ

9.4 ครูถามคำถามโดยเรียกหมายเลขประจำตัวของผู้เรียน

บทบาทของครูในการสอนแบบร่วมมือ

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกในกลุ่มมีเพศ ความสามารถ ภูมิหลังต่างกัน
2. หาเก้าอี้ที่มีน้ำหนักเบาเพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและจัดกลุ่ม
3. ครูชี้แจงกฎกติกา วิธีการเรียนให้นักเรียน
4. ครูเสริมสร้างบรรยากาศให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนับสนุน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์
5. ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน
6. ครูให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนทำงานสำเร็จ หรือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มได้ดี
7. ครูกำหนดระยะเวลาในการทำงานกลุ่ม ควรกำหนดอย่างน้อย 1 ภาคเรียน
8. ครูร่วมมือกันทำงานระหว่างครูด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสื่อ

อุปกรณ์ร่วมกัน

9. ครูต้องตระหนักว่าครูสามารถเสริมสร้างบรรยากาศให้เกิดการร่วมมือร่วมใจได้ แต่ไม่สามารถเรียนแทนเด็กได้

บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. นักเรียนต้องไว้วางใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเอง
2. ในการทำกิจกรรมนักเรียนคนหนึ่งจะทำหน้าที่ผู้ประสานงาน อีกคนหนึ่งทำหน้าที่

เลขานุการกลุ่ม ส่วนที่เหลือทำหน้าที่ผู้ร่วมทีมช่วยทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. นักเรียนให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม อาจวิจารณ์ความคิดเห็นได้แต่ไม่วิจารณ์ตัวบุคคล

4. นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตัวเองและเพื่อนๆในกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานและกำหนดเป้าหมายของกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ ช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

บทบาทของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ช่วยเหลือให้กำลังใจ ให้คำปรึกษานักเรียน
2. แสดงความสนใจต่องานที่นักเรียนทำ
3. ชมเชยเมื่อนักเรียนทำงานสำเร็จ
4. ร่วมทำกิจกรรมที่โรงเรียนร้องขอ ให้ร่วมมือกับโรงเรียน

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ได้ถูกนำไปใช้ในการเรียนการสอนและประสบผลสำเร็จมากในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และยุโรป เช่นมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกิน (John Hopkin) แห่งสหรัฐอเมริกาได้ทดลองนำไปใช้ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3-6 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อว่าโครงการ TAI (Team Assisted Individualization) ซึ่งมีวิธีดำเนินการสอนดังนี้

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-5 คน ในแต่ละกลุ่มย่อยประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ ความเป็นอยู่ ฐานะ และภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน
2. ครูทำการสอน 8 สัปดาห์แล้ว
3. ทดสอบความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนแล้วแบ่งกลุ่มใหม่ให้ละกัน
4. ครูสอนเนื้อหา แล้วให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มตามที่มอบหมาย
5. ครูสอนนักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยทุกวัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความคิดรวบยอด ในขณะที่ครูสอนกลุ่มใดก็ตาม กลุ่มที่เหลือ จะได้รับมอบหมายให้ทำงานอื่น
6. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามพื้นฐานของแต่ละคน แต่ยังคงช่วยเหลือและทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย
7. ทดสอบย่อยในวันสุดท้ายของทุกสัปดาห์ ครูนำคะแนนทดสอบของนักเรียนทุกคนมา รวมกันหาค่าคะแนนเฉลี่ย ถ้าทีมใดได้คะแนนสูงจะได้รับการชมเชย
8. ทดสอบความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอด ทุกๆ 2 สัปดาห์
8. จะสอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นสอนโดยทุกเนื้อหา 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และสอนเต็มทั้งสัปดาห์

นอกจากนี้คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกิน ยังได้ทดลองนำโครงการการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจไปทำการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 ที่โรงเรียนในรัฐนิวยอร์ก คือโครงการ CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) ซึ่งมีวิธีการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 8-15 คน ห้องหนึ่งจะแบ่งได้ 2-3 กลุ่ม
2. จัดกลุ่มย่อยในกลุ่มกลุ่มละ 3 คนแล้วกลุ่มย่อย 3 คนนี้ไปรวมกับกลุ่มย่อยของกลุ่มอื่นๆ ให้สมาชิกมีความสามารถในการอ่านสูง กลาง ต่ำ คละกัน
3. ให้นักเรียนอ่านหนังสือตามหลักสูตร แล้วครูเล่าเรื่องให้นักเรียนฟัง 20 นาที หลัง

จากเล่าเรื่องครูจะนำตำรามาเสนอแนะให้นักเรียนอ่านและทำกิจกรรม

4. ให้นักเรียนตรวจสอบซึ่งกันและกันและเซ็นชื่อกำกับ
5. หลังจากเรียนทุกชั่วโมงจะมีการสอบย่อย
6. ในแต่ละสัปดาห์ครูจะสอนอ่านจับใจความครึ่งหนึ่ง หลังจากนั้นให้นักเรียนไปอ่าน

จับใจความเอาเอง

7. หลังจากเรียนในห้องเรียน 3 ชั่วโมง ครูจะให้นักเรียนฝึกเขียน โดยให้เขียนในเรื่องที่ตนเองชอบและสนใจ

8. ครูจะนำเด็กพิเศษเข้ามาเรียนร่วมด้วย

การจัดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

กรมวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .2540 : 212) ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของปัญหา
2. ขั้นคิดวิเคราะห์วิจารณ์
3. ขั้นสร้างทางเลือกที่หลากหลาย
4. ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก
5. ขั้นกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
6. ขั้นปฏิบัติงานด้วยความชื่นชม
7. ขั้นประเมินระหว่างปฏิบัติ
8. ขั้นปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
9. ขั้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

การจัดกิจกรรมการสอนแบบ CIPPA

ทิศนา ขัมมณี (วัฒนาพร ระบุทุกซ์. 2542) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (CIPPA) ซึ่งประกอบด้วย

1. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นพบ และสร้างความรู้ให้แก่ตนเอง (Construct) ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ แปรความ ตีความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปเป็นความรู้ด้วยตนเอง
2. การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (Interaction)

3. การที่ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation) ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ (Process) ควบคู่ไปกับการสร้างผลงานจากการเรียนรู้ (Product)
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง (Application)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2544) ได้ให้แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับการสอนแบบบูรณาการ โดยให้หลักการสำคัญและเหตุผลไว้ ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ความรู้เป็นเรื่องสำคัญกว่า เกือบจำ และ การสะสมความรู้
2. การทำงานของสมองกับกระบวนการเรียนรู้ มีลักษณะผสมผสานไม่แยกส่วน การจัดการเรียนรู้จึงไม่ควรจัดแบบแยกส่วน
3. ความรู้ไม่คงที่ตายตัวไม่ใช่สัจธรรมแต่เคลื่อนไหวอยู่เสมอ ความรู้เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น
4. ปัญหาของมนุษย์เราจะแก้ไขโดยแยกส่วนความรู้ไม่ได้
5. กระแสการปฏิรูปยุคนี้เป็นเรื่องการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม

การจัดการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวนั้น เขาได้เสนอแนวคิดว่าการเป็นจัดการการเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือการสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่นำเอาความรู้วิชาต่าง ๆ มาผสมผสานกันเกิดเป็นความรู้ที่กว้างขวางรอบด้าน เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญต่อ องค์รวมของเนื้อหาวิชามากกว่าความรู้ของแต่ละรายวิชา ผู้เรียนจะเรียนรู้จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยตนเองมากกว่าการเรียนรู้จากครู

หลักการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการค้นหาความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด
2. จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ฝึกทักษะในการทำงานเป็นทีม และได้ลงมือปฏิบัติจริง
3. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ป็นจริง เนื้อหาความรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียนสร้างบรรยากาศให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก
4. เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม ตลอดจนมีสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม

ประเภทของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมี 2 ลักษณะ คือ

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เป็นการสร้างหัวเรื่อง(Theme) ขึ้นมาแล้วนำเอาความรู้และวิชาต่างๆมาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น เป็นการกำหนดหัวเรื่องหรือประเด็นหลักโดยไม่คำนึงถึงรายวิชา เช่นพระมหากษัตริย์ไทย ราชวงศ์จักรี ชาติไทย อาหารไทย สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สงครามโลกครั้งที่ 2 กีฬาเอเชียนเกมส์

2. แบบพหุวิทยาการ(Multidisciplinary) เป็นการสอนหรือการจัดทำหลักสูตรที่นำเอาสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้เข้าไปสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ เป็นการบูรณาการที่เน้น รายวิชาเป็นหลัก การบูรณาการแบบนี้ไม่ต้องลบล้างรายวิชาต่างๆ บางครั้งเรียก การบูรณาการแบบนี้เนื้อหา สามารถแสดงการเปรียบเทียบได้ดังนี้

หลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการ	หลักสูตรบูรณาการแบบพหุวิทยาการ
1.วางแผนกำหนดประเด็นหลักโดยไม่คำนึงถึงรายวิชา	1.วางแผนการเริ่มจากการคำนึงถึงรายวิชาต่างๆที่สอนอยู่แล้วจึงกำหนดประเด็นหลัก
2.หาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก	2. ดูว่ารายวิชาใดมีเนื้อหาอะไรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก โดยเอารายวิชาเป็นตัวนำประเด็นหลักเป็นตัวรอง
3.กิจกรรมร่วมกันวิเคราะห์และสรุปความเห็นหาทางแก้ไขต่อประเด็นปัญหา หรือเรื่องที่น่าสนใจใครรู้	3. ครูแต่ละรายวิชาเข้ามาสอนเพื่อให้ได้สาระและทักษะของแต่ละรายวิชาโดยใช้ประเด็นหลักเรื่องเดียวกัน
4. นักเรียนมีส่วนร่วมมาก	4. นักเรียนมีส่วนร่วมน้อย

ในการจัดการเรียนการสอนจึงสามารถทำได้ 2 วิธีดังกล่าว แต่ในการบูรณาการที่แท้จริงควรจะเริ่มต้นจาก เนื้อเรื่องหรือหัวเรื่องแล้วกำหนดเป็นแนวคิดและลงไปสู่กิจกรรมการสอนตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อาจจะเริ่มด้วยกิจกรรมเลย เช่น เล่านิทาน คำถาม ลงมือทำแล้วนำไปสู่ข้อสรุป ภายหลังก็ได้โดยไม่ต้องเริ่มต้นที่หัวเรื่อง (ชัยอนันต์ สมุทรวานิช 2544) วิธีสอนแบบ บูรณาการที่เป็นที่สนใจกันอยู่ในปัจจุบัน เช่น การเรียนการสอนแบบ Storyline Method เป็นต้น

การกำหนดหัวเรื่องในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ

1. ประเภทหัวข้อที่มีอยู่ในรายวิชาต่างๆ เช่น สงครามโลกครั้งที่ 2
2. ประเภทปัญหาและประเด็นทางสังคม เช่น ความขัดแย้ง สิ่งแวดล้อม ชีวิตในอนาคต

3. ประเภทเรื่องราว ประเด็นที่เด็กสนใจใคร่รู้ เช่น การคบเพื่อนต่างเพศ
4. ประเภทเรื่องราวอื่นๆของโลกที่น่าสนใจ
5. ประเภทแนวคิดที่เป็นกระบวนการ เช่น การเปลี่ยนแปลง โลกาวัดัน

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยหมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆเป็นความรู้ในเนื้อหาตามศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย ควบคู่ไปกับการพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยตามโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สுகีร์ เจริญสุขและคนอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540) ได้เป็นผู้มีหน้าที่ในการรวบรวมและเสนอแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย โดยใช้ศาสตร์สาขาวิชา ศิลปะ ดนตรี และกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

การดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกทุกวันนี้ต่างแสวงหาคุณภาพที่ดีของชีวิต และคุณภาพของชีวิตของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยที่ห้า ซึ่งหมายถึงว่าการที่บุคคลใดมีปัจจัยที่ห้าที่ดีกว่าย่อมหมายถึงบุคคลผู้นั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

ปัจจัยที่ห้าของชีวิตมีหลายประเภท ได้แก่ ปัจจัยด้านอบายมุขต่างๆ เช่น สารเสพติด การพนัน ปัจจัยในด้านความเชื่อมกายอันเนื่องมาจากความไม่รู้ ปัจจัยด้านกิเลส ความโลภ ความอยากได้อีก มี และปัจจัยที่อยู่ในรูปของศิลปวัฒนธรรม ความไพเราะ ความงดงามต่างๆ ซึ่งปัจจัยทางด้านศิลปวัฒนธรรมนี้เองที่จะเป็นเครื่องตัดสินได้ว่าบุคคลใดได้สัมผัสมากกว่าย่อมจะทำให้ทำให้คุณภาพชีวิตดีกว่า ปัจจัยที่ห้าของชีวิตทางด้านศิลปวัฒนธรรมได้แก่ การที่ได้สัมผัสกับความงดงาม ความไพเราะ ความสนุกสนานเพลิดเพลินจากธรรมชาติ จากงานศิลปะ การการเล่นหรือฟังดนตรี และจากกีฬา

หลักสูตร และแนวการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยของเด็ก ได้นำเอา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากลักษณะและธรรมชาติของ ศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีความแตกต่างจากวิชาสามัญโดยทั่วไปอยู่บ้าง เพราะเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะ และการใช้ร่างกายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แนวทางในการจัดการเรียนรู้ของวิชาศิลปะ ดนตรีและกีฬา จึงมีลักษณะเฉพาะพิเศษด้วยเช่นกัน

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีหลักการ คือ เป็นการเลียนแบบจากมนุษย์และธรรมชาติโดยการปลูกฝังการเรียนรู้ การรับรู้ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและสร้างลักษณะนิสัยที่ดี ด้วยการ

1. การสืบสานทางด้านประวัติศาสตร์
2. การจัดปรากฏการณ์ทางความดีงามตามธรรมชาติและสังคม
3. กำหนดกฎเกณฑ์ทางความดีงามจากธรรมชาติและชีวิต
4. การพัฒนาที่สมดุลทั้งทางกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์ สังคม

โดยอาศัยวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การฝึกทักษะ การทำซ้ำ การสร้างประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์ตรง ประสบการณ์การหยั่งรู้ และประสบการณ์การทรงจำ ได้แก่ ประสบการณ์การเคลื่อนไหว ประสบการณ์จากภาพ สื่อวัสดุ ประสบการณ์แห่งคุณค่าและสรรพสิ่งทั้งมวล แล้วไปสู่กระบวนการในการแสวงหาวิธีใหม่ที่แปลกแตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ สุกฤษี เจริญสุขและคณะอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 14) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ไว้ 3 แนวคิด ดังนี้

1. ทฤษฎีแห่งความเหมือน ประกอบด้วย

- 1.1 ทฤษฎีการเลียนแบบ เป็นการให้เด็กได้มองเห็นในสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์จริง เด็กมีโอกาสได้เห็น ได้ดู ได้ฟัง จากของจริง ครูได้มีโอกาสบอกเล่าให้เด็กฟัง จนเกิดความประทับใจ อันจะกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เด็กเกิดแรงจูงใจ เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ สิ่งที่เป็นในการเลียนแบบ ได้แก่

1.1.1 การมีต้นแบบที่ดี ถูกต้อง

1.1.2 การประทับใจ จะทำให้เกิดการฝังใจ จดจำ เกิดรอยพิมพ์ใจ

1.1.3 มีการเลียนแบบตามที่ตนเองฝังใจจดจำนั้น

- 1.2 การทำซ้ำ การฝึกทำซ้ำๆ จะทำให้เกิดความเก่งและชำนาญ และสามารถควบคุม จัดการได้ดี จนกลายเป็นอัตโนมัติ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่เก่งแต่ชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญแต่เคยมือ” การทำซ้ำ ประกอบด้วย

1.2.1 ทำให้เหมือนแบบ ไม่ผิดเพี้ยน

1.2.2 ท่องจำให้ขึ้นใจ ทำอีกกี่ครั้งก็ทำได้ไม่ผิดเพี้ยน

1.2.3 ละเมอเพื่อฝันเห็น

การเรียนรู้ทางศิลปะ ดนตรีและกีฬาจำเป็นต้องอาศัยทักษะการทำซ้ำ จนเกิดความชำนาญซึ่งเป็นที่มาของความเก่งในที่สุด

2. ทฤษฎีของความต่าง

- 1.3 ทฤษฎีการแหกคอก การท่องจำซ้ำซากอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่าย จำเจ รู้สึกต้องการเปลี่ยนแปลง ต้องการบรรยากาศและวิธีการใหม่จึงต้องการแหกคอก โดยอาศัยบางส่วนของเดิมคงไว้แต่มีบางส่วนที่เปลี่ยนใหม่ และในบางโอกาสนักเรียนควร

ได้รับโอกาสในการแสวงหาตัวเอง เนื่องจากสิ่งที่เรียนรู้ยังไม่เหมาะสม ไม่เป็นตัวของตัวเอง จึงแสวงหาทิศทางและวิธีการที่เป็นตัวของตัวเองขึ้นมาใหม่

- 1.4 ทฤษฎีทางเทวดา ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ฉายแววของคนแต่ละคนออกมาชัดเจน ผู้เรียนจะสร้างผลงานใหม่ที่สมบูรณ์ที่เป็นตัวตนของตนเองออกมา มีการเพิ่มลวดลาย ท่วงทีลีลา สีสันที่เป็นสื่อยอดของตนเองออกมา ครูผู้สอนจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต่างกันตามความสามารถและตามศักยภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน

2. ทฤษฎีแห่งความเป็นฉัน ทฤษฎีนี้เป็นวิญญาณของคนและผลงานทางศิลปะ

ดนตรี กีฬาที่แสดงออกมาเป็นลักษณะเฉพาะไปตามความรู้ รากเหง้า วัฒนธรรม ประเพณีที่สะสมอยู่ภายในตัวตนของคนมาเป็นเวลานาน

จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบตัวเองคือมีลักษณะของคนรุ่นใหม่ มีการศึกษาสืบค้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อการพัฒนา ค้นหาแนวทางเฉพาะตนและสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ อันไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือ การมีรสนิยมทางสุนทรียภาพ มีสุขภาพที่ดี มีน้ำใจนักกีฬา

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2540) ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ว่า เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาตนเองทางด้านจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย เป็นความรู้ในเนื้อหาตามศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนการเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาท วิธีปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ความมีสติสัมปชัญญะ ความมีคุณธรรมสำคัญ ความรักในเพื่อนมนุษย์ พัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2540:12)ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2542) ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อำไพ สุจริตกุลและคนอื่นๆ ได้เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวมและเสนอแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาการเรียนรู้อยู่โดยการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่ามนุษย์พึงต้องมีความรู้คู่คุณธรรมจึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ (เรื่องเดิม: 10) ทั้งนี้ ความหมายที่แท้จริงของคำว่าบุคลิกภาพที่ดีของมนุษย์ของไทยนั้นหมายถึง การมีสมบัติผู้ดี ซึ่งประกอบด้วย การมีจิตใจดี มีวาจาดี และมีท่าทางดี ซึ่งต่างจากความหมายของต่างประเทศที่จะมองว่าบุคลิกภาพเป็นเรื่องขององค์ประกอบภายนอกเท่านั้น คือรูปร่างดี แต่งกายดี ท่วงทีวาจาดี จิตใจดีตามแนวคิดจากพระเทพเวที (ประยูรฯ ปยุตโต) สรุปได้ว่าต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ใจงาม จิตใจมีคุณภาพที่ดีงาม ใจงาม เมตตากรุณา ใจเฝื่อนแผ่ กตัญญู กตเวที รัก และเป็นมิตรต่อผู้อื่น
2. ใจสามารถ จิตใจมีความสามารถ มีสติดี มีความเพียร มีความอดทน มีความตั้งใจจริง
3. ใจดี จิตใจมีสุขภาพดี ร่าเริงเบิกบาน ชื่นชม ยินดี ปรีดปรี้ง สงบ ไม่เครียด ไม่ขุ่นมัว

การพัฒนาคุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี พัฒนาพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์ที่สำคัญๆ ได้แก่

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ที่มีหลักการสำคัญว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีอิทธิพลสำคัญต่อบุคลิกภาพ ประกอบด้วย id, ego, supper ego การพัฒนาพฤติกรรมควรต้องปลูกฝังมโนธรรมตั้งแต่เด็ก
 2. ทฤษฎี فروยด์ยุคใหม่ มีหลักการว่า เด็กคือผู้ที่มีความดี ความเลวติดตัวมาตั้งแต่เกิด และสังคม สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม เพราะฉะนั้นการพัฒนาพฤติกรรม สังคม สิ่งแวดล้อม บุคคลที่ใกล้ชิดจึงควรเป็นผู้กล่อมเกลา สร้างเอกลักษณ์ที่ดีงามให้แก่เด็ก
 3. ทฤษฎีมนุษยนิยม มีหลักการสำคัญว่า มนุษย์มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู เพราะฉะนั้น แนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมจึงควรให้เด็กตระหนักในเอกลักษณ์ พ่อแม่ผู้ใกล้ชิดต้องให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็กจะช่วย让孩子เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองอย่างถ่องแท้
 4. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีหลักการสำคัญ คือ พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้ พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้เกิดการกระทำนั้นซ้ำอีก การปรับพฤติกรรมคือการให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และการเสริมแรงต้องทำทันที เมื่อเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น การให้ความสนใจและ คำชม ให้ทำกิจกรรมที่ชอบ ให้สิ่งของเป็นรางวัล
 5. ทฤษฎีเรียนรู้โดยการเลียนแบบ มีหลักการ คือ พฤติกรรมเกิดจากการเลียนแบบการพัฒนาพฤติกรรมจะต้องให้เด็กได้เห็นได้มีประสบการณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ตัวแบบ และชีวิตจริง
 6. ทฤษฎีเผชิญความจริง มีหลักการสำคัญ คือ บุคคลต้องประเมินตนเองตามสภาพตามความเป็นจริงและมุ่งมั่นแก้ไขข้อบกพร่อง แนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ ผู้ใกล้ชิดต้องช่วยเหลือเด็กประเมินตนเองตามสภาพความเป็นจริง
- ทั้งนี้ อำไพ สุจริตกุลและคณะ ได้สรุปและนำเสนอวิธีการฝึกสติภาวนา วิปัสสนากรรมฐาน ได้แก่ การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ และเทคนิควิธีการพัฒนาตนเองอีกมากมาย ฯลฯ

การจัดการเรียนรู้โดยการให้ทำกิจกรรมโครงงานหรือโครงการ

การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนทำโครงการหรือโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างสรรค์ความรู้และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถจะปลูกฝังลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ทักษะการทำงานและการจัดการ ตลอดจนการรู้จักค้นคว้าแก้ปัญหาด้วยตนเองตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

คุณลักษณะของการเรียนแบบโครงการ

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสอดคล้องกับชีวิตจริง
2. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนพบความสามารถ ความถนัด และวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
3. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และความรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด
5. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองมีความสามารถและมีความสนใจ
6. ผู้เรียนได้ประเมินและปรับปรุงตนเองตลอดเวลา
7. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ เช่นการทำงาน การทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความเป็นประชาธิปไตย

ประเภทการทำโครงการ

การจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการอาจจัดได้ตามสาระการเรียนรู้หรือเป็นโครงการตามความสนใจก็ได้ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ทั้งนี้ในการปฏิบัติการทำโครงการต่างๆ มีกระบวนการหรือวิธีการหลายรูปแบบอาจจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่

1. โครงการประเภทสำรวจหรือรวบรวมข้อมูล เป็นการให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อ ตอบคำถาม และสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยการไปสำรวจข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เห็นลักษณะของสิ่งต่างๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น กระบวนการศึกษาหาข้อมูลได้จากการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต
2. โครงการประดิษฐ์คิดค้น เป็นโครงการที่ต้องการให้นำเอาความรู้ แนวคิด ทฤษฎีหลักการที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน การทำงาน เช่นประดิษฐ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องใช้สอย วิธีการ โดยอาจดัดแปลง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงของเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือคิด ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ก็ได้
3. เป็นการศึกษาลงลึกเฉพาะเรื่อง โดยการศึกษาว่าตัวแปรหนึ่งส่งผลต่อตัวแปรหนึ่งที่ต้องการศึกษาอย่างไร โดยการควบคุมตัวแปรตัวอื่น มีขั้นตอนการกำหนดปัญหา ตั้งสมมุติฐาน ออกแบบทดลอง รวบรวมข้อมูล ดำเนินการทดลอง แปรผลและสรุปผลการทดลอง

4. โครงการศึกษาหาความรู้ ทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการที่ต้องการเสนอความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครคิดมาก่อน หรือขยายของเดิมที่มีอยู่ หรือเสนอข้อขัดแย้ง โดยการศึกษา พิสูจน์ มีวิธีการ มีหลักการที่น่าเชื่อถือ มีข้อมูลประกอบอย่างลึกซึ้ง ซึ่งผู้ทำ โครงการนี้ต้องมีความรู้ พื้นฐานเรื่องนั้นเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนอีกมากมายหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันและมีความคล้ายคลึงกันที่จะสามารถศึกษาหาอ่านได้โดยทั่วไป

ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนรู้ปัจจุบันสนับสนุนให้ครูใช้การวิจัยการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียน การสอน ทั้งนี้แนวทางในการวิจัยจะต้องไม่สร้างปัญหาในการทำงานของครู จึงเป็นการวิจัยที่ไม่ควรใช้ เวลาและไม่ควรยุ่งยากซับซ้อน แนวทางการวิจัยสำหรับครู ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นงานวิจัยขนาดเล็ก มุ่งตอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ใช้เวลาไม่นาน
2. สามารถทำวิจัยได้หลายเรื่องใน 1 ภาคเรียนตามสภาพปัญหาจริงที่เกิดขึ้นซึ่งมิได้มี ปัญหาเดียว
3. เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้จริง มิได้มุ่งการ ค้นหาคำตอบความรู้ใหม่
4. ไม่ยึดการทำวิจัยที่มีรูปแบบที่เป็นทางการ
5. วิจัยจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น
6. เป็นไปอย่างง่าย ๆ สามารถค้นหาข้อมูลในห้องเรียนมาตอบได้เลย ไม่นอกเหนือจากการ สอน
7. เป็นการพัฒนาและแก้ปัญหาแก่ผู้เรียน มิใช่เพื่อมุ่งสร้างผลงานให้ตัวครู

แนวทางการวิจัยของครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าวปัจจุบันเรียกกันโดยทั่วไปว่า วิจัย ในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึงวิธีการศึกษาโดยครูซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา ที่มุ่งแก้ไขปัญหาหรือ ปรับปรุง หรือพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยจะใช้ได้เฉพาะ กลุ่มหรือชั้นเรียนที่ทำการวิจัยเท่านั้น

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มีดังนี้

1. จะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและเริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน
2. ไม่จำเป็นต้องใช้เวลาและข้อมูลเพื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมากมาย
3. สามารถดำเนินการได้ในสภาพปกติหรือที่ผู้วิจัยมีความสะดวก
4. ไม่ขัดแย้งกับแบบแผนการวิจัย จะเปลี่ยนแปลงแบบแผนการวิจัยได้เมื่อครูผู้วิจัยเห็นว่า ไม่สามารถหรือไม่ควรดำเนินการวิจัยต่อไป

5. กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนและบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่อ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากร
6. ใช้เวลาสั้นๆเพื่อให้สามารถใช้ผลการวิจัยแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียนได้อย่างรวดเร็วทันการ
7. ไม่จำเป็นต้องใช้สถิติที่ยุ่งยากซับซ้อนหากครูไม่เข้าใจ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้นและวิเคราะห์เนื้อหา
8. นักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด
9. ผลการวิจัยนำไปใช้ปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาการทำงานเฉพาะกลุ่มที่ศึกษา ไม่อ้างอิงไปใช้กับกลุ่มประชากรอื่น

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎี และสาระสำคัญเกี่ยวกับความรู้ การรับรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้

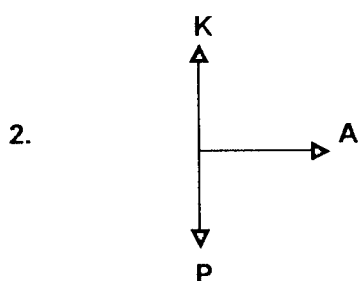
ในการประเมินโครงการครั้งนี้ นอกจากจะทำการประเมินเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมครู รวมทั้งกระบวนการในการดำเนินโครงการ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อโครงการแล้ว ผู้วิจัยยังได้มีการศึกษาไปถึงความรู้ เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครูภายหลังจากการอบรมโครงการด้วย อันเป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบอื่นอันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของโครงการที่ละเอียดมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้ เพราะความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพความเป็นครู ครูผู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และวิธีที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ จะต้องเป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อการสอน ต่ออาชีพครูและต่อนักเรียน ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้ในการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด ซึ่งสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนทำงานในหน่วยงานนั้นมีผลมาจากทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความสามารถ และแรงจูงใจของบุคคลเป็นสำคัญ (Gibson, Ivancevich and Donnelly, 1991:18) สอดคล้องกับบทสรุปรายงานการวิจัยของอุทุมพร ทองอุทัย ที่สรุปไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่มีประสิทธิภาพการสอนได้แก่ ลักษณะของผู้สอน วิธีสอน และทัศนคติของผู้สอน (อุทุมพร ทองอุทัย 2522:22) จากงานวิจัยดังกล่าวผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์จะให้ความเห็นว่าความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ส่วนผู้เป็นนักศึกษาจะให้ความเห็นว่ากระบวนการและวิธีการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด อย่างไรก็ตามความรู้ เจตคติและพฤติกรรมต่างก็มีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อกันและกันการที่จะมีความรู้ เจตคติและพฤติกรรมอย่างไร จะมีผลมาจากปัจจัยอีกสองตัวเข้ามามีส่วนทำให้เกิดด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม

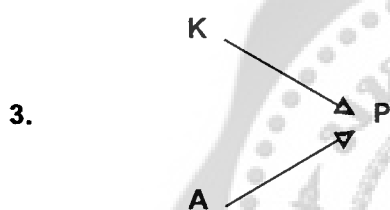
ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก การมีความรู้จะส่งผลให้เกิดเจตคติและพฤติกรรม ทั้งนี้สวอร์ท (Schwart, 1975:28-31) ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของความรู้ เจตคติและพฤติกรรม ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

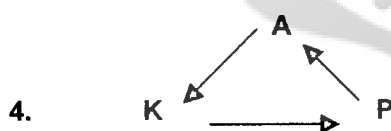
รูปแบบที่ 1 นี้ เจตคติจะเป็นตัวกลางที่จะทำให้ นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

รูปแบบที่สองนี้ ความรู้กับเจตคติมีความสัมพันธ์กันและต่างก็มีผลทำให้เกิดพฤติกรรม

รูปแบบที่สาม ความรู้กับเจตคติต่างก็มีผลที่เกิดการปฏิบัติได้โดยที่ ความรู้กับเจตคติไม่จำเป็นต้องความสัมพันธ์กัน

รูปแบบที่สี่ ความรู้มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เจตคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดพฤติกรรมตามมาได้

ความรู้และเจตคติต่างก็มีความสัมพันธ์กัน เพราะความรู้และประสบการณ์เดิมของบุคคลจะทำให้เกิดเจตคติ เจตคติจะมีบทบาทต่อการแสดงออกของบุคคล (ประภาเพ็ญ สุวรรณ.2526:4) ในการสอนนั้น จะให้ความสำคัญต่อความรู้ ที่จะเป็เครื่องมือในการก่อให้เกิดเจตคติและพฤติกรรมการสอนที่ดีตามมา เพราะเมื่อผู้สอนมีความรู้ในเรื่องที่ทำการสอนอย่างดีแล้วย่อมจะมีทัศนคติที่ดีหรือมีความชอบ

ต่อวิชาที่สอน และในทางกลับกันเจตคติก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและถูกต้องยิ่งขึ้น และในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัตินั้น เมื่อปฏิบัติสิ่งใดบ่อยครั้งก็จะเกิดความชำนาญเมื่อเกิดความชำนาญก็จะเกิดการปฏิบัติที่ดีและถูกต้องเหมาะสม การปฏิบัติบ่อยจนชำนาญย่อมหมายถึงการเกิดความรู้มากขึ้นด้วย เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับการปฏิบัตินั้นก็เห็นได้ว่า หากเรามีความรู้สึกและมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใด เราก็มักจะทุ่มเท มุมานะ พยายามในการปฏิบัติต่อการทำงานนั้นๆเป็นอย่างดี ในทางตรงข้ามถ้าเราทำงานสิ่งใดได้ดี ประสบความสำเร็จ เราก็จะเกิดความพอใจ ความชอบที่จะมุ่งปฏิบัติต่อสิ่งนั้นต่อไป (ธวัชชัย ชัยศิริ ฉายากุล.2527:38-41)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดขึ้นพร้อมๆกัน โดยที่อาจมีด้านใดด้านหนึ่งมีอิทธิพลมากกว่าด้านอื่นๆบ้างในบางเวลา จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมของครูด้านการสอนในการตอบสนองต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนก่อน แล้วจึงจะนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนต่อไปตามลำดับ

ความรู้ (Knowledge) ด้านการจัดการเรียนรู้

ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง (facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่างๆที่มนุษย์ได้รับ และรวบรวมสะสมไว้ (Good.1973:325) และบลูม(Bloom.1971 :271) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึงการการระลึกถึงและจำเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆรวมไปถึงการจำ วิธีการ กระบวนการ สถานการณ์ต่างๆได้

ความรู้ตามความหมายพจนานุกรมทางการศึกษา หมายถึง ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้ (Good.1973:325) ลักษณะความรู้มี 3 ประเภท ดังนี้ 1. ความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับคำศัพท์ คำนิยาม ข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ต่างๆ

2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ แบบแผน ประเพณี วิธีประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่สังคมหรือหน่วยงานวางไว้ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนของเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของสิ่งต่างๆ และความรู้ในการดำเนินงาน วิธีการในการปฏิบัติงานต่างๆ

3. ความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ของสิ่งต่างๆทั้งที่เป็นความสามารถในการเก็บเกี่ยวสิ่งที่เป็นหลักสามารถจับประเด็นสิ่งที่เป็นมโนทัศน์นั้น กับความสามารถในการแพร่ขยายมโนทัศน์

บลูม (Bloom.175:18) ได้ให้ความหมายของความรู้สรุปได้ว่า ความรู้เป็นการใช้ความจำในการนึกถึงสิ่งต่างๆทั้งที่เป็นเรื่องเฉพาะด้านและเป็นเรื่องทั่วไป ได้แก่ วิธีการ กระบวนการ สถานการณ์ ต่างๆ ทั้งนี้ บลูมได้แบ่งระดับของความรู้ออกเป็น 6 ระดับจากชั้นง่ายไปสู่ชั้นยากดังนี้

1. ความรู้ ความจำ(Knowledge-Memory) หมายถึงความสามารถของสมองในอันที่จะรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆที่บุคคลรับเข้าไปไว้ในสมอง ซึ่งแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specifics) เป็นความสามารถในการจำเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เนื้อหาและคำศัพท์ต่างๆ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการในสิ่งที่เป็นรูปแบบเฉพาะ (Knowledge of Ways and Mean of Dealing with Specifics) เป็นความรู้วิธีการ ได้แก่ แบบแผนนิยม แนวโน้ม ลำดับเหตุการณ์ต่างๆ การจัดพวกหรือจัดประเภท เกณฑ์และระเบียบวิธี

1.3 ความรู้เกี่ยวกับสากลและสิ่งที่เป็นนามธรรม (Knowledge of the Universals and Abstracts in a Field) เป็นความรู้เกี่ยวกับแบบแผนและรูปแบบสำคัญ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้างและหลักการ ข้อสรุปทั่วไป

2. ความเข้าใจ (Comprehensive) หมายถึงความรู้ ความสามารถในการสิ่งต่างๆ คือ

2.1 การแปลความ

2.2 การตีความ

2.3 การขยายความ

3. การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา

4. การวิเคราะห์ (Analysis) คือความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆออกเป็นส่วนย่อยๆ ประกอบด้วย

4.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

4.3 การวิเคราะห์หลักการ

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อยๆให้เข้ากันให้เป็นเรื่องราว เป็นการพิจารณาเรื่องราวหลายๆลักษณะ แล้วนำมาจัดระบบโครงสร้างเสียใหม่ให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ประกอบด้วย

5.1 การสังเคราะห์ข้อความ

5.2 การสังเคราะห์แผนงาน

5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสิน ตีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์

และมาตรฐานที่วางไว้ ประกอบด้วย

6.1 การประเมินค่าโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายใน

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายนอก

งานการสอนเป็นงานที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และละเอียดอ่อน งานการสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะต้องบูรณาการความรู้หลายสาขาวิชามาประกอบเข้าด้วยกัน ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญหลากหลายจึงจะสามารถทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ สิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติการสอนคือ

1. ครูจะต้องมีความที่ทันสมัยและกว้างขวาง มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษาอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ การมีความรู้ความเข้าใจทฤษฎีทางวิชาการจะทำให้ครูสามารถกำหนดกรอบการสอนและกำหนดวิธีสอนตลอดจนสามารถในการอธิบายเหตุผลในการเลือกกิจกรรมการสอนต่างๆ (Patterson. 1977:96) การมีความรู้ในทฤษฎีการสอนจะสามารถเปลี่ยนการสอนจากงานที่ง่าย ๆ ให้กลายเป็นงานวิชาชีพชั้นสูง และอิงค์(Ing.1978:86) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีการสอนเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติการสอน การประเมินผลและเลือกใช้นวัตกรรมตลอดจนสามารถกำหนดกิจกรรมการสอนได้ดี

2. ครู จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและเทคนิคการสอน การมีเทคนิคการสอนจะทำให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับนักเรียน นักเรียนมีความสุข กระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีความสนใจในการสอน เนื่องจากการสอนจะมีวิธีการที่หลากหลายและมีชีวิตชีวา

3. ผู้สอนจะต้องมีทักษะและมีความเชี่ยวชาญการสอน โอเบอร์ เบนท์ลีและมิลเลอร์(Ober and Bently and Miller. 1971:2-3) กล่าวว่าครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีทักษะและมีความเชี่ยวชาญในด้านการเรียนการสอน อันจะทำให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ประหยัดทั้งทางด้านเวลา แรงงาน ค่าใช้จ่าย และจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. ครูควรมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการสอน ข้อดีของการมีความสามารถในการออกแบบการสอนก็คือ ครูสามารถจัดเตรียมความรู้พื้นฐานให้แก่นักเรียน สามารถกำหนดแผนงานในการจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในสิ่งที่ครูสอน สามารถกำหนดรูปแบบในการปฏิบัติงาน และสามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดผลต่อผู้เรียนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สูงสุด ตลอดจนมีโอกาสรสร้างผลงานและแสดงผลงานของตนเอง(Gagne and others.1988:4-5) นอกจากนี้ ข้อดีในการออกแบบการสอนอีกประการหนึ่งก็คือ ครูสามารถจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่สอนได้ สามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถรับรู้ผลการเรียนได้อย่างรวดเร็ว และทันที (Kibler. And others.1981:140-149) การที่จะรูปแบบการสอนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

5. ครูจะต้องมีการเตรียมการโดยมีการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี เพื่อใช้เป็นกรอบปฏิบัติในการสอนตามรูปแบบการสอนที่ได้วางไว้ การมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดมโนทัศน์ จุดประสงค์และกิจกรรมการสอน รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การสอน และวิธีการวัดประเมินผลการเรียนรู้ จะทำให้การสอนประสบความสำเร็จสูงสุด

การรับรู้ (Perception)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความรู้จากการรับรู้ของครู ทั้งนี้ การรับรู้ หมายถึง ความคิดเห็นความรู้สึก (Sense) ความตระหนัก (Awareness) และความเข้าใจ (Comprehensive) หรือการแสดงออกต่างๆ ของบุคคลถึงการรับรู้หรือความสามารถในการรับรู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของหรือคุณลักษณะต่างๆ (Guralnik.1986) การรับรู้ เป็นการตระหนักต่อสิ่งเร้าภายนอกที่มากระทบอยู่เป็นประจำและมาเร้าความรู้สึก ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ สถานการณ์หรือความสัมพันธ์ต่างๆ (Good.1973:413) ฟลาวเวล (Flavell.1985:164) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับเอาข้อมูลและสิ่งเร้าเบื้องต้น รวมทั้งสามารถจำแนกแยกแยะความแตกต่างของสิ่งเร้าและเลือกวิธีตอบสนองต่อข้อมูลเบื้องต้นหรือสิ่งเร้ารอบๆ ตัวนั้น นอกจากนี้มูธิน (Muthin.1983:13) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า หมายถึง การนำเอาสิ่งที่เร้าความรู้สึกต่างๆ รวมทั้ง ความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีตมาบูรณาการรวมกันกลายเป็นการรับรู้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528:228) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า หมายถึง การแสดงความคิดเห็น การตีความหมายสิ่งต่างๆ ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตามความเชื่อของตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ การรับรู้จะขึ้นอยู่กับสาเหตุสำคัญ คือ การที่บุคคลมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เชาวน์ปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด ถ้ามีความแตกต่างกันก็จะมีผลทำให้การตีความสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป

บุญชม ศรีสะอาด (2541:25) ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง ความตั้งใจ หรือการรับรู้บางสิ่งบางอย่าง ซึ่งจำแนกออกเป็นพฤติกรรมได้ 3 พฤติกรรม คือ

1. การรู้ตัว คือการรู้ตัวว่ากำลังเผชิญกับสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์นั้น ไม่ได้อยู่ในสภาพใจลอย
2. การเต็มใจรับรู้ คือมีความตั้งใจ เต็มใจไม่หลีกเลี่ยงในปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าที่พบ
3. การควบคุมหรือการคัดเลือกการรับรู้ คือความสามารถในการจำแนกสิ่งเร้า หรือควบคุมให้สนใจในสิ่งที่เห็นว่าสำคัญ

สรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลรับเอาข้อมูล และสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นรอบตัว สามารถตีความหมายจากสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยการแสดงออกมาทางความคิดเห็นโดยสามารถบอกและอธิบายสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้แล้วนำไปสู่การตัดสินใจและแสดงออกทางพฤติกรรมและด้านต่างๆ เช่น ทักษะอารมณ์ การยอมรับ การไม่ยอมรับการสนใจ ไม่สนใจ

เมื่อประมวลความรู้เกี่ยวกับการสอนและการรับรู้เข้าด้วยกันแล้ว ความรู้ตามการรับรู้จึงหมายถึง การที่บุคคลสามารถตีความจากความรู้ที่ได้รับโดยแสดงออกมาทางความคิดเห็น ซึ่งได้แก่ความรู้ในด้านการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24 โดยประมวลจากความรู้ความเชี่ยวชาญและทักษะในการสอน เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอน และความรู้ในด้านปฏิบัติการสอน ได้แก่ เทคนิคการสอน การออกแบบการสอน การเขียนแผนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อและวิธีการสอน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบอันเนื่องมาจากบุคคล หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่จะส่งผลให้การรับรู้ มีมากขึ้น ได้แก่ความสนใจ ความคาดหวัง ความต้องการ การเห็นคุณค่า
2. องค์ประกอบอันเนื่องมาจากสิ่งเร้า หมายถึงลักษณะของสิ่งเร้าภายนอกที่ทำให้เราสนใจใคร่รู้ หรือสิ่งที่ทำให้การรับรู้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เช่น ความใกล้ชิดกับสิ่งเร้า ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า ความต้องการของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า และสภาพและพื้นฐานการรับรู้ เป็นต้น

การวัดการรับรู้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528:243-244) กล่าวว่า การวัดความรู้ จะใช้วิธีวัดคล้ายกับการวัดเจตคติ การวัดค่านิยม และการวัดบุคลิกภาพ ทั้งนี้เพราะการรับรู้เป็นขั้นหนึ่งของเจตคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพ มีดังนี้

1. การสังเกต (Observation)

- 1.1 พิจารณาใบหน้าของบุคคลว่ามีการแสดงออกของบุคลิกภาพอย่างไร
- 1.2 สังเกตที่สายตาหรือแววตา
- 1.3 พิจารณาที่บุคลิกภาพท่าทางของร่างกาย เช่น มีอาการตื่นเต้นหรือไม่เพียงไร
- 1.4 พิจารณาที่เจตนาของบุคคลว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมา มีเจตนาอย่างไร

2. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

- 2.1 แบบสอบถามที่มีข้อความที่มีเพียงความคิดเดียว โดยให้เลือกตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ใช่หรือไม่ใช่ ถูกหรือไม่ผิด
- 2.2 แบบสอบถามที่มีหลายตัวเลือกเป็นมาตรวัด (Scaling) เป็นคำถามที่มีประโยคคำถามและมีคำตอบที่เป็นระดับการรับรู้ว่ามีน้อยเพียงไร
- 2.3 แบบสอบถามที่ใช้คำคู่ ที่มีความหมายตรงกันข้าม (The Semantic Differential)

เป็นการใช้คำหรือวลีที่มีความหมายตรงกันข้ามกันเป็นคู่ๆ โดยมีมาตรวัดให้ผู้ ตอบ
เลือกตามสภาพการรับรู้ที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เช่น ดี หรือ เลว

2.4 การใช้แบบทดสอบหรือเครื่องมือทางจิตวิทยา โดยทำการเสนอสิ่งเร้าแก่ผู้ทดสอบ
เพื่อให้แสดงพฤติกรรมหรือคำตอบออกมา สิ่งเร้านั้นอาจเป็นรูปภาพหรือสิ่งอื่นก็ได้

การวัดความรู้ตามการรับรู้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวัดการรับรู้ในด้านการรู้ของครูที่ทำ
หน้าที่การสอนเพื่อศึกษาว่าครูมีความรู้ตามการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ
แห่งชาติ พ.ศ.2542 ในระดับใด

เจตคติ (Attitude)

เจตคติมีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่ออาชีพครู ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพต่ออาชีพครูก็
คือ เจตคติที่มีต่ออาชีพของตัวครูเอง หากครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ครูจะเกิดความพึงพอใจและมี
ความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพของตนเองไปสู่ความสำเร็จ เจตคติของครูเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะ
เจตคติที่ดีจะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้ครูพัฒนาการสอนอยู่ไม่หยุดยั้ง แม้จะมีอุปสรรคเพียงใดก็ตาม ใน
ขณะเดียวกันหากครูมีเจตคติที่ไม่ดีก็จะกลายเป็นเครื่องทำลายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ต่อการสอน
ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครูเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเจตคติของครู หมายรวมถึงเจตคติต่ออาชีพ ต่อวิชาที่สอน ต่อ
ตัวผู้สอน ต่อกระบวนการและวิธีการสอน

คำว่าเจตคติเดิมใช้คำว่าทัศนคติ มาจากคำว่า Attitude ในภาษาอังกฤษ ซึ่งได้มีผู้ให้ความ
หมายไว้จำนวนมาก เช่น แคทซ์ (Katz.1960:343) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความรู้สึกของคนที่มีต่อสิ่ง
ใดสิ่งหนึ่ง 2 ส่วน คือชอบและไม่ชอบกับความเชื่อต่อสิ่งต่างๆ

เธอร์สโตน(Thurstone.1967:77) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นการแสดงออกที่เป็นแนวโน้ม
หรือท่าทีของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ต่างๆและแสดงออกมา อันเกิดขึ้นจากอคติ ความรู้
สึกภายในต่างๆ ความคิด ความกลัว ความมีอคติเป็นต้น ส่วนรอกคิช (Rokeach.1972:217) ได้
กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง การจัดระเบียบของความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์
หนึ่ง และความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่างๆในลักษณะชอบ
หรือไม่ชอบ และ อนาสตาซี (Anastasi.1982:552) ได้กล่าวว่าเจตคติหมายถึงความโน้มเอียงในการ
แสดงความรู้สึกในสิ่งที่ชอบและไม่ชอบต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วนไตรอันดิส (Triandis.1971:2) ได้ให้ความหมายว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อ ความ
คิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังจากที่ได้รับประสบการณ์หรืออิทธิพลจากเรื่องเหล่านั้นมาแล้วอันเป็นผล
ให้เกิดพฤติกรรมที่มีต่อเรื่องนั้นตามมา ซึ่งไตรอันดิส ได้สรุปลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและพฤติกรรมของคนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. เจตคติ เกิดขึ้นจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่นๆได้ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด

3. เจตคติจะเกิดกับสิ่งที่มีตัวตนที่สัมผัสได้ และเปลี่ยนแปลงได้

สรุปได้ว่า เจตคติ เป็นความรู้สึก ความคิดเห็นของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลังจากที่ได้มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆมาแล้วในเชิงชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พอใจหรือไม่พอใจอันเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน การมีเจตคติต่อเรื่องใดๆในทางใด จะมีผลให้เกิดพฤติกรรมต่อเรื่องนั้นๆตามมา

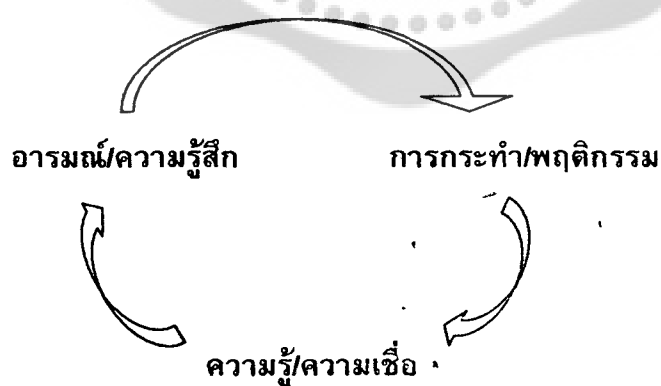
ไทรแอนดิส (Triandis.1971:3) ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของเจตคติว่าประกอบด้วย

1. ความรู้ คือการรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆทั้งในทางบวกและทางลบ เมื่อรู้ในทางที่ดีก็จะมีเจตคติที่ดี และถ้ารู้ในทางที่ไม่ดีก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีไปด้วย และถ้าไม่รู้เลยก็จะไม่เกิดเจตคติ

2. ความรู้สึกเป็นสภาพอารมณ์ที่มีผลมาจากความรู้ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีจนมีความรู้สึกยอมรับหรือปฏิเสธต่อสิ่งเหล่านั้น

3. พฤติกรรม คือความพร้อมหรือความโน้มเอียงในการประกอบพฤติกรรมที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ

องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์กันมาก อย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด และต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกันซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของเจตคติ

องค์ประกอบของเจตคติ (Attitude Components)

1. องค์ประกอบด้านความรู้ เป็นการรับรู้เกี่ยวกับบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ไม่ดีก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ไม่ดีด้วย
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก อารมณ์ ว่าชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ซึ่งถูกเร้าขึ้นจากการรู้นั้น เมื่อเกิดรู้อย่างใดสิ่งหนึ่งแล้วก็จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น และเมื่อเกิดความรู้สึกต่อสิ่งใดเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงยาก
3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางใดทางหนึ่งคือ พร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริมช่วยเหลือ หรือในทางทำลาย ขัดขวาง ต่อสู้ เป็นต้น

การวัดเจตคติ

เจตคติ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกต หรือวัดได้โดยตรง จึงต้องใช้วิธีสังเกตโดยทางอ้อม ซึ่งทำได้หลายวิธี ได้แก่ (Edward.1967:3-16)

1. การสัมภาษณ์หรือซักถาม (Interview) เป็นวิธีง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด ข้อเสียอาจเกิดขึ้นจากที่ผู้ตอบไม่ตอบตามความเป็นจริงออกมา ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมคำถามให้ดี
2. การสังเกตพฤติกรรม (Observation) เป็นการการสังเกตพฤติกรรมภายนอกบางอย่างที่บุคคลแสดงออกมาแล้วจึงสรุปอ้างอิงไปถึงทัศนคติของบุคคลผู้นั้นโดยทำการตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการแอบดู เฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมอย่างมีระบบแบบแผนใช้กับบุคคลที่ต้องการสังเกตจำนวนน้อย จะใช้ไม่ได้กับคนจำนวนมากๆ เพราะไม่สามารถสังเกตได้ทุกคน วิธีนี้จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลที่สังเกตได้แสดงพฤติกรรมออกมาแล้วเท่านั้น
3. การรายงานตนเอง (Self Report) สร้างข้อความเพื่อกระตุ้นเร้าให้คนแสดงเจตคติออกมาหรือเล่าความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสิ่งต่างๆออกมาโดยใช้วิธีการ เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้มาตรวัดต่างๆ โดยการวัดจะพิจารณาจากความรู้สึก ความคิดเห็นที่บุคคลได้ถ่ายทอดออกมา โดยเชื่อว่าสิ่งที่บุคคลต่างๆได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก หรือรายงานออกมานั้นจะแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยใช้แบบทดสอบ มาตรวัดต่างๆ
4. เทคนิคจินตนาการ (Projective Technique) เป็นวิธีการใช้ภาพหรือสถานการณ์ต่างๆไปกระตุ้นเร้าให้แสดงจินตนาการหรือมีปฏิกิริยาออกมาออกมา เช่นประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลกๆ เป็นการวัดที่ไม่นิยมกันแพร่หลาย
5. การวัดทางสรีรวิทยา (Physiological Measurement) เป็นการใช้เครื่องมือไฟฟ้าเพื่อทำให้

ไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยแบ่งมาตราวัด 4 ระดับ

ในการวัดเจตคติของบุคคลใด ๆ ก็ตามมีหลักการวัดเจตคติ ดังนี้

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดเจตคติ ดังนี้
 - 1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือเจตคติของบุคคลนั้น จะมีลักษณะคงที่ในช่วงเวลาหนึ่ง ไม่สามารถผันผวนได้ตลอดเวลาจึงทำให้สามารถวัดได้
 - 1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกมาหรือประพฤติอย่างสม่ำเสมอ
 - 1.3 เจตคตินอกจากจะแสดงออกได้ในรูปทิศทางความคิด ความรู้สึก เช่นการสนับสนุนหรือคัดค้านแล้ว เจตคดียังสามารถแสดงขนาด ปริมาณหรือน้ำหนักของความคิด ความรู้สึกได้
2. การวัดเจตคติประกอบด้วย ตัวบุคคลที่ถูกวัด ข้อความหรือการกระทำที่บุคคลจะแสดงเจตคติตอบสนอง และการตอบสนองซึ่งจะออกมาอย่างมีทิศทางและมีน้ำหนัก คือสูง ต่ำ มาก น้อย
3. สิ่งเร้าที่นำไปใช้เร้าหรือไปทำให้บุคคลแสดงเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาที่นิยม คือ ข้อความวัดเจตคติ (Attitude Statements) เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาตามความรู้สึก เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น
4. การวัดเจตคติเพื่อทราบทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคล จะต้องถามคุณค่าแต่ละด้าน และลักษณะในแต่ละด้านของเรื่องนั้นๆ แล้วนำผลหรือรายละเอียดปลีกย่อยมาผสมผสานสรุปรวมเป็นเจตคติของบุคคลนั้น เพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
5. การวัดเจตคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงของผลการวัดให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้นทั้งในด้านทิศทาง ระดับ หรือช่วงของเจตคติ

พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยครั้งนี้จะสำเร็จลงได้ขึ้นอยู่กับ การปฏิรูปการเรียนรู้ และหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือการปฏิรูปการเรียนการสอนของครู ครูจึงถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูป การเรียนรู้ไม่อาจจะประสบความสำเร็จไปได้เลยหากปราศจากสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูจะส่งผลต่อนักเรียนอยู่ตลอดเวลา และจะมีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งทางตรงทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในชั้นเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ หมายถึงกิจกรรม วิธีการและการ

แสดงออกทุกชนิดที่ครูใช้หรือปฏิบัติตนในการจัดการเรียนรู้หรือทำการสอนแต่ละครั้ง เป็นการกระตุ้น เร่งเร้าให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ สนใจในการเรียน โดยการบอกจุดประสงค์ การทบทวนความรู้เดิม การสอนความรู้ด้วยถ้อยคำสุภาพ เหมาะสม การสร้างสถานการณ์ บรรยากาศ และการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอน ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย และมีการประเมินผลที่เหมาะสม (Gagne.1984:246) พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ครูควรจะมีการสอนที่เชื่อมโยงกับ ประสบการณ์จริง เป็นการสอนที่มีความหมายกับผู้เรียน ครูจะต้องนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาใช้เพื่อสร้างความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา ความพร้อมและแรงจูงใจ ตลอดจนครูจะต้องแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนไว้ล่วงหน้า ดำเนินการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา

ความหมายพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมการสอนหมายถึงกิจกรรม วิธีการและการแสดงออกทุกชนิดที่ครูใช้หรือปฏิบัติตนในการจัดการเรียนรู้หรือทำการสอนแต่ละครั้ง เป็นการกระตุ้น เร่งเร้า ให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ สนใจในการเรียน โดยการบอกจุดประสงค์ การทบทวนความรู้เดิม การสอน และแนะนำความรู้ด้วยถ้อยคำสุภาพ เหมาะสม การสร้างสถานการณ์ บรรยากาศ และการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอน ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย และมีการประเมินผลที่เหมาะสม (Gagne.1984:246)

ชอร์ฮาน (Chahan.1983:14-15) ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าพฤติกรรมการสอนที่ดีนั้น ครูควรจะมีการสอนที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง เป็นการสอนที่มีความหมายกับผู้เรียน ครูจะต้องนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาใช้เพื่อสร้างความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความพร้อมและแรงจูงใจ ตลอดจนครูจะต้องแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนไว้ล่วงหน้า ดำเนินการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาต่างๆ

พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ครูควรจะมีการสอนที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง เป็นการสอนที่มีความหมายกับผู้เรียน ครูจะต้องนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาใช้เพื่อสร้างความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา ความพร้อมและแรงจูงใจ ตลอดจนครูจะต้องแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนไว้ล่วงหน้า ดำเนินการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาต่างๆ (Chahan.1983:14-15)

พฤติกรรมการสอน ตามความหมายของกาเย่ (Gagne.1984:246)หมายถึง การกระตุ้น เร่งเร้า ให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ สนใจในการเรียน การบอกจุดประสงค์ การทบทวนความรู้เดิม การสอนและ

แนะนำความรู้ด้วยถ้อยคำสุภาพ เหมาะสม การสร้างสถานการณ์ บรรยากาศ และการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การสอน ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย และมีการประเมินผลที่เหมาะสม

ไวลส์ (Viles.1975:10) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้หลายประการสรุปได้ว่า การสอน หมายถึง การที่ครูจัดสภาพการณ์สถานการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้การช่วยเหลือ แนะนำ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมการคิดในการทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งรวบรวมความรู้และให้ความรู้ ให้แก่ผู้เรียนที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ ตลอดจนการทำงานร่วมกับผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด รับผิดชอบและสามารถลงมือทำงานด้วยตัวเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความงอกงามและพัฒนาการให้เป็นไปตามจุดประสงค์ทางการศึกษา

กิบสันและฮันท์(Gibson and Hunt.1985:) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าการปฏิบัติงานสอนของครูจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องมียุปัจจัยสนับสนุน 3 ประการคือ (1) มีความรู้ในเนื้อหาสาระและความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในสายงานของตน (2) มีทักษะในการใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนเพื่อให้คนอื่นเข้าใจง่ายมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ (3) มีความสนใจในตัวผู้เรียน สนใจวิชาที่สอน สนใจการพัฒนาอาชีพและการถ่ายทอดความรู้ซึ่งคล้ายคลึงกับความเห็นของบอริช(Borrich.1877:) ที่ว่าครูจะสามารถประสบความสำเร็จในการสอนได้จะต้องมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญในการสอน และสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ในด้านการเรียนและการทำงานให้กับผู้เรียน

ส่วน ชรีฟและคนอื่นๆ (Shreeve.1993) เห็นว่าครูควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา วิชาการสอนเป็นอย่างดี สามารถใช้สื่ออุปกรณ์การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการสอนและมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

ทั้งนี้พฤติกรรมการสอนของครูประกอบด้วยพฤติกรรมทางด้านต่างๆ ได้แก่

1. พฤติกรรมด้านวิชาการ (สาโรช บัวศรี 2513 :429-430)(สุรินทร์ สรสิริ 2515:3-9) ครูควรเป็นผู้มีความรู้ทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่ไม่หาความรู้และปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยในด้านการอยู่เสมอ หมั่นเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับตนเองทั้งทางด้านเนื้อหาสาระความรู้ที่จะสอน การพูด การเขียน การค้นคว้าและการทำวิจัยเป็นต้น
2. พฤติกรรมด้านการสอนและเทคนิคการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้และมีทักษะอย่างแท้จริง ครูจึงควรต้องมีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน (ชาญชัย ศรีไสยเพชร.2525:48)
3. พฤติกรรมด้านคุณธรรมและความประพฤติส่วนตัว เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความ

ศรัทธาและความเชื่อถือในตัวครูของนักเรียน พฤติกรรมด้านคุณธรรมและความประพฤติส่วนตัวของครู จึงมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุ (2522:11-12) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับ คุณธรรมของครูที่เรียกว่าครูธรรมนิยม ได้แก่

3.1 อุคมคติของครู (Teacher's Will) ได้แก่ ความยินดีในการทำงานอย่างหนัก ตั้งใจในการ ทำงานโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน

3.2 วิญญาณครู (Teacher's Spirit) ได้แก่ความอดทน อดกลั้นต่อพฤติกรรมต่างๆของ นักเรียน เอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

3.3 คุณธรรมครู (Teacher's Function) เช่นตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย กิริยา วาจาสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มง่าย วางตนเหมาะสมกับคนทุกชนชั้น

4. พฤติกรรมด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพของครูเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งผลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนด้วย ครูที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพ และการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะครูจะอยู่ในสายตาของนักเรียนตลอดเวลาเมื่อทำการสอนใน ห้องเรียน บุคลิกภาพด้านต่างๆประกอบด้วย

4.1 ลักษณะทางกาย หมายถึงรูปร่าง ลักษณะสัดส่วน ผิวพรรณ การเดิน การนั่ง การพูดที่ เหมาะสม

4.2 ลักษณะทางใจ หมายถึงทัศนคติ ความคิดต่อสิ่งต่างๆ มีจิตใจที่ดีงาม รักเด็ก รักและ ศรัทธาในอาชีพครู

4.3 ลักษณะทางสังคม หมายถึงท่าทีการปฏิบัติต่อสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งปฏิบัติต่อคน อื่นๆในสังคม มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น มีความรักใคร่ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน

4.4 ลักษณะทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และการ กระทำของบุคคลต่างๆ ซึ่งครูจะต้องแสดงออกในทางที่สังคมยอมรับ

5. ลักษณะพิเศษเฉพาะในการสอน มีพฤติกรรมบางประการที่ส่งเสริมให้ครูสามารถประสบ ความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้น คือการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การควบคุมชั้นเรียน การสร้าง ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นต้น ทักแมน(Tuckman.1976:233-237) ได้แยกพฤติกรรมการสอนที่ มีอิทธิพลต่อการสอนของครูให้ประสบความสำเร็จไว้ 4 แบบ ได้แก่

5.1 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

5.2 พฤติกรรมควบคุมที่เหมาะสมกับนักเรียน

5.3 การจัดชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 การให้ความอบอุ่นและให้การยอมรับ

6. พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ที่ระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง ครู

กับผู้บริหาร และครูกับเพื่อนครูด้วยกันจะเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนการสอนตลอดจนการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในอันที่จะนำไปสู่การจัดการศึกษามีคุณภาพ

ครูมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน จัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอนของครูจะส่งผลต่อนักเรียนอยู่ตลอดเวลา มีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งทางตรงทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในชั้นเรียน ทั้งนี้ เบลแลค (Bellack, 1963:41) ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมทางวาจา ได้แก่ การพูด การอ่าน

2. พฤติกรรมทางลักษณะท่าทาง การพยักหน้า การชี้นิ้ว การถลึงตา การยิ้ม การลูบศีรษะ พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้ง 2 ประเภท มีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี ครูจึงควรเลือกแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม เป็นพฤติกรรมที่ควรสร้างและกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 :60) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนของครูควรเป็นดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
2. เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้งก่อนทำการสอน
3. จัดกิจกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้
4. ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีการประเมินผลการสอนทุกครั้ง
5. ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันขณะทำการสอน จัดสถานการณ์การสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้ง 2 ประเภท มีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี ครูจึงควรเลือกแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสม เป็นพฤติกรรมที่ควรสร้างและกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

สุมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2530 :60) กล่าวว่า พฤติกรรมการจัดการ เรียนรู้ของครูควรเป็นดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
2. เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้งก่อนทำการสอน
3. จัดกิจกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้
4. ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีการประเมินผลการสอนทุกครั้ง
5. ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันขณะทำการสอน

6. จัดสถานการณ์การสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อประมวลแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมของครู สรุปได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการสอน ประกอบด้วย

1.1 พฤติกรรมทางวิชาการ (สาโรช บัวศรี 2513 :429-430)(สุรินทร์ สรสิริ 2515:3-9)

เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่ไม่หาความรู้และปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยในด้านวิชาการอยู่เสมอ หมั่นเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับตนเองทั้งทางด้านเนื้อหาสาระความรู้ที่จะสอน การพูด การเขียน การค้นคว้าและการทำวิจัยเป็นต้น

1.2 พฤติกรรมด้านคุณธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าครูมีความประพฤติดี เสียสละ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ขยัน ประหยัด อุดหนุน ตลอดจนมีความศรัทธาในอาชีพครู พฤติกรรมด้านคุณธรรมและความประพฤติส่วนตัว เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความศรัทธาและความเชื่อถือในตัวครูของนักเรียน พฤติกรรมด้านคุณธรรมและความประพฤติส่วนตัวของครู จึงมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุ (2522.11-12) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมของครูที่เรียกว่าคุรุธรรมนิยม ได้แก่

1.2.1 อุดมคติของครู (Teacher's Will) ได้แก่ ความยินดีในการทำงานอย่างหนัก ตั้งใจในการทำงานโดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน

1.2.2 วิญญาณครู (Teacher's Spirit) ได้แก่ความอดทน อดกลั้นต่อพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน เอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

1.2.3 คุณธรรมครู (Teacher's Function) เช่นตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย กิริยา วาจาสุภาพอ่อนโยน ยิ้มง่าย วางตนเหมาะสมกับคนทุกชนชั้น

1.3 พฤติกรรมด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะทั่วไป เป็นพฤติกรรมอื่นๆ ได้แก่ การแต่งกาย การติดต่อสื่อสาร การเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี การควบคุมอารมณ์ การยิ้มแย้ม แจ่มใส ความตั้งใจในการสอน พฤติกรรมด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพของครูเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งผลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนด้วย ครูที่มีบุคลิกภาพด้านต่างๆประกอบด้วย

1.3.1 ลักษณะทางกาย หมายถึงรูปร่าง ลักษณะสัดส่วน ผิวพรรณ การเดิน การนั่ง การพูดที่เหมาะสม

- 1.3.2 ลักษณะทางใจ หมายถึงทัศนคติ ความคิดต่อสิ่งต่างๆ มีจิตใจที่ดีงาม รักเด็ก รักและศรัทธาในอาชีพครู
- 1.3.3 ลักษณะทางสังคม หมายถึงท่าทีการปฏิบัติต่อสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งปฏิบัติต่อคนอื่นๆในสังคม มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับคนอื่น มีความรักใคร่ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่นและเพื่อนครูด้วยกัน
- 1.3.4 ลักษณะทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลต่างๆ ซึ่งครูจะต้องแสดงออกในทางที่สังคมยอมรับ

เบลแลค (Bellack.1963:41) ได้แบ่งพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมทางวาจา ได้แก่การพูด การอ่าน
 2. พฤติกรรมทางลักษณะท่าทาง การพยักหน้า การชี้นิ้ว การถลึงตา การยิ้ม การลูบศีรษะ
- พฤติกรรมที่ครูแสดงออกทั้ง 2 ประเภท มีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี ครูจึงควรเลือกแสดง

พฤติกรรมให้เหมาะสมเป็นพฤติกรรมที่ควรสร้างและกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ครูควรจะมีการสอนที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง เป็นการสอนที่มีความหมายกับผู้เรียน ครูจะต้องนำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์มาใช้เพื่อสร้างความสนใจและพัฒนาการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้าน ร่างกาย สติปัญญา ความพร้อมและแรงจูงใจ ตลอดจนครูจะต้องแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า ดำเนินการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีทางจิตวิทยา

ครูผู้ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการเรียนรู้จะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการนำเอาความรู้และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม และแม้ว่าครูจะมีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะในด้านต่างๆตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการสอนมากเพียงใดก็ตาม แต่งานการสอนของครูจะประสบความสำเร็จลงไม่ได้เลยหากครูมิได้มีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม กล่าวคือ มิได้นำความรู้ ทักษะ ความสามารถที่มีอยู่ไปปฏิบัติใช้จริงในโรงเรียน เนื่องจากงานการสอนต่างมีความยุ่งยากหลากหลายและซับซ้อน การนำไปปฏิบัติใช้จริงจึงเป็นเรื่องที่นักการศึกษาโดยทั่วไปต่างให้ความสำคัญมาก เพราะหากไม่มีการนำไปปฏิบัติจริงแล้วทุกอย่างที่มีอยู่ก็เป็นการสูญเปล่าโดยสิ้นเชิง ดังที่จะเห็นได้จากการเกิดวิกฤติการณ์ทางการศึกษาของไทยจนเป็นเหตุให้มีการปฏิรูปการศึกษามาจากเหตุผลข้อหนึ่งที่กล่าวว่าครูส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการสอนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เป็นการสอนหนังสือมากกว่าการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งครูยังไม่ค่อยได้นำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน ตลอดจนไม่ได้ให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการสอนให้กับนักเรียน (กรมวิชาการ.2544:3)

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสอนจึงเป็นความสำคัญและควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาวิกฤติการณ์ทางการศึกษาของชาติที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง

เพราะฉะนั้นสิ่งที่เป็นความสำคัญที่ครูควรจะต้องมีความรู้และมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็คือ การสอนที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนตาม มาตรา 24 หมวด 4 อันเป็นแนวการสอนที่เชื่อว่าจะส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งครูจะต้อง มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู ต่อนักเรียน ตลอดจนจะต้องมีการนำความรู้ที่มีอยู่ไปปฏิบัติใช้เพื่อส่งเสริมให้ นักเรียนพัฒนาบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้

ในการวิจัยเพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากจะทำการศึกษาในด้านหลักสูตร และการดำเนินการโครงการแล้ว ผู้วิจัยยังสนใจที่จะตรวจสอบความรู้ตาม การรับรู้ของครู เจตคติ และพฤติกรรม การสอนของครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 หมวด 4 ที่ได้กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน อันจะเป็นการบ่งชี้ถึงคุณภาพการจัดการ เรียนรู้ของครู ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของโครงการได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยประเมินโครงการทั้งในและต่างประเทศมีจำนวนมาก แต่ถ้าหากจะพิจารณาเฉพาะงาน วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการทางการศึกษานั้นยังถือว่าไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงาน วิจัยเกี่ยวกับการโครงการฝึกอบรมครูยังถือว่ายังมีการทำวิจัยจำนวนน้อย

เกษณชัย โพธิ์อาษา (2522) ได้ทำการวิจัยประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการ ศึกษา โดยสำรวจสภาพปัญหาผู้เข้ารับการอบรมที่วิทยาลัยครูสุรินทร์ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่าครูที่เข้ารับการอบรมที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีสภาพปัญหาจากการอบรมไม่แตกต่างกัน และ จะมีปัญหาด้านการเรียนการสอน การวัดผล ปัญหาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ และปัญหาเกี่ยวกับการ บริการของศูนย์อบรมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาล้วนตัวอยู่ในระดับน้อย

ประภารัตน์ ประยูรวงศ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลและการศึกษาปัจจัยตาม วัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมอาชีพชนบท. 2534

ผะอบ พวงน้อย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการช่างฝึกหัดเทคโนโลยี วิทยาลัย เทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. เพื่อศึกษาว่าการจัดการศึกษา ของสถาบันเทคโนโลยีช่างกลพระนครเหนือโดยการฝึกอาชีพในระบบทวิภาคีระบบโรงงาน-โรงเรียน มี ความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการหรือไม่ ตลอดจนประเมินเกี่ยวกับการ บริหารหลักสูตร คุณลักษณะทางวิชาการของนักศึกษา และความคิดเห็นของหัวหน้าสถานประกอบการ เกี่ยวกับความคุ้มค่า ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ โดยทำการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

กระบวนการและผลผลิตของโครงการช่างฝึกหัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบทดสอบและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าโครงการช่างฝึกหัดมีความมุ่งหมายและรูปแบบการจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ นักศึกษาในแต่ละกลุ่มมีภูมิหลัง มีค่าใช้จ่ายและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรไม่แตกต่างกัน ผลการประเมินด้านคุณลักษณะทางวิชาการและคุณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนพบว่าไม่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับจากปริมาณและคุณภาพของพนักงานในสถานประกอบการ

พรชัย เอี่ยมสาย (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงานครูช่างประจำการ ที่ผ่านการศึกษาและฝึกอบรมตามโครงการยืมเงินเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับช่างเทคนิค ในวิทยาลัยเทคโนโลยีอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาว่า

มานพ ภาษีทวีไลธรรม (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่าบรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการในการเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูมากน้อยเพียงใด และการให้บริการทางการศึกษาแก่ครูในท้องถิ่นอย่างเสมอภาคเพียงใด โดยทำการศึกษาประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยครูที่เข้ารับการอบรม ครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมและผู้บริหารในจังหวัดสกลนครและนครพนมในปี พ.ศ.2521-2524 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสำรวจสถานภาพของครู แบบทดสอบเจตคติ แบบสังเกตการสอน และแบบสำรวจความคิดเห็นต่อสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปครูประจำการมีความเสมอภาคของโอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรม แต่ครูที่ทำหน้าที่สอนและครูที่มีตำแหน่งอาจารย์ 1 หรือ 2 จะได้รับโอกาสมากกว่า ครูกลุ่มอื่น ส่วนในด้านสมรรถภาพการสอนนั้น พบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ สมรรถภาพทางการสอน เจตคติทางการสอนเพิ่มขึ้นและจะมีมากกว่าครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม

ลักขณา บรรพภาณูญ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ เมื่อปีพ.ศ. 2523 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิกับนโยบายทางการศึกษาและวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิตามความต้องการและความคาดหวังของครูประจำการ
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยที่เข้มในการดำเนินการของครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการประเมินแบบชิป CIPP Model โดยกลุ่มประชากรเป็นครูประจำการที่ไม่มีวุฒิทั่วประเทศ และอาจารย์กองส่งเสริมวิทยฐานะครูเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสำรวจความต้องการและความคาดหวังของครู แบบสำรวจปัจจัยที่ใช้ในการเรียนการสอนของครู แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ และแบบสังเกตการสอน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา วัตถุประสงค์ของโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของครูประจำการ และการดำเนินโครงการได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ อาจารย์ผู้สอนดำเนินการสอนอย่างหลากหลาย แต่พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้เรียนจะไม่ซักถาม จะนั่งเงียบขณะอบรม

จากการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2543) เรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานหลังครบรอบปีของการประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า งานด้านการปฏิรูปการเรียนรู้มีความก้าวหน้ามากที่สุด ถึงร้อยละ 83 โดยมีลักษณะงานที่ดำเนินการที่โดดเด่น คือ ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ มีการฝึกอบรม / ประชุมสัมมนาครู ครูแกนนำ ผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการจัดทำเอกสารที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดแนวดำเนินงานของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์การเรียนรู้ กำหนดแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฯลฯ เป็นต้น (รายงานของการประเมินผลการปฏิรูป : 12) การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าว ได้มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม แม้ผลการดำเนินงานด้านการปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จในระดับสูงก็ตาม แต่การวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาเฉพาะความก้าวหน้าในการดำเนินงานเท่านั้น กล่าวคือเป็นการประเมินจากการปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ว่าได้ลงมือทำไปแล้วหรือไม่ มากน้อยเพียงใดส่วนการดำเนินงานด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ก็เป็นเรื่องจำนวนของงานดำเนินงาน เท่านั้น มิได้ประเมินศึกษาไปถึงถึงคุณภาพของการดำเนินงานและคุณภาพของงานที่ได้ทำแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิได้มีการศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และเจตคติของครูตลอดจนพฤติกรรมการทำงานของครูว่าได้มีการปฏิบัติงานที่สนองตอบต่อ 4 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นแต่อย่างใดไม่ แม้จะมีการอบรม มีการจัดดำเนินการ ในปริมาณที่มากเพียงใดก็ตาม หากครูอาจารย์ ผู้สอนในโรงเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดเจตคติต่อการสอนรวมทั้งมิได้มีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้ให้เกิดผลต่อนักเรียนอย่างแท้จริง ก็ยากที่จะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงควรจำเป็นจะต้องมีการศึกษาความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาให้ลงลึกไปถึงคุณภาพของการดำเนินงานดังกล่าวด้วย

บัญชา แสนทวิ (2538) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กก่อนประถมศึกษา พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน บุคลิกภาพ และเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อนักเรียน

อนันต์ ชันธราช(2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความคิดเห็นในการพัฒนาตนเองของครูประจำการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับสูง และ จากการวิจัยของ เสถียร ยะระเชิด (2535) เรื่อง ความต้องการการนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการในการนิเทศในด้านเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านหลักสูตรแม่บท ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

ชัยศักดิ์ เกษามูล(2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรครู ในโรงเรียนสังกัดมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าครูมีความต้องการด้านการพัฒนาตนเองในด้านการวางแผนการดำเนินงานในชีวิตในราชการให้ก้าวหน้า การเตรียมแผนการสอน การช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและร่วมมือกับผู้บริหารอยู่ในระดับสูงและต้องการให้มีการพัฒนาโดยโรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ จัดการพัฒนาปานกลาง นอกจากนี้ครูส่วนมากต้องการมีวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมและทันสมัยอยู่เสมอ

การวิจัยของอุทุมพร ทองอุทัย สรุปไว้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่มีประสิทธิภาพการสอนได้แก่ ลักษณะของผู้สอน วิธีสอน และทัศนคติของผู้สอน (อุทุมพร ทองอุทัย 2522:22) จากงานวิจัยดังกล่าวผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นข้าราชการจะให้ความเห็นว่าความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ส่วนผู้เป็นนักศึกษาจะให้ความเห็นว่ากระบวนการและวิธีการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

อภิชาติ เจตจำนงนุช (2544) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้กับพฤติกรรมการสอนของครู โดยใช้แบบสอบถามด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน บรรยากาศในการเรียนและการควบคุมชั้น โดยส่งแบบสอบถามครูโรงเรียนเอกชนจำนวน 668 ฉบับ พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนเอกชนกับการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กัน โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์จากครูระดับประถมและระดับมัธยมศึกษาและครูรวมทั้งหมดมีค่าแตกต่างกัน ส่วนการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้นส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูระดับประถมศึกษาและครูระดับมัธยมศึกษา ส่วนน้ำหนักความสำคัญ

ของการรับรู้ลักษณะการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูทั้งหมดโดยรวม

แมรี (Marry.1979:21-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษของครู ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในการจัดการศึกษาพิเศษ และศึกษาการอบรมในการปฏิบัติหน้าที่

วอร์เรน(Warren.1974:3562) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติในการส่งเสริมครูประจำการที่ทำหน้าที่สอนระดับ5-9 ในสหรัฐอเมริกา พบว่าการส่งเสริมครูควรมีการปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับครูแต่ละคน ควรมีการประเมินความต้องการและความสนใจของครู เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนในการส่งเสริมครู และมีการประเมินโครงการที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

จากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะเห็นได้ว่าในแนวคิดและจุดประสงค์ของโครงการ ความเหมาะสมของหลักสูตรการอบรมทรัพยากรในการดำเนินโครงการ ตลอดจนกระบวนการดำเนินโครงการ การจัดหลักสูตรและการดำเนินการอบรมรวมทั้งความพึงพอใจของลูกค้ำหรือผู้ที่มาขอรับบริการได้แก่ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ ตลอดจนความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนของครูที่เข้ารับการอบรมในโครงการ จะเป็นตัวแปรสำคัญที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของโครงการ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใ้รูปแบบการประเมินแบบซิปปี (CIPP) เป็นหลัก โดยใช้ปรัชญาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้คุณลักษณะที่สำคัญของครูต่อการจัดการเรียนรู้เป็นประเด็นในการประเมิน ซึ่งผู้วิจัยสนใจจะทำการประเมินโครงการในประเด็นสำคัญ คือ

1. การประเมินโครงการเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมเกี่ยวกับความคิด จุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ด้านหลักสูตรการอบรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครู บุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ อย่างไร
3. การประเมินกระบวนการด้านการบริหารโครงการด้านการบริหารหลักสูตร เช่น สถานที่อบรม วิธีการอบรม วันเวลา ที่ใช้ในการอบรม เป็นอย่างไร ควรปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร
4. การประเมินผลผลิต ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไร ได้รับประโยชน์จากคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน คำนึงกับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูระดับประถมศึกษาจำนวน 119 คน และผู้บริหารจำนวน 23 คน จากโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ และโรงเรียนสมทบคือ โรงเรียนอัสสัมชัญ นครราชสีมา โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา ที่เข้ารับการอบรมและผู้บริหารจากโรงเรียนต่างๆที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเจาะจงเลือกผู้บริหารจำนวน 6 คนและวิทยากรที่เป็นผู้บรรยายแก่ครูในหัวข้อต่างๆจำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และคัดเลือกครูจำนวน 12 คนเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 5 โรงเรียน ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ โดยกำหนดให้ครูในที่ได้รับการอบรมที่สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนตัวอย่างและผู้บริหารทุกคนในโรงเรียนตัวอย่าง เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 119 คน และเป็นผู้บริหารจำนวน 23 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเจาะจงเลือกบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูล รายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาได้มากที่สุด จากครูที่ได้รับการอบรมจำนวน 12 คนเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสนทนากลุ่ม และเจาะจงผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 6 คนและวิทยากรที่เป็นผู้บรรยายแก่ครูในหัวข้อต่างๆจำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 1 ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ความเหมาะสมของแนวความคิด ความมุ่งหมาย และการบริหารหลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรม สอดคล้องกับความต้องการของครูและโรงเรียน	- วิทยากร - ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	- สัมภาษณ์
ปัจจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับความต้องการของครูและผู้บริหาร โรงเรียน ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม ปริมาณ คุณภาพของวิทยากร	- ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ - ครูที่ผ่านการอบรม	-แบบสอบถาม
กระบวนการดำเนินการโครงการด้านการบริหาร หลักสูตร วิธีการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมในการอบรม เป็นอย่างไร ควรปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร	- ครูระดับประถม ศึกษาที่เข้าอบรม	-สนทนากลุ่ม
ผลผลิตจากโครงการด้านความรู้ เจตคติและ พฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรที่ได้รับภายหลังจากการ อบรม และความพึงพอใจ ของผู้บริหาร ด้านคุณภาพของครูในด้านต่างๆ และ ความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม	- ครูระดับประถม ศึกษาที่เข้าอบรม - ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	-แบบสอบถาม -สนทนากลุ่ม

ประเด็นการประเมิน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการประเมิน

ตาราง 2 ประเด็นการประเมิน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางหรือเกณฑ์การประเมิน

ประเด็นการประเมิน	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	แนวทางหรือเกณฑ์การประเมิน
1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวความคิด ความมุ่งหมายของโครงการ สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของชาติในปัจจุบัน	- สัมภาษณ์ความ - คิดเห็นของคณะกรรมการโครงการ คณะวิทยากร ผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	- วิเคราะห์เนื้อหา	-ตรงตามแนวคิดในการปฏิรูปการเรียนการสอน -สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
2. ปัจจัยเบื้องต้นด้านด้านหลักสูตร คุณภาพของวิทยากรความเหมาะสมของสถานที่ เป็นประโยชน์เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของครูและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่	- ถามความคิดเห็นครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	- แจกแจงความถี่ คำนวณค่าเฉลี่ย การประเมินค่า แล้วเปรียบเทียบ กับเกณฑ์ที่กำหนด	-ร้อยละ 80 ขึ้นไปเห็นว่าเหมาะสมเป็นเกณฑ์
3. การดำเนินโครงการด้านการบริหารหลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรม วิธีการอบรม การจัดกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมและจำนวนผู้เข้ารับการอบรม บรรยายภาคในการอบรม เป็นอย่างไร มี	-สนทนากลุ่มกับครูที่เข้ารับการอบรม	-วิเคราะห์เนื้อหา	-ใช้ข้อสนเทศสำหรับทางเลือกในการปรับปรุงการจัดโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ควรมีการแก้ไขปรับปรุง อย่างไร			
4. ความคิดเห็นของครู ด้าน ความรู้ เจตคติและพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ของครูตาม การรับรู้ของครูที่เข้ารับการ อบรม	-สอบถามความรู้ตาม การรับรู้ เจตคติและ พฤติกรรมการจัดการ เรียนรู้ของครูที่เข้ารับ การอบรม	-แจกแจงความถี่ คำนวณค่าเฉลี่ยการ ประเมินค่าแล้ว เปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่กำหนด	-ร้อยละ 80 ขึ้นไปเห็นว่า เหมาะสมเป็น เกณฑ์
5. ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับ คุณภาพการปฏิบัติงานของ ครูภายหลังจากการอบรม และประโยชน์กับความ คุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่า ใช้จ่ายในการฝึกอบรม	-สอบถามความคิด เห็นผู้บริหารโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการ -สนทนากลุ่มกับครูที่ เข้ารับการอบรม	-แจกแจงความถี่ คำนวณค่าเฉลี่ยการ ประเมินค่าแล้ว เปรียบเทียบกับ เกณฑ์ที่กำหนด -วิเคราะห์เนื้อหา	-ร้อยละ 80 ขึ้น ไปเห็นว่าเหมาะสม เป็นเกณฑ์ -ใช้ข้อสนเทศ สำหรับทาง เลือกในการ ปรับปรุงการจัด โครงการ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะทั่วไป หมายถึง เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรด้านการบริหารหลักสูตร การดำเนินงานตามหลักสูตร เนื้อหาสาระ ความทันสมัย ความน่าสนใจ รูปแบบการจัดการอบรมตามหลักสูตร จำนวนวัน เวลาและสถานที่ในการจัดอบรม
3. ระดับความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของครู หมายถึง ระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของตนเองที่เพิ่มขึ้นภายหลังจากการอบรม
4. ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูภายหลัง

จากผ่านการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายจากการส่งครูเข้ารับการอบรม

ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของแนวความคิด ความมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของชาติและสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
2. ความคิดเห็นด้านกระบวนการดำเนินโครงการด้านการบริหารหลักสูตรรูปแบบการจัดการอบรม วิธีการ อบรม วัน เวลา สถานที่ที่ใช้ในการอบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรม บรรยากาศในการอบรม คุณภาพของวิทยากรเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ควรมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร
3. ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนด้านคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนว่าคุ้มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่อย่างไร เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดตามที่เสนอไว้ในภาคผนวก มีดังนี้

1. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ชุดคือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามรายการและแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม

โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ตัวเลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นน้อย
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นปานกลาง
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นมาก
- 5 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวของผู้บริหารที่มีต่อคุณลักษณะ

ของครูภายหลังจากการอบรม และความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่าย ในการส่งครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ตัว เลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นน้อย
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นปานกลาง
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับคุณภาพและการปฏิบัติงานของครู และผลที่ได้รับจากการส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการมีความคุ้มค่า เป็นประโยชน์สอดคล้องกับ ความต้องการของโรงเรียนหรือไม่ ยังมีสิ่งใดที่บกพร่อง ไม่สมบูรณ์ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขและ แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้สมบูรณ์ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นควรเป็นอย่างไร เป็น ลักษณะแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครู

แบบสอบถามสำหรับครู มี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามรายการและแบบ เติมคำ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ตัว เลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นน้อย
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นปานกลาง
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นมาก
- 5 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้นมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ตามการรับรู้ของครูเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 19 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นน้อย
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นปานกลาง
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความคิดเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นมาก

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 19 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นด้วย น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นด้วย น้อย
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นด้วย มาก
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นด้วย มากที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครู จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก ดังนี้

- 1 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้น น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้น น้อย
- 3 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้น มาก
- 4 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีหรือเกิดขึ้น มากที่สุด

โดยมีค่าระดับคะแนนในตอน 3- 4- 5 ดังนี้

- 1-1.75 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นหรือมีหรือเกิดขึ้น น้อยที่สุด
- 1.75-2.50 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นหรือมีหรือเกิดขึ้น น้อย
- 2.50-3.25 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นหรือมีหรือเกิดขึ้น มาก
- 3.25-4.0 หมายถึง ผู้ตอบมีความเห็นว่ามีเพิ่มขึ้นหรือมีหรือเกิดขึ้น มากที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน วิทยากร และคณะกรรมการโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม แนวคิด จุดประสงค์ของการจัดโครงการทางการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อไปหาข้อสรุปว่า สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการ และเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและสอดคล้องแนวนโยบายการศึกษาของชาติในปัจจุบัน หรือไม่ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรม วันเวลาและรูปแบบการจัดการอบรมเหมาะสมหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบยังลึกลับสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน วิทยากรและคณะกรรมการโครงการ

3. การสนทนากลุ่ม ในการสนทนากลุ่มผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการสนทนาเพื่อรวบรวมข้อมูลในการนำไปสรุปประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ หลักสูตรและรูปแบบการจัดการอบรม รวมถึงเวลา สถานที่ ทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้จัดโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม ปัญหาอุปสรรค

และข้อบกพร่องในการดำเนินการอบรม และแนวทางแก้ไขปรับปรุงการอบรม โดยได้กำหนดประเด็นในการสนทนากับครูที่เข้ารับการอบรม ดังนี้

- 3.1 สาระสำคัญของหลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือหัวข้ออบรม มีความทันสมัย น่าสนใจ เป็นประโยชน์ และตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่ อย่างไร มีสิ่งใดที่ยังมีความบกพร่อง ไม่เหมาะสม ควรมีการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ยังมีประเด็นใดบ้างเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ท่านต้องการทราบแต่ไม่มีในหลักสูตรการอบรม
- 3.3 ความเหมาะสมของวันที่ใช้ในการอบรม ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการอบรมเป็นอย่างไควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
- 3.4 จำนวนผู้เข้าอบรมในแต่ละรุ่นมีความเหมาะสมหรือไม่
- 3.5 วิทยากรมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และสร้างบรรยากาศในการอบรมได้ดีเพียงใด ควรมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร
- 3.6 ท่านได้นำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติใช้หรือไม่ อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ควรทำอย่างไรจึงจะทำให้มีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์
- 3.7 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านไม่สามารถรับความรู้จากวิทยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.8 มีสิ่งใดบ้างที่ทำให้การอบรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าควร
- 3.9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากมีการอบรมเช่นนี้อีกควรเป็นอย่างไร.

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยมีลำดับขั้นการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับโครงการอบรมครู
 - 1.2 กำหนดประเด็นการประเมินและสร้างเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและโครงสร้าง รวมทั้งสำนวนภาษาที่ใช้แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
 - 1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ซึ่งมีใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficientcy) ของครอนบาช (Cronbach) ผลการวิเคราะห์ของแบบสอบถามเป็นดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม = 89

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้น = .91

แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติในการจัดการเรียนรู้ = .89

แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ = .91

แบบสอบถามความความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม
โครงการคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาภายหลังจากการ
อบรมและความคุ้มค่าในการลงทุน = .92

2. การพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับโครงการอบรมครู
 - 2.2 กำหนดประเด็นการประเมินและสร้างเครื่องมือวิจัย นำประเด็นที่กำหนดมา
รวบรวม เรียบเรียงและสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้าน
โครงสร้าง เนื้อหาและภาษาที่ใช้ และทำการแก้ไขปรับปรุง
3. การพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยมีลำดับขั้นการพัฒนาเครื่องมือ
โดยการศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับโครงการอบรมครู แล้วนำมา
กำหนดประเด็นการประเมิน นำประเด็นที่กำหนดมารวบรวม เรียบเรียงและสร้างเป็นข้อสนทนา
และสร้างแนวคำถามวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้าง เนื้อหาและภาษาที่ใช้ และทำการ
แก้ไขปรับปรุงเตรียมคำถามที่กำหนดประเด็นในการสนทนาให้ชัดเจน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม
 - 1.1 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและ
นัดหมาย
 - 1.2 ผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัยแจกและเก็บแบบสอบถาม
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนด้วย
ตนเอง
3. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม
 - 3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนเพื่อทำการสนทนากับครูที่เป็นกลุ่มตัว
อย่าง
 - 3.2 ผู้วิจัยนัดหมายกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง
โดยมีวิธีการสนทนาดังนี้

แจ้งจุดประสงค์ในการสนทนา แจ้งขออนุญาตบันทึกเทป และการจดบันทึก แนะนำ
ตนเอง และผู้เข้าร่วมดำเนินการสนทนา อุ่นเครื่อง สร้างความคุ้นเคยราบรื่นต่อเนื่อง นำ

คำถามที่เตรียมมาถามโดยถาม จากง่ายไปยาก ไม่ชี้ให้ผู้เข้าร่วมสนทนา และดึงดึงเข้าหาประเด็น จบการสนทนาด้วยการละพ่อนคลายบรรยากาศ

การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินผู้วิจัยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ โดยกำหนดเกณฑ์ขึ้นจากความคิดเห็นของ คณะกรรมการโครงการ วิทยากรและครูที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับมาตรฐาน คุณภาพของโครงการ อันเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเกณฑ์ที่เห็นว่าเหมาะสมคือร้อยละ 80 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. ใช้สถิติบรรยายคำนวณหาค่าสถิติเกี่ยวกับตัวแปรสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
2. ใช้สถิติบรรยายคำนวณหาค่าแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ค่าการกระจาย ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficientcy ของครอนบาช (Cronbach)
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้รูปแบบการประเมินซิปปี (CIPP) เป็นหลัก โดยมีจุดประสงค์ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 คือ

1. เพื่อศึกษาว่า โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา เมื่อนำมาใช้ในการจัดอบรมครูนั้น มีแนวคิด มีความมุ่งหมายเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

2. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ความเป็นประโยชน์ มีความทันสมัย เป็นไปตามความต้องการของครู บุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในระดับใด

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโครงการด้านบุคลากร หลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

4. เพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับ การอบรมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

5. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไรพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร และประเมินความคิดเห็นจากครูและผู้บริหารว่าเมื่อครูผู้เข้ารับการอบรม นำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ดังนั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้เมื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร เพื่อให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงตัวแปรแล้ว ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามจุดประสงค์ของการวิจัยโดยแยก เป็น 4 ตอน คือ

1. ผลการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดและ จุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาว่าโครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

2. ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร เป็นประโยชน์ มีความทันสมัย เป็นไปตามความต้องการของครู บุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในระดับใด

3. ผลการประเมินกระบวนการด้านการบริหารโครงการ ด้านหลักสูตร วิทยากร สถานที่

อบรม วิธี การอบรม วันเวลา ที่ใช้ในการอบรม เป็นอย่างไร เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรการปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร

4. ผลการประเมินด้าน ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ของครูและบุคลากรทางการศึกษาว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไร ได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร

การนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร เพื่อให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงตัวแปร โดยนำเสนอการแจกแจงของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะแบ่งตัวแปรเป็นสองประเภท คือ ตัวแปรต่อเนื่องกับตัวแปรไม่ต่อเนื่อง สถิติที่ใช้สำหรับตัวแปรไม่ต่อเนื่อง คือ จำนวน ความถี่ ร้อยละในแต่ละค่าของตัวแปร ส่วนสถิติที่ใช้สำหรับตัวแปรต่อเนื่องคือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ถาม นำเสนอในรูปตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 3 จำนวน ร้อยละ เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครูที่เข้ารับการอบรม

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียน		
อัสสัมชัญแผนกประถม	61	51.3
อัสสัมชัญ ศรีราชา	33	27.7
พระหฤทัยพัฒนเวศม์	25	21.0
เพศ		
ชาย	24	20.2
หญิง	95	79.8
อายุ		
24-29 ปี	25	21.0
30-39 ปี	41	34.5
41-49 ปี	39	32.8
50 ปีขึ้นไป	14	11.5
วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี		
ปริญญาตรี		
สูงกว่าปริญญาตรี		
ประสบการณ์ทางการศึกษา		
ต่ำกว่า 10 ปี	47	39.5
11-20 ปี	50	42.0
21-30 ปี	17	14.3
31 ปีขึ้นไป	5	4.2
ตำแหน่ง		
ครูผู้สอน	109	91.6
ครูผู้สนับสนุนการสอน	10	8.4

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครูที่ตอบแบบสอบถาม เป็นครูโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม 61 คนคิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 51.3 โรงเรียน อัสสัมชัญ ศรีราชา 33 คน(ร้อยละ 27.7) และโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ 25 คน (ร้อยละ 21.0) ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง(ร้อยละ79.8) มีอายุระหว่าง 34-39 ปี (ร้อยละ 34.5)

มีวุฒิปริญญาตรี (ร้อยละ 34.8) มีประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี(ร้อยละ 50) ทำหน้าที่เป็นผู้สอน (ร้อยละ 91.6) และทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการสอน (ร้อยละ 8.4)

ตาราง 4 จำนวน ร้อยละ เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะทั่วไปของผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียน		
อัสสัมชัญแผนกประถม	10	43.5
อัสสัมชัญ ศรีราชา	9	39.1
พระหฤทัยพัฒนเวศม์	4	17.4
เพศ		
ชาย	8	34.8
หญิง	15	65.2
อายุ		
30-40 ปี	8	34.8
41-50 ปี	10	43.5
51 ปีขึ้นไป	5	22.7
วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	4.3
ปริญญาตรี	14	60.9
สูงกว่าปริญญาตรี	8	34.8
ประสบการณ์การบริหารการศึกษา		
ต่ำกว่า 10 ปี	1	4.3
11-21 ปี	11	47.8
21-31 ปี	8	34.8
31 ปีขึ้นไป	3	13.0

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม 10 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา 9 คน(ร้อยละ 39.1)และโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ 4 คน(ร้อยละ 17.4) ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ65.2) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 43.5) มีวุฒิปริญญาตรี (ร้อยละ 34.8) มีประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี(ร้อยละ 39.1)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย แยกออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดและ จุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาว่า โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบหยั่งลึกสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรผู้ให้การอบรมในโครงการ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร เป็นประโยชน์ มีความทันสมัย เป็นไปตามความต้องการของครู บุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในระดับใด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นครูและผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .87

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การประเมินกระบวนการ ด้านการบริหารโครงการ ด้านหลักสูตร วิทยากร สถานที่อบรม วิธี การอบรม วันเวลา ที่ใช้ในการอบรม เป็นอย่างไร เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มกับครูที่ผ่านการ อบรม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การประเมิน ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการอบรม ว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไร ได้รับประโยชน์จากคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน คุ่มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามใน 4 ประเด็นต่าง ๆ คือแบบสอบถามความคิดเห็นของครูในด้านความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอบรมมีค่าความเชื่อมั่น .91 แบบสอบถามเจตคติในการจัดการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่น .89 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีค่าความเชื่อมั่น .82 และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น .87

โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการ

ผลการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาว่า โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบยังลึกสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรผู้ให้การอบรมในโครงการ

จากการสัมภาษณ์วิทยากรและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เห็นว่าการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาสอดคล้องแนวนโยบายการศึกษาของชาติในปัจจุบันเป็นความต้องการของครูและโรงเรียนที่ต้องการปรับเปลี่ยนและรู้เท่าทันทันกับกระแสการปฏิรูปการศึกษาที่กำลังเกิดขึ้น จุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจาก จุดมุ่งหมายของโครงการจะเกี่ยวข้องกับ ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับครูในภาวะกระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายสนองตอบการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นเป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา หลักสูตร เนื้อหาสาระ หัวข้อที่จัดให้มีการอบรมในโครงการจะเกี่ยวข้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เป็นสิ่งที่ครูจะต้องรู้และจะต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการจัดการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับการศึกษาของชาติในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างไปจากเดิมที่ครูจำเป็นจะต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะเพิ่มเติมทุกคน นอกจากครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาดังที่กล่าวไปแล้ว การเสริมสร้างเจตคติที่ถูกต้องของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาพัฒนาทักษะความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โครงการอบรมยังมุ่งสร้างคุณลักษณะของความเป็นครู สร้างจิตตารมณ์แห่งความเป็นครู โดยคำนึงถึงความเป็นครูวิชาชีพและสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อให้ครูได้เข้าใจในบทบาทอาชีพของตนเองที่ต้องมีกรอบกฎเกณฑ์จากการประกันคุณภาพตามข้อกำหนดของชาติ ด้วย การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางอารมณ์ของครู การพัฒนาการทำงานร่วมกัน กิจกรรมการอบรมได้บูรณาการการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกันให้แก่คณะครู ฝึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการยอมรับคนอื่นและมองคนอื่นในแง่ดี กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมีผลต่อจิตสำนึกที่ดีและเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู และยังส่งผลต่อการทำงานร่วมกันได้ดีในโรงเรียนในโอกาสต่อไป ซึ่งเป็นสิ่งที่โรงเรียนไม่ได้ตระหนักและละเลยความสำคัญของสิ่งเหล่านี้

ด้านวิธีการจัดการอบรมเพื่อสนองตอบต่อจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของชาติดังกล่าว ข้างต้นที่ครูจะต้องสามารถบูรณาการการสอนได้ ซึ่งการที่จะสอนแบบบูรณาการได้ดั่งนั้น ครูจำเป็นจะต้องเข้าใจในเนื้อหาวิชาอื่นๆที่ไม่ใช่วิชาที่ตนเองสอน ตลอดจนวิธีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา

หรือเนื้อหาวิชาอื่นๆด้วย การจัดการอบรมแบบเดิมโดยเฉพาะในเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งที่ตนเองเป็นผู้สอน ย่อมไม่สอดคล้องและไม่ส่งเสริมแนวการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เน้นการผสมผสานหรือบูรณาการเนื้อหาวิชาได้ดีเท่าที่ควร การอบรมครูโดยจัดการอบรมโดยนำครูทุกกลุ่มสาระวิชาเข้ามาอบรมร่วมกัน รู้เนื้อหาวิชาต่างๆอย่างหลากหลาย จะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อวิชาอื่นได้ดีขึ้น ทำให้เข้าใจคนอื่นและวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ของครูคนอื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง จะเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการบูรณาการความรู้โดยสามารถเอาวิชาต่างๆเข้ามาผสมผสานในเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเข้าใจ นอกจากนี้การที่นำครูทุกกลุ่มวิชาเข้ามาอบรมร่วมกัน ทำให้ต้องมีการอบรมที่หลากหลายเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและความสนใจของครูทุกคน ต้องใช้วิทยากรที่หลากหลายและจำนวนมาก เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นผลดีทำให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้หลายรูปแบบ เทคนิควิธีสอนหลายวิธี ได้เห็นวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ทำให้ครูสามารถนำเอาความรู้ที่หลายเหล่านั้นไปปรับเติมเสริมแต่งการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างหลากหลายมากขึ้น เป็นผลดียิ่งยิ่งในการไปจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ต้องผสมผสานเนื้อหา สาระวิชาต่างๆตลอดจนกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับหลักการการจัดการศึกษาที่เป็นสากลที่ครูในระดับประถมศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทุกๆเนื้อหาสาระวิชาเพื่อสามารถส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงเกิดลีลารูปแบบการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันหลากหลายซึ่งจะทำให้ นักเรียนไม่เบื่อหน่ายการสอนของครู เนื่องจากครูมีลีลาการสอนที่หลากหลายแปลกใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการศึกษาแนวใหม่

นอกจากนี้ การนำครูเข้ามาอบรมในหัวข้อที่เห็นว่ามีจำเป็นและเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันทุกด้าน จะทำให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมดทำให้เข้าใจได้ดีและรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกด้านอย่างไร และสิ่งใดมีความสำคัญมากและสำคัญน้อยกว่า สามารถจัดลำดับความสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนในด้านต่างๆได้ดี เนื่องจากการจัดอบรมที่ละหัวข้อ ทีละเรื่อง ที่เคยเป็นมาก่อนจะเกิดผลเสียอยู่บ้างก็คือ ผู้ให้การอบรมก็จะแสดงให้เห็นความสำคัญของหัวข้อที่อบรมเท่านั้น ไม่แสดงให้เห็นได้ว่าหัวข้อที่อบรมนั้นมีความสำคัญมากน้อยในระดับใด การอบรมที่ละหัวข้อจะไม่สามารถเห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของการจัดการศึกษาทั้งหมด ตลอดจนการอบรมทีละคราว ทีละเรื่อง อาจเกิดความแตกต่างหรือความไม่ สอดคล้องทางความคิดของวิทยากร ทำให้ครูเกิดความไม่แน่ใจ สับสนในการนำไปใช้ ครูที่อบรมต่างเวลาและต่างสถานที่มีความรู้ ความเข้าใจที่อาจไม่ตรงกัน เกิดความขัดแย้งและไม่มั่นใจ อันอาจมีผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากครูไม่แน่ใจหรือเข้าใจได้ว่าในความเป็นจริงแล้วในการจัดการศึกษาในโรงเรียนครูควรให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากกว่ากันหรือบทบาทหน้าที่ด้านใดสำคัญที่สุด การอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมิใช่ว่า การนำเนื้อหา

ทุกเรื่องมาจัดการอบรมในช่วงเวลาเดียว ต้องใช้เวลาในการอบรมเป็นเวลานานจึงจะครอบคลุมเนื้อหาสาระ ทำให้ระยะเวลาการอบรมนานเกินไป ครูผู้เข้ารับการอบรมอาจเกิดความเครียดและล้าจากการอบรม รวมทั้งทำให้ลดการลงลึกและความเข้มข้นในสาระประเด็นในเนื้อหาสาระต่างๆ ควรแก้ไขโดยการจัดอบรมเป็นสองช่วงคือ อบรมในระดับกว้างและในระดับลึก

ในด้านการจัดกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ผู้ให้ครูให้ความเห็นว่า การรวมกลุ่มการอบรมเฉพาะครูในระดับเดียวกันเท่านั้นจึงจะเกิดผลดี หากนำครูระดับประถมและระดับมัธยมมาอบรมร่วมกันไม่น่าจะเป็นผลดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 ระดับดังกล่าว มีความแตกต่างทั้งเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิค สื่อการสอน

การจัดการศึกษา-ดูงานในสถานศึกษาในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยก็เป็นการเพิ่มพูนโลกทัศน์ประสบการณ์ที่กว้างขวางให้แก่ครูได้มาก

ในการดำเนินการจัดโครงการโดยการอบรมครูโรงเรียนเดียวกันที่ละโรงเรียน ไม่ได้รับสมัครครูเข้ารับการอบรมที่มาจากหลากหลายโรงเรียน โดยเริ่มจากการประสานงานร่วมมือระหว่างคณะกรรมการโครงการและโรงเรียนทำการปรึกษาหารือและวางโครงการร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดกรอบเนื้อหาสาระวิชา การกำหนดหลักสูตรและกำหนดเวลาในการพัฒนาตามโครงการร่วมกัน การพิจารณาหลักสูตรและเวลาการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างกรรมการโครงการและโรงเรียนแล้ว จึงยกร่างหลักสูตร ตลอดจนการกำหนดวิธีการและเงื่อนไขการฝึกอบรม เริ่มจากการอบรมให้ความรู้และปรับทัศนคติ ประมาณ ๑๒๐ - ๑๔๐ ชั่วโมง นั้น ทำให้คณะกรรมการโครงการสามารถดำเนินโครงการได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดและสามารถพัฒนาครูในโรงเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของโรงเรียนได้ในทิศทางเดียวกัน และไม่ทำให้โรงเรียนต้องมีปัญหาการบริหารงานในโรงเรียน เนื่องจากการกำหนดวันเวลาในการดำเนินโครงการในกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ครูมีการวางแผนการจัดตารางเวลาการอบรมและการปฏิบัติงานของโรงเรียนไปพร้อมกันทั้งโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตารางการอบรมสอดคล้องกับปฏิทินโรงเรียน โรงเรียนไม่เสียกระบวนการจัดการเรื่องต่างๆในโรงเรียน เนื่องจากครูทั้งโรงเรียนมีภาระหน้าที่ไม่แตกต่างกันมาก การจัดหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่างๆทำได้ง่ายขึ้น ไม่สับสน เมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะสามารถทำความเข้าใจได้ดี ไม่เกิดความขัดแย้ง เนื่องจากมีครูหลายคนเข้ารับการอบรมจึงทำให้สามารถช่วยกันวิเคราะห์ อภิปรายและหาข้อสรุปได้

ปัญหาที่พบก็คือการกำหนดกิจกรรมที่มีการนิเทศติดตามผลภายหลังเสร็จสิ้นโครงการ ไม่อาจดำเนินการต่อเนื่องได้ เนื่องจากมีข้อขัดข้องบางประการนับตั้งแต่วิทยากรไม่มีเวลาว่างมากพอที่จะมาดำเนินการ ตลอดจนโรงเรียนมีอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่แล้วและอาจารย์ที่ปรึกษาก็จะช่วยทำการนิเทศด้วย ทำให้ต้องชะลอการดำเนินการนิเทศไว้ก่อนเพราะเกรงจะทำให้เกิดโครงการทับซ้อนกัน ทำให้การดำเนินโครงการในด้านการนิเทศติดตามผลจึงไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

สิ่งที่ควรมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ ควรลดระยะเวลาในการอบรมให้น้อยลง และมีการอบรมเป็นช่วงๆ ในภาพกว้างแล้วลงลึก และเมื่อหลังจากการอบรมในโครงการแล้ว ควร

ทำการนิเทศ ติดตามผล และให้คำปรึกษาแก่ครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจาก ภายหลังจากการอบรมแล้ว โรงเรียนได้มีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง ผลที่พบก็คือครูและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดการติดตามนิเทศและขยายผลด้วยตนเอง จัดการเชิญวิทยากร กลุ่มใหม่เข้าไปขยายผลและนิเทศซึ่งอาจเกิดความไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีปัญหาในการนิเทศติดตามผลดังกล่าว หนทางแก้ไขที่สามารถทำได้อีก แนวทางหนึ่งก็คือ โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการ นิเทศขึ้นมาเพื่อให้ครูหรือผู้บริหารสามารถไปทำการนิเทศเพื่อนครูในโรงเรียนได้ แทนที่จะต้องให้ คณะอาจารย์ไปทำการนิเทศด้วยตนเอง

“ความสามารถของครูในยุคปฏิรูปต้องรู้หลายวิชาทั้งเนื้อหาสาระ และวิธีการสอน จบวิชาเอกของตนเองมาแล้วในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโทก็ตาม ก็รู้เรื่องวิชาของตนเองแต่เพียงอย่างเดียว จะไม่สามารถสอนแบบบูรณาการที่ต้องผสมผสานเนื้อหาสาระวิชา ต่างๆได้ดี ยิ่งการบูรณาการแบบใช้หัวเรื่องแล้วยังต้องมีความรู้เรื่องวิชาอื่นๆให้มาก การ อบรมในลักษณะแบบนี้ทำให้ครูมาเรียนด้วยกันทุกรายวิชาจะทำให้ครูสามารถทำความเข้าใจ ในวิชาอื่นๆได้ด้วย”

“ การที่ครูจบการศึกษาได้ปริญญา วิชาเอก วิชาโทของตนเองมา ถือว่าไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปสมัยนี้ เพราะมีการปรับเปลี่ยนไปมากและแตกต่างไป จากเดิมไม่ว่าจะการปฏิบัติงานการสอน ตลอดจนมีข้อกฎหมาย ข้อบังคับที่กำหนดบทบาท ภาระหน้าที่ของครูใหม่ที่ครูจำเป็นจะต้องรู้ ครูต้องตามให้ทัน ต้องทันยุคทันสมัย ต้องรู้ทุก เรื่องให้หมดเกี่ยวกับจุดเปลี่ยนของการศึกษาชาติ จะได้รู้ทิศทางของการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ ของตนเองได้ถูกต้อง ซึ่งการอบรมแบบนี้จะทำให้ครูตามได้ทัน”

“ เรื่องเทคนิควิธีสอนของครู ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาชาติ การอบรมมีจุดมุ่งหมายให้มีความสำคัญไปที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียน การสอนถือว่าเป็นเรื่องที่ต้อง แต่ที่ควรระวังในเรื่องอื่นๆที่เป็นเรื่องสำคัญและมีความ เกี่ยวข้องไปด้วย จะทำให้ครูได้รู้ว่าภาพรวมและทิศทางของการจัดการศึกษาชาติเป็น อย่างไร ตนเองควรปฏิบัติอย่างไร จะตอบสนองแนวนโยบายของการศึกษาชาติอย่างไร”

“แม้จุดมุ่งหมายของโครงการจะครอบคลุมสอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการ ของโรงเรียนแล้ว แต่ในรายละเอียดยังมีเนื้อหาสาระบางอย่างที่เห็นว่ามีกรอบน้อยไป และบางอย่างไม่มีการดำเนินการ เช่นอยากให้มีการนิเทศและติดตามผลการอบรมอย่าง ต่อเนื่อง อยากให้อาจารย์ วิทยากรตามมาดูแลกลุ่มวิชา เพราะพอกลับมาทำงานแล้วไม่รู้ ว่าทำถูกหรือเปล่า หรือถ้าจะทำให้ดีกว่านี้ควรทำอย่างไร อบรมไปแล้วก็นำมาสอนเลยไม่รู้ ว่าดีหรือเปล่า”

“หลังจากอบรมที่โรงเรียนได้มีการขยายผลต่อ แต่ดูเหมือนไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน เพราะเป็นการเชิญวิทยากรมาใหม่ เนื้อหาใหม่ๆ ก็เป็นไปตามแบบเก่าๆเดิมๆที่นี้ก็อยาก

อบรมหัวข้ออะไรก็เชิญวิทยากรมาอบรม เลยไม่รู้ว่ที่อบรมจากโครงการมาแล้วที่นำมาใช้ ถูกต้องไหม ควรปรับเติมเสริมแต่งตรงไหน น่าจะมีการนิเทศ ติดตามผลต่อไปอีกสักกระยะหนึ่ง ”

“โรงเรียนมีอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่แล้วและอาจารย์ที่ปรึกษาก็จะช่วยทำการนิเทศด้วย ทำให้ต้องชะลอการดำเนินการนิเทศไว้ก่อนเกรงว่าจะทำให้เกิดโครงการทับซ้อนกัน ซึ่งทำให้ไม่สามารถให้วิทยากรมาทำการนิเทศ ”

ตอนที่ 2 ผลการการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร

ผลการการประเมินความคิดเห็นของครูที่เข้ารับการอบรมและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรว่าเป็นประโยชน์ มีความทันสมัย เป็นไปตามความต้องการของครู บุคลากรและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในระดับใด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นครูและผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ 5 ระดับมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .87

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนที่
เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม

ตัวแปร	X	SD	ความหมาย
1. หลักสูตรการอบรมครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	3.99	.54	มาก
2. ท่านได้รับประโยชน์ในการอบรมครั้งนี้	3.98	.60	มาก
3. เนื้อหาสาระความรู้ในการอบรมมีความทันสมัย น่าสนใจ	3.97	.59	มาก
4. เนื้อหาสาระการอบรมเป็นไปตามความต้องการของท่าน	3.87	.67	มาก
5. เนื้อหาสาระมีความครอบคลุม สอดคล้องกับการปฏิรูปการ ศึกษาปัจจุบัน	3.77	.67	มาก
6. จุดประสงค์หลักสูตรมุ่งเน้นเทคนิคทักษะการจัดการเรียน การสอนมีความเหมาะสม	4.15	.59	มาก
7. ความรู้ ความสามารถของ วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้	4.13	.60	มาก
8. สถานที่อบรมที่มหาวิทยาลัยเป็นผลดีต่อการพัฒนาครูมาก กว่าการจัดการอบรมที่โรงเรียน	4.07	.65	มาก
9. สัดส่วนการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการบรรยายภาคทฤษฎีมี ความเหมาะสม	3.80	.83	มาก
10. การให้ครูทุกกลุ่มสาระอบรมรวมกันเป็นผลดีต่อการพัฒนา ความรู้ของครู	3.70	.74	มาก
11. เกณฑ์การผ่านการอบรมโดยพิจารณาจากเวลาเข้าชั้น เรียนมีความเหมาะสม	3.81	.79	มาก
12. ระยะเวลาการอบรม 17-18 วันมีความเหมาะสม	3.25	1.09	ปานกลาง
13. สถานที่ศึกษาดูงาน(โรงเรียนสาธิตฝ่ายประถม)เหมาะสม	3.47	.82	มาก
14. การศึกษาดูงานโรงเรียนสาธิตเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ งานของท่าน	3.47	.79	มาก
รวม	3.81	.46	มาก

จากตาราง 5 ครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรการอบรมมีความเหมาะสม
มากเกือบทุกด้าน ที่อยู่ในระดับปานกลางมีด้านเดียวคือระยะเวลาการอบรม โดยเฉลี่ยทั้งหมดมี
ความเหมาะสมในระดับมาก

ในส่วนของการกระจายของคะแนน พิจารณาจากความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนใหญ่มีค่า
อยู่ระหว่าง 0.54-0.82 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อยแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น
ต่อหลักสูตรการจัดอบรมใกล้เคียงกัน นอกจากความเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาการอบรม 17-18 วัน

มีความเหมาะสม มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นกระจายไม่ใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารโครงการ

การวิเคราะห์กระบวนการบริหารโครงการ เพื่อศึกษาว่าด้านหลักสูตร วิทยากร สถานที่ อบรม วิธีการอบรม วัน เวลา ที่ใช้ในการอบรม เป็นอย่างไรมีความเหมาะสม ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรการปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มกับครูที่ผ่านการอบรม พบประเด็นสำคัญดังนี้

โครงการที่จัดขึ้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูได้มาก เป็นการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษาใหม่หลาย ๆ ด้านให้แก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ให้แก่ครูที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนแบบเดิม ๆ มาก

ด้านการจัดเนื้อหาสาระหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ มีความครอบคลุมใน ด้านต่าง ๆ ที่ครูควรต้องรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี ครูที่เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับสาระวิชาอื่น ๆ ที่กำหนดในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระครบถ้วน นับตั้งแต่แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม และการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคนิคและวิธีการสอนที่ หลากหลายนั้น เนื่องจากได้มีการรวมเอาครูที่สอนทุกกลุ่มสาระมาอบรมด้วยกันโดยมีวิทยากรทั้ง 8 กลุ่มสาระมาผลัดเปลี่ยนทำการอบรมในแต่ละกลุ่มสาระๆ ละประมาณ 2 วัน (12 ชั่วโมง) วิธีการ จัดการอบรมดังกล่าวในภาพรวมแล้วจะเป็นผลดีที่ทำให้ครูสามารถได้รับความรู้ ความเข้าใจใน เนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ ที่ตนเองไม่ได้สอน ครูได้รับประสบการณ์และได้เรียนรู้ รูปแบบและเทคนิค การสอนที่หลากหลายที่ตนเองไม่เคยรู้มาก่อน ได้รับประสบการณ์จากวิทยากรหลายคนที่มีความ หลากหลาย มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันไป การได้รับประสบการณ์ตรงดังกล่าวทำให้เกิด โลกทัศน์และประสบการณ์ทางการศึกษาที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิมมาก รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ใน การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งเป็นจุดเน้นในการสอนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะ แตกต่างจากเดิมก่อนที่จะเข้ารับการอบรม ที่ครูจะไม่ค่อยมีความเข้าใจในสาระเนื้อหาวิชาอื่นๆ มาก นัก ทำให้ไม่รู้ว่าจะนำมาเนื้อหาวิชาอื่นๆ บูรณาการได้อย่างไร และแต่เดิมที่แม้ว่าจะนำเนื้อหาวิชา อื่นมาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาของตนเองได้ แต่เมื่อต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนก็จะใช้ รูปแบบการสอนที่ตนเองเคยปฏิบัติตามเทคนิควิธีการสอนที่เคยปฏิบัติกันในกลุ่มสาระวิชาของ ตนเองเท่านั้น ไม่สามารถนำเทคนิควิธีการสอนในรูปแบบอื่นที่น่าจะเหมาะสมกับเนื้อหาวิชานั้นๆ มา จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ ทั้งนี้เป็นเพราะยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเทคนิคการ

สอนวิชาอื่นที่เพียงพอ อาจเป็นเหตุให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาอื่นที่นำมาเกี่ยวข้องและบูรณาการได้ดีพอ นอกจากเนื้อหาสาระ แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้แล้ว ครูยังได้รับความรู้ด้านเทคนิคทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการสอนที่เป็น การบรรยายและการปฏิบัติการประกอบกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากรได้นำเสนอและให้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคนิค รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ แก่นักเรียน จากนั้นครูยังได้รับความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการจัดหลักสูตร สื่อและการผลิตสื่อการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามครูบางคนเห็นว่ายังมีสาระที่ต้องการให้มีการ อบรมเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่คือหัวข้อเกี่ยวกับการอนุบาล โครงสร้างและรายละเอียดของ หลักสูตรทุกกลุ่มสาระ สื่อและการผลิตสื่อ การวิจัยในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล การสร้าง ข้อสอบ การประเมินผลการเรียนรู้การพัฒนาการคิด การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพลงและเกมประกอบ การสอน เทคนิคการสอนที่ไม่ทำให้ครูเครียด และกลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

“เนื้อหาสาระในหลักสูตรที่อบรม เป็นไปตามความต้องการ ทำให้ได้รับความเป็นไป ของการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันดีขึ้นมาก แต่อยากให้มีการเพิ่มเรื่องเกี่ยวกับรายละเอียด ของหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรให้มากขึ้น เพราะทุกวันนี้ยังไม่ค่อยเข้าใจ ไม่ค่อยมั่นใจ ในหลักสูตรที่ช่วยกันเขียนขึ้น รวมทั้งเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลความเพิ่ม มากขึ้นและลงลึกในการนำไปปฏิบัติใช้จริงในโรงเรียนให้มากขึ้น อยากรู้เองการออกข้อสอบ การสร้างแบบทดสอบ การประเมินตามสภาพจริง”

“เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรมครอบคลุมสิ่งที่ต้องการอยากได้อยู่แล้ว แต่ยังอยากให้ มีการลงลึกในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนด้วย ควรอบรมโดยรวมเป็นกลุ่มเกี่ยวกับภาพรวมทาง การศึกษาก่อน แล้วแยกกลุ่มครูที่สอนตามสาระเพื่ออบรมลงลึกในแต่ละวิชา เพราะ ต้องการได้รับความรู้ในวิชาที่ตนเองสอนมากขึ้นกว่านี้ เพราะตนเองไม่ได้จบเอกภาษาไทย มาแต่ต้องมาสอนวิชาภาษาไทย เพื่อนครูสอนสังคมศึกษาแต่ก็ไม่ได้จบมาทางด้านสังคม ศึกษา มีครูหลายคนที่ไม่ได้สอนตรงตามวุฒิ น่าจะอบรมจะเป็นให้ความรู้พื้นฐานในวิชาที่ เขาต้องทำการสอนด้วย”

ในการจัดกลุ่มครูผู้เข้ารับการอบรม เป็นการรวมเอาครูที่สอนทุกกลุ่มสาระมาอบรมด้วยกัน ทำให้ครูในโรงเรียนได้มีโอกาสทำความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้อุปนิสัยใจคอซึ่ง กันและกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกัน ต่อการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้โดยรวมแล้วจะเป็นผลดี แต่ก็ทำให้ไม่สามารถทำให้ครูได้มี เวลามากพอที่จะทำความเข้าใจอย่างลุ่มลึกในสาระวิชาเฉพาะที่ตนเองทำการสอนได้มากพอ เนื่องจากผู้เข้าอบรมทุกคนจะต้องเข้ารับการอบรมทุกกลุ่มสาระเหมือนกันหมด ซึ่งวิทยากรแต่ละ

กลุ่มสาระมีเวลาจำกัดกลุ่มสาระละประมาณ 2 วัน นั้น ทำให้ครูบางคนที่ยังมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในเฉพาะกลุ่มสาระของตนเองยังเห็นว่าเวลาในการอบรมในกลุ่มสาระของตนเองยังน้อยเกินไป ความลุ่มลึกในเนื้อหาสาระของตนเองยังไม่เพียงพอ ครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรมรวมกลุ่มครูทั้งหมดในเฉพาะบางหัวข้อเรื่องที่ทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกัน แต่ในเฉพาะสาระเนื้อหาวิชาที่ตนเองทำการสอนควรเพิ่มเวลาในการอบรมมากขึ้นให้เพียงพอต่อการอบรมให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาโดยให้มีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระเพื่อที่วิทยากรจะได้บรรยายให้มีความลุ่มลึกและกว้างขวางมากกว่านี้ ซึ่งเวลาในการอบรมในลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะทำให้เวลาในการอบรมลดลงเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาไปอบรมเนื้อหาสาระวิชาอื่นอีกหลาย ๆ วิชา จะทำให้ประหยัดเวลาในการอบรมมากยิ่งขึ้น แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่าจำนวนวันและเวลาในการอบรมมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ก็ยังมีครูอีกหลายคนเห็นว่าเวลาการอบรมนานประมาณ 18-20 วันนั้นนานเกินไป โดยให้ข้อเสนอแนะว่าควรลดเวลาการอบรมลงอีกสักเล็กน้อย ครูโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ให้ความเห็นเห็นว่าจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมโดยแบ่งเป็น 2 รุ่น ๆ ละประมาณระหว่าง 40-60 คนนั้นมีความเหมาะสมไม่มากไปหรือน้อยเกินไป เพราะทำให้ได้เรียนรู้และร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง

“การจัดอบรมโดยให้ครูทุกคนอบรมด้วยกันดีมาก รู้สึกชอบเพราะทำให้เราได้รู้วิชาอื่น ๆ เขามีเนื้อหาอะไรบ้าง เขาสอนอะไร เขาสอนอย่างไรกัน ซึ่งเป็นประโยชน์มากต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้มีการบูรณาการในปัจจุบัน เพราะแต่เดิมเราไม่ค่อยรู้เรื่องวิชาของเขา ไม่รู้วิธีการสอนของเขา เราก็มองไม่รู้ว่าบูรณาการอย่างไร ส่วนใหญ่จะทำการบูรณาการกับวิชาอื่นที่เราพอรู้เท่านั้นทำให้การบูรณาการทั้งเนื้อหาและวิธีการเป็นไปอย่างซ้ำ ๆ ซาก ๆ และไม่ค่อยมั่นใจ”

“การอบรมแบบนี้ดี ทำให้เรามีความรู้หลาย ๆ วิชา ได้เจอวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถหลายคน หลายรูปแบบ แต่ละคนก็มีลีลา เทคนิคที่แตกต่างกันไปทำให้เราได้เอารูปแบบลีลาต่าง ๆ มาใช้สอนได้มาก ได้ความรู้เยอะ เหมาะสมกับครูระดับประถมศึกษามาก เพราะบางคนต้องสอนหลายวิชาหรือสามารถนำความรู้ไปจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้ด้วย แต่ควรมีการเพิ่มเติมเพื่อลงลึกในแต่ละวิชาด้วยก็จะดี”

“การเอาครูมาอบรมร่วมกันดีมากที่โรงเรียน เพราะครูพักอยู่กับคนละตึก สอนคนละวิชา คนละชั้น บางทีไม่เคยได้เจอกันเลย บางคนก็รู้จักกันแต่ก็ไม่ได้พูดคุยสนิทสนมกัน ทำให้ครูต่างคนต่างอยู่กลุ่มใครกลุ่มมัน จะเจอกันหรือพูดคุยกันก็ก็ต้องมีงานโรงเรียนและเป็นไปอย่างระมัดระวัง การอบรมแบบนี้ทำให้เรารู้จักคุ้นเคยกันหมดและสนิทสนมกันมากขึ้น เพราะมีการอบรมปฏิบัติการเป็นกลุ่ม มีการเล่นเกม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้เราได้มีโอกาสเรียนรู้นิสัยของเพื่อนร่วมงาน และเข้าใจกันมากขึ้น เมื่อมีงานที่

โรงเรียนต่างก็ไม่เถียงว่าต้องทำงานร่วมกับใครเพราะทุกคนรู้จักกันหมด ไม่ต้องระมัดระวัง และกังวลในการทำงานร่วมกับคนอื่นมาก ทำงานสนุกและสบายใจมากขึ้น"

"การนำเอาครูมาอบรมร่วมกันทำให้ไม่สามารถได้รับความรู้ในวิชาที่ตนเองสอนได้มาก เพราะมีเวลาไปเสียเวลาอบรมในวิชาอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเรา เพราะเราไม่ได้ทำการสอนในวิชานั้น การอบรมร่วมกับครูคนอื่นทำให้วิทยากรไม่ลงลึกในเนื้อหาแต่ละวิชามาก เพราะกลัวว่าครูที่ไม่ได้สอนวิชานั้นจะไม่เข้าใจ ควรลดเวลาการเรียนรู้ในสาระวิชาอื่นลงและเพิ่มเวลาในการเจาะลึกในแต่ละกลุ่มวิชาให้มากขึ้น "

ด้านสถานที่และวันเวลาที่ใช้ในการจัดการอบรมนั้น กลุ่มครูที่เข้ารับการอบรมที่มาจากโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ซึ่งทำการอบรมที่มหาวิทยาลัยนั้น ได้จัดการอบรมที่ห้องประชุมชั้น 2 คณะศึกษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ และมีบางครั้งที่ใช้สถานที่ห้องประชุมชั้น 2 อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง และบางครั้งใช้ห้องประชุมชั้น 2 คณะสังคมศาสตร์ ในกรณีนี้ที่ห้องประชุมชั้น 2 คณะศึกษาศาสตร์ไม่ว่าหรือต้องทำการปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่ การจัดให้มีการอบรมในมหาวิทยาลัยดังกล่าว ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการก่อให้เกิดผลดีมากกว่า เนื่องจากการสร้างความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการอบรมให้กับครูมาก เนื่องจากการอบรมที่เปลี่ยนแปลงจากในโรงเรียนที่ซ้ำซากจำเจไปสู่บรรยากาศใหม่ๆ ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ได้รู้จัก ค้นเคยกับแหล่งความรู้ต่างๆในมหาวิทยาลัยเช่น สำนักหอสมุดกลาง และคณะวิชาอื่นๆอันส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจเข้ามาใช้บริการต่างๆในมหาวิทยาลัยอย่างสะดวกคุ้นเคยในเวลาต่อมา รวมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น สามารถค้นหาข้อมูลและหาแนวทางในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จะมาติดต่อสอบถามและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ภายหลังจากการอบรมมีครูที่โรงเรียนสามารถเข้ามาเรียนต่อในระดับปริญญาโทในสาขาต่างๆทั้งในคณะศึกษาศาสตร์และคณะอื่นๆเช่นคณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะเข้ามาศึกษาต่อในสาขาวิชาการประถมศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดโครงการ อบรมเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันก็ยังพบว่ายังมีครูที่มาสัมผัสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย แต่จำนวนเริ่มลดลงและหายไปบางสาขา ส่วนในการอบรมในวันอาทิตย์นั้น ครูส่วนใหญ่เห็นว่าทำให้ครูไม่มีเวลาพักผ่อนอยู่กับครอบครัว เนื่องจากการอบรมที่ใช้ระยะเวลานาน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาร่างในวันหยุดมากเท่าที่ควร ไม่มีเวลาทำงานบ้าน ครูเสนอแนะให้มีการอบรมในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์เพียงครั้งวันเพื่อจะได้มีเวลาทำภาระกิจส่วนตัวบ้าง โดยทำการอบรม 4 สัปดาห์พัก 2 สัปดาห์หรืออบรม 3 สัปดาห์พัก 1 สัปดาห์ (เฉพาะวันเสาร์หรือวันอาทิตย์) หรืออาจจัดให้มีการอบรมในช่วงปิดเทอมอย่างต่อเนื่องติดต่อกันรวดเดียว อย่างไรก็ตามในการอบรมที่ผ่านมาแม้จะอบรมทุกวันอาทิตย์ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลานานและแม้จะเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำงานและจากการอบรม แต่ครูก็ยังไม่เกิดความเครียดจากการอบรมแต่อย่างใด เนื่องจากการ

บรรยากาศการอบรมเป็นไปอย่างสนุกสนาน วิทยากรมีลีลาการอบรมที่คลายเครียดและสร้างความสนุกสนานเป็นอย่างดี

สำหรับการอบรมครูในรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 4 ซึ่งเป็นการอบรมให้แก่ครูโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ และโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชานันท์ ไม่ได้ทำการอบรมที่มหาวิทยาลัย เนื่องจากมีความจำเป็นบางประการ กล่าวคือในโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์นั้น ในช่วงเวลาที่จัดการอบรมเป็นช่วงเริ่มต้นปีภาคเรียนฤดูร้อน ครูยังมีภาระกิจที่จะต้องทำงานบางอย่างที่ทำให้ไม่สามารถละทิ้งจากโรงเรียนไปได้ตลอดทั้งวัน เช่น มีนัดหมายกับผู้ปกครองนักเรียน การลงคะแนนเพื่อการประเมินและตัดสินผลการเรียนของนักเรียน การพบปะหารือกับเพื่อนครูในแต่ละกลุ่มวิชา จึงต้องทำการจัดการอบรมครูที่โรงเรียน ผลดีในการจัดอบรมที่โรงเรียนก็คือทำให้ครูไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง และประหยัดค่าเดินทางรวมทั้ง ครูมีความสะดวกสบายและไม่ต้องมีการปรับตัวมาก ไม่เหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางไปอบรม รวมทั้งสามารถออกไปทำงานจำเป็นที่ค้างค้างหรืองานที่เร่งด่วนได้ในเวลาพักจากการอบรม หรือออกไปพบปะกับผู้ปกครองที่มาพบได้ อย่างไรก็ตามทำให้ครูบางคนเข้าอบรมไม่ครบเต็มเวลา เข้ารับการอบรมไม่ต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอบรมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพห้องเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นไปแบบเดิมๆที่เคยทำการอบรมมาก่อน อาจทำให้แรงจูงใจในการอบรมและความกระตือรือร้นในการอบรมอาจลดลงไปได้ การอบรมในมหาวิทยาลัยอาจทำให้มีประสบการณ์ใหม่ๆที่สร้างแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการอบรมมากขึ้น

“ การอบรมที่โรงเรียนมีขึ้นบ่อยก็ใช้ที่ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอด ทุกอย่างก็เหมือนเดิมที่ค่อนข้างจำเจ ถ้าไปอบรมที่มหาวิทยาลัยเหมือนรุ่น 1 ที่โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมเขาทำ อาจจะทำให้การอบรมมีชีวิตชีวาขึ้น อาจเป็นแรงกระตุ้นให้ครูเกิดความกระตือรือร้นเพิ่มขึ้นก็เป็นได้ แต่การอบรมที่โรงเรียนก็จะสะดวกกว่า ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้มาก และครูยังสามารถทำงานที่ค้างค้างอยู่ได้ด้วย เช่น ตรวจข้อสอบ ลงคะแนนตัดเกรดนักเรียน ครูบางคนนัดหมายผู้ปกครองมาพบครูผู้บริหารบางคนมีการประชุมแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้เราแว่นออกไปทำภาระกิจเหล่านั้นในตอนพักเที่ยงหรือตอนเย็นหลังจากการอบรมได้ จะสะดวกกว่าการอบรมที่มหาวิทยาลัยเนื่องจากเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆอยู่ที่โรงเรียน ถ้าอบรมที่มหาวิทยาลัยก็ต้องทิ้งงานทุกอย่างไปเลย จะทำให้งานค้างค้างมากขึ้น”

สำหรับจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมในโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมรุ่นที่ 1 จำนวน 46 คน รุ่นที่ 2 ประมาณ 60 คน และในโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ มีครูเข้ารับการอบรมจำนวน 52 คนนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป จำนวนครูดังกล่าวสามารถจัดกิจกรรมต่างๆได้ ผู้เข้าอบรมทุกคนได้มีส่วนร่วม ไม่มีปัญหาในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มได้ และทำให้ครูได้เห็นภาพชัดเจนว่ากิจกรรมที่ฝึกปฏิบัตินั้นจะสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้จริง เนื่องจากมี

จำนวนผู้เข้าอบรมใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนที่ตนเองทำการสอน ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที

ส่วนการอบรมครูโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ซึ่งเป็นการอบรมในรุ่นที่ 4 นั้นได้ทำการอบรมที่โรงเรียน เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในต่างจังหวัดมีระยะทางห่างจากกรุงเทพ ประมาณกว่า 100 กิโลเมตร การเดินทางไปกลับในการอบรมที่มหาวิทยาลัยจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากเกินไป ความจำเป็น การอบรมที่โรงเรียนมีข้อเสียคือครูมีโอกาส มีสิ่งรบกวนจิตใจที่จะทำให้ไม่เข้าอบรม บรรยากาศ สภาพห้องเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนทำให้ครูขาดแรงจูงใจและขาดความกระตือรือร้นในการอบรม เป็นเหตุให้ครูบางคนเข้าอบรมไม่เต็มเวลาและไม่ต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความรู้ไม่ครบและขาดความรู้ ความเข้าใจและได้รับประสบการณ์จากการอบรมลดลงไปอย่างน่าเสียดาย จึงมีครูหลายคนที่ไม่ผ่านการอบรมเนื่องจากเข้าอบรมไม่ครบตามเวลาที่กำหนดไว้

นอกจากนี้สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการอบรมในเฉพาะรุ่นที่ 4 เป็นห้องประชุมกว้างเป็นแบบชั้นบันได ซึ่งสภาพดังกล่าวเหมาะกับการใช้ประชุมเชิงบรรยาย ไม่เหมาะสมกับการอบรมครูตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่จะต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ครูได้รับประสบการณ์และฝึกฝนทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมแบบกลุ่มซึ่งจะต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่ครูจะสามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้จริงด้วย จึงจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจได้ดี ด้วยข้อจำกัดของห้องที่ใช้ในการอบรมดังกล่าว ทำให้การดำเนินการการจัดกิจกรรมการอบรมบางอย่างที่ควรต้องได้มีการปฏิบัติการหลายรายการเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและทักษะให้แก่ครูมากขึ้นต้องถูกยกเลิกไปและปรับเปลี่ยนไปเนื่องจากสภาพห้องที่ใช้ในการอบรมไม่เอื้ออำนวย เช่น การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม การเล่นเกม เป็นต้น วิทยากรจึงต้องใช้การบรรยายเป็นหลักทำให้บรรยากาศในการ อบรมไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ส่งผลให้ความตั้งใจ ความสนใจในการเรียนรู้ของครูไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับที่การจัดอบรมได้มีการเอาครูระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายมาเข้าร่วมอบรมด้วย จำนวนครูที่เข้ารับการอบรมเกือบ 120 คน จึงมากเกินไป ทำให้การดูแลเอาใจใส่ของวิทยากรเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง การลงมือปฏิบัติกิจกรรมไม่สามารถทำได้ดีและไม่ทั่วถึง ผู้เข้าอบรมทุกคนไม่มีส่วนร่วม การลงลึกในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้ตามระดับชั้นที่สอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เข้ารับการอบรมเสนอแนะให้จัดการอบรมครูแต่ละระดับที่ละครั้ง คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในแต่ละระดับชั้นก็ควรมีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระในกรณีที่มีการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะแต่ละวิชาด้วย จะอบรมรวมกันก็ควรเฉพาะในหัวข้อที่ทุกคนจะต้องความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันหรือเป็นหัวข้อที่เป็นหลักการแนวคิดทางการศึกษาร่วมกัน และในแต่ละครั้งไม่ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมมากเกินไปจะทำให้การถ่ายทอดความรู้และการจัดกิจกรรมไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดไม่ควรเกิน 50 หรือ 60 คนในแต่ละรุ่น และห้องประชุม

อบรมควรเป็นห้องกว้าง พื้นเรียบเสมอกัน สามารถเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อปรับเปลี่ยนการจัดชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบต่างๆได้

“การอบรมจำนวนครูมีมากเกินไป และมีการเอาครูระดับมัธยมมาร่วมอบรมด้วย ทำให้ไม่รู้ลึกในเรื่องของระดับประถม จะได้รับความรู้แบบกลางๆ ที่ครูทุกคนทุกระดับก็ควรต้องมีความรู้ ความเข้าใจมากกว่าที่จะลงลึกในระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ แม้จะมีการแยกกลุ่มตามสาระวิชาแล้วก็ตาม เนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรมก็จะกว้างไปด้วยแทนที่จะลงลึกไปในเนื้อหาในระดับประถมอย่างเดียว ควรอบรมทีละระดับ ถ้าเน้นระดับชั้นใดก็จะเป็นการดี และในแต่ละรุ่นควรมีผู้เข้ารับการอบรมไม่เกิน 60 คน”

“ควรอบรมโดยแยกกลุ่มครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายควรแยกอบรมคนละครั้งเพื่อลงลึกในแต่ละระดับ และในแต่ละระดับเมื่อมีการ อบรมเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความเป็นไปของการศึกษาในสังคมปัจจุบันที่ครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันแล้ว ก็ควรแยกอบรมกลุ่มครูที่สอนแต่ละสาระวิชาออกไปอีกให้รวมเฉพาะกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน เช่นครูภาษาไทยก็อยู่กลุ่มเฉพาะครูภาษาไทย กลุ่มครูที่สอนพลศึกษาก็อบรมในกลุ่มที่สอนวิชาพลศึกษา เพราะธรรมชาติแต่ละวิชาไม่เหมือนกัน มีเนื้อหาสาระและรูปแบบวิธีการสอนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จะเป็นการประหยัดเวลาได้ด้วย ”

“ ห้องจัดอบรมที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชาเป็นแบบชั้นบันได มีเก้าอี้ยึดติดแน่น เคลื่อนย้ายไม่ได้ ไม่เหมาะกับกับการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบนี้ จะจัดกิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมอะไรไม่ได้เลย ทำให้ครูไม่ได้รับการฝึกทักษะกิจกรรมการสอนบางอย่างที่จำเป็นสำหรับนำไปสอนนักเรียนได้ ควรเปลี่ยนห้องอบรมใหม่”

ด้านวิทยากรที่ให้การอบรม โดยทั่วไปแล้ววิทยากรมีความรู้ความสามารถในการอบรมในแต่ละหัวข้อของตนเองมาก วิทยากรได้ให้ความรู้ที่น่าสนใจและทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้ารับการอบรม วิทยากรได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดทฤษฎีใหม่ๆพร้อมกับยกตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เช่น 4mat การจัดกิจกรรมและเกมประกอบการเรียนการสอนต่างๆ เทคนิคการวัดและประเมินผลต่างๆ อาทิ การประเมินพฤติกรรมและการปฏิบัติกิจกรรม เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้คณะวิทยากรทำได้ดีและน่าสนใจทำให้มีความต้องการที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยทันทีและเมื่อนำไปใช้ก็สามารถทำได้ดี รวมทั้งวิทยากรหลายคนมีเทคนิคลีลาการถ่ายทอดความรู้ที่น่าสนใจ ทำให้การอบรมที่เป็นไปอย่างสนุกสนาน คลายเครียด บรรยากาศในการอบรมดีทำให้ครูผ่อนคลายได้มาก วิทยากรมีการบรรยายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีผสมผสานกับการปฏิบัติการประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวได้ดีขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้จริง แต่ครูยังอยากให้มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้มากกว่านี้ เพราะการปฏิบัติกิจกรรมทำให้เกิดความสนุกสนาน คลายเครียด ไม่น่าเบื่อหน่าย และเข้าใจง่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามวิทยากร

บางคนยังไม่มีเตรียมตัวที่ดี บางคนไม่ได้เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการอบรม ทำให้การอบรมไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร การนำสื่อและเครื่องมือมาใช้ในการประกอบการอบรมจะเป็นผลดีที่จะทำให้ครูเห็นตัวอย่างการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนได้ด้วย นอกจากนี้วิทยากรยังไม่ได้ลงลึกไปในรายละเอียดของเนื้อหาวิชาเท่าที่ควร และวิทยากรบางคนเน้นการบรรยายมากเกินไป มีการปฏิบัติกิจกรรมน้อยมาก ครูต้องการฝึกทักษะปฏิบัติการด้วย วิทยากรควรมีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรมให้พร้อมจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น เกิดความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น รวมทั้งจะไม่ทำให้เสียเวลาในการอบรมด้วย เนื่องจากวิทยากรต้องใช้วิธีการหรือสื่ออื่นๆ แทนการใช้สื่อที่เหมาะสม วิทยากรควรมีการใช้สื่อให้มากขึ้น ลดการบรรยายให้น้อยลง เน้นปฏิบัติการให้มากขึ้นพร้อมทั้งสอดแทรกทฤษฎีลงไปขณะปฏิบัติการ และควรนำเอาตัวอย่างของจริงที่ใช้จริงๆ ในโรงเรียนมาเป็นเนื้อหาในการอบรม

“อาจารย์มีความรู้มากแต่ไม่เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ ทั้งสื่อการเรียนรู้และสื่อวัสดุเพื่อช่วยเสริม เช่น ไม่เอากรรไกรมา ต้องมาหากัน บางที่ต้องใช้มีดตัดกระดาษแทนทำให้เสียเวลา อยากให้มีการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ให้พร้อม รวมทั้งอยากเห็นตัวอย่างสื่อและวิธีการใช้สื่อด้วย ”

“ไม่ชอบให้บรรยายเนื้อหามาก อยากให้มีการปฏิบัติกิจกรรมเยอะๆ เพราะจะทำให้เห็นภาพชัดเจนและเข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ได้ดี วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาไทยไม่ค่อยมีการปฏิบัติ ในการยกตัวอย่างอยากให้มีการยกตัวอย่างหลายๆ ชั้นเรียน วิทยากรบางคนยกตัวอย่างเฉพาะชั้นเรียนที่ตนเองถนัด”

“อาจารย์ใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ลีลาดี สนุกสนาน กล้วยเครียด มีเกม มีเพลง มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม มีเทคนิควิธีสอนนักเรียนที่ดี ทำให้บรรยากาศในการเรียนดีและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนนักเรียนได้ เมื่อได้นำเทคนิคลีลา วิธีสอนของวิทยากรมาใช้ในชั้นเรียน พบว่านักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ครูก็อยากสอนมากขึ้น สนุกกับการสอนมากขึ้น”

การศึกษาดูงานและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นอกสถานที่โดยไปศึกษาดูงานโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งโรงเรียนสาธิตฝ่ายประถมและฝ่ายมัธยมมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์และเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากโรงเรียนทั้งสองมีลักษณะและบริบททั่วไปใกล้เคียงกับโรงเรียนที่ผู้เข้ารับการอบรมทำงานอยู่ สามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้ นอกจากนี้กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีความทันสมัย แปลกใหม่ น่าสนใจ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากครูโรงเรียนที่เข้ารับการอบรม โดยนำเสนอในรูปตารางดังนี้

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม

ตัวแปร	X	SD	ระดับ
ความรู้	3.45	.36	มากที่สุด
เจตคติ	3.16	.27	มาก
พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	2.95	.36	มาก

จากตาราง 6 ครูที่เข้ารับการอบรมมีความรู้จากการเข้ารับการอบรมเพิ่มมากขึ้นในระดับมากที่สุด ($x=3.45$) และมีเจตคติต่อการจัดการจัดการเรียนรู้ มากที่สุด($x=3.16$) ส่วนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก($x = 2.95$)

ในส่วนของการกระจายของคะแนนพิจารณาจากความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.36 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อยแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ใกล้เคียงกัน

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านตามตารางที่ 5, 6 และ 7 ดังนี้

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอบรม

ตัวแปร	X	SD	ความหมาย
1.ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม	3.56	.51	มากที่สุด
2.ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.36	.52	มากที่สุด
3.การจัดการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	3.46	.59	มากที่สุด
4.ความรู้ในการออกแบบกิจกรรมและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	3.62	.50	มากที่สุด
5.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด	3.50	.53	มากที่สุด
6.การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเผชิญกับปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหา	3.36	.59	มากที่สุด
7.การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ	3.52	.55	มากที่สุด
8.การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน	3.50	.61	มากที่สุด
9.การออกแบบกิจกรรมให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสังคม	3.44	.62	มากที่สุด
10.ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้	3.47	.61	มากที่สุด
11.ความสามารถในการนำเอาวิชาอื่นมาบูรณาการ เชื่อมโยงหรือสอดแทรกไว้ในเนื้อหาวิชาที่สอน	3.45	.66	มากที่สุด
12. ความรู้ความสามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในการเรียนการสอน	3.56	.56	มากที่สุด
13. การจัดกิจกรรมและจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความสุขและใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้นักเรียน	3.55	.55	มากที่สุด
14.การจัดสภาพแวดล้อมในและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.47	.55	มากที่สุด
15.การเตรียมแหล่งเรียนรู้และแหล่งข้อมูลสำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าทั้งในและนอกโรงเรียน	3.31	.61	มากที่สุด
16.ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมโดยนำเอาทรัพยากรในชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้	3.16	.67	มาก
17.การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.53	.63	มากที่สุด
18.การสร้างแบบวัดและประเมินผลผู้เรียน	3.39	.61	มากที่สุด
19. การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	3.28	.60	มากที่สุด
รวม	3.45	.58	มากที่สุด

จากตาราง 7 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงที่สุดลงไป ได้แก่ ความรู้ในการออกแบบ กิจกรรมและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย($x=3.62$) ความรู้ความ

สามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในการเรียนการสอน($x=3.56$) การจัดกิจกรรมและจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมความสุขและใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้นักเรียน ($x=3.55$)การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($x=3.53$) การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ ($x=3.52$) นอกจากด้านความสามารถในการออกแบบกิจกรรมโดยนำเอาทรัพยากรในชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($X = 3.16$)

ในส่วนของการกระจายของคะแนนพิจารณาจากความเป็นเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50-0.67 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อยแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความรู้ที่เพิ่มขึ้นภายหลังจากการเข้ารับการอบรมใกล้เคียงกัน

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและความเป็นเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

ตัวแปร	X	SD	ความหมาย
1.ท่านเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทุกประการ	3.00	.56	มาก
2. ท่านมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	3.10	.52	มาก
3. ท่านตั้งใจที่จะจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	3.22	.51	มาก
4. ไม่ว่าจะมีความยากลำบากสักเพียงใดท่านคิดว่าจะจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	3.03	.49	มาก
5.ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนได้มาก	3.42	.53	มากที่สุด
6.ท่านคิดว่าไม่ยากสำหรับครูในการที่จะจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.06	.63	มาก
7.ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาผู้เรียน	3.51	.52	มากที่สุด
8. ประโยชน์การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เป็นการเสียเวลา	2.52	.71	มาก
9.ท่านเห็นว่าการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริง เป็นเรื่องที่ทำไต่ยาก แต่ได้ประโยชน์คุ้มค่า	2.79	.80	มาก
10.ท่านเชื่อว่าการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมทางสังคมโดยสอดแทรกไว้ในการเรียนการสอนจะมีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้ดี	3.50	.54	มากที่สุด
11. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยาก	2.50	.74	มาก
12. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี	3.28	.38	มากที่สุด
13. ท่านมีความตั้งใจจะใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพราะเชื่อว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้มาก	3.44	.53	มากที่สุด

ตัวแปร		X	SD	ความหมาย
14. ท่านเห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลที่จะต้องพิจารณาทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป	ผลงาน	3.46	.53	มากที่สุด
15. การประเมินผลโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ ครูทุกคนควรทำ		3.40	.51	มากที่สุด
16. ท่านเห็นด้วยกับการที่ครูควรต้องจัดการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและ นอกโรงเรียน ไม่เพียงแต่ในชั้นเรียน		3.30	.58	มากที่สุด
17.การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนค้นและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆนอกห้อง เรียนและนอกโรงเรียนจะเกิดผลการเรียนรู้ที่คุ้มค่ามากต่อผู้เรียน		3.41	.54	มากที่สุด
18.ท่านตั้งใจที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนของท่านอย่างเป็นระบบ โดยการทำวิจัย		3.10	.55	มาก
รวม		3.16	.57	มาก

จากตาราง 8 เจตคติของครูที่เข้ารับการอบรมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนที่อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาผู้เรียน($x = 3.51$) การบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมทางสังคมโดยสอดแทรกไว้ในการเรียนการสอนจะมีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้ดี ($x = 3.50$)การวัดและประเมินผลที่จะต้องพิจารณาทั้งความรู้ ผลงาน คุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป ($x = 3.46$) ความตั้งใจจะใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพราะเชื่อว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้มาก ($x = 3.44$) ส่วนด้านการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริงและ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ในส่วนของการกระจายของคะแนนพิจารณาจากความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.80 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อยแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใกล้เคียงกัน

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ
พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้

ตัวแปร	X	SD	ความหมาย
1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	3.05	.56	มาก
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบ	2.80	.58	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองต่อความสนใจและความถนัดของนักเรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.76	.59	มาก
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต	3.11	.47	มาก
5. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาจริง และแก้ปัญหา ในสถานการณ์จริง	2.98	.60	มาก
6. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง	3.03	.56	มาก
7. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากชีวิตจริงในสังคม	2.75	.67	มาก
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและทำผลงาน	3.10	.50	มาก
9. จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการผสมผสานความรู้ต่างๆและนำความรู้ต่างๆ สอดแทรกในการเรียนการสอน	2.85	.67	มาก
10. มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้กับนักเรียนอย่าง สม่ำเสมอเมื่อทำการสอน	3.32	.49	มากที่สุด
11. ท่านได้นำของจริง เหตุการณ์จริง สถานการณ์จริงในสังคมเป็นสื่อในการจัด การเรียนการสอน	2.92	.63	มาก
12. ท่านได้จัดเตรียมสื่อ สถานการณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆทั้งใน และนอกโรงเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	2.85	.61	มาก
13. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ชุมชนและเครือข่าย	2.78	.63	มาก
14. ท่านนำเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่ ทันสมัยมาใช้ในการสอน	2.94	.54	มาก
15. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้อบอุ่น และเป็นมิตร	3.20	.46	มากที่สุด
16. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	2.70	.80	มาก
17. ท่านวัดและประเมินผลนักเรียนโดยพิจารณาจากหลายด้านทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ผลงานและพัฒนาการของนักเรียน	3.11	.52	มาก
18. ท่านใช้วิธีการวัดผลหลายวิธี เช่น สังเกตพฤติกรรมนักเรียน พิจารณาจาก ผลงาน ข้อสอบ เป็นต้น	3.17	.55	มาก
19. ท่านได้ลงมือทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน	2.79	.61	มาก
รวม	2.95	.36	มาก

จากตาราง 9 พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูภายหลังจากการอบรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน พฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุดมีเพียงด้านเดียวคือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเมื่อทำการสอน เรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ได้แก่การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงามให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเมื่อทำการสอน ($x=3.32$) นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้อบอุ่นและเป็นมิตร($x=3.20$) ใช้วิธีการวัดผลหลายวิธี เช่น สังเกตพฤติกรรมนักเรียน พิจารณาจากผลงาน ข้อสอบ ($x= 3.17$) วัดและประเมินผลนักเรียนโดยพิจารณาจากหลายด้านทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ผลงานและพัฒนาการของนักเรียน และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต($x=3.11$) ส่วนพฤติกรรมที่อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากน้อยที่สุดไปมาก ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ($x=2.70$) จัด กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากชีวิตจริงในสังคม ($x=2.75$) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบต่อความสนใจและความถนัดของนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ($x=2.76$) จัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ชุมชนและเชิญวิทยากร($x=2.78$) ลงมือทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน ($x=2.79$)

ในส่วนของการกระจายของคะแนนพิจารณาจากความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.46-0.80 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารและความ
คุ้มค่าในการลงทุน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและความเป็นเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนความพึงพอใจของผู้บริหาร จากการ
ปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุนในการส่งครูเข้ารับการ
อบรมในโครงการ

ความพึงพอใจ	X	SD	ความหมาย
การปฏิบัติงานของครู			
1. ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู	2.79	.42	มาก
2. ครูมีเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆที่น่าสนใจ	2.74	.45	มาก
2. ครูมีกิจกรรมและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย	2.42	.51	ปานกลาง
3. ครูมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม	2.42	.61	ปานกลาง
4. การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สอนของครู	2.58	.61	มาก
5. การวัดและประเมินผลนักเรียนที่เหมาะสมของครู	2.58	.61	มาก
6. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	2.58	.61	มาก
7. บรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน	2.58	.61	มาก
รวม	2.58	.41	มาก
ด้านความคุ้มค่าในการลงทุนจากการส่งครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม			
1. ในภาพรวมโรงเรียนได้รับประโยชน์ในการอบรม	2.63	.50	มาก
2. ค่าใช้จ่ายในการอบรมมีความเหมาะสม	2.42	.61	ปานกลาง
3. ความคุ้มค่าในการลงทุนเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับจากการ อบรม	2.53	.61	มาก
รวม	2.53	.51	มาก

จากตาราง 10 พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของครู ($x = 2.58$) และความคุ้มค่าในการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับจากการอบรมอยู่ในระดับมาก ($X = 2.53$)

ในส่วนของการกระจายของคะแนนพิจารณาจากความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.42-0.61 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายน้อย แสดงว่าผู้บริหารมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูใกล้เคียงกัน และความคุ้มค่าในการลงทุนมีค่าการกระจายอยู่ในระหว่าง 0.50-0.60 แสดงว่าผู้บริหารมีความเห็นว่ามีค่าความคุ้มค่าในการลงทุนในการส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการใกล้เคียงกัน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนด้านการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุนในการส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการแยกเป็นรายโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน	N	ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียน			
		การปฏิบัติงานของครู		ความคุ้มค่าในการลงทุน	
		X	SD	X	SD
โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม	10	2.51	.51	2.56	.58
โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา	9	2.66	.27	2.48	.44
โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์	4	2.62	.38	2.57	.49

จากตาราง 11 พบว่าระดับความพึงพอใจผู้บริหารโรงเรียนด้านการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรม อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยผู้บริหารโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา มีคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านการปฏิบัติงานของครูสูงสุด($x=2.66$) รองลงมาคือโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ ($x=2.62$) และโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมตามลำดับ($x=2.51$) ส่วนด้านความคุ้มค่าในการลงทุนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด($x=2.57$) รองลงมาคือโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม($x=2.56$) และโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาตามลำดับ ($x = 2.48$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มกับครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้ารับการอบรมการเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูและผู้บริหารจากการได้รับประโยชน์จากการอบรมความคุ้มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม เมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติ

งานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือไม่ อย่างไร พบว่า

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในภาวะปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ได้อย่างดี เป็นประโยชน์ในการยกระดับโรงเรียนได้สูงขึ้น ทั้งในด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับนโยบายของชาติ เช่นการประกันคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา งานบริหารโรงเรียนและปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ครูมีความตื่นตัวและมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนแบบใหม่ๆ ผลจากการอบรมครูมีความรู้เข้าใจในสาระวิชาที่ตนเองทำการสอนมากขึ้น นอกจากนี้ ครูได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆที่ตนเองไม่ได้สอนเพิ่มขึ้นมากอีกด้วย เนื่องจากมีการจัดการอบรมโดยให้ครูทุกกลุ่มสาระวิชาอบรมรวมกัน และอบรมเหมือนกันทุกวิชา ทำให้ครูได้รับประสบการณ์และได้เรียนรู้รูปแบบและเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่แปลกใหม่ซึ่งตนเองไม่เคยรู้มาก่อน ได้รับประสบการณ์จากวิทยากรหลายคนที่มีความหลากหลาย มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันไป การได้รับประสบการณ์ตรงดังกล่าว ทำให้เกิดโลกทัศน์และประสบการณ์ทางการศึกษาที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิมมาก รวมทั้งการมีโอกาสดำเนินการความรู้ในสาระวิชาอื่นๆด้วยนั้นจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งเป็นจุดเน้นในการสอนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะแตกต่างจากเดิมก่อนที่จะเข้ารับการอบรม ที่ครูจะไม่ค่อยมีความเข้าใจในสาระเนื้อหาวิชาอื่นๆมากนัก ทำให้ไม่รู้ว่าจะนำมาเนื้อหาวิชาอื่นๆบูรณาการได้อย่างไร และแต่เดิมที่แม้ว่าจะนำเนื้อหาวิชาอื่นมาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาของตนเองได้ แต่เมื่อต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนก็จะใช้รูปแบบการสอนที่ตนเองเคยปฏิบัติตามเทคนิควิธีการสอนที่เคยปฏิบัติกันในกลุ่มสาระวิชาของตนเองเท่านั้น ไม่สามารถนำเทคนิควิธีการสอนในรูปแบบอื่นที่น่าจะเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเหล่านั้นมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ เพราะว่าแต่เดิมยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเทคนิคการสอนวิชาอื่นที่เพียงพอ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาอื่นที่นำมาเกี่ยวข้องและบูรณาการได้ดีพอ นอกจากจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้แล้ว ครูยังได้รับความรู้ด้านเทคนิค ทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นการสอนที่เป็นการบรรยายและการปฏิบัติการประกอบกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากรได้นำเสนอและให้ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคนิค รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งในบางเทคนิคไม่สามารถหาอ่านได้จากตำราหรือหนังสือเล่มใดได้ ทำให้ครูได้เห็นภาพชัดเจนว่ากิจกรรมที่ฝึกปฏิบัตินั้นจะสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้จริง เนื่องจากมีการอบรมแบบปฏิบัติการควบคู่กันไป วิทยากรยกตัวอย่างของจริงที่เป็นจริง ไม่ต้องมีการนำไปปรับใหม่หรือประยุกต์ให้มากนัก บางเทคนิคกิจกรรมครูสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้เลย กิจกรรมที่จัดการอบรมสามารถปรับปรุง จัดแปลงไปเป็นกิจกรรมการสอนในรูปแบบอื่นได้ง่ายและหลากหลาย ประกอบกับมีจำนวนผู้เข้าอบรมน้อยใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนที่ตนเองทำการสอนจริง เทคนิคที่วิทยากรใช้ในการอบรมทำให้ครู

วัดและการประเมินที่หลากหลาย ผลจากการที่ครูมีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลมากขึ้นทำให้โรงเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทภาระหน้าที่ของฝ่ายวัดผลของโรงเรียนที่แต่เดิมเคยมีหน้าที่ออกข้อสอบ ออกแบบวัดและทำการประเมินผล มาเป็นการให้ครูมีบทบาทในการวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยตรง โดยฝ่ายวัดผลมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน สนับสนุน อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือครูในการวัดและประเมินเท่านั้น

ด้านเจตคติต่อการทำงาน ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะนำสิ่งที่ได้จากการอบรมมาจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จะเห็นได้ว่าครูมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในอาชีพของตนเองมากขึ้น ครูมีความเชื่อว่าหากมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาการคิด นักเรียนจะมีความรู้ที่ดีเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ใหม่ได้ดี ครูเริ่มสนุกกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆที่หลากหลาย ในด้านพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูนั้น ผู้บริหารเห็นว่า ครูมีความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนกับครูมากขึ้น เนื่องจากครูจัดกิจกรรมได้หลากหลายและสนุกสนานและน่าสนใจ ครูมีรูปแบบวิธีการสอนใหม่ๆที่แตกต่างไปจากเดิม บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา สามารถเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนระหว่างครูที่เข้ารับการอบรมกับครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมได้ อย่างไรก็ตาม พบว่า หลังจากการอบรมผ่านไปนานแล้ว ครูเริ่มขาดความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเริ่มลดน้อยลง ในด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนครูยังไม่มีปฏิบัติในระดับที่น่าพอใจ อาจเนื่องมาจากครูมีความสับสนและไม่ชัดเจนในแนวนโยบายของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา มิได้เน้นการวิจัยที่เป็นทางการแต่เพียงอย่างเดียว ยังได้เสนอแนะให้ครูทำวิจัยที่ไม่เป็นทางการซึ่งมีรูปแบบการวิจัยที่ไม่เคร่งครัดได้ การอบรมจากโครงการไม่สามารถนำไปปฏิบัติในการทำวิจัยในโรงเรียนได้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายของโรงเรียนที่เน้นรูปแบบการทำวิจัยที่เป็นทางการซึ่งจะต้องทำ 5 บทตามระบบระเบียบวิธีวิจัย ความไม่สอดคล้องดังกล่าวเกิดมาจากสาเหตุที่ทางโรงเรียนได้มีอาจารย์ที่มาพัฒนาด้านการทำวิจัยให้ครูโดยเฉพาะ สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูเกิดความสับสนและไม่ชัดเจนในการทำวิจัยส่งผลให้ครูไม่อยากทำการวิจัย เนื่องจากการทำวิจัยตามแนวทางของโรงเรียนมีความยากและยุ่งยากเกินไป ครูมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนทบทวนนโยบายดังกล่าวและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยรูปแบบใดก็ได้ที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้จริง เป็นไปตามศักยภาพของครูที่สามารถจะทำได้ ไม่ยากจนเกินไปจนสร้างภาระหนักให้กับครูและส่งผลให้การสอนย่อหย่อนลง

นอกจากนี้ครูยังสามารถเลือกสื่อการสอนและผลิตสื่อการสอนได้เองซึ่งแต่เดิมทางโรงเรียนจะเป็นผู้จัดหาสื่อให้กับครู และครูสามารถออกแบบสื่อเทคโนโลยี ใช้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากขึ้น ในด้านการวัดและประเมินผลนั้น พบว่า มีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่แต่เดิมทางโรงเรียนจะมีฝ่ายจัดทำข้อสอบและฝ่ายวัดและ

สามารถนำไปปรับใช้ในการสอนในโรงเรียนได้ทันที อย่างไรก็ตามผู้บริหารยังอยากให้ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้มากขึ้นกว่านี้

นอกจากนี้ครูยังได้รับความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งการจัดหลักสูตร สื่อและการผลิตสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ครูมีความทันสมัยรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของชาติที่กำลังเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน

“เนื้อหาสาระในหลักสูตรที่อบรม เป็นไปตามความต้องการ ทำให้ได้รู้ความเป็นไปของการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันดีขึ้นมาก แต่อยากให้มีการเพิ่มเรื่องเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรให้มากขึ้น แม้ว่าที่โรงเรียนจะมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูมาแล้ว แต่ทุกวันนี้ยังไม่ค่อยเข้าใจ ไม่ค่อยมั่นใจในหลักสูตรที่ช่วยกันเขียนขึ้น รวมทั้งอยากให้เพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้มากขึ้นและลงลึกในการนำไปปฏิบัติใช้จริงในโรงเรียนให้มากขึ้น อยากรู้เรื่องการออกข้อสอบ การสร้างแบบทดสอบ การประเมินตามสภาพจริง”

“เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรมครอบคลุมสิ่งที่ต้องการอยากรู้อยู่แล้ว แต่ยังอยากให้มีการลงลึกในเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอนด้วย ควรอบรมโดยรวมเป็นกลุ่มเกี่ยวกับภาพรวมทางการศึกษาก่อน แล้วแยกกลุ่มครูที่สอนตามแต่ละสาระเพื่ออบรมลงลึกในแต่ละสาระวิชา เพราะต้องการได้รับความรู้ในวิชาที่ตนเองสอนมากขึ้นกว่านี้ เพราะตนเองไม่ได้จบเอกภาษาไทย มาแต่ต้องมาสอนวิชาภาษาไทย เพื่อนครูสอนสังคมศึกษาแต่ก็ไม่ได้จบมาทางด้านสังคมศึกษา มีครูหลายคนที่ไม่ได้สอนตรงตามวุฒิ น่าจะอบรมให้ความรู้พื้นฐานในวิชาที่เขาต้องการการสอนด้วย”

ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ครูมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานความรู้ ความคิดที่เป็นวิชาการและสามารถประยุกต์ไปสู่ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน สามารถวางแผนการเรียนการสอนที่คำนึงถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่เป็นผลจากการวางแผนหลักสูตรของโรงเรียนเป็นหลัก สามารถกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้และสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างหลากหลาย ครูมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและในชุมชน นอกจากนี้ครูเริ่มมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้เองและเริ่มผลิตสื่อเองมากขึ้น ทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ครูได้มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายมากขึ้น โดยการประเมินผลจะประเมินจากความรู้ พฤติกรรม คุณลักษณะนิสัย ผลงานและพัฒนาการของนักเรียน โดยใช้วิธีการ

ประเมินผล แต่ปัจจุบันบทบาทต่างๆเริ่มเปลี่ยนไปโดยฝ่ายวัดผลจะให้ครูเป็นผู้ออกข้อสอบและกำหนดวิธีการวัดผลในแต่ละสาระวิชาเอง ฝ่ายวัดและประเมินผลจะเข้ามามีบทบาทในด้านการสนับสนุน เช่น การจัดพิมพ์ข้อสอบ จัดการประมวลผลข้อมูลหรือสนับสนุน อำนวยความสะดวกช่วยเหลือตามที่ครูร้องขอ ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าฝ่ายวัดและประเมินผลของโรงเรียนเริ่มเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและของครูว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำการวัดและประเมินผล ฝ่ายวัดผลจะทำหน้าที่ประมวลผลจากการวัดผลและประเมินผลโดยรวมเท่านั้น

ด้านความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน ข้อดีในความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนพบว่า การจัดกลุ่มครูผู้เข้ารับการอบรม เป็นการรวมเอาครูที่สอนทุกกลุ่มสาระมาอบรมด้วยกัน ทำให้ครูในโรงเรียนได้มีโอกาสทำความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้อุปนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกัน ต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้นผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบต่างๆในการอบรมแล้ว ครูมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้นเป็นผลดีต่อการร่วมมือในการทำงานในด้านต่างๆ นอกจากนี้จากการที่ได้อบรมร่วมกันในหลักสูตรเดียวกันทำให้มีความรู้ ความคิดความเข้าใจในการศึกษาตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าหากมีปัญหาจากการเรียนการสอน ก็สามารถปรึกษาหารือกับเพื่อนครูได้หลายคน และเมื่อครูมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันก็สามารถทำความเข้าใจและตกลงกันได้ง่าย ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมที่ต่างคนต่างก็ไปอบรมแตกต่างกันไปทั้งสถานที่ วิทยากร เนื้อหาสาระ และแนวคิด เมื่อเกิดมีประเด็นปัญหาในด้านต่างๆ ก็ไม่สามารถตกลงทำความเข้าใจกันได้ง่าย การจัดการเรียนการสอนต่างๆ อาทิ การทำแผนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน จึงต่างคนต่างทำตามแนวคิดความรู้ที่ต่างคนต่างอบรมมา ปรึกษาหารือกันไม่ได้ บางครั้งเกิดข้อขัดแย้งกัน ก็ไม่สามารถตกลงกันได้ การอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาที่ให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมด้วยกันนั้น ทำให้ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากเกิดมีข้อสงสัยหรือข้อโต้แย้งกันขึ้นก็จะมีเพื่อนครูคนอื่นๆมาช่วยกันอภิปราย และลงสรุปหาข้อยุติได้ ทำให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายได้มากขึ้น

ด้านประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คุ่มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการอบรมแล้ว ประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับในการจัดการศึกษาจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา มีหลายประการ ที่เห็นได้ชัดคือ ครูมีคุณภาพเพิ่มขึ้นมาก ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษาของชาติ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆดีขึ้น มีความทันสมัยและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน ความรู้และประสบการณ์จากการอบรมทำให้ครูมีความกระตือรือร้นและเกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนการและวิธีทัศน์ทางการศึกษามากขึ้นและดีขึ้น ครูสามารถปรับตนเองและสามารถเรียนรู้และรับแนวความคิดทางการศึกษาใหม่ๆที่ล้นหลามเข้ามาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมี

พื้นฐานความรู้ความคิดที่ได้รับจากการอบรมทำให้สามารถทำความเข้าใจความรู้ใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น สามารถสื่อสารความรู้จากแหล่งข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยความเข้าใจ ตลอดจนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นในการรับและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น แต่ละกลุ่มวิชาได้มีการขออนุญาตจากทางโรงเรียนเพื่อเชิญวิทยากรเฉพาะสาระวิชามาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครู ครูจำนวนมากแสดงความจำนงในการเพิ่มพูนความรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในการอบรมและการศึกษาต่อ และการเข้าสมัครเข้ารับการประเมินคุณภาพมาตรฐานครู เช่นครูดีเด่น ครูตัวอย่าง ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับท้องถิ่นและระดับอื่นๆ มีครูจำนวนมากที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากโรงเรียน องค์การทางสังคมและชุมชนต่างๆ มีครูที่สมัครเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนขออนุญาตไปศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้และวุฒิทางการศึกษาในระดับต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยต่างๆ หลายคน โดยเฉพาะในสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เป็นเจ้าของโครงการจัดอบรม ที่แต่เดิมทางโรงเรียนจะไม่อนุมัติให้ครูไปศึกษาต่อในสาขานี้ เนื่องจากต้องการให้ศึกษาต่อที่เป็นสาขาวิชาเฉพาะด้านจริงๆ เช่นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ฯลฯ แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการและมีครูผ่านการอบรมในโครงการแล้ว ผู้บริหารเริ่มมีเจตคติที่ดี มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของครูที่สามารถจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนมากขึ้น รวมทั้งเห็นว่าครูสำเร็จด้านการประถมศึกษาจะสามารถจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและรอบด้าน ประกอบกับครูได้มาร้องขอขอลาศึกษาต่อในสาขานี้มากขึ้น ทำให้ผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเดิม ได้อนุญาตให้ครูเข้ามาศึกษาต่อในสาขาวิชาการประถมศึกษามากขึ้นทั้งในภาคปกติและภาคพิเศษ โดยส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนในการศึกษา มีครูสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขานี้มาจนถึงปัจจุบันในสาขาวิชาต่างๆ จำนวนมาก

การจัดการบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มวิชาและสายชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากครูมีความรู้ความสามารถที่ทันสมัย มีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกัน เมื่อโรงเรียนจัดการให้การเพิ่มเติมสาระความรู้ขึ้นเพิ่มขึ้น ครูมีความพร้อมและมีความสามารถในการรับเทคนิค แนวคิดวิธีการใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

เมื่อเปรียบเทียบผลจากการที่ได้รับจากการอบรมกับงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในโครงการแล้วผู้บริหารเห็นว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนมาก เนื่องจากโรงเรียนเคยมีการส่งครูเข้ารับการอบรมในลักษณะดังกล่าว โดยเป็นหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับการเป็นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการอบรมใกล้เคียงกัน แต่จะเสียค่าใช้จ่ายในการอบรมมากกว่าเท่าตัว และผลที่ได้รับครั้งนี้จะทั่วถึงไปสู่ครูทุกคน ครูทุกคนจึงมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน สื่อสารกันได้ง่าย มีผลต่อการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมคุ้นเคย สามารถช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและ

กันได้ดี นอกจากนี้นักเรียนนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนก็สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้เลย เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูผู้เข้ารับการอบรมจึงเห็นตัวอย่างจริง ของจริงและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เลยหรือนำไปดัดแปลงและประยุกต์ใช้ได้โดยง่าย จึงไม่ต้องมีการอบรมซ้ำๆเพื่อทำความเข้าใจเพิ่มเติม หรืออบรมซ้ำเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติใช้ ซึ่งแต่เดิมทางโรงเรียนจะมีการอบรมในบางหัวข้อซ้ำกันหลายครั้งเพื่อทำการเข้าใจให้มากขึ้น เนื่องจากครูมีความเข้าใจไม่ตรงกัน นอกจากนี้จากการที่โรงเรียนเคยจ้างผู้เชี่ยวชาญมาเป็นที่ปรึกษาโรงเรียนหลายคนและเป็นระยะเวลานานๆก็ลดจำนวนลงเนื่องจากครูเห็นว่ามี ความจำเป็นใช้ที่ปรึกษาลดลง เนื่องจากสามารถทำการปรึกษาหารือกันเองได้ จะใช้วิธีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นครั้งคราว ซึ่งทำให้โรงเรียนลดค่าใช้จ่ายลง

“รู้สึกพอใจในประสิทธิภาพในการทำงานของครูมาก ไปเดินดูตามห้อง เดียวนี้เริ่มมีการสอนสนุก มีสื่อหลากหลาย มีเกม มีกิจกรรมต่างๆเข้ามาสอดแทรก ห้องเรียนมีชีวิตชีวา ถ้านักเรียน นักเรียนก็บอกว่าครูสอนสนุก ครูสอนดี จัดกิจกรรมหลากหลาย ใช้สื่อการสอนมาก ใ้งานหลากหลายน่าสนใจ”

“รู้สึกพึงพอใจกับการจัดการเรียนการสอนของครูมาก เพราะครูมีการปรับเปลี่ยนการสอนไปในแนวทางที่ดีขึ้น ครูสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดีขึ้น มีเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆมากขึ้น ต่างจากเดิมมาก”

“หลังจากอบรมมาแล้ว ครูมีความพร้อมและสามารถรับแนวคิดเทคนิคใหม่ได้ง่ายขึ้น รู้และเข้าใจว่าหมายความว่าอย่างไร และครูเข้าใจตรงกัน ผู้บริหารไม่ต้องใช้เวลานานในการทำความเข้าใจ เป็นประโยชน์มากต่อการบริหารงานวิชาการ”

“แต่ก่อนทางโรงเรียนมีฝ่ายวัดผลโดยเฉพาะ มีหน้าที่ออกข้อสอบ ประเมินผลการเรียน เพราะครูอาจทำได้ไม่ดีพอ แต่เดี๋ยวนี้ ครูทำได้เขียนข้อสอบได้ ครูเข้าใจวิชาตัวเองมากกว่าจะออกข้อสอบได้ดีกว่า รวมทั้งการวัดผลแนวใหม่ต้องวัดทุกด้านทั้งความรู้ ผลงาน คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นการยากที่ฝ่ายวัดผลจะเข้าในในแต่ละสาระวิชา ไม่สามารถลงไปในรายละเอียดได้ ประกอบเมื่อครูมีความรู้มาแล้วจากการอบรม ครูจึงต้องทำหน้าที่วัดและประเมินผลด้วย ซึ่งมีผลดีกว่า เพราะสามารถประเมินตามสภาพจริงได้มากกว่า”

“การเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ถือว่าคุ้มค่า เพราะโรงเรียนเคยส่งครูเข้าอบรมในหลักสูตรผู้บริหารจากสถาบันต่างๆ ระยะเวลาเท่าๆกันนี้แหละ แต่ค่าอบรมสามหมื่นกว่าต่อคน แพงกว่าโครงการนี้มากเกือบเท่าตัว ผลที่ได้ก็คุ้มเพราะครูทุกคนมีการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน รู้เรื่องเดียวกัน คุยกันรู้เรื่อง แต่ก่อนต่างคนต่างอบรมมาคนละที่ เมื่อไม่เข้าใจตรงกัน บางที่ต้องเชิญวิทยากรมาอบรมใหม่”

“การอบรมคราวนี้คุ้มค่า เป็นที่น่าพอใจ เพราะนอกจากครูจะได้รับความรู้ความสามารถและนำความรู้ไปใช้ในการทำงานคือเอาไปสอนได้ดีแล้ว บรรยากาศการอบรมยัง

สนุกสนานครายเครียด สร้างความสนุกสนาน ทำให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น บางคนไม่เคยทักทายพูดคุยกันเพราะอยู่คนละตึก คนละสายชั้นก็ได้รู้จัก มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้น ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องของโครงการและข้อควรแก้ไขปรับปรุง

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสิ่งที่ยังเห็นว่ามีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ของโครงการ และสิ่งที่ควรเพิ่มเติมและมีการแก้ไขปรับปรุง มีดังนี้

ด้านการจัดกลุ่มครูและจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมในแต่ละครั้ง พบว่าในกรณีการอบรมในรุ่นที่ 1 2 และ 3 ไม่มีปัญหาในเรื่องจำนวนผู้เข้ารับการอบรมและการจัดกลุ่มครูที่เข้ารับการอบรม เนื่องจากเป็นการจัดกลุ่มอบรมเฉพาะครูในระดับประถมศึกษาเท่านั้น และมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมในรุ่นที่ 1 จำนวน 40 คน รุ่นที่ 2 จำนวน 52 คน และรุ่นที่ 3 จำนวน 68 คน แต่ในการอบรมรุ่นที่ 4 ซึ่งเป็นการอบรมครูจากโรงเรียนศรีราชาพบว่า จำนวนครูที่เข้ารับการอบรมมีมากเกินไปถึง 128 คน เนื่องจากได้มีการนำเอาครูในระดับมัธยมศึกษาเข้ามาร่วมอบรมด้วย การนำเอาครูในระดับมัธยมมาร่วมอบรมด้วย ทำให้ครูไม่เกิดความรู้ทักษะและเทคนิควิธีการสอนที่เป็นการเฉพาะในเรื่องของระดับประถมศึกษา ในขณะที่ครูในระดับมัธยมศึกษาก็ไม่ได้รับความรู้ทักษะและเทคนิควิธีการสอนที่เป็นการเฉพาะในเรื่องของระดับมัธยมศึกษา จะเป็นการอบรมความรู้ทั่วไปเป็นความรู้แบบกลางๆ ที่ครูทุกคนทุกระดับก็ควรรู้ ทำให้ครูเห็นว่าการอบรมในลักษณะดังกล่าวไม่เกิดประโยชน์มากเท่าที่ควร ครูในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยมีความเห็นว่า ควรต้องจัดการอบรมที่ให้ความรู้ความเข้าใจที่ลงลึกในระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะ และไม่ควรนำครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาอบรมร่วมกัน เนื่องจากทั้งสองระดับมีธรรมชาติและวิธีการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ในการอบรมครูรุ่นที่ 4 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา แม้จะมีการแก้ไขปัญหา ด้วยการจัดอบรมรวมในเฉพาะรายวิชาหรือหัวข้อที่ทุกคนต้องมีความรู้เช่นเดียวกันแล้ว และมีการแยกอบรมตามกลุ่มสาระวิชาในภายหลัง แม้ปัญหาจะคลี่คลายลงไปได้ระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากยังมีครูทั้ง 2 ระดับยังอบรมร่วมกัน ทำให้วิทยากรต้องเลือกนำเสนอ ตัวอย่างบางระดับชั้นเรียนมาใช้ในการอบรม และเนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรมก็จะกว้างไปด้วยแทนที่จะลงลึกไปในเนื้อหาระดับประถมอย่างเดียว ครูเสนอแนะว่าควรอบรมทีละระดับ หรือควรจัดอบรมโดยแยกกลุ่มครูระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแยกอบรมคนละครั้งเพื่อลงลึกในแต่ละระดับได้จะเกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของครูมากที่สุด ถ้าเน้นแยกแต่ละระดับชั้นได้ก็จะเป็นการดี และในแต่ละรุ่นควรมีผู้เข้ารับการอบรมไม่เกิน 60 คน

"ในการจัดอบรมครูเสนอแนะว่า ถ้าเน้นระดับชั้นได้ก็จะเป็นการดี การอบรมที่นำครูในระดับเดียวกัน เช่นในระดับประถมศึกษา โดยนำครูทุกกลุ่มสาระมาอบรมร่วมกันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเมื่อมีการอบรมเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความเป็นไปของการศึกษา

ในสังคมปัจจุบันที่ครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันแล้วก็ให้ร่วมกัน และหลังจากนั้นให้แยกอบรมกลุ่มครูที่สอนแต่ละสาระวิชาออกไปอีกโดยรวมเฉพาะกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน เช่นครูภาษาไทยก็อยู่กลุ่มเฉพาะครูภาษาไทย กลุ่มครูที่สอนวิชาพลศึกษาก็อบรมในกลุ่มที่สอนวิชาพลศึกษา เพราะธรรมชาติแต่ละวิชาไม่เหมือนกัน มีเนื้อหาสาระและรูปแบบวิธีการสอนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จะเป็นการประหยัดเวลาได้ด้วย”

“การจัดอบรมได้มีการเอาครูระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายมาเข้าร่วมอบรมด้วย จำนวนครูที่เข้ารับการอบรมมากกว่า 120 คน จึงมากเกินไป ทำให้การดูแลเอาใจใส่ของวิทยากรเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง การลงมือปฏิบัติกิจกรรมไม่สามารถทำได้ดีและไม่ทั่วถึง ผู้เข้าอบรมทุกคนไม่มีส่วนร่วม การลงลึกในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความรู้ตามระดับชั้นที่สอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัศึกษาน้อยลง”

“ควรจัดอบรมครูแต่ละระดับทีละครั้ง คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในแต่ละระดับชั้นก็ควรมีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระในกรณีที่มีการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะแต่ละวิชาด้วย จะอบรมรวมกันก็ควรเฉพาะในหัวข้อที่ทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันหรือเป็นหัวข้อที่เป็นหลักการแนวคิดทางการศึกษาร่วมกัน และในแต่ละครั้งไม่ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมมากเกินไปจะทำให้การถ่ายทอดความรู้และการจัดกิจกรรมไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดไม่ควรเกิน 50 หรือ 60 คนในแต่ละรุ่น”

สำหรับวันและระยะเวลาในการจัดอบรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า การอบรมในโครงการแบ่งเป็นสองส่วนคือ การอบรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นการอบรมภาคทฤษฎี และส่วนที่สองคือการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้กับการอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการทำงานกลุ่มและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โครงการในส่วนที่ 2 นี้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เวลาในการอบรมมีความเหมาะสมไม่มีข้อเสนอนะให้มีการแก้ไขปรับปรุง แต่โครงการในส่วนแรกนั้นมีข้อเสนอนะว่า ระยะเวลาในการจัดอบรมนานเกินไป ในรุ่นที่ 1 - 2 และรุ่นที่ 3 ทำการอบรมทุกวันอาทิตย์เป็นเวลานานถึง 18-20 สัปดาห์ทำให้ครูไม่มีเวลาไปทำภารกิจส่วนตัว เช่น ไปท่องเที่ยวหรือไปเยี่ยมครอบครัวในต่างจังหวัดได้เลย อาจเป็นเหตุให้ครูเกิดความเครียด แต่เนื่องจากตามปฏิทินโรงเรียนก็มีกิจกรรมอื่นเต็มไปหมดแล้วจึงไม่มีเวลาใดเหมาะสมไปกว่าการจัดอบรมในวันอาทิตย์ ครูเสนอนะว่าควรทำการอบรมในทุกๆวันอาทิตย์เหมือนเดิมแต่ควรปรับเปลี่ยนเวลาอบรมเป็นครึ่งวันในช่วงเช้า และทำการอบรม 3 สัปดาห์พัก 1 สัปดาห์เป็นอย่างนี้เรื่อยไปจนจบโครงการ จะทำให้ครูได้มีโอกาสไปทำภารกิจส่วนตัวอื่นได้ด้วย แต่เนื่องจากได้มีการอบรมปรับพื้นฐานความรู้ที่เกิดความเข้าใจไปแล้ว การจัดอบรมในครั้งต่อไปจึงควรเป็นการอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะหัวข้อที่ต้องการความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ชัดเจนหรืออบรมเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆที่เข้ามา แต่ทั้งนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับ

หลักการและแนวคิดเดิมที่เคยอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ไม่ควรมีเนื้อหาสาระหรือแนวคิดที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ครูรับรู้มาแล้ว เพราะจะทำให้ครูเกิดความสับสนและเข้าสู่แบบเดิมๆ ที่ก่อนจะเข้าอบรมในโครงการที่ครูต่างคนต่างเข้าใจไม่ตรงกัน ไม่เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบมากขึ้นในการเชิญวิทยากรในคราวต่อไป

ปัญหาด้านวิทยากรผู้ให้การอบรม พบว่าแม้ว่าวิทยากรจะมีความรู้มาก แต่วิทยากรบางคนยังไม่มีการเตรียมตัวที่ดี บางคนไม่ได้ เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการอบรมทำให้การอบรมไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร วิทยากรบางคนใช้สื่อประกอบน้อย และไม่ครบ ทำให้มีปัญหาในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้การนำสื่อและเครื่องมือมาใช้ประกอบการ อบรมจะเป็นผลดีที่จะทำให้ครูเห็นตัวอย่างการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนได้ด้วย

“อาจารย์ความรู้มากแต่ไม่เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ อยากให้มีการเตรียมสื่ออุปกรณ์เพราะอยากเห็นตัวอย่างสื่อและวิธีการใช้สื่อด้วย”

ปัญหาด้านการจัดสาระ หัวข้อการอบรมที่ต้องการแต่ไม่มีในการอบรมหรือมีการอบรมน้อย เนื้อหาสาระในการอบรมที่วิทยากรเตรียมมา ไม่ลงลึกไปในรายละเอียดในรายวิชาต่างๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เท่าที่ควร บางคนถ่ายทอดความรู้ได้ไม่ชัดเจนพอ เนื่องจากมีการอบรมครูกลุ่มสาระวิชาอื่นเข้ามาด้วย อาจเป็นเหตุให้วิทยากรไม่กล้าที่จะลงลึกในสาระกลุ่มวิชาของตนเองได้มากเพราะเกรงว่าครูที่เข้าอบรมที่สอนวิชาอื่นจะไม่เข้าใจ ทำให้ครูแต่ละกลุ่มสาระที่เข้าอบรมได้รับความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาตนเองไม่ลึกซึ้งพอ นอกจากนี้ครูบางคนเห็นว่ายังมีสาระที่ต้องการให้มีการอบรมเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่คือหัวข้อเกี่ยวกับการอนุบาล ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ สื่อและการผลิตสื่อ และการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนที่โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาจัดขึ้นใช้เวลาเพียง 2 วันเท่านั้นทำให้ยังไม่เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนพอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทางโรงเรียนได้มีโครงการอื่นเป็นการเฉพาะที่เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนที่นอกเหนือไปจากโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งครูเห็นว่ายังมีแนวคิดบางประการที่ยังไม่ตรงกันในการทำวิจัยในชั้นเรียนครูอยากให้ทางโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาจัดอบรมเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นเป็นการเฉพาะ ส่วนในหัวข้อการวัดและประเมินผล การสร้างข้อสอบ การประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาการคิดนั้น เนื่องจากเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมากและเป็นเรื่องใหม่หลายเรื่อง การจัดเวลาการอบรมในโครงการมีน้อย ทำให้การอบรมที่ผ่านมายังไม่ครอบคลุมและไม่ลงไปสู่การปฏิบัติได้จริงเท่าที่ควร ในด้านเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มเติมเทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้มาก เนื่องจากได้นำไปใช้จริงและปฏิบัติได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มควรใช้เวลาอบรมให้มากขึ้น เนื่องจากภายหลังจากการอบรมแล้วลองนำเทคนิคที่ได้รับจากการอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแล้วประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี หากมีการเพิ่มเติมในเนื้อหาและเทคนิคกิจกรรมกลุ่มจะทำให้ครูสามารถนำไปใช้สอนได้

ในสถานการณ์จริงได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ครูยังต้องการการอบรมด้านเนื้อหาและปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนเพลงและเกมประกอบการสอนวิชาต่างๆ และกลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ตลอดจนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าหากเป็นไปได้อยากให้วิทยากรแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการสอนที่ไม่ทำให้ครูเครียด ซึ่งครูเห็นว่าวิทยากรบางคนเป็นแบบอย่างที่ดีที่ไม่เคร่งเครียดกับการสอนจนเกินไป อยากให้มีการอบรมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการอบรมด้านสาระวิชาชีพครูด้วย

ด้านสถานที่การอบรมควรใช้ห้องประชุมที่เหมาะสมไม่ควรใช้ห้องประชุมแบบชั้นบันได เพราะห้องประชุมดังกล่าวเหมาะสำหรับการอบรมแบบบรรยายไม่เหมาะสำหรับการอบรมครูที่เน้นการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินสภาพการณ์ของโครงการอบรมที่จัดขึ้นทั้งด้านแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิตของโครงการ โดยมีจุดประสงค์ในการทำวิจัย ดังนี้

1. เพื่อประเมินว่า โครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา เมื่อนำมาใช้ในการจัดอบรมครูนั้น มีแนวคิด มีความมุ่งหมายเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
2. ประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดอบรมครูในโครงการ
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโครงการในด้านบุคลากร หลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรมว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร
4. เพื่อประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรมว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร
5. เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่าเป็นอย่างไรพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมหรือไม่ อย่างไร และประเมินความคิดเห็นจากครูและผู้บริหาร ว่าเมื่อครูผู้เข้ารับการอบรมนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาและโรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ ที่เข้ารับการอบรมจำนวน 119 คนและผู้บริหารจากโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียนดังกล่าวจำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดตามที่เสนอไว้ในภาคผนวก มีดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามผู้บริหาร

- 1.1.1 แบบสอบถามคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามรายการและแบบเติมคำ
- 1.1.2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการ อบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .87
- 1.1.3 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวของผู้บริหารที่มีต่อคุณลักษณะของครูภายหลังจากการอบรม และความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .92

1.2 แบบสอบถามครู

- 1.2.1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามรายการและแบบเติมคำ
- 1.2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .87
- 1.2.3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ตามการรับรู้ของครูจากการอบรมตามหลักสูตร การอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 19 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .92

- 1.2.4 เป็นแบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 19 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .89
- 1.2.5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครู จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น = .82

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม แนวคิด จุดประสงค์ของการจัดโครงการทางการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อไปหาข้อสรุปว่า มีความเหมาะสมและสอดคล้องแนวนโยบายการศึกษาของชาติในปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการ และเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรม วันเวลาและรูปแบบการจัดการอบรมเหมาะสมหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบยั้งลึกลับสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรที่ให้การอบรมในหัวข้อต่างๆ

3. การสนทนากลุ่ม ในการสนทนากลุ่มกับครูที่เข้ารับการอบรม ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการสนทนาเพื่อรวบรวมข้อมูลในการนำไปสรุปประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ การจัดหลักสูตรและรูปแบบการจัดการ วิธีการอบรม ทรัพยากรที่ใช้ในการอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องในการดำเนินโครงการ และแนวทางแก้ไขปรับปรุงโครงการ

การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ โดยกำหนดเกณฑ์ขึ้นจากความคิดเห็นของคณะกรรมการโครงการ วิทยากรและครูที่เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับมาตรฐาน คุณภาพของโครงการอันเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเกณฑ์ที่เห็นว่าเหมาะสมคือร้อยละ 80 ขึ้นไป ส่วนเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิง คุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติบรรยายได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficientcy) ของครอนบาค (Cronbach)

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สรุปผลการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาได้ว่า การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษามีความ สอดคล้องแนวนโยบายการศึกษาของชาติในปัจจุบันและเป็นไปตามความต้องการของครูและ โรงเรียนที่ต้องการปรับเปลี่ยนและไล่ทันกับกระแสการปฏิรูปการศึกษาที่กำลังเกิดขึ้น จุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากจุดมุ่งหมายของโครงการจะเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการอบรมมีความครอบคลุมในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็น เป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา เนื้อหาสาระ หัวข้อที่จัดให้มีการอบรมในโครงการ จะเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 แนวคิด กระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน การวิจัยและพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนและห้องเรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนตามแนวการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งต่างๆดังกล่าว เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น เพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่กำลังเกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาให้สอดคล้องและส่งเสริมแนวการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่เน้นการผสมผสานหรือบูรณาการความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างไปจากเดิม การนำครูเข้าอบรมในเรื่องต่างๆที่เห็นว่ามีมีความจำเป็นต่อการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันทุกด้านดังกล่าวนั้น เป็นการอบรมในระนาบกว้าง ทำให้ได้รับความรู้ที่กว้างขวางและหลากหลาย ทำให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด ทำให้เข้าใจได้ดีและรับทราบหน้าที่ของตนเองในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถรู้และจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานทางการศึกษาในกระแสปฏิรูปปัจจุบันได้ แต่มีข้อเสียของโครงการอบรมคือ การนำเนื้อหาหลายๆเรื่องมาจัดอบรมในระยะเวลาเดียวกัน ต้องใช้เวลาในการอบรมเป็นเวลานานจึงจะครอบคลุมเนื้อหาสาระ เป็นเหตุให้ระยะเวลาการอบรมนานเกินไป ครูผู้เข้ารับการอบรมอาจเกิดความเครียดและเหนื่อยล้าจาก

การอบรม รวมทั้งทำให้ลดความเข้มข้นและการลงลึกในสาระประเด็นในเนื้อหาสาระต่างๆที่จำเป็น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขโดยการจัดอบรมเป็นสองช่วงคืออบรมในระดับกว้างและในระดับลึก

ด้านวิธีการจัดการอบรมในรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาต่างๆที่จัดกลุ่มผู้เข้าอบรมโดยไม่แยกครูแต่ละกลุ่มสาระอบรมเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่กลับทำการอบรมโดยนำครูทุกกลุ่มสาระวิชาเข้ามาอบรมร่วมกัน ทำให้เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อวิชาอื่นได้ดีขึ้น ทำให้เข้าใจคนอื่นและวิธีการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้อย่างของครูคนอื่นในวิชาอื่นๆที่แตกต่างไปจากตนเอง ทำให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้หลายรูปแบบ จะทำให้เป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการบูรณาการความรู้ โดยครูจะสามารถนำเอาวิชาต่างๆเข้ามาผสมผสานในเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเข้าใจ เป็นผลดีจะทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายทั้งด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอน อันน่าจะเป็นผลดีที่ให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการสอนของครู เนื่องจากครูมีลีลาการสอนที่หลากหลายแปลกใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการศึกษาแนวใหม่ แต่การจัดกลุ่มดังกล่าวก็มีผลเสียก็คือ ทำให้ต้องลดทอนความเข้มข้นในสาระของแต่ละกลุ่มสาระลงไปในช่วงการอบรม เพราะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งไปในการอบรมสาระวิชาอื่นๆที่หลากหลายด้วย

การจัดการศึกษา-ดูงานในสถานศึกษาในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย เป็นประโยชน์และสามารถเพิ่มพูนโลกทัศน์ ประสบการณ์ที่กว้างขวางให้แก่ครูได้มาก เนื่องจากโรงเรียนสาธิตมีการจัดการศึกษาค่อนข้างแปลกใหม่และทันสมัย น่าสนใจ และมีลักษณะบางประการแตกต่างไปจากโรงเรียนของครูที่เข้ารับการอบรม

ในการดำเนินการจัดโครงการโดยการอบรมครูโรงเรียนเดียวกันที่ละโรงเรียนไม่นำครูจากหลากหลายโรงเรียนมารวมกัน เริ่มจากการประสานงานร่วมมือระหว่างคณะกรรมการโครงการและโรงเรียน ทำการปรึกษาหารือและวางโครงการร่วมกัน ทำให้สามารถดำเนินโครงการได้สอดคล้องกับความต้องการของครูและของโรงเรียน ทำให้สามารถจัดเนื้อหาสาระหลักสูตรการอบรมรวมทั้งกิจกรรมอื่นๆได้ตรงกับความต้องการของโรงเรียนและสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง สามารถพัฒนาครูในโรงเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของโรงเรียนได้ในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งไม่ทำให้โรงเรียนต้องมีปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนเนื่องจากครูส่วนใหญ่เป็นผู้เข้ารับการอบรม ทำให้การกำหนดวันเวลาในการดำเนินโครงการในโรงเรียนไม่สับสน สามารถวางแผนการจัดตารางเวลาการอบรมสอดคล้องกับปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียนไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ โรงเรียนสามารถวางแผนงานการทำงานได้ไม่เสียกระบวนการจัดการเรื่องต่างๆในโรงเรียน สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการอบรมนั้น การจัดอบรมในมหาวิทยาลัยจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการจัดอบรมที่โรงเรียนและต้องเสียเวลาในการเดินทาง การจัดในโรงเรียนอาจส่งผลดีกว่าในแง่ของประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าแล้วยังเป็นการอบรมที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงได้ ครูมีความสะดวกมากกว่า แต่การอบรมที่มหาวิทยาลัยทำให้เกิดสมาธิในการ

อบรมมากกว่าและเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้มากกว่าเนื่องจากเป็นบรรยากาศใหม่ๆและเป็นบรรยากาศทางวิชาการ

สิ่งที่ควรมีการเพิ่มเติมและปรับปรุงแก้ไขได้แก่ ควรแก้ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการอบรมให้น้อยลง แต่ถ้าหากมีเนื้อหาสาระที่ควรต้องมีการอบรมมาก ควรจัดการอบรมเฉพาะวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ในช่วงเช้าโดยทำการอบรมสามหรือสี่สัปดาห์และพักหนึ่งหรือสองสัปดาห์อย่างนี้เรื่อยไปจนจบหลักสูตร หรือจัดการอบรมในช่วงปิดภาคเรียนติดต่อกันจำนวนสองหรือสามสัปดาห์วันวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ความจำเป็นและความต้องการของแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ควรจัดแบ่งการอบรมออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นเนื้อหาในระดับกว้างเกี่ยวกับหลักการ ความเคลื่อนไหว สภาพการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบันที่เป็นพื้นฐานสำหรับครูระดับประถมศึกษาทุกคนควรต้องมีความรอบรู้ทุกด้าน สอนได้ทุกวิชา และระยะที่สองเป็นหลักสูตรระดับที่ต้องลงลึกไปในบางเรื่อง ที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ตามแต่ละสาระกลุ่มการเรียนรู้ เช่นการวัดและประเมินผลและสาระเนื้อหาวิชาต่างๆที่ครูทำการสอนเป็นต้น

หลังจากการอบรมในโครงการแล้ว ควรทำการนิเทศ และติดตามผล และให้คำปรึกษา แก่ครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจากภายหลังจากการอบรมแล้ว โรงเรียนได้มีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง ผลที่พบก็คือครูและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดการติดตามนิเทศและขยายผลด้วยตนเอง จัดการเชิญวิทยากรกลุ่มใหม่เข้าไปขยายผลและนิเทศซึ่งอาจเกิดความไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยประเมินผลข้อมูลจากแบบสอบถาม จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าหลักสูตรการอบรมมีความเหมาะสมระดับมาก

ส่วนการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม พบว่าหลักสูตรการอบรมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของครูและโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากหลักสูตรการอบรมได้นำเอาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นกระแสสำคัญในการจัดการศึกษาของชาติในปัจจุบันเข้ามาบรรจุไว้อย่างครบถ้วน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ข้อบังคับต่างๆที่ครูควรรู้ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดและประเมินผลและการทำวิจัยการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน

นอกจากนี้ครูยังมีความต้องการให้มีการอบรมเพิ่มเติมในหัวข้อเกี่ยวกับการอนุบาล โครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ สื่อและการผลิตสื่อ การวิจัยในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย การสร้างข้อสอบ การประเมินผลการเรียนรู้การพัฒนาการคิด การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพลงและเกมประกอบการสอน เทคนิคการสอนที่ไม่ทำให้ครูเครียด และกลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

สำหรับระยะเวลาในการจัดการอบรมนั้นนานเกินไป ควรจัดอบรมเป็นช่วงๆหากมีเนื้อหาสาระมากที่จำเป็นต้องใช้เวลาการอบรมนาน ควรทำการอบรม 3 - 4 สัปดาห์แล้วพัก 1-2 สัปดาห์

3. ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโครงการในด้านบุคลากร
หลักสูตร รูปแบบการจัดการอบรม พบว่าโครงการที่จัดขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของครูและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูได้มาก เป็นการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษาใหม่หลายๆด้านให้แก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายทอดวิธีและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ให้แก่ครูที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนแบบเดิมๆมาก ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี นับตั้งแต่แนวคิด ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และการทำวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างไรก็ตามในบางสาระครูมีความต้องการความเข้มข้นและลึกซึ้งมากกว่านี้ อาทิ เรื่องการวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวกับวิชาที่สอน

การรวมเอาครูที่สอนทุกกลุ่มสาระมาอบรมด้วยกันโดยมีวิทยากรทั้ง 8 กลุ่มสาระมาผลัดเปลี่ยนทำการอบรมเป็นผลดีที่ทำให้ครูสามารถได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ รูปแบบและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ได้รับการความรู้และแนวคิดจากวิทยากรหลายคนทำให้เกิดโลกทัศน์และประสบการณ์ทางการศึกษาที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิมมาก เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้เป็นอย่างดี การจัดกลุ่มครูผู้เข้ารับการอบรมทุกกลุ่มสาระมา อบรมด้วยกัน ทำให้ครูในโรงเรียนได้มีโอกาสทำความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้อุปนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อต้องทำความเข้าเกี่ยวกับการศึกษามีความเข้าใจกันได้ง่าย เป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกัน ต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตามควรจัดให้มีการอบรมรวมกลุ่มครูทั้งหมดทุกกลุ่มสาระได้ในเฉพาะบางหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับหลักการ สถานการณ์ทางการศึกษาที่ทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานให้ตรงกันเท่านั้น แต่ในเฉพาะสาระเนื้อหาวิชาเฉพาะที่ตนเองทำการสอนนั้นควรลงลึกในสาระเนื้อหาให้มากขึ้นและเพิ่มเวลาในการอบรมมากขึ้น โดยให้มีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระเพื่อที่วิทยากรจะได้บรรยายให้มีความลุ่มลึกและกว้างขวางมากกว่านี้

วันและระยะเวลาในการอบรม 18-20 วัน (จำนวน 110 -120 ชั่วโมง)นั้นนานเกินไป ควรจัดแบ่งเวลาอบรมเป็นช่วงๆคือ อบรม 3 วัน(สัปดาห์ละ 1 วัน) พัก 1 วัน และจัดอบรมเฉพาะวันอาทิตย์ช่วงเช้า สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและวิทยากรที่เห็นว่าอบรมนานเกินไป ควรจัดการอบรมสามหรือสี่สัปดาห์ และพักหนึ่งหรือสองสัปดาห์อย่างนี้เรื่อยไปจนจบหลักสูตร หรือจัดการอบรมในช่วงปิดภาคเรียนติดต่อกัน สองหรือสามสัปดาห์เว้นวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ความจำเป็นและความต้องการของแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่เหมือนกัน และควรจัดแบ่งการอบรมออกเป็น 2 ระยะ

ระยะแรกเป็นเนื้อหาในระดับกว้างครอบคลุมหลักสูตรความเป็นครูระดับประถมศึกษาที่จะต้องรอบรู้ทุกด้าน สอนได้ทุกวิชา และระยะที่สองเป็นหลักสูตรระดับที่ต้องลงลึกไปในบางเรื่องเช่นการวัดและประเมินผล และความรู้ในเนื้อหาสาระเฉพาะวิชาต่างๆที่ครูทำการสอน ส่วนจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมประมาณ รุนละ 40-60 คน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานที่อบรมที่จัดที่มหาวิทยาลัยนั้นยังมีข้อสรุปที่ไม่ตรงกันกล่าวคือครูและผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนยังเห็นว่า การจัดอบรมที่มหาวิทยาลัยจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าเพราะเป็นการสร้างความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการอบรมให้กับครูมาก ครูได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ได้รู้จัก ค้นคว้ากับแหล่งความรู้ต่างๆในมหาวิทยาลัย มีบรรยากาศทางวิชาการ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความต้องการที่จะเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น แต่ความคิดเห็นดังกล่าวขัดแย้งกับคณะวิทยากรและครูอีกจำนวนหนึ่งที่ยังเห็นว่า การจัดอบรมที่มหาวิทยาลัยทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการอบรมมากขึ้น ครูไม่มีความสะดวกในการเดินทาง การจัดอบรมที่โรงเรียนครูซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่จะมีความสะดวกมากกว่า เกิดสถานการณ์การอบรมที่เป็นจริง หรือใกล้เคียงกับความจริง ได้ใช้สภาพ สิ่งแวดล้อมจริงๆหรือใกล้เคียงมาป็นสื่อในการจัดการอบรม เป็นผลดีต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ง่ายขึ้น และครูอาจปลีกตัวไปทำ ภารกิจที่สำคัญอื่นๆได้ด้วย

สำหรับการอบรมครูในรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 4 ซึ่งเป็นการอบรมครูโรงเรียนพระหฤทัย พัฒนเวศม์ และโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชานัน ทำการจัดการอบรมครูที่โรงเรียน ผลดีในการจัดอบรมที่โรงเรียนก็คือ ทำให้ครูไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางและประหยัดค่าเดินทาง รวมทั้งครูมีความสะดวกสบายและไม่ต้องมีการปรับตัวมาก ไม่เหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางไปอบรม รวมทั้งสามารถออกไปทำงานจำเป็นที่ ค้างค้ำหรืองานที่เร่งด่วนได้ในช่วงเวลาพักจากการอบรม หรือออกไปพบปะกับผู้ปกครองที่มาพบได้ ผลเสียคือ คุรขาดความกระตือรือร้นในการอบรม และมักหลบหนีออกไปทำภารกิจอื่นๆได้ง่าย ทำให้ครูบางคนเข้าอบรมไม่ครบเต็มเวลา เข้ารับการอบรมไม่ต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอบรมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรที่เห็นว่าจัดการอบรมที่มหาวิทยาลัยทำให้มีการเสียค่าใช้จ่ายโดยรวมแล้วมากกว่า แต่ อาจส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนรู้มากกว่าและครูเข้าอบรมเต็มเวลามากกว่า

สภาพห้องเรียนที่ใช้ในการอบรมโดยทั่วไปเหมาะสม นอกจากในการอบรมรุ่นที่ 4 เป็น การอบรมโดยใช้ห้องประชุมโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องประชุมกว้างเป็นแบบชั้น บันได ซึ่งสภาพดังกล่าวเหมาะกับการใช้ประชุมเชิงบรรยาย ไม่เหมาะสมกับการอบรมครูเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมแบบกลุ่ม ข้อเสนอแนะก็คือ ห้องประชุมในการอบรมควรเป็นห้องกว้าง พื้น

เรียบเสมอกัน สามารถเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อปรับเปลี่ยนการจัดชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบต่าง ๆ ได้ และจัดกิจกรรมได้หลากหลาย

ในการอบรมรุ่นที่ 4 จำนวนครูมีมากขึ้นไป และมีการนำเอาครูระดับมัธยมศึกษามาร่วมอบรมด้วย เนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรมก็จะกว้างไปด้วยแทนที่จะลงลึกไปในเนื้อหาในระดับประถมศึกษาเท่านั้น ข้อเสนอแนะคือควรทำการอบรมครูที่ระดับ แยกอบรมกลุ่มครูระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายออกจากกัน และในแต่ละระดับควรมีการอบรมเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความเป็นไปของการศึกษาในสังคมปัจจุบันที่ครูทุกกลุ่มสาระทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันก่อน หลังจากนั้นทำการแยกอบรมกลุ่มครูที่สอนแต่ละสาระวิชาออกไปออกไปเป็นกลุ่มย่อย โดยรวมเฉพาะกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะสาระการอบรมจะมีความแตกต่างกันเนื่องจากธรรมชาติแต่ละวิชาไม่เหมือนกัน มีเนื้อหาสาระและรูปแบบวิธีการสอนที่แตกต่างกัน

ด้านวิทยากรที่ให้การอบรม วิทยากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการอบรมในแต่ละหัวข้อของตนเองมาก วิทยากรได้ให้ความรู้ที่น่าสนใจและทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้ารับการอบรม วิทยากรได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดทฤษฎีใหม่ๆพร้อมกับยกตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ สามารถนำเสนอการจัดกิจกรรมและเกมประกอบการเรียนการสอนต่างๆ เทคนิคการวัดและประเมินผลต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ วิทยากรหลายคนมีเทคนิคลีลาการถ่ายทอดความรู้ได้ดี ทำให้การอบรมที่เป็นไปอย่างสนุกสนาน คลายเครียด บรรยายภาคในการอบรมดีทำให้ครูผ่อนคลายได้มาก วิทยากรมีการบรรยายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีผสมผสานกับการปฏิบัติการประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวได้ดีขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้จริง อย่างไรก็ตามยังมีวิทยากรบางคนที่เน้นการบรรยายมากเกินไป ควรต้องมีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้มากกว่านี้ เพราะการปฏิบัติกิจกรรมทำให้เกิดความสนุกสนาน คลายเครียด ไม่น่าเบื่อหน่ายและเข้าใจง่ายสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้วิทยากรบางคนยังไม่มีการเตรียมตัวที่ดี บางคนไม่ได้เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการอบรม ทำให้การอบรมไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4. สรุปผลการประเมินคุณลักษณะทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม พบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมมีความรู้จากการเข้ารับการอบรมเพิ่มมากขึ้นในระดับมากที่สุด และมีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

5. สรุปผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการด้านความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก และความคุ้มค่าในการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับจากการอบรม อยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของครูเนื่องจากครูมีวิสัยทัศน์และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ได้อย่างดี เป็นประโยชน์ในการยกระดับโรงเรียนได้สูงขึ้น ทั้งในด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับนโยบายของชาติ เช่นการประกันคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา งานบริหารโรงเรียนและปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ครูมีความตื่นตัวและมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนแบบใหม่ๆ ครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆที่ตนเองไม่ได้สอนเพิ่มมากขึ้น การได้รับประสบการณ์ตรงดังกล่าวทำให้เกิดโลกทัศน์และประสบการณ์ทางการศึกษาที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิมมาก รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งเป็นจุดเน้นในการสอนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ครูมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความคิดที่เป็นวิชาการและสามารถประยุกต์ไปสู่ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างหลากหลาย ครูมีความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนกับครูมากขึ้น เนื่องจากครูจัดกิจกรรมได้หลากหลาย สนุกสนานและน่าสนใจ ครูมีรูปแบบวิธีการสอนใหม่ๆที่แตกต่างไปจากเดิม บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ครูมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆมากขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและในชุมชน อย่างไรก็ตามยังมีครูบางคนยังไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังสอนแบบเดิมไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง

ผลจากการที่ครูมีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลมากขึ้นทำให้โรงเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทภาระหน้าที่การบริหารวิชาการบางประการ อาทิ ด้านฝ่ายวัดผลของโรงเรียนที่แต่เดิมเคยมีหน้าที่ออกข้อสอบ ออกแบบวัดและทำการประเมินผล มาเป็นการให้ครูมีบทบาทในการวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยตรง โดยฝ่ายวัดผลมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน สนับสนุน อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือครูในการวัดและประเมินเท่านั้น ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ

ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะนำสิ่งที่ได้จากการอบรมมาจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาหาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในอาชีพของตนเองมากขึ้น สามารถเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนระหว่างครูที่เข้ารับ การอบรมกับครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมได้

โครงการการอบรมก่อให้เกิดผลพลอยได้ที่ตามมาเกินความคาดหวัง คือด้านความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็น

ประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันในโรงเรียนเป็นอย่างมากเป็นผลดีต่อการร่วมมือในการทำงานในด้านต่าง ๆ และเนื่องจากการได้รับอบรมด้วยกัน ทำให้มีความรู้ ความคิดความเข้าใจในการศึกษาตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงมีการปรึกษาหารือและทำความเข้าใจ ตกลงกันได้ง่าย สามารถลงสรุปหาข้อยุติได้ ทำให้ปัญหาต่างๆคลี่คลายได้มากขึ้น

ด้านประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน ความคุ้มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการอบรมแล้ว ประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับในการจัดการศึกษาจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา มีหลายประการ ที่เห็นได้ชัดคือครูมีคุณภาพเพิ่มขึ้นมาก ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษาของชาติ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆดีขึ้น มีความทันสมัยและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน ความรู้และประสบการณ์จากการอบรมทำให้ครูมีความกระตือรือร้นและเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิสัยทัศน์ทางการศึกษามากขึ้นและดีขึ้น ตลอดจนแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆมาเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น ครูจำนวนมากแสดงความจำนงในการเพิ่มพูนความรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งในการอบรมและการศึกษาต่อ และการเข้าสมัครเข้ารับการประเมินคุณภาพมาตรฐานครูในรูปแบบต่างๆ มีครูที่สมัครเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้จากหน่วยงานต่างๆตลอดจนขออนุญาตไปศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้และวุฒิทางการศึกษาในระดับต่างๆเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยต่างๆหลายคน ด้านผู้บริหารโรงเรียนเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนมากขึ้น และเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะสามารถบูรณาการการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และรอบด้าน ประกอบกับครูได้มาร้องขอขอลาศึกษาต่อในสาขานี้มากขึ้น ทำให้ผู้บริหารบางโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเดิม ได้มีอนุญาตให้ครูเข้ามาศึกษาต่อในสาขาวิชาการประถมศึกษา มากขึ้นทั้งในภาคปกติและภาคพิเศษ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว โรงเรียนจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนในการศึกษา มีครูสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขานี้มาจนถึงปัจจุบันในสาขาวิชาต่างๆจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระที่ได้จากการอบรมที่สำคัญบางประการที่ครูเห็นชอบและเมื่อนำไปปฏิบัติใช้ในโรงเรียนกลับไม่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน จึงไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ เช่นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่ครูอาจทำวิจัยอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้แต่่นโยบายของโรงเรียนให้ทำการวิจัยแบบเป็นทางการเท่านั้น

การจัดการบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มวิชาและสายชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากครูมีความรู้ ความสามารถที่ทันสมัย มีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกันและมีแนวความคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อโรงเรียนมีการอบรมอื่นที่ตามมาหรือมีการจัดการให้การเพิ่มเติมสาระความรู้อื่นเพิ่มขึ้น ครูมีความ

พร้อมและมีความสามารถในการรับเทคนิค แนวคิดวิธีการใหม่ๆ ได้ง่ายขึ้น ผู้บริหารสามารถความเข้าใจกับครูได้ง่าย

เมื่อเปรียบเทียบผลจากการที่ได้รับจากการอบรมกับงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในโครงการแล้ว ผู้บริหารเห็นว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุน

ข้อสรุปเกี่ยวกับความบกพร่อง ความไม่สมบูรณ์ของโครงการ และสิ่งที่ควรเพิ่มเติมและควรมีการแก้ไขปรับปรุง มีดังนี้

ด้านการจัดกลุ่มครูและจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมในแต่ละครั้ง จำนวนครูที่เข้ารับการ อบรมมีมากเกินไปในรุ่นที่ 4 ข้อเสนอแนะคือในการอบรมแต่ละรุ่นไม่ควรเกิน 60 คน การนำครูทุกระดับทุกกลุ่มสาระมาอบรมรวมกันทำให้ไม่สามารถลงลึกการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับและแต่ละสาระวิชาซึ่งมีความแตกต่างกันได้ ควรทำการอบรมโดยแยกกลุ่มครูแต่ละระดับออกจากกัน ไม่ควรเอาครูในระดับมัธยมมาร่วมอบรมกับระดับประถม หากเป็นไปได้ควรจัดอบรมโดยแยกกลุ่มครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายออกจากกันเพื่อลงลึกในแต่ละระดับได้ จะเกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของครูมากที่สุด และในแต่ละระดับชั้นควรมีการแยกกลุ่มอบรมตามธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะแต่ละวิชาที่ไม่เหมือนกัน โดยรวมเฉพาะกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกัน

วิธีการอบรมควรเริ่มจากนำครูทุกกลุ่มสาระมาอบรมร่วมกันก่อน เพื่อปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความเป็นไปของการศึกษาในสังคมปัจจุบันที่ครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกัน หรือเป็นหัวข้อที่เป็นหลักการแนวคิดทางการศึกษาร่วมกัน

การอบรมจึงควรมีสองส่วนคือ การอบรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการอบรมภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้อีกกับการอบรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะการทำงานกลุ่มและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ส่วนวันและระยะเวลาในการจัดอบรมการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่ควรจัดอบรมนานเกินไป หากมีเนื้อหาสาระมากควรจัดอบรมเป็นช่วงๆ คือ ทำการอบรม 3 สัปดาห์ พัก 1 สัปดาห์เป็นอย่างนี้เรื่อยไปจนจบโครงการ และควรทำ การอบรมในทุกๆ วันอาทิตย์เหมือนเดิม แต่ควรปรับเปลี่ยนเวลาอบรมเป็นครั้งวันในช่วงเช้า และเนื่องจากได้มีการอบรมปรับพื้นฐานความรู้ที่เกิดความเข้าใจไปแล้ว การจัดการอบรมในครั้งต่อไปภายหลังจากโครงการนี้แล้วจึงควรเป็นการอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะหัวข้อที่ต้องการความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ชัดเจนหรืออบรมเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ ที่เข้ามา แต่ทั้งนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดเดิมที่เคยอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ไม่ควรมีเนื้อหาสาระหรือแนวคิดที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ครูรับรู้มาแล้ว เพราะจะทำให้ครูเกิดความสับสนและเข้าสู่แบบเดิมๆ ที่ก่อนจะเข้าอบรมในโครงการที่ครูต่างคนต่าง

เข้าใจไม่ตรงกัน ไม่เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบมากขึ้นในการเชิญวิทยากรในคราวต่อไป

ด้านวิทยากรนั้น ยังมีบางประเด็นที่ควรมีการปรับปรุง คือ วิทยากรบางคนเน้นบรรยายมากกว่าปฏิบัติ ควรมีการปฏิบัติให้มากขึ้น วิทยากรควรมีการเตรียมตัวที่ดี เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการอบรมให้พร้อมและเป็นตัวอย่างให้ครูนำไปใช้สอนได้ การจัดเนื้อหาสาระควรนำเอาเนื้อหาสาระที่เป็นของจริงในโรงเรียนมาใช้ในการจัดอบรมและควรลงลึกไปในรายละเอียดในรายวิชาต่างๆตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ครูแต่ละกลุ่มสาระที่เข้าอบรมได้รับความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาตนเองได้ลุ่มลึก เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการเพิ่มเติมเทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆให้มาก ลงปฏิบัติจริงให้มากกว่าบรรยายทฤษฎี เนื่องจากจะได้นำไปใช้จริงและปฏิบัติได้เลย

สาระเนื้อหาในบางหัวข้อไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูได้โดยตรงเป็นการบรรยายหลักการแนวคิดทั่วไปทำให้ครูไม่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้เลย ต้องนำไปปรับปรุงและพัฒนาในการนำไปใช้อีกครั้งหนึ่งจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูที่ต้องการเห็นของจริง ตัวอย่างจริงที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ควรปรับปรุงและเพิ่มสาระเกี่ยวกับการอนุบาล ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ สื่อและการผลิตสื่อและการวิจัยในชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การสร้างข้อสอบ การประเมินผลการเรียนรู้การพัฒนาการคิดนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มควรใช้เวลาอบรมให้มากขึ้น อยากให้มีการอบรมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากการอบรมด้านสาระวิชาชีพครูด้วย เช่น เทคนิคการสอนที่ไม่ทำให้ครูเครียด

ด้านสถานที่การอบรมควรใช้ห้องประชุมที่เหมาะสมไม่ควรใช้ห้องประชุมแบบชั้นบันได ซึ่งจัดอบรมในรุ่นที่ 4 เพราะห้องประชุมดังกล่าวเหมาะสำหรับการอบรมแบบบรรยายไม่เหมาะสำหรับการอบรมครูที่ เน้นการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

อภิปรายผล

ผลการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาว่า โครงการสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการริเริ่มโครงการมาจากความต้องการของโรงเรียน ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีความต้องการที่จะรับการอบรมเพื่อให้รู้ เข้าใจและตามทันกับกระแสการปฏิรูปการศึกษาที่หลั่งไหลเข้ามา การจัดหลักสูตรและการดำเนินการ จัดโครงการเป็นการเกิดขึ้นจากการประสานร่วมมือจากทั้ง 2 ฝ่ายคือโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนกับกรรมการโครงการได้มีการประชุมตกลงทำความร่วมมือและกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวคิด

ในการดำเนินโครงการร่วมกันตลอดเวลา ข้อตกลงเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และแนวคิดในการจัดโครงการ จึงสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ดำเนินการจัดโครงการโดยการอบรมครูโรงเรียนเดียวกัน เริ่มจากการประสานงานร่วมมือระหว่างคณะกรรมการโครงการและโรงเรียน ทำการปรึกษาหารือและวางโครงการร่วมกัน สามารถดำเนินโครงการได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และความต้องการของครู ทั้งนี้เนื่องจาก จุดมุ่งหมายของโครงการจะเกี่ยวข้องกับ การจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับครูในภาวะ กระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน หลักสูตรการอบรมมีความครอบคลุมในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นที่เป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา เนื้อหาสาระ หัวข้อที่จัดให้มีการอบรมในโครงการจะเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิด กระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ศักยภาพนักเรียน การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนและห้องเรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค วิธีการรวมถึงการเขียนแผน การสอนตามกลุ่มประสบการณ์เนื้อหาวิชาต่าง ๆ 8 สาขาวิชา การสร้างสรรค์และพัฒนาสื่อการเรียน การสอนการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา (การพัฒนา IQ และ EQ, การศึกษาและช่วยเหลือเด็ก) การประเมินผลตามสภาพจริง (ข้อสอบ, ผลงาน, กระบวนการทำงาน, ลักษณะนิสัย) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็น สิ่งที่คุณครูจะต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น และต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษา ใหม่ให้สอดคล้องกับการศึกษาของชาติในปัจจุบัน สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุด และสามารถพัฒนาครู ในโรงเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของโรงเรียนได้ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การกำหนดข้อตกลง ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการอบรมก่อนทำการอบรม ทำให้โรงเรียนไม่มีปัญหาการบริหารงานในโรงเรียน ครูไม่มีปัญหาการทำงานในโรงเรียน เนื่องจากการกำหนดวันเวลาในการ ดำเนินโครงการในกิจกรรมต่างๆร่วมกัน สามารถวางแผนการจัดตารางเวลาการ อบรมสอดคล้องกับ ปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียนไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ โรงเรียนและครูไม่เสียกระบวนการ จัดการเรื่องต่างๆในโรงเรียน

นอกจากนี้แนวคิดการจัดอบรมที่นำครูมาอบรมร่วมกันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูทุกคนมีประสบการณ์ในวิชาอื่นๆที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เนื้อหาสาระที่เป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา ปัจจุบัน เช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิด กระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน การวิจัย และพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนและห้องเรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอน เป็นสิ่งที่คุณครูต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น ทำให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมของการศึกษา ทั้งหมดทำให้เข้าใจได้ดีและรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน

ทุกด้านอย่างไร เป็นสิ่งที่ครูและโรงเรียนมีความต้องการที่จะรับความรู้ ความเข้าใจให้มากขึ้น แม้ว่าครูจำนวนมากจะมีคุณวุฒิตะตักครูในระดับสูงมาแล้วก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าครูจะมีความรู้ ความเข้าใจในแนวการจัดการศึกษาแบบใหม่ เนื่องจากมีความแตกต่างและเปลี่ยนไปจากเดิมมาก สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดองค์กรสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ที่พบว่าภายหลังจากการเข้ารับการอบรมแล้วครูที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกันจะมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ครูในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทกลับมีเจตคติและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ต่ำกว่าครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.2545) นอกจากนี้การอบรมร่วมกันสร้างความคุ้นเคย ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีแก่ครูในโรงเรียนส่งผลดีต่อการบริหารจัดการในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องการเพิ่มเติมและปรับปรุงแก้ไข ระยะเวลาการอบรมที่นานเกินไป เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทุกด้านนั้น ควรต้องมีการแก้ไขโดยการจัดอบรมออกเป็นสองหรือสามช่วง และในบางหัวข้อที่จำเป็นต้องลงรายละเอียดควรมีการจัดอบรมให้เข้มข้นอีกครั้งหนึ่งแต่ต้องเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่ที่มีความต่อเนื่องกับโครงการอบรมหลัก นอกจากนี้ควรทำกรณีศึกษาและติดตามผลและให้คำปรึกษา แก่ครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจากภายหลังจากการอบรมแล้ว โรงเรียนได้มีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง ผลที่พบก็คือ ครูและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการจัดการติดตามนิเทศและขยายผลด้วยตนเอง จัดการเชิญวิทยากรกลุ่มใหม่เข้าไปขยายผลและนิเทศซึ่งอาจเกิดความไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าวิทยากรที่ไปให้การอบรมครูในภายหลังไม่มีความต่อเนื่องจากการอบรมในโครงการ จึงกลายเป็นการอบรมเพิ่มเติมมากขึ้นไปจากเดิมแทนที่จะเป็นการเสริมเติมความรู้ให้เข้าใจมากขึ้น

หลักสูตรการอบรมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของครูและโรงเรียนเนื่องจากหลักสูตรการอบรมได้นำเอาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นกระแสสำคัญในการจัดการศึกษาของชาติในปัจจุบันเข้ามาบรรจุไว้อย่างครบถ้วน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆที่ครูควรรู้ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดและประเมินผลและการทำวิจัยการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้การจัดหลักสูตรการอบรมเกิดจากความต้องการของโรงเรียน โดยมีการประสานร่วมมือจากทั้ง 2 ฝ่ายคือโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนกับกรรมการโครงการได้มีการประชุมตกลงทำความร่วมมือและกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระในการจัดทำหลักสูตรร่วมกันตลอดเวลา สาระวิชา เวลาเรียน จำนวนผู้เรียน สถานที่อบรมจึงเป็นการดำเนินการที่ทางโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด

อย่างไรก็ตามยังมีเนื้อหาสาระที่ครูต้องการให้มีการอบรมเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่คือ หัวข้อเกี่ยวกับการอนุบาล ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของโครงการเน้นอบรมครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้รวมถึงครูในระดับอนุบาล แต่มีครูในระดับอนุบาลเข้ามาร่วมอบรมด้วย เป็นเหตุให้ผลการวิจัยเกิดความต้องการด้านการอนุบาลเพิ่มขึ้นมา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการอบรมครูอนุบาลเฉพาะกิจเฉพาะกลุ่มออกไปอีกต่างหาก ในด้านโครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ ที่ครูเห็นว่าควรมีการอบรมให้มากขึ้นนั้น เนื่องจากคณะกรรมการโครงการเห็นว่าโรงเรียนได้มีการจัดการอบรมในด้านหลักสูตรไปแล้วและดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว จึงเห็นว่าไม่จำเป็นต้องทำการอบรมซ้ำอีก ความต้องการให้มีการอบรมเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรเพิ่มขึ้นดังกล่าวนั้น อาจเป็นไปได้ว่าครูบางคนยังไม่ได้รับความรู้ในเรื่องนี้มาก่อน หรืออาจเป็นไปได้ว่าแม้จะมีการอบรมในโรงเรียนมาแล้ว อาจยังมีบางประเด็นที่ครูยังมีความเข้าใจไม่กระจ่างซึ่งทางโรงเรียนควรมีการทบทวนและทำความเข้าใจให้กับครูให้มากขึ้น สำหรับความต้องการในเนื้อหาด้านสื่อและการผลิตสื่อนั้น กล่าวได้ว่าเนื้อหาที่ใช้ในการอบรมเป็นสาระและเฉพาะหลักการทางด้านสื่อทางการศึกษาโดยทั่วไป เป็นความรู้เรื่องสื่อในภาพกว้างที่ครูทุกคนควรรู้และทำได้ เน้นเทคนิคการผลิตสื่อพื้นฐาน เช่น การผลิตแผ่นใส การฝึกเขียนอักษร เพื่อให้ครูต้องนำไปปรับใช้ในการเขียนบัตรคำ หรือสื่อการสอนต่าง ๆ ได้ ไม่ได้ลงลึกเฉพาะเจาะจงลงไปในการผลิตสื่อเฉพาะเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งทำให้ครูไม่เห็นตัวอย่างจริงของจริงว่าจะนำไปใช้ในสถานการณ์ใด ตลอดจนเนื้อหาสาระเรื่องสื่อการสอนเป็นเรื่องกว้างมาก มีเนื้อหาสาระมากแต่เนื่องจากเวลาที่อบรมในเนื้อหานี้มีน้อยเกินไปทำให้ครูมีความต้องการที่อบรมเพิ่ม สำหรับด้านการวิจัยในชั้นเรียนทางโครงการอบรมจัดให้มีการอบรมเพียง 2 วัน แต่ครูต้องการให้มีการเพิ่มสาระและเวลาในการอบรมให้มากขึ้นนั้นอาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการเห็นว่าทางโรงเรียนได้มีการอบรมครูเรื่องนี้เป็นการเฉพาะอยู่แล้วจึงไม่ได้มีความต้องการที่จะให้รายละเอียดมาก แต่ต้องการเพียงที่จะให้ครูเกิดความเข้าใจในแนวคิดในการทำวิจัยแนวคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากการวิจัยแบบเดิมๆ ที่เน้นการวิจัยแบบเป็นทางการ แนวทางการอบรมในโครงการจึงเน้นการวิจัยที่ไม่เป็นทางการมากกว่า จึงมีความแตกต่างจากแนวคิดของโรงเรียน เป็นเหตุให้ครูต้องการที่จะทำความเข้าใจกับแนวการทำวิจัยแนวคิดใหม่ให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเนื่องจากเป็นทางออกในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนได้ดีเนื่องจากไม่ขัดแย้งกับแบบแผนวิจัยมากจนเกินไป สำหรับหัวข้ออื่นที่ครูต้องการให้เพิ่มเติมสาระการอบรมได้แก่การวัดและประเมินผล การสร้างข้อสอบ การประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาการคิด การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพลงและเกมประกอบการสอน กลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ได้จัดการอบรมไปแล้วแต่อาจยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่กว้างและหลากหลายมาก ต้องใช้เวลามากทำให้ครูยังคงมีความต้องการเพิ่มเติม สำหรับเนื้อหาสาระบางหัวข้อ เช่น เทคนิคการสอนที่ไม่ทำให้ครูเครียดและการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น

ควรมีการจัดการอบรมแยกเป็นการเฉพาะ เพราะมีเนื้อหามาก เป็นเรื่องใหม่ที่มีรายละเอียดมาก ครูยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ ซึ่งโรงเรียนควรต้องนำไปพิจารณาต่อไป การจัดอบรมที่ดีจึงควรจัดให้ได้รับความรู้ในระดับกว้างแล้วยังควรต้องได้รับความรู้ในระดับลึกในสาระเนื้อหาบางประการที่จำเป็นจึงจะเป็นการอบรมที่เกิดประโยชน์สูงสุด

ในการบริหารโครงการ ด้านหลักสูตร วิทยากร สถานที่อบรม วิธี การอบรม วันเวลา ที่ใช้ในการอบรม เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้าร่วมโครงการ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของครูได้มาก เป็นการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษาใหม่หลาย ๆ ด้านให้แก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ให้แก่ครูที่แตกต่างไปจากวิธีการสอนแบบเดิม ๆ มาก รูปแบบและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดอบรมที่ทำให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อบรมด้วยกันทำให้ครูได้รับประสบการณ์จากวิทยากรหลายคนที่มีความหลากหลาย มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันไป จะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งเป็นจุดเน้นในการสอนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ด้านการจัดเนื้อหาสาระหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ มีความครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ที่ครูควรต้องรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเนื้อหาที่จัดอบรมจะครอบคลุมสาระต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาครบถ้วน นับตั้งแต่บทบัญญัติทางการตามรัฐธรรมนูญ แนวคิดทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและการผลิตสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น วิธีการจัดการอบรมดังกล่าวในภาพรวมแล้วจะเป็นผลดีที่ทำให้ครูสามารถได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ และได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่ตนเองไม่ได้สอน

ในการจัดกลุ่มครูผู้เข้ารับการอบรม เป็นการรวมเอาครูที่สอนทุกกลุ่มสาระมาอบรมด้วยกัน ทำให้ครูในโรงเรียนได้มีโอกาสทำความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้อุปนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ได้มีโอกาสเรียนรู้นิสัยของเพื่อนร่วมงานและเข้าใจกันมากขึ้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันและต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งในทางจิตวิทยาแล้ว การเปลี่ยนบรรยากาศสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เป็นสถานที่และเพื่อนครู จะทำให้มีความรู้สึกกระตือรือร้นและสร้างบรรยากาศได้ดีขึ้น เนื่องจากได้เป็นความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการเข้ากลุ่มสังคมกับคนอื่น พบปะและรู้จักเพื่อนใหม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดผลดีต่อความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อนำครูทุกกลุ่มสาระมาทำการอบรมร่วมกัน วิทยากรจึงจำเป็นต้องลดความเข้มข้นของเนื้อหาสาระต่างๆ ที่ตนเองทำการอบรมลงไป เนื่องจากเกรงว่าครูในกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ จะไม่เข้าใจและตามไม่ทัน จึงคงเนื้อหาสาระที่คิดว่าทุกคนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้มาอบรม โดยมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนและ

ส่วนในการอบรมในวันอาทิตย์ตลอดระยะเวลา 18-20 สัปดาห์นั้น นานเกินไป ทำให้ครูไม่มีเวลาพักผ่อนอยู่กับครอบครัว ไม่มีเวลาว่างในวันหยุดเลย เนื่องจากวันหยุดวันเสาร์ครูมีการสอนพิเศษที่โรงเรียน ครูจึงไม่มีเวลาเป็นของตัวเองเท่าที่ควร อาจเกิดความเครียด แต่เนื่องจากครูที่เข้ามาอบรมในรุ่นแรกเป็นกลุ่มที่อาสาสมัครเข้ามารับการอบรมด้วยความสมัครใจและรู้กำหนดวันเวลาการอบรมมาก่อนล่วงหน้าแล้ว จึงได้มีการวางแผนและเตรียมพร้อมที่จะมาเข้ารับการอบรม จึงไม่ปรากฏว่าครูเกิดความเบื่อหน่ายหรือมีความเครียดจากการอบรมแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ บรรยากาศการอบรมเป็นไปอย่างสนุกสนาน วิทยากรมีลีลาการอบรมที่คลายเครียดและสร้างความสนุกสนานเป็นอย่างดี ครูรู้สึกเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่สนุกสนานมากกว่า

สำหรับการอบรมครูในรุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 4 ซึ่งเป็นการอบรมครูโรงเรียนพระหฤทัย พัฒนเวศม์ และโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชานันท์ ไม่ได้ทำการอบรมที่มหาวิทยาลัย เนื่องจากมีความจำเป็นบางประการต้องจัดการอบรมที่โรงเรียน ผลดีในการจัดอบรมที่โรงเรียน ก็คือทำให้ครูไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางและประหยัดค่าเดินทางรวมทั้ง ครูมีความสะดวกสบายและไม่ต้องมีการปรับตัวมากไม่เหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางไปอบรม รวมทั้งสามารถออกไปทำงานจำเป็นที่ค้างค้างหรืองานที่เร่งด่วนได้ในช่วงเวลาพักจากการอบรม ทำให้ครูออกไปจากห้องประชุมเพื่อไปทำธุระส่วนตัวบ่อยครั้งทำให้ครูบางคนเข้าอบรมไม่ครบเต็มเวลา เข้ารับการอบรมไม่ต่อเนื่อง อาจทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอบรมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพห้องเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นไปแบบเดิมๆ ที่เคยทำการอบรมมาก่อน อาจทำให้แรงจูงใจในการอบรมและความกระตือรือร้นในการอบรมอาจลดลงไปได้ การอบรมไม่มีชีวิตชีวา สิ่งแวดล้อมซ้ำซากจำเจ อาจส่งผลให้ครูขาดความความกระตือรือร้น ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารและวิทยากรเกี่ยวกับสถานที่จัดการอบรมนั้นยังมีความเห็นไม่ตรงกันนัก ครูและผู้บริหารส่วนหนึ่งเห็นว่าการอบรมที่มหาวิทยาลัยน่าจะส่งผลดีกว่าในขณะที่วิทยากรและครูกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการอบรมที่โรงเรียนน่าจะมีผลดีกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหวังผลจากการอบรมแตกต่างกัน ผู้บริหารเห็นว่าครูควรจะได้รับอบรมให้เต็มที่โดยต้องมีอิสระจากงานที่เข้ามาพัวพันที่ทำให้เสียสมาธิในการอบรม ในขณะที่ครูยังมีภาระงานอื่นค้างค้างทำให้ไม่สามารถใช้เวลาว่างไปสะสมงานที่ค้างค้างได้หรือถ้าจำเป็นก็ต้องเสียเวลาในการเดินทางกลับไปปฏิบัติงานที่โรงเรียน

สำหรับจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมควรอยู่ในระหว่าง 40-60 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนดังกล่าวจะทำให้ผู้เข้าอบรมทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมได้ดี สามารถจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มและลงมือปฏิบัติการได้ดีและทั่วถึง นอกจากนี้จำนวนดังกล่าวใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียนในห้องเรียนจะทำให้ครูได้เห็นภาพชัดเจนว่ากิจกรรมที่ฝึกปฏิบัตินั้นจะสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้จริงเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนหรือมีปัญหาอย่างไร ครูสามารถนำไปปรับใช้ได้ มองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาได้

การจัดกลุ่มครูที่เข้ารับการอบรม ควรแยกอบรมครูแต่ละระดับคือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในแต่ละระดับชั้นก็ควรมีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระในกรณีที่มีการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะแต่ละวิชาด้วย เพราะธรรมชาติแต่ละวิชา แต่ละวัยและวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนไม่เหมือนกัน เนื้อหาสาระและรูปแบบวิธีการสอนจึงควรมีความแตกต่างกัน การจัดการอบรมเฉพาะกลุ่มแยกระดับชั้นจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง ทำให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย การแยกกลุ่มอบรมตามสาระวิชาภายหลังจากทำการอบรมเนื้อหาหลักการ แนวคิดพื้นฐานที่ทุกคนควรรู้อยู่แล้วนั้น จะเป็นประโยชน์ทำให้ครูสามารถทบทวน เสริมเพิ่มเติมความรู้ใหม่ เนื่องจากครูบางคนสำเร็จการศึกษาไปเป็นเวลานานแล้วจำเป็นต้องมีการทบทวนหรือเพิ่มพูนความรู้ ให้ลงลึกไปในรายละเอียดตามแต่ละกลุ่มสาระวิชา มีความเข้มข้นในเนื้อหาวิชามากขึ้นเพื่อที่ครูจะติดตามความรู้ใหม่ๆได้ เนื่องจากครูที่ดีจำเป็นต้องเป็นผู้มีความแม่นยำในเนื้อหาสาระที่ตนเองสอนเป็นพื้นฐานสำคัญ

วิทยากรมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระของตนเอง วิทยากรได้ให้ความรู้ที่น่าสนใจและทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของครูที่เข้ารับการอบรม วิทยากรได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดทฤษฎีใหม่ๆพร้อมกับยกตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอนและใช้เทคนิคการจัดการอบรมที่น่าสนใจ ซึ่งในบางเทคนิคไม่สามารถหาอ่านได้จากตำราหรือหนังสือเล่มใดได้ นอกจากนี้การอบรมยังเป็นไปอย่างสนุกสนาน คลายเครียด ไม่น่าเบื่อหน่าย บรรยากาศในการอบรมดีทำให้ครูผ่อนคลายได้มาก แม้จะทำการอบรมทุกวันอาทิตย์ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่ครูก็ยังไม่เกิดความเครียดจากการอบรมแต่อย่างใด นอกจากจะเป็นเพราะบรรยากาศการอบรมเป็นไปอย่างสนุกสนาน วิทยากรมีลีลาการอบรมที่คลายเครียดและสร้างความสนุกสนานเป็นอย่างดี เนื่องจากวิทยากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเป็นครูในโรงเรียนมาก่อนแล้ว รวมทั้งอาจเป็นเพราะว่าครูที่เข้ารับการอบรมมีลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความต้องการที่จะได้รับการเสริมเพิ่มพูนความรู้เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เพราะครูที่เข้ารับการอบรมไม่ได้เกิดจากการบังคับแต่เกิดจากการสมัครใจที่จะเข้ารับการอบรม โดยเฉพาะในรุ่นที่ 1 เป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการทุกคน จึงทำให้ผู้เข้าอบรมไม่เบื่อหน่ายต่อการอบรม นอกจากนี้วิทยากรหลายท่านยังเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร และเกี่ยวข้องกับงานนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ ทำให้สามารถเชื่อมโยงเอางานนโยบายทางการศึกษามาเชื่อมโยงให้เห็นบทบาทภาระหน้าที่ของครูและสิ่งที่ครูควรรู้ รวมทั้งสามารถเข้าใจได้ว่าครูต้องการอะไร วิธีการแบบใดที่จะทำให้ครูมีความสนใจในการอบรม วิทยากรมีการบรรยายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีผสมผสานกับการปฏิบัติการประกอบ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในปฏิบัติการเรียนการสอนได้จริง

อย่างไรก็ตามวิทยากรบางคนยังไม่มีเตรียมตัวที่ดี บางคนไม่ได้เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการอบรม ทำให้การอบรมไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันอาจเนื่องมาจากการอบรมในรุ่นที่ 2 และ 4 ที่วิทยากรต้องเดินทางไปอบรมที่โรงเรียนทำให้ไม่สะดวกในการจัดเตรียม

อุปกรณ์ ตลอดจนการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการโครงการไม่ได้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน วิทยากรอาจมีความเข้าใจผิดที่คิดว่าโรงเรียนคงจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆไว้แล้วโดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์เสริมต่างๆ เช่น กรรไกร กระดาษ กาว เพราะสิ่งเหล่านี้หาได้ไม่ยากที่วิทยากรคิดว่าไม่น่าจะเป็นปัญหา การจัดการอบรมในลักษณะดังกล่าวนี้ คณะกรรมการโครงการควรสอบถามและเตรียมการต่างๆไว้ให้พร้อม นอกจากนี้วิทยากรยังไม่ได้ลงลึกไปในรายละเอียดของเนื้อหาวิชาเท่าที่ควร และวิทยากรบางคนเน้นการบรรยายมากเกินไป มีการปฏิบัติกิจกรรมน้อยมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำครูทุกกลุ่มสาระมาทำการอบรมร่วมกัน วิทยากรจึงจำเป็นต้องลดความเข้มข้นของเนื้อหาสาระต่างๆที่ตนเองทำการอบรมลงไป เนื่องจากเกรงว่าครูในกลุ่มสาระวิชาอื่นๆจะไม่เข้าใจและตามไม่ทัน จึงคงเนื้อหาสาระที่คิดว่าทุกคนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้มาอบรม โดยมุ่งเน้นไปที่วิธีการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำให้ครูที่ต้องการความเข้มข้นในเนื้อหาสาระวิชาที่สอนได้รับความรู้อย่างลุ่มลึกในสาระวิชาเฉพาะที่ตนเองทำการสอนได้มากพอ และการบรรยายภาคทฤษฎีในบางเนื้อหาสาระสร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้รับการอบรม เนื่องจากครูบางคนไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติจริง การฝึกปฏิบัติจริงจะทำให้ครูเข้าใจได้ง่าย จดจำได้นานเนื่องจากเป็นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ รวมทั้งครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย

ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่าคุณลักษณะทางด้านความรู้ของครูภายหลังการอบรมมีเพิ่มมากขึ้นในระดับมากที่สุดและมีเจตคติต่อการจัดการจัดการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คำนึงกับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมและความคุ้มค่าในการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับจากการอบรมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินจากแบบสอบถามสอดคล้องกับผลการประเมินจากการสนทนากลุ่มที่พบว่าครูมีวิสัยทัศน์และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ได้อย่างดี ครูมีความเชื่อว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานการเรียนการสอนในโรงเรียนได้มากขึ้น ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระและจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ครูมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความคิดที่เป็นวิชาการและสามารถประยุกต์ไปสู่ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การปฏิบัติการในชั้นเรียนได้มากขึ้น ครูมีความตื่นตัวและมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนกรสอนแบบใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้บริหาร ที่พบว่า ครูมีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างหลากหลาย ครูมีความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนกับครูมากขึ้น เนื่องจากครูจัดกิจกรรมได้หลากหลายและสนุกสนานและน่าสนใจ ครูมีรูปแบบวิธีการสอนใหม่ๆที่แตกต่างไปจากเดิม บรรยายภาคในชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ครูมีการใช้

สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มากขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและในชุมชน

อย่างไรก็ตาม พบว่า หลังจากการอบรมผ่านไปนานแล้ว ครูเริ่มขาดความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเริ่มลดน้อยลง ในด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนครูยังไม่มี การปฏิบัติในระดับที่น่าพอใจ อาจเนื่องมาจากครูมีความสับสนและไม่ชัดเจนในแนวนโยบายของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษามีได้เน้นการวิจัยที่เป็นทางการแต่เพียงอย่างเดียว ยังได้เสนอแนะให้ครูทำวิจัยที่ไม่เป็นทางการซึ่งมีรูปแบบการวิจัยที่ไม่เคร่งครัดได้ แนวทางในการอบรมจากโครงการจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติในการทำวิจัยได้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายของโรงเรียนที่เน้นรูปแบบการทำวิจัยที่เป็นทางการซึ่งจะต้องทำ 5 บทตามระบบระเบียบวิธีวิจัย ความไม่สอดคล้องดังกล่าวเกิดมาจากสาเหตุที่ทางโรงเรียนได้มีโครงการพัฒนาครูให้ทำวิจัย โดยมีวิทยากรที่มาพัฒนาด้านการทำวิจัยให้ครูโดยเฉพาะ ซึ่งมีแนวคิดแตกต่างกันบ้าง สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูเกิดความสับสนและไม่ชัดเจนในการทำวิจัย ส่งผลให้ครูไม่กระตือรือร้นและไม่จริงจังในการทำวิจัย โดยเห็นว่าแนวนโยบายการทำวิจัยตามแนวทางของโรงเรียนมีความยากและยุ่งยากเกินไป ครูมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนทบทวนนโยบายดังกล่าวและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยรูปแบบใดก็ได้ที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้จริง เป็นไปตามศักยภาพที่ของครูที่จะทำได้ ไม่ยากจนเกินไปจนสร้างภาระหนักให้กับครูและไม่ทำให้การสอนย่อหย่อนลง ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรร่วมปรึกษาหารือและกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการโรงเรียนร่วมกันมากกว่าที่จะกำหนดโดยฝ่ายบริหารโรงเรียน เนื่องจากครูเป็นผู้เข้ารับการอบรมรับความรู้จากที่ต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานครูที่ผู้บริหารอาจยังไม่รู้และไม่เข้าใจ การให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของครูเองจะเป็นผลดีทั้งในด้านจิตวิทยาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้มากกว่า

ผลจากการที่ครูมีความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลมากขึ้นทำให้โรงเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทภาระหน้าที่ของฝ่ายวัดผลของโรงเรียนที่แต่เดิมเคยมีหน้าที่ออกข้อสอบ ออกแบบวัด และทำการประเมินผล มาเป็นการให้ครูมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยฝ่ายวัดผลมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน สนับสนุน อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือครูในการวัดและประเมิน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ผู้ทำการสอนและบุคคลทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน(กระทรวงศึกษาธิการ 2546,284) จึงจะทำให้การประเมินผลเป็นไปตามสภาพจริงและส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนได้สูงสุด อันเป็นการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาของชาติ

ผลจากการอบรมได้สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานในโรงเรียนทั้งในระดับกลุ่มวิชา สายชั้นหรือระดับโรงเรียน เป็นผลดีต่อการร่วมมือในการทำงานในด้านต่างๆ และเนื่องจากการได้รับอบรมด้วยกัน มีกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมทั้งในห้องอบรมและในภาคสนาม การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลงานทุกหน่วยงานต้องมีผลมาจากการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ(กิตติมา ปรีดีดิolk. 2529:38) ครูเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างเป็นระบบนอกสถานที่เช่นนี้อีกเป็นประจำทุกปี

ผู้บริหารเห็นว่าด้านประโยชน์จากคุณภาพของครูในโรงเรียน คุ่มค่ากับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการอบรม โรงเรียนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาหลายประการ ที่เห็นได้ชัดคือครูมีคุณภาพเพิ่มขึ้นมาก ครูมีความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษาของชาติ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ ดีขึ้นมีความทันสมัยและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจมาจากเนื้อหาในการอบรมเป็นเนื้อหาที่ใหม่อันเป็นไปตามยุคกระแสปฏิรูปการศึกษา สิ่งที่ครูได้รับจากการอบรมจึงเป็นเรื่องที่ใหม่และกำลังอยู่ในความสนใจ ตลอดจนมีข้อกำหนดที่เกิดขึ้นใหม่ทั้งจากกฎหมายการศึกษาชาติและข้อกำหนดของทางโรงเรียนที่ทำให้ครูต้องนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นและเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีทัศน์ทางการศึกษาได้เร็วและมากขึ้น มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆมาเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน สิ่งต่างๆดังกล่าวเป็นผลให้ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนของครูที่เข้ารับการอบรมสูงขึ้นทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกันทั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

เมื่อเปรียบเทียบผลจากการที่ได้รับจากการอบรมกับงบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในโครงการแล้วผู้บริหารเห็นว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การคัดเลือกกลุ่มครูที่เข้ารับการอบรมควรมาจากผู้ที่มีความต้องการและสมัครใจที่จะเข้าอบรมโดยอาจให้มีการแสดงความจำนงสมัครเข้าอบรมในหัวข้อที่กำหนดไว้หรือสำรวจความต้องการในหัวข้อที่ต้องการให้มีการอบรมก่อนจัดการอบรม
2. การจัดกลุ่มครูและจำนวนครูที่เข้ารับการอบรมในแต่ละครั้งไม่ควรมีมากเกินไปไม่ควรเกิน 60 คน เพื่อจัดกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง
3. ควรทำการอบรมโดยแยกกลุ่มครูที่ทำการสอนในแต่ละระดับแยกออกจากกัน ไม่ควร

เอาครูในระดับมัธยมศึกษามาร่วมอบรมกับครูระดับประถมศึกษา หากเป็นไปได้ควรจัดอบรมโดยแยกกลุ่มครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายแยกจากกัน เพื่อที่จะสามารถลงลึกในแต่ละระดับได้ เป็นไปตามพัฒนาการของนักเรียนอันจะเกิดประโยชน์และสอดคล้องกับความต้องการของครูมากที่สุด และในแต่ละระดับชั้นควรมีการแยกกลุ่มอบรมตามกลุ่มสาระต่างๆ ทั้ง 8 สาระ มีความเข้มข้นลุ่มลึกในรายละเอียดตามธรรมชาติและลักษณะเฉพาะแต่ละวิชาและระดับชั้นเรียนที่ไม่เหมือนกัน

3. การอบรมภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้กับการอบรมนั้นควรจัด ควรเป็น 2 ลักษณะ แบ่งการอบรมเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเริ่มจากนำครูทุกกลุ่มสาระมาอบรมร่วมกันก่อนเพื่อปูพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปและความเป็นไปของการศึกษาในสังคมปัจจุบันที่ครูทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจให้ตรงกัน หรือเป็นหัวข้อที่เป็นหลักการแนวคิดทางการศึกษาร่วมกัน และในช่วงที่ 2 จึงลงลึกไปในรายละเอียดตามกลุ่มสาระวิชาต่างๆ โดยรวมเฉพาะกลุ่มครูที่สอนวิชาเดียวกันอบรมด้วยกัน นอกจากนี้ควรมีการอบรมเสริมเพื่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน การพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ รวมทั้งพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

4. วันและระยะเวลาในการจัดการอบรมควรมีสองช่วงคือ การอบรมเพื่อปรับพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ซึ่งระยะเวลาในการจัดอบรมไม่ควรนานเกินไป หากมีเนื้อหาสาระมากควรจัดอบรมเป็นช่วงๆ คือ ทำการอบรม 3 สัปดาห์พัก 1 สัปดาห์เป็นอย่างนี้เรื่อยไปจนจบโครงการ และควรทำการอบรมในทุกๆ วันอาทิตย์ครั้งวันในช่วงเช้า และช่วงที่สองเป็นการอบรมเพื่อลงลึกไปในรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ ที่จำเป็นและมีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการได้มีการอบรมปรับพื้นฐานความรู้ที่เกิดความเข้าใจไปแล้ว การจัดการอบรมในครั้งต่อไปจึงควรเป็นการอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะหัวข้อที่ต้องการความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ชัดเจนหรืออบรมเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ ที่เข้ามา

5. การจัดการอบรมในครั้งต่อไป ควรต้องมีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดเดิมที่เคยอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ไม่ควรมีเนื้อหาสาระหรือแนวคิดที่ ขัดแย้งกับสิ่งที่ครูรับรู้มาแล้วเพราะจะทำให้ครูเกิดความสับสนและเข้าสู่แบบเดิมๆ ที่ก่อนจะเข้ารับการอบรมในโครงการที่ครูต่างคนต่างเข้าใจไม่ตรงกัน เกิดความรู้ความคิดที่แตกต่างกัน ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการลังเลไม่กล้าปฏิบัติงาน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนไม่ก้าวหน้า ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบมากขึ้นในการกำหนดกรอบความคิดและแนวทางการจัดการอบรม เพื่อการเชิญวิทยากรในคราวต่อไปให้สอดคล้องกันกับแนวคิดเดิมหรือแนวคิดหลักที่โรงเรียนเห็นชอบ

6. ด้านวิทยากร วิทยากรในการให้การอบรม ควรมีการเตรียมตัวที่ดี เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือประกอบการอบรมให้พร้อมและเป็นตัวอย่างที่ครูนำไปใช้ปฏิบัติการสอนได้ วิทยากรควร

ทำความเข้าใจและศึกษาความต้องการของครูและรู้จักโรงเรียนให้ดีกว่าก่อนทำการอบรม การจัดเนื้อหาสาระควรนำเอาเนื้อหาสาระที่เป็นของจริงกำหนดไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนมาใช้ในการจัดอบรม และควรลงลึกไปในรายละเอียดในรายวิชาต่างๆตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรของโรงเรียน สามารถทำให้ครูแต่ละกลุ่มสาระที่เข้าอบรมได้รับความรู้ในเนื้อหาสาระของวิชาตนเองได้ชัดเจน ลุ่มลึก ควรมีการเพิ่มเติมเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิคการจัดกิจกรรมต่างๆให้มาก และลงปฏิบัติการให้มากกว่าบรรยายทฤษฎี สามารถนำตัวอย่างไปใช้จริงและปฏิบัติได้เลย

7. การบรรยายภาคทฤษฎีไม่ควรมากเกินไป วิทยากรควรเน้นการปฏิบัติการแล้วสอดแทรกทฤษฎีไปในเวลาเดียวกันมากกว่าการบรรยายทฤษฎีแต่เพียงอย่างเดียว วิทยากรควรมีการเตรียมสื่อการสอนและสื่อเพื่อเสริมการสอนให้พร้อม ยกตัวอย่างจริงจากชั้นเรียนจริงมาเป็นเนื้อหาสาระการอบรม และควรอบรมให้ลงลึกไปในสาระเนื้อหาให้เข้มข้นมากขึ้น การจัดการอบรมในลักษณะดังกล่าวนี้ คณะกรรมการโครงการควรสอบถามวิทยากรล่วงหน้า ว่าต้องการให้มีการเตรียมสื่อและสิ่งอื่นใดไว้บ้าง

8. ด้านสถานที่การอบรมควรใช้ห้องประชุมที่เหมาะสม ใช้จัดกิจกรรมต่างๆได้อย่างหลากหลาย ควรเป็นห้องกว้างพื้นเรียบเสมอกัน โต๊ะ เก้าอี้สามารถปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายได้ง่าย สามารถจัดกิจกรรมกลุ่มได้ดี ไม่ควรใช้ห้องประชุมแบบชั้นบันได เพราะห้องประชุมดังกล่าวเหมาะสำหรับการอบรมแบบบรรยายไม่เหมาะสำหรับการอบรมครูที่ เน้นการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน

8. ควรเพิ่มเวลาในการอบรมมากขึ้นในด้านสื่อการสอน เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเกม และเพลง การจัดกิจกรรมกลุ่มและสาระอื่นๆที่เป็นความจำเป็นต้องปฏิบัติจริงในโรงเรียนในภาวะปัจจุบัน ข้อเสนอเพิ่มเติมคือควรต้องจัดให้มีการอบรมในหัวข้อ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากแม้ว่าทางโรงเรียนจะได้มีการจัดอบรมมาแล้ว แต่ยังไม่มีความเข้าใจชัดเจน

9. ควรมีการนิเทศการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนและติดตามผลการปฏิบัติการสอนโดยวิทยากรผู้ให้การอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจกับครู หากวิทยากรการ อบรมไม่สามารถทำกรนิเทศติดตามผลได้ ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน ที่ต้องเป็นผู้ทำกรนิเทศ

10. ในการความรู้ไปปฏิบัติด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนควรมีทำความเข้าใจกับครูและการทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากครูที่เข้ารับการอบรมมีความสับสนไม่ชัดเจนในแนวการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ตามนโยบายของโรงเรียน เพราะไม่สอดคล้องกับการอบรมที่ได้รับจากโครงการ ครูจึงไม่ได้ลงมือทำวิจัย การทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ควรขึ้นอยู่กับประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาักเรียนได้จริงและความสามารถในการทำวิจัยของครู ได้แก่ ความเป็นไปได้และความสามารถในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสาร ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความสามารถเฉพาะบุคคลในการทำวิจัย

10. ในการดำเนินการอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้ในคราวต่อไป ผู้บริหารโรงเรียนและครูควร

ร่วมปรึกษาหารือและกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการโรงเรียนร่วมกันโดยเฉพาะการปฏิบัติงานครูในด้านต่าง ๆ มากกว่าที่จะกำหนดโดยฝ่ายบริหารโรงเรียน เนื่องจากครูเป็นผู้เข้ารับการอบรมรับความรู้มาจากที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานครูที่ผู้บริหารอาจยังไม่รู้และไม่เข้าใจ การให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดในการปฏิบัติงานของครูเองจะเป็นผลดีทั้งในด้านจิตวิทยาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้มากกว่า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะครูในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการริเริ่มโครงการมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูในระดับประถมศึกษา จึงมีการวางแผนสำหรับครูระดับประถมศึกษา ต้องการผลการศึกษาของครูระดับประถมศึกษา อาจทำให้ไม่ทราบผลเกี่ยวกับครูระดับมัธยมศึกษาที่เข้ามาร่วมอบรมด้วย จึงควรมีการเก็บข้อมูลจากครูในระดับมัธยมศึกษาด้วยว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งจะทำให้เห็นประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการในภาพรวม
2. การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาครูทุกคนในระดับประถมศึกษาในภาพรวม ไม่ได้ทำการศึกษาเฉพาะเจาะจงลงลึกศึกษาครูในแต่ละกลุ่มสาระวิชา ทำให้ได้ผลการวิจัยในภาพรวมไม่ได้เห็นผลการดำเนินโครงการสำหรับครูในแต่ละกลุ่มสาระวิชา จึงควรมีการศึกษาวิจัยสำหรับครูในแต่ละกลุ่มสาระวิชาด้วยเพื่อดูผลการอบรมที่มีต่อครูแต่ละกลุ่มสาระวิชา
3. จากการวิจัยพบว่ายังมีข้อบกพร่องบางประการเกี่ยวกับวิทยากรผู้ให้การอบรม จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคาดหวังของครูที่มีต่อวิทยากรผู้ให้การอบรมว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร ควรมีกระบวนการจัดการอบรม เทคนิคในการอบรมอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปสู่การปรับปรุงโครงการ
4. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาความคงทนในความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอน
5. ควรมีการทำวิจัยเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบผลการปฏิบัติงานของครูว่าสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติหรือไม่ สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนหรือไม่ ครูมีความก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด
6. ควรมีการวิจัยศึกษาความแตกต่างๆด้านความรู้ เจตคติ พฤติกรรมการสอนตลอดจนคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นครูของครูโรงเรียนที่เข้ารับการอบรมเปรียบเทียบกับครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมเพื่อตรวจสอบการดำเนินโครงการอบรม
7. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการจัดการอบรมครูในประเทศไทยในกลุ่มหรือสังกัดหน่วยงานต่างๆที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

- กฤษณชัย โพธิอาษา (2522) การประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา
ประจำการในเขตจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์
มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จิเรก พรสีมา.(2543) ปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างไร. กรุงเทพฯ . สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ
- นงลักษณ์ วิรัชชัย.(2543) *พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ*. ชลบุรี. เอ็มเอน คอมพิวเตอร์
ออฟเซต จำกัด
- นิตา ชูโต. (2538) *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ. หจก.พีเอนการพิมพ์
- บันลือ พงกษะวัน.(2534) *ยุทธศาสตร์การสอนตามแนวหลักสูตรใหม่*. กรุงเทพฯ.
ไทยวัฒนาพานิช
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2529) *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ. เนติกุลการพิมพ์.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2543) *คิดเก่ง สมองไว*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ. โปรดักทีฟ บุคส์.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2543) *4 MAT พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน*. เอกสารประกอบ
คำบรรยายวิชาสมรรถภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา. ระดับมหาบัณฑิต.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2543) *MI : การสอนแบบพหุปัญญา*. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา
สมรรถภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา. ระดับมหาบัณฑิต.คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. (2541) *ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ. มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- ประการัตน์ ประยูรวง (2534) *การประเมินผลและการศึกษาปัจจัยตามวัตถุประสงค์ ของ
โครงการส่งเสริมอาชีพชนบท*. วิทยานิพนธ์ คอม.บริหารอาชีวศึกษาและ
เทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- ผะอบ พวงน้อย.(2540) *การประเมินโครงการช่างฝึกหัดเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. ปริญญาโท
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรชัย เอี่ยมสลาย. (2522). *การประเมินผลการปฏิบัติงานครูช่างประจำการที่ผ่านการศึกษา
และฝึกอบรมตามโครงการยืมเงินเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับช่างเทคนิค ในวิทยาลัย
เทคโนโลยีอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ คอม.ครุศาสตร์เครื่องกล สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มานพ ภาษิตวิไลธรรม. (2525) *การประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาประจำการ*. ปริญญาโทการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เทพพนม เมืองแมนและสวิงสุวรรณ. (2529) *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2535) *ประสบการณ์วิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลักขณา บรรพภาณุจน์ (2523) *การประเมินโครงการครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวีและไพเราะ พุ่มมัน. (2542) *วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT*. กรุงเทพฯ. SR พรินติ้ง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2536) *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์และคนอื่น (มปป:20). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินโครงการ*. เอกสารอัดสำเนา
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์. (2533) *รวมบทความทางการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัฒน์และคณะ. (2533) “แบบจำลองที่ยึดจุดบูรณาการเป็นหลัก” *รวมบทความทางการประเมินโครงการ*: กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำลี รักสุทธี. *ทางก้าวสู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ. พัฒนาศึกษา .2543.
- สุวิมล ว่องวานิช อาภรณ์ บางเจริญพงศ์และ อวยพร เรืองตระกูล . (2543) *การติดตามผลการดำเนินงานหลังครบรอบ 1 ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารอัดสำเนา
- เสนีย์ พัทธ์ชัยธรณพ.(2524) .”*การประเมินโครงการ*”. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 1:41-48; ตุลาคม 2524
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) *ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข* : กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์ .
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม* : กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด* :กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย* : ศิลป ดนตรี กีฬา.กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย การฝึกฝนกาย วาจา ใจ* .กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษา .

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . (2543) *บันทึกการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ.

อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

อำนาจ นาคทัต (2534) *การประเมินผลโครงการฝึกงานนักศึกษาระดับ ปวส.สาขาวิชา
ก่อสร้างของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ คอม.:บริหารอาชีว
ศึกษาและเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

De Amicis,Bonita. (1997) *A dally Dose*. Zephyr Press. Tucson,Alizona.

The Faculty of The New City School. (1994) *Celebrating Multiple Intelligences :*
Teaching for Successes. The New City School . St. Louis. Missouri.

Lazear, David.(1999) *Multiple Intelligences Approaches to assessment*. Zephyr Press.
Tucson,Alizona.

Morris,Susan and Bernice McCarty.(1990) *4MAT In Action II*. EXCEL.,INC. Barington. IL.

Loomans.,Diane and Karen Kolberg.(1993) *The laughing Classroom*. H.J.KRAMER INC.
Tiburon.California.

PDK National Study Committee on Evaluation, *Education Evaluation and Decision*
Making . Itasca Illinois; F.E. Peacock Publishers, Inc., 1971

Soumelis C.G. *Project Evaluation Methodologies and Techniques*.(1977) Paris:Unesco,

Stake,R.E.(1967) "*The Countenance of Education Evaluation*",*Teacher Colledge*
Record. 68: 523-540;April

Steel.S.M .(1973) *Contemporary Approach to Program Evaluation : Implication for*
Evaluating Program for Disadvantage Adults. New York : Syracuse University
Eric Clearing House on Adult Education

Tyler,R.W.,(1949) *Basic Prnciple of Curriculum and Instruction*, Chicago. University
of Chicago Press

Worthen B.R.and I.R. Sanders. (1973) *Education Evaluation :Theory and Practice*.
Worthington; Charles A. Jones,

สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2547

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้บริหารโรงเรียน.....

ด้วยดิฉัน นางประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะ กำลังทำวิจัย
เรื่อง “การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา” ตามนโยบายการพัฒนาการวิจัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งโรงเรียนของท่านเป็นโรงเรียนหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการตั้ง
กล่าว โดยครูและบุคลากรในโรงเรียนได้เข้ารับการอบรมไปแล้วเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม – 4 ธันวาคม
2544

ในการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถามตามที่แนบมาด้วย
แล้วนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จะเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
หัวหน้าคณะผู้ทำวิจัย

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมคำลงในช่องว่าง หรือเขียนเครื่องหมายถูกลงใน () ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ชื่อโรงเรียน โรงเรียน.....
2. เพศ () ชาย () หญิง
3. อายุ.....ปี
4. วุฒิทางการศึกษา
 - () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี
 - () ปริญญาโท () ปริญญาเอก
 - () ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ระบุ วุฒิ.....
5. ประสบการณ์ทำงานทางการศึกษา..... ปี
6. ประสบการณ์การบริหารงานในโรงเรียนนี้..... ปี
7. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน
 - () ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ () หัวหน้าฝ่าย
 - () หัวหน้าหมวดวิชา (กลุ่มสาระ) () หัวหน้าสายชั้น
 - () อื่นๆคือ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมการพัฒนาคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หลักสูตรการอบรมครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. ท่านได้รับประโยชน์ในการอบรมครั้งนี้					
3. เนื้อหาสาระความรู้ในการอบรมมีความทันสมัย น่าสนใจ					
4. เนื้อหาสาระการอบรมเป็นไปตามความต้องการของท่าน					
5. เนื้อหาสาระมีความครอบคลุม สอดคล้องกับการปฏิบัติการศึกษาปัจจุบัน					
6. บรรยากาศในการอบรมดี ผ่อนคลาย					
7. ความรู้ ความสามารถของ วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้					
8. สถานที่อบรมที่มหาวิทยาลัยเป็นผลดีต่อการพัฒนาครูมากกว่าการจัดการอบรมที่โรงเรียน					
9. การฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการบรรยายภาคทฤษฎีมีความเหมาะสม					
10. การให้ครูทุกกลุ่มสาระอบรมรวมกันเป็นผลดีต่อการพัฒนาความรู้ของครู					
11. เกณฑ์การผ่านการอบรมโดยพิจารณาจากเวลาเข้าชั้นเรียนมีความเหมาะสม					
12. ระยะเวลาการอบรม 17-18 วันมีความเหมาะสม					
13. สถานที่ศึกษาดูงาน(โรงเรียนสาธิตฝ่ายประถม)เหมาะสม					
14. การศึกษาดูงานโรงเรียนสาธิตเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของท่าน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรม
และความคุ้มค่าในการลงทุนในการส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการ
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับระดับความพึงพอใจ
ของท่าน ตามความเป็นจริง

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านการปฏิบัติงานของครู			
1. ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู			
2. ครูมีเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆที่น่าสนใจ			
3. ครูมีกิจกรรมและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย			
4. ครูมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม			
5. การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของครู			
6. การวัดและประเมินผลนักเรียนที่เหมาะสมของครู			
7. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน			
ด้านความคุ้มค่าในการลงทุนจากการส่งครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม			
8. ในภาพรวมโรงเรียนของท่านได้รับประโยชน์ในการอบรม			
9. ในภาพรวมท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายในการอบรมมีความเหมาะสม			
10. ค่าใช้จ่ายในการอบรมเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับจากการอบรมมีความคุ้มค่าในการลงทุน			

ตอนที่ 3 แบบสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับคุณภาพและการปฏิบัติงานของครูและผลที่ได้รับจากการ
ส่งครูเข้ารับการอบรมในโครงการมีความคุ้มค่า เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของ
โรงเรียนหรือไม่ ยังมีสิ่งใดที่บกพร่อง ไม่สมบูรณ์ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขและแนวทางในการปรับ
ปรุงแก้ไขโครงการให้สมบูรณ์ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นควรเป็นอย่างไร

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านแล้วเขียนลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. จากการส่งครูเข้ารับการอบรมในครั้งนี้ ครูมีการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร มีคุณภาพมาก
น้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในการจัดการอบรมในครั้งนี้ ท่านเห็นว่ามีค่าต่อการลงทุนส่งครูเข้ารับการอบรมหรือไม่
การส่งครูเข้ารับการอบรมเป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนของท่าน หรือ
ไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. มีสิ่งใดบ้างที่ท่านเห็นว่ายังมีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ ควรมีการแก้ไขปรับปรุง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้างในการแก้ไขหรือปรับปรุงโครงการฯ ให้มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

- (1).....
- (2).....
- (3).....
- (4)
- (5)

แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารโรงเรียน วิทยากร และคณะกรรมการโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม แนวคิด จุดประสงค์ของการจัดโครงการทางการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อไปหาข้อสรุปว่า สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้เข้าร่วมโครงการและเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและสอดคล้องแนวนโยบายการศึกษาของชาติในปัจจุบัน หรือไม่ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรม วันเวลาและรูปแบบการจัดการอบรมเหมาะสมหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน วิทยากรและคณะกรรมการโครงการ

แนวทางการสัมภาษณ์

1. จุดประสงค์ของโครงการเป็นอย่างไร.....เหมาะสมหรือไม่
2. หัวข้อเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตร และเนื้อหาบรรยายเหมาะสมหรือไม่ ควรมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
 () เหมาะสมดีแล้ว
 () ควรเปลี่ยนแปลง ระบุ

3. รูปแบบและวิธีดำเนินการอบรมเป็นอย่างไร.....เหมาะสมหรือไม่
 ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร.....
4. ระยะเวลาในการอบรมทั้งโครงการ (การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาจิตตารมณ์)รวม 15-18 วัน มีความเหมาะสมหรือไม่
 (.....) นานไป
 () เหมาะสมแล้ว
 () ควรเปลี่ยนแปลง ควรเปลี่ยนแปลงอย่างไร.....
5. ระยะเวลาในการอบรมในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ มีความเหมาะสมหรือไม่
 () เหมาะสมแล้ว
 () ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ควรเปลี่ยนแปลงอย่างไร

6. ท่านคิดว่ากลุ่มผู้เข้ารับการอบรมได้ประโยชน์จากหัวข้อที่วิทยากรบรรยายอะไรบ้าง โปรดระบุอย่างน้อย 3 ประเด็น

7. จำนวนผู้เข้าอบรมในแต่ละรุ่นมีความเหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสมดีแล้ว

() การเปลี่ยนแปลง คือ.....

8 ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างหากมีการอบรมเช่นนี้อีก.....

9. ท่านคิดว่าสิ่งใดเป็นปัจจัยสำคัญอะไรบ้างที่ทำให้วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้
 รับการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. มีสิ่งใดบ้างที่ทำให้การอบรมมีปัญหา ไม่ประสบความสำเร็จเท่าควร

1).....

2).....

3).....

11. ยังมีประเด็นใดบ้างเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ท่านต้องการให้บรรจุเพิ่มใน

หลักสูตรการอบรม

() ។ ឯង

() มี คือ 1).....

2).....

3).....

แบบสอบถามสำหรับครู

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้
 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการอบรม
 ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นของเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบคำถามทุกข้อและตอบตามความเป็นจริง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการอบรมครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

คำตอบของท่านทุกข้อจะถือเป็นความลับ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเสนอในภาพรวม อันจะทำให้ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด
 ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมคำลงในช่องว่าง หรือเขียนเครื่องหมายถูกลงใน () ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ชื่อโรงเรียน โรงเรียน.....
2. เพศ () ชาย () หญิง
3. อายุ.....ปี
4. วุฒิทางการศึกษา
 - () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี
 - () ปริญญาโท () ปริญญาเอก
 - () ไม่มีวุฒิทางการศึกษา ระบุ วุฒิ.....
5. ประสบการณ์ทำงาน..... ปี
6. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน
 - () ครูผู้สอน
 - () ครูผู้สนับสนุนการสอน
 - () อื่นๆคือ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หลักสูตรการอบรมครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. ท่านได้รับประโยชน์ในการอบรมครั้งนี้					
3. เนื้อหาสาระความรู้ในการอบรมมีความทันสมัย น่าสนใจ					
4. เนื้อหาสาระการอบรมเป็นไปตามความต้องการของท่าน					
5. เนื้อหาสาระมีความครอบคลุม สอดคล้องกับการปฏิบัติการ ศึกษาปัจจุบัน					
6. บรรยากาศในการอบรมดี ผ่อนคลาย					
7. ความรู้ ความสามารถของ วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้					
8. สถานที่อบรมที่มหาวิทยาลัยเป็นผลดีต่อการพัฒนาครู มากกว่าการจัดการอบรมที่โรงเรียน					
9. การฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการบรรยายภาคทฤษฎีมีความ เหมาะสม					
10. การให้ครูทุกกลุ่มสาระอบรมรวมกันเป็นผลดีต่อการ พัฒนาความรู้ของครู					
11. เกณฑ์การผ่านการอบรมโดยพิจารณาจากเวลาเข้าชั้น เรียนมีความเหมาะสม					
12. ระยะเวลาการอบรม 17-18 วันมีความเหมาะสม					
13. สถานที่ศึกษาดูงาน(โรงเรียนสาธิต)เหมาะสม					
14. การศึกษาดูงานโรงเรียนสาธิตเป็นประโยชน์ต่อการ ปฏิบัติงานของท่าน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจาก
การอบรม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
ตามความเป็นจริง

ข้อความ	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
1.ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม				
2.ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
3.การจัดการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน				
4.ความรู้ในการออกแบบกิจกรรมและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย				
5.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด				
6.การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเผชิญกับปัญหาและหาวิธีการ แก้ปัญหา				
7.การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ				
8.การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน				
9.การออกแบบกิจกรรมให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสังคม				
10.ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้				
11.ความสามารถในการนำเอาวิชาอื่นมาบูรณาการ เชื่อมโยงหรือ สอดแทรกไว้ในเนื้อหาวิชาที่สอน				
12. ความรู้ความสามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในการเรียนการ สอน				
14.การจัดสภาพแวดล้อมในและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน				
16.ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมโดยนำเอาทรัพยากรใน ชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้				
17.การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย				
18.การสร้างแบบวัดและประเมินผลผู้เรียน				
19. การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน				

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทุกประการ				
2. ท่านมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542				
3. ท่านตั้งใจที่จะจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542				
4. ไม่ว่าจะมีควมยากลำบากสักเพียงใดท่านคิดว่าจะจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542				
5. ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะเกิดผลดีต่อผู้เรียนได้มาก				
6. ท่านคิดว่าไม่ยากสำหรับครูในการที่จะจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล				
7. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาผู้เรียน				
8. ท่านเห็นว่าการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เป็นการเสียเวลาและไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร				
9. ท่านเห็นว่าการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริงเรื่องที่ทำได้ยาก ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า				
10. ท่านเชื่อว่าการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมทางสังคมโดยสอดแทรกไว้ในการเรียนการสอนจะมีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนได้ดี				
11. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก				
12. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้ดี				
13. ท่านมีความตั้งใจจะใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพราะเชื่อว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้มาก				
14. ท่านเห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลที่จะต้องพิจารณาทั้งความรู้ ผลงาน คุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป				
15. การประเมินผลโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ดีครูทุกคนควรทำ				
16. ท่านเห็นด้วยกับการที่ครูควรต้องจัดการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและนอกโรงเรียน ไม่เพียงแต่ในชั้นเรียน				
17. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนค้นและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ นอกห้องเรียนและนอกโรงเรียนจะเกิดผลการเรียนรู้ที่คุ้มค่ามากต่อผู้เรียน				
18. ท่านตั้งใจที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนของท่านอย่างเป็นระบบโดยการท้าววิจัย				

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับพฤติกรรมการจัดการ
เรียนรู้ของท่านตามความเป็นจริง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย				
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบ				
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบต่อความสนใจและความถนัดของนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล				
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต				
5. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาจริง และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง				
6. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง				
7. จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้จากชีวิตจริงในสังคมให้กับนักเรียน				
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและทำผลงาน				
9. จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการผสมผสานความรู้ต่างๆ และนำความรู้ต่างๆ สอดแทรกในการเรียนการสอน				
10. มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงามให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเมื่อทำการสอน				
11. ท่านได้นำของจริง เหตุการณ์จริง สถานการณ์จริงในสังคมเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน				
12. ท่านได้จัดเตรียมสื่อ สถานการณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ				
13. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ชุมชนและชีวิตวิทยาการ				
14. ท่านนำเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่ ทันสมัยมาใช้ในการสอน				
15. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้อบอุ่นและเป็นมิตร				
16. ท่านเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้				
17. ท่านวัดและประเมินผลนักเรียนโดยพิจารณาจากหลายด้านทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ผลงานและพัฒนาการของนักเรียน				
18. ท่านใช้วิธีการวัดผลหลายวิธี เช่น สังเกตพฤติกรรมนักเรียน พิจารณาจากผลงาน ข้อสอบ เป็นต้น				
19. ท่านได้ลงมือทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน				

การสนทนากลุ่ม ในการสนทนากลุ่มผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการสนทนาเพื่อรวบรวมข้อมูลในการนำไปสรุปประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตรและรูปแบบการจัดการอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม ปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องในการดำเนินการอบรม และแนวทางแก้ไขปรับปรุงการอบรม โดยได้กำหนดประเด็นในการสนทนากับครูที่เข้ารับการอบรม ดังนี้

- 3.1 สารสำคัญของหลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือหัวข้ออบรม มีความทันสมัย น่าสนใจ เป็นประโยชน์ และตรงกับความต้องการของท่านหรือไม่ อย่างไร มีสิ่งใดที่ยังมีความบกพร่อง ไม่เหมาะสม ควรมีการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ยังมีประเด็นใดบ้างเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ท่านต้องการทราบแต่ไม่มีในหลักสูตรการอบรม
- 3.3 ความเหมาะสมของวันที่ใช้ในการอบรม ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการอบรม เป็นอย่างไรควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
- 3.4 จำนวนผู้เข้าอบรมในแต่ละรุ่นมีความเหมาะสมหรือไม่
- 3.5 วิทยากรมีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และสร้างบรรยากาศในการอบรมได้ดีเพียงใด ควรมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร
- 3.6 ท่านได้นำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติใช้หรือไม่ อย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ควรทำอย่างไรจึงจะทำให้มีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์
- 3.7 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านไม่สามารถรับความรู้จากวิทยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.8 มีสิ่งใดบ้างที่ทำให้การอบรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าควร
- 3.9 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากมีการอบรมเช่นนี้อีกควรเป็นอย่างไร.

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

โดย

ผศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

ผศ.สนั่น มีชันหมาก

สาขาวิชาการประถมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

27 สิงหาคม พ.ศ. 2547

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ 5 ประการ คือ

(1) เพื่อศึกษาแนวคิดและจุดมุ่งหมายของโครงการ ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรการอบรม (3) เพื่อประเมินการบริหารโครงการว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร (4) เพื่อประเมินความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ของครูภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการ และ(5) เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนว่าได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมหรือไม่ มีความพึงพอใจและคุ้มค่าหรือไม่กับการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งครูเข้ารับการอบรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียน และวิทยากรผู้ให้การอบรมครูในโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โครงการมีแนวคิดและจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุม ทันสมัยเหมาะสมกับการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน และเป็นไปตามความต้องการของครูและผู้บริหารโรงเรียน
2. หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมครูมีความเหมาะสมในระดับมาก
3. การบริหารโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน
เกิดประโยชน์ต่อครูผู้เข้ารับการอบรม ควรมีการปรับปรุงด้านเวลาการอบรมแบ่งเป็นช่วงๆ ควรเพิ่มสาระความรู้ให้มากขึ้นในด้าน การวิจัยในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด และควรเพิ่มความเข้มข้นในเนื้อหาสาระวิชาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และการผลิตสื่อการสอน
4. ระดับความรู้ เจตคติของครูภายหลังจากการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก
5. ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าการส่งครูเข้ารับการอบรมเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนมีความพึงพอใจและเห็นว่ามีค่าคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

THE EVALUATION OF THE SCHOOL TEACHER ' QUALITY
DEVELOPMENT PROJECT. FACULTY OF EDUCATION,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ELEMENTARY DEPARTMENT
FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

The purpose of this research were to evaluated the context, the input the process, and the outcome of the school teacher' quality development project. The 4 specific objective were

(1) To study whether the concept and the objective of the school

Teacher' quality development project was appropriated and in accord with the needs of the school who participated in the project.

(2) To evaluated whether the teacher training curriculum was appropriated and in accord with the need of the school teacher and the school administrators who participated in the project.

(3) To evaluated the project administration

(4) To evaluated the level of the knowledge, attitudes and teaching behaviors of the school' teacher who participated in the project. According to the opinion of school administrator, the benefit derived from the teacher working and weren't worth as much as their investment to have them trained through out the project.

The research sample are the teacher, the administrator of the participated school and the trainer of the project.

The research instrument used for data collection include questionnaire, interviews and focus group discussions. The analyze of quantitative data were fundamental statistics, content analysis was analyze of qualitative data

To evaluation result were as follows;

(1) The concept, the objective of the project were up to date, appropriated and in accord with the demand of the school who participated in the project.

(2) The teacher training curriculum was at high level .

(2) The project administration were appropriated, useful and in accord with the demand of the school .The suggestion to improve the project were to eliminated the time to several. train more experience in classroom research, test and measurement and evaluation, developing school curriculum, thinking teaching, more education knowledge in subject matter, teaching media producing.

(4) The knowledge, attitudes of the teacher were at the highest level , the teaching behaviors were at a high level , According to the opinion of school administrator, the benefit derived from quality of the teacher working were satisfied and were worth as much as their investment to have them trained through out the project.

ประวัติย่อผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ นายสนั่น มีชันหมาก
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน
สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เกิด วันที่ 23 กันยายน 2498 ณ บ้านน้ำหัก ต.บ้านแดน อ.บรรพตพิสัย จ.นครสวรรค์
บิดา-มารดา นายอุ๋น นางจำรูญ มีชันหมาก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 47/56-57 ซอย พังมี 52 ถนน สุขุมวิท 93 แขวง บางจาก
เขต พระโขนง กรุงเทพฯ 10250

การศึกษา

ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (ป.7) โรงเรียนวัดคูยาง อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.3) โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) วิทยาลัยครูนครสวรรค์
ประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) กรมการฝึกหัดครู
ประกาศนียบัตรครูและผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่อายุสามัญ
ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

ประสบการณ์การทำงาน

ครูโรงเรียนประถม-มัธยมศึกษา และโรงเรียนผู้ใหญ่ โรงเรียนวัดคูยาง 8 ปี
ผู้บริหารการประถมศึกษาระดับอำเภอ 6 ปี
ศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2 ปี
อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน 14 ปี

ผลงานทางวิชาการ

เอกสารคำสอนวิชาปถ.625 วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก
ระเบียบวิธีแห่งวิทยาการการสอน
สื่อวาทีตลักษณะ(เพลงและปริวรรณกรรมเพื่อการเรียนการสอน)
ผู้ร่วมวิจัยโครงการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา